

Krajobrazna studija

ZA ADMINISTRATIVNO PODRUČJE GRADA DUBROVNIKA

PRILOG 2

KATALOG KRAJOBRAZNIH PODRUČJA

lipanj, 2022.

KRAJOBRAZNA STUDIJA ZA ADMINISTRATIVNO PODRUČJE GRADA DUBROVNIKA

A. TIPOLOGIJA KRAJOBRAZA

B. VREDNOVANJE KRAJOBRAZA

C. OSVRT NA ZELENU INFRASTRUKTURU

**D. SMJERNICE ZA INTEGRALNU ZAŠTITU I
ODRŽIVI RAZVOJ**

Prilog 1: Katalog krajobraznih područja - kopno

Prilog 2: Katalog krajobraznih područja - otoci

STUDIJA	Krajobrazna studija za administrativno područje Grada Dubrovnika
DIO STUDIJE	Prilog 2: Katalog krajobraznih područja - otoci
IZRAĐIVAČI	Zelena infrastruktura d.o.o. Fallerovo šetalište 22, HR-10000 Zagreb Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu Svetošimunska cesta 25, HR-10000 Zagreb
NARUČITELJ	Grad Dubrovnik, Pred Dvorom 1, 20 000 Dubrovnik
UGOVOR BROJ	U-133/19
VODITELJ IZRADE STUDIJE	Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.
AUTORSKI TIM	doc. dr. sc. Goran Andlar dr. sc. Biserka Dumbović Bilušić doc. dr. sc. Ines Hrdalo mr. sc. Vesnica Koščak Miočić-Stošić dr. sc. Aleš Mlakar, univ. dipl. inž. kraj. arh. dr. sc. Dora Tomić Reljić Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch.
KONTROLA KVALITETE	dr. sc. Aleš Mlakar, univ. dipl. inž. kraj. arh.
ČLANOVI STRUČNOG TIMA	Zelena infrastruktura d.o.o. Lara Bogovac, mag. ing. prosp. arch. Sunčana Bilić, mag. ing. prosp. arch. Zoran Grgurić, mag. ing. silv. Matea Lončar, mag. ing. prosp. arch. Andrijana Mihulja, mag. ing. silv. Fanica Vresnik, mag. ing. biol. Višnja Šteko, mag. ing. prosp. arch. Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zavod za ukrasno bilje, krajobraznu arhitekturu i vrtenu umjetnost doc. dr. sc. Goran Andlar dr. sc. Helena Bakić Begić doc. dr. sc. Ines Hrdalo mr. sc. Vesnica Koščak Miočić-Stošić doc. dr. sc. Kristina Krklec dr. sc. Dora Tomić Reljić Helena Miholić, mag. ing. prosp. arch. Prostorsko načrtovanje Aleš Mlakar s.p. dr. sc. Aleš Mlakar, univ. dipl. inž. kraj. arh.

VANJSKI SURADNICI

Maja Bilušić, mag. ing. arch.

dr. sc. Biserka Dumbović Bilušić

dr. sc. Mara Marić

Marina Škunca, mag. oecol.

Luka Škunca, mag. oecol.

dr. sc. Hrvoje Peternel

Dorotea Garašić, univ. bacc. ing. prosp. arch.

DIREKTOR

prof. dr. sc. Oleg Antičić

SADRŽAJ

38. HRIDI GREBEN, KANTENARI I VJEŠALA	1
39. OTOČIĆ TAJAN	4
40. OTOČIĆ KOSMEČ	7
41. OTOČIĆ MIŠNJAK	10
42. OTOK OLIPA.....	13
43. OTOK RUDA	17
44. OTOK CRKVINA.....	21
45. OTOK DAKSA.....	24
46. OTOK LOKRUM.....	28
47. OBALNA PADINA SJEVERNOG DIJELA OTOKA JAKLJANA.....	35
48. OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA JAKLJANA.....	39
49. OBALNA PADINA JUŽNOG DIJELA OTOKA JAKLJANA.....	44
50. UVALA VELIKI JAKLJAN	49
51. OBALNA PADINA SJEVEROISTOČNOG DIJELA OTOKA LOPUDA	58
52. OBALNA PADINA JUGOISTOČNOG DIJELA OTOKA ŠIPANA	64
53. SJEVEROISTOČNI BRDOVITI DIO OTOKA ŠIPANA.....	69
54. UVALA POVIJESNOG URBANOG NASELJA ŠIPANSKA LUKA.....	77
55. UVALA POVIJESNOG URBANOG NASELJA SUĐURAĐ	87
56. TERASIRANI MASLINICI ZALEĐA ŠIPANSKE LUKE	99
57. ŠIPANSKO POLJE S LADANJSKIM SKLOPOVIMA	105
58. KULTIVIRANO ZALEĐE NASELJA SUĐURAĐ - PAKLJENA.....	117
59. KULTIVIRANA UDOLINA U SREDIŠNJEM DIJELU OTOKA LOPUDA.....	125
60. STRMA OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA ŠIPANA	132
61. STRMA OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA LOPUDA.....	138
62. STRMA OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA KOLOČEPA.....	143
63. LOPUDSKI ZALJEV	149
64. PRIRODNA UVALA ŠUNJ.....	159
65. UVALA RURALNOG NASELJA DONJE ČELO	165
66. UVALA RURALNOG NASELJA GORNJE ČELO.....	175
67. KOLOČEPSKI KANAL I AKVATORIJ UZ VANJSKU OBALU OTOKA.....	186
68. MORE UZ GRAD DUBROVNIK.....	192
69. OTVORENO MORE.....	197

70. OTOČIĆ SVETI ANDRIJA..... 200

38. HRIDI GREBEN, KANTENARI I VJEŠALA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.1. Krajobraz stjenovitih hridi

| Slika 38-1 Vizura sa sjeveroistoka na Grebene uz zapadnu obalu poluotoka Lapad

Smještaj u prostoru

Područje Grebena se nalazi u jugoistočnom dijelu Grada Dubrovnika, jugozapadno od uvale Sumartin uz zapadnu obalu poluotoka Lapad. Sastoji se od tri skupine hridi: Grebena, Vješala i Kantenara.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Istaknut prostorni smještaj na ulazu u akvatorij urbanog dijela grada Dubrovnika.

- | Greben i njegov oblik luka sastavljen od više stjenovitih hridi, sa svjetionikom kao akcentom.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Grebeni se nalaze između prolaza Velika vrata i otvorenog mora. Male su površine, ali vrlo strmih padina ($>32^\circ$) s najvišom nadmorskom visinom na Grebenu (29,3 m n.v.). Obzirom da su u pitanju hridi, riječ je o visokoj stjenovitoj obali, ogoljeljoj od utjecaja mora.

Grebeni su PPDNŽ-om i GUP-om definirani kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Obala i akvatorij uvala Lapad sa Grebenima i Daksom).

Antropogena obilježja

Jedina antropogena struktura unutar područja je svjetionik Grebeni, izgrađen 1872. godine na vrhu najveće hridi (Greben). Sastoji se od manje četverokutne kamene kule i prizemne zgrade.

Grebeni djelomično ulaze u evidentirani Urbani / fortifikacijski krajolik Dubrovnika i u okruženje UNESCO-ove svjetske kulturne baštine (povijesne jezgre grada Dubrovnika).

Vizualno-doživljajna obilježja

Grebeni čine blagi luk strmih volumena nad otvorenom plohom mora. Zbog svog karakterističnog smještaja, čitavo krajobrazno područje predstavlja akcent unutar akvatorija grada Dubrovnika, a posebno se ističe izgrađeni akcent svjetionika u zapadnom dijelu područja. Svijetla boja grebena čini kontrast u odnosu na tamnu boju mora, a kompozicija među hridima čini ritam u kojem se volumeni smanjuju od zapada prema istoku. Područje je vrlo izloženo s kopnenih, priobalnih padina Grada Dubrovnika, otoka Koločepa i poluotoka Lapada (Babinog kuka) i čini neizostavni kompozicijski element u vizurama s priobalnih padina prema gradu Dubrovniku, kao i u vizurama iz urbanog područja Grada.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje predstavlja dio akvatorija urbanog područja grada Dubrovnika i dio okruženja UNESCO-ove svjetske kulturne baštine, snažnog scenskog dojma i prostornog identiteta ostvarenog kroz harmoničan odnos svega tri krajobrazna uzorka, mora, hridi i svjetionika, koji zajedno tvore vizualno cjelovito krajobrazno područje. Hridi s očuvanom prirodnošću i malim antropogenim utjecajem odišu nepristupačnošću, jednostavnošću i strukturiranošću.

- Granica obuhvata krajobraznog područja
- Izgrađeni akcent (svjetionik)
- Krajobrazni uzorci**
- Svjetionici
- Visoka stjenovita obala

Slika 38-2 Krajobrazni uzorci

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost stjenovitih hridi.
- | Istaknuti prostorni smještaj grebena i njegov oblik luka sastavljen od više stjenovitih hridi različitih dimenzija i oblika suprotstavljenih otvorenoj plohi mora, tvori prirodni akcent i orijentir unutar akvatorija urbanog dijela grada Dubrovnika, dodatno naglašen položajem svjetionika na jednoj od strmih hridi.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | U ovom krajobraznom području nema negativnih obilježja.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 38-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Nizak (2)

Smjernice

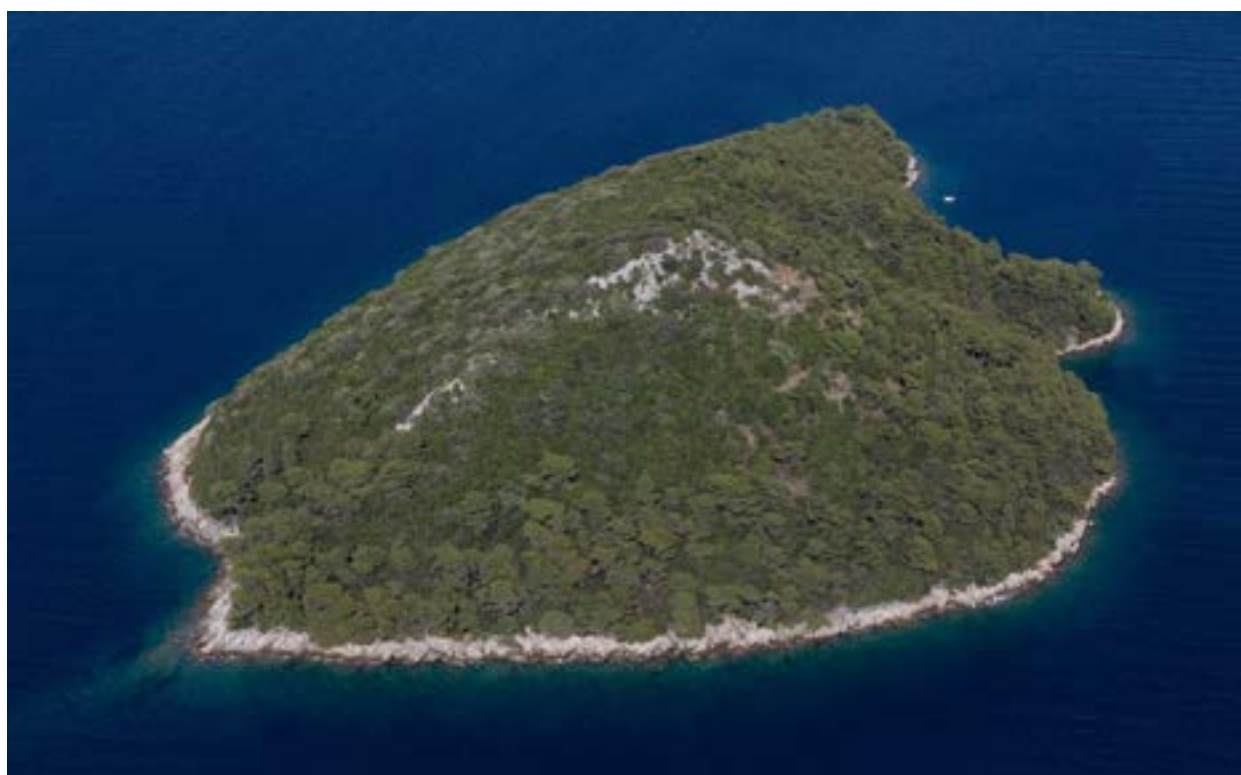
- | Očuvati istaknuta geomorfološka obilježja, hridinaste stijene u okviru njihovih sadašnjih površina i bez intervencija u iste (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Predlaže se po potrebi obnova i prezentacija svjetionika i njegovo stavljanje u turističko/edukativnu funkciju.

39. OTOČIĆ TAJAN

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.2. Krajobraz otoka pod šumskom vegetacijom

| Slika 39-1 Vizura sa sjeverozapada na otočić Tajan

Smještaj u prostoru

Tajan se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Grada Dubrovnika, istočno od Olipe i zapadno od Šipana, uz sjeveroistočnu obalu otoka Jakljana.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Najsjeverniji u nizu otočića uz otok Jakljan.
- | Naglašena prirodnost, izostanak antropogenih obilježja.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Tajan je najsjeverniji otočić u arhipelagu uz sjeveroistočnu obalu otoka Jakljana. Strmih je padina (20°-32°) i male nadmorske visine (75,6 m n.v.). Obala mu je niska i stjenovita, a prekriva ga prirodni površinski pokrov – makija na sjeveroistočnim padinama, mješovita šuma na jugozapadnim padinama, dok je vršni dio ogoljen, s oskudnom vegetacijom.

Otočić je dio područja ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predložen za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Na otoku nema antropogenih struktura. Otočić je PPDNŽ-om definiran kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentiran kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Otočić je jednostavne strukture, malog mjerila i visine, a čini ga kompaktni volumen s minimalno razvedenom obalnom linijom. Prirodni površinski pokrov predstavlja plošni element koji prati liniju terena na sjeveroistočnom dijelu, dok je na jugozapadu malo naglašen niskim volumenom mješovite šume. Vizualno je saglediv s magistrale u Dubrovačkom Primorju i plovnih putova u zaljevu Budima i Koločepskom kanalu.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je dominantno prirodnog karaktera koji proizlazi iz očuvanih prirodnih obilježja – prirodne stjenovite obale i strmih padina pod makijom i mješovitom šumom. Otočić ima očuvanu prirodnost i visok stupanj cjelovitosti krajobraznog karaktera, ali je male kompleksnosti i bez izraženog prostornog identiteta.

Slika 39-2 Krajobrazni uzorci

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost otočića, s vrijednom šumskom vegetacijom i prirodnom stjenovitom obalom.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | U ovom krajobraznom području nema negativnih obilježja.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 39-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Niska (2)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Vrlo nizak (1)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije kao što su obala i geomorfološka obilježja (stijene) te vegetacijski pokrov, u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

40. OTOČIĆ KOSMEČ

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.2. Krajobraz otoka pod šumskom vegetacijom

| Slika 40-1 Vizura s jugoistoka na otočić Kosmeč

Smještaj u prostoru

Kosmeč se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Grada Dubrovnika, jugoistočno od otočića Crkvina i Goleč, zapadno od Šipana i sjeverno od uvale Veliki Jakljan.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Najjužniji u nizu otočića uz otok Jakljan.
- | Naglašena prirodnost, izostanak antropogenih obilježja.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Kosmeč je najjužniji otočić u arhipelagu, uz sjeveroistočnu obalu otoka Jakljana. Strmih je padina (20°-32°), zaravnjenog vršnog dijela i vrlo male nadmorske visine (27 m n.v.). Obala mu je niska i stjenovita, a dominantan površinski pokrov čini makija na padinama.

Dio je područja ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predložen za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

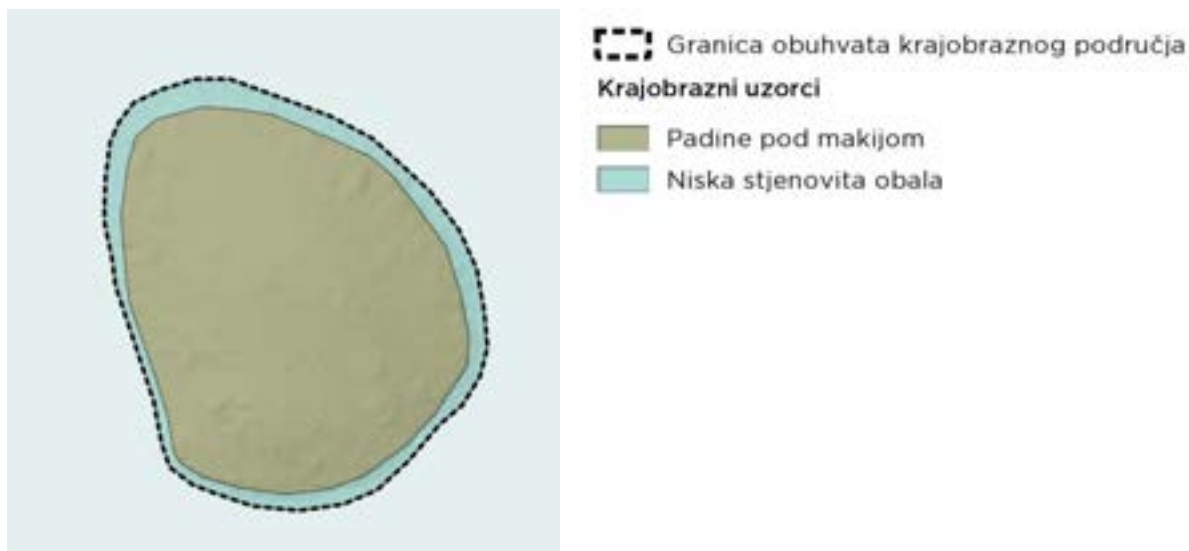
Na otoku nema antropogenih struktura. Otočić je PPDNŽ-om definiran kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentiran kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Otočić je mjerilom malen i ima kompaktnu, okruglu i plošnu formu, dodatno naglašenu tamnim i gustim pokrovom makije, uokvirenu svijetlim potezom niske, stjenovite obale. Izrazito je jednostavan, vrlo male raznolikosti krajobraznih uzoraka i gotovo monokroman. Čini vizualnu barijeru prema uvali Veliki Jakljan iz Koločepskog kanala, a djelomično je saglediv s magistrale u Dubrovačkom Primorju, iz Šipanske Luke i s plovnih putova u zaljevu Budima i Koločepskom kanalu.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je dominantno prirodnog karaktera koja proizlazi iz kompaktnog šumskog pokrova i prirodne obale. Izražene je jednostavnosti i male krajobrazne raznolikosti ali visokog stupnja cjelovitosti karaktera, no bez izraženog prostornog identiteta.

Slika 40-2 Krajobrazni uzorci

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost otočića.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | U ovom krajobraznom području nema negativnih obilježja.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 40-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Niska (2)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Vrlo nizak (1)

Smjernice

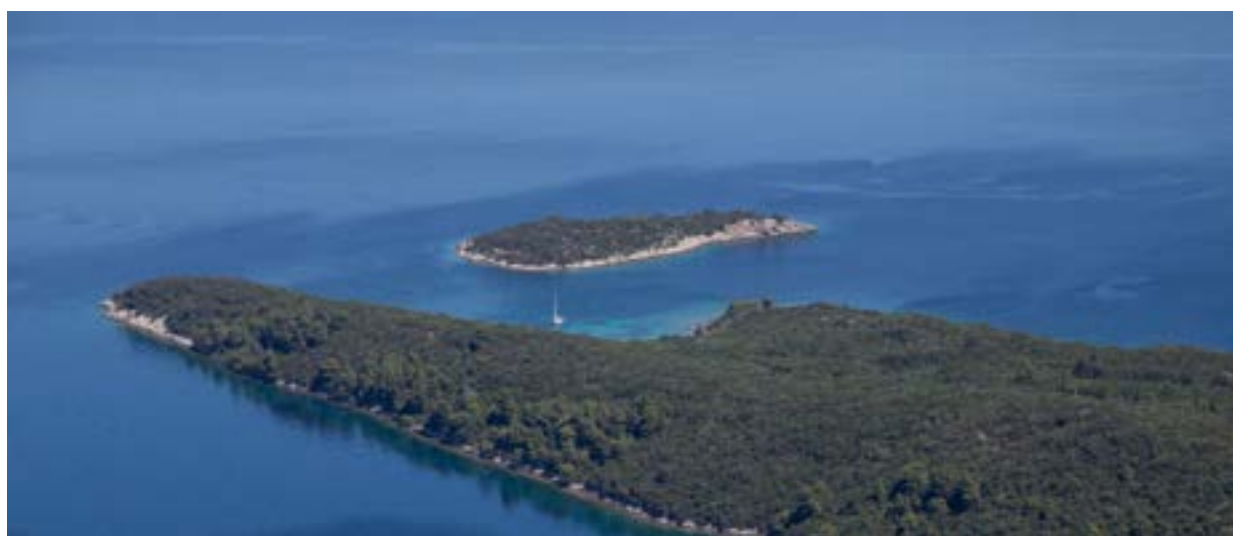
- | Očuvati elemente prirodne topografije kao što su obala te vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

41.OTOČIĆ MIŠNJAK

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.2. Krajobraz otoka pod šumskom vegetacijom

| Slika 41-1 Vizura s jugoistoka na otočić Mišnjak uz sjeverozapadnu obalu otoka Šipana

Smještaj u prostoru

Mišnjak se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Grada Dubrovnika, uz sjeverozapadnu obalu Šipana, sjeverno od uvale Prodolje i rta Stari brod.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Jedini otočić uz razvedenu sjeverozapadnu obalu otoka Šipana.
- | Naglašena prirodnost, izostanak antropogenih obilježja.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Mišnjak se nalazi uz obalu Šipana u Koločepskom kanalu. Blagih je padina (5°-12°), zaravnjenog središnjeg dijela i vrlo male nadmorske visine (13,4 m n.v.). Obala mu je niska i stjenovita u jugozapadnom dijelu, a manji sjeveroistočni dio čini visoka stjenovita obala. Dominantan površinski pokrov čini makija.

Otočić je dio područja ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predložen za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

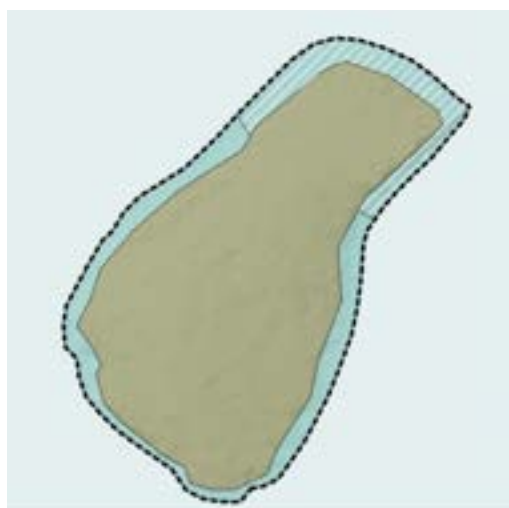
Na otoku nema antropogenih struktura. Otočić je PPDNŽ-om definiran kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentiran kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Otočić ima kompaktnu, blago izduženu i naglašeno plošnu formu zaokruženu širokim svijetlim potezom stjenovite obale. Njegova plošnost je naglašena niskom šumskom vegetacijom. Dinamičnost unosi tek potez obale koji mijenja širinu i nagib, ovisno o tome je li okrenut prema uvali ili Koločepskom kanalu. Čini vizualnu barijeru prema uvali Prodolje iz Koločepskog kanala, a saglediv je s magistrale u Dubrovačkom Primorju i s plovni putova u zaljevu Budima i Koločepskom kanalu.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je dominantno prirodnog karaktera, izražene jednostavnosti, male raznolikosti i visokog stupnja cjelovitosti karaktera, ali bez izraženog prostornog identiteta.

- Granica obuhvata krajobraznog područja
- Krajobrazni uzorci**
- Padine pod makijom
 - Niska stjenovita obala
 - Visoka stjenovita obala

| Slika 41-2 Krajobrazni uzorci

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost otočića.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | U ovom krajobraznom području nema negativnih obilježja.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 41-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (3)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Nizak (1)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije kao što su obala te vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

42. OTOK OLIPA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.3. Krajobraz otoka pod šumskom vegetacijom s izgrađenim strukturama (s povijesnim samostansko-ladanjskim sklopovima i/ili svjetionicima)

Slika 42-1 Pogled na otok Olipu iz zraka

Smještaj u prostoru

Olipa se nalazi u krajnjem sjeverozapadnom dijelu Grada Dubrovnika, istočno od poluotoka Pelješca od kojeg ga dijeli prolaz M. Vratnik te sjeverozapadno od otoka Jakljana od kojeg ga dijeli prolaz V. Vratnik.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Istaknuti stjenoviti hrbat (Slika 42-6).
- | Stjenovita obala razvedena rtovima i uvalama (Slika 42-4).
- | Sjeverne padine pod očuvanim, kompaktnim pokrovom šume i makije crnike.
- | Četverokutna kamena kula s galerijom – napušteni svjetionik (Slika 42-3).

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Olipa je otočić u rubnom dijelu akvatorija Grada Dubrovnika, nastao podizanjem razine mora i prekidanjem kopnenih veza s današnjim Pelješcem (prolaz Mali Vratnik) i s Jakljanom (prolaz Veliki Vratnik). Padine otoka su strme na SZ, S i SI dijelu (20°-32°), a na zapadnoj i južnoj strani vrlo strme (>32°) te je zbog vapnenačke podloge uvijek prisutan proces urušavanja na rasjednim i strukturnim strmcima padina. Najviši vrh otoka je vrh istoimenog naziva, Olipa (205,8 m n.v.). Obala je niska do visoka stjenovita na jugozapadnoj strani, razvedena velikim brojem rtova (Jezik, Galeb, Lumpar) i uvala (Porat, Lupeška, Gustijerna). Sjeverni dio otoka pokrivaju gusta šuma i makija crnike (Slika 42-5) te manji sklopovi mješovite šume, dok je pučinska strana otoka zbog utjecaja različitih prirodnih utjecaja pod oskudnom vegetacijom.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Na južnoj obali otočića se nalazi četverokutna kamena kula s galerijom koja služi kao svjetionik, a koja je makadamskim putom povezana sa svjetioničarskom zgradom omeđenom suhozidima i manjim pristaništem u uvali Lupeška. Ondje se nalazi i nekoliko napuštenih objekata.

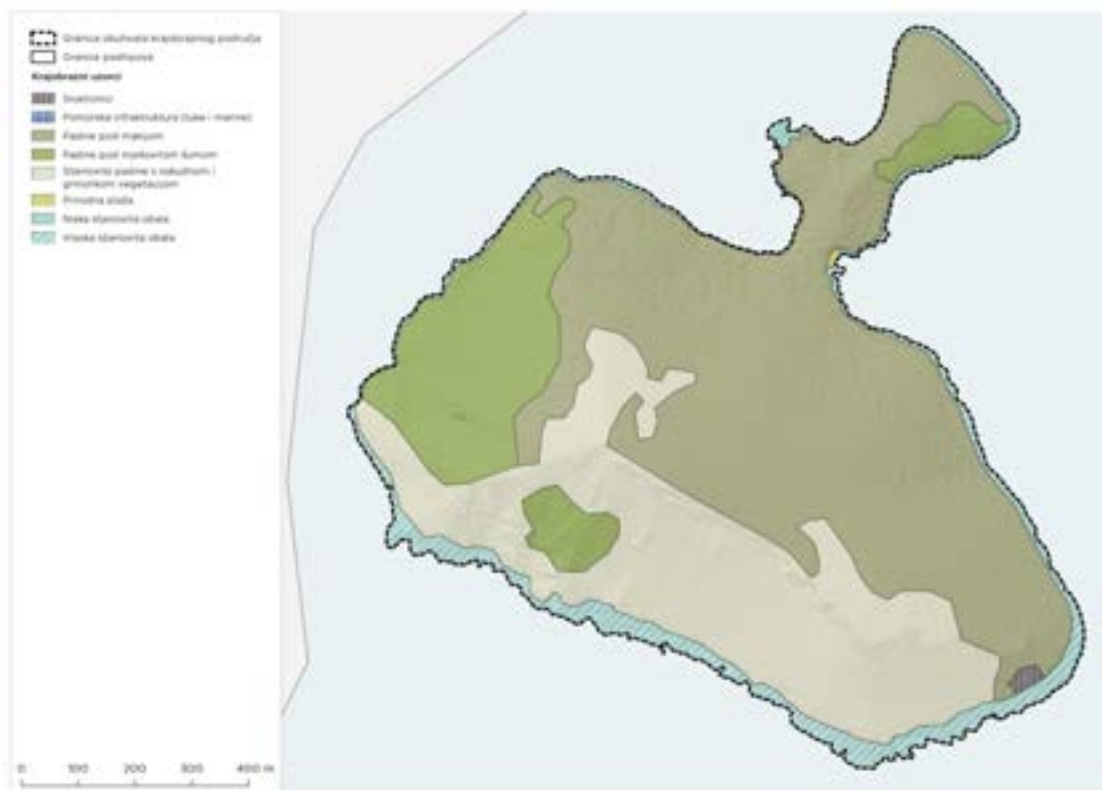
Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Olipa je malo, nepristupačno područje, sagledivo isključivo s mora, iz zaljeva Budima i s krajnjeg, nenaseljenog južnog dijela poluotoka Pelješca. Dinamiku u područje unosi velika reljefna razvedenost na tako malom području i linija obale koja mijenja svoju visinu i širinu, ovisno o položaju i prirodnim procesima koje je oblikuju. Temeljni kontrast iščitava se između tamne, šumovite sjeveroistočne obalne strane i svijetle, ogoljene jugozapadne strane otoka, a glavni strukturni element koji usmjerava poglede je stjenovit hrbat.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je dominantno prirodnog karaktera koji proizlazi iz očuvanih prirodnih obilježja – prirodne stjenovite obale razvedene brojnim rtovima, te strmih padina pod homogenim površinskim pokrovom, dok su od antropogenih elemenata prisutni tek zgrada nekadašnjeg svjetionika, svjetioničarska zgrada i nekoliko napuštenih objekata. Otočić s očuvanom prirodnošću i minimalnim antropogenim utjecajem, uravnotežen, umjerene krajobrazne raznolikosti i visokog stupnja cjelovitosti krajobraznog karaktera, ali bez jače izraženog prostornog identiteta.

Slika 42-2 Krajobrazni uzorci

Slika 42-3 Četverokutna kamena kula s galerijom u funkciji svjetionika

Slika 42-4 Visoka stjenovita obala

Slika 42-5 Padine pod makijom nad uvalom Porat

Slika 42-6 Istaknuti vapnenački hrbat

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Vizualno je najvrijednija jugozapadna, strma strana otoka s izraženim stjenovitim hrptom, nepristupačnom stjenovitom obalom i kamenom kulom kao istaknutim orijentirom u prostoru.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Urušavanje na strmim jugozapadnim padinama otoka.
- | Napušteni svjetionik i nekoliko napuštenih objekata u uvali Lupeška.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 42-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Nizak (2)

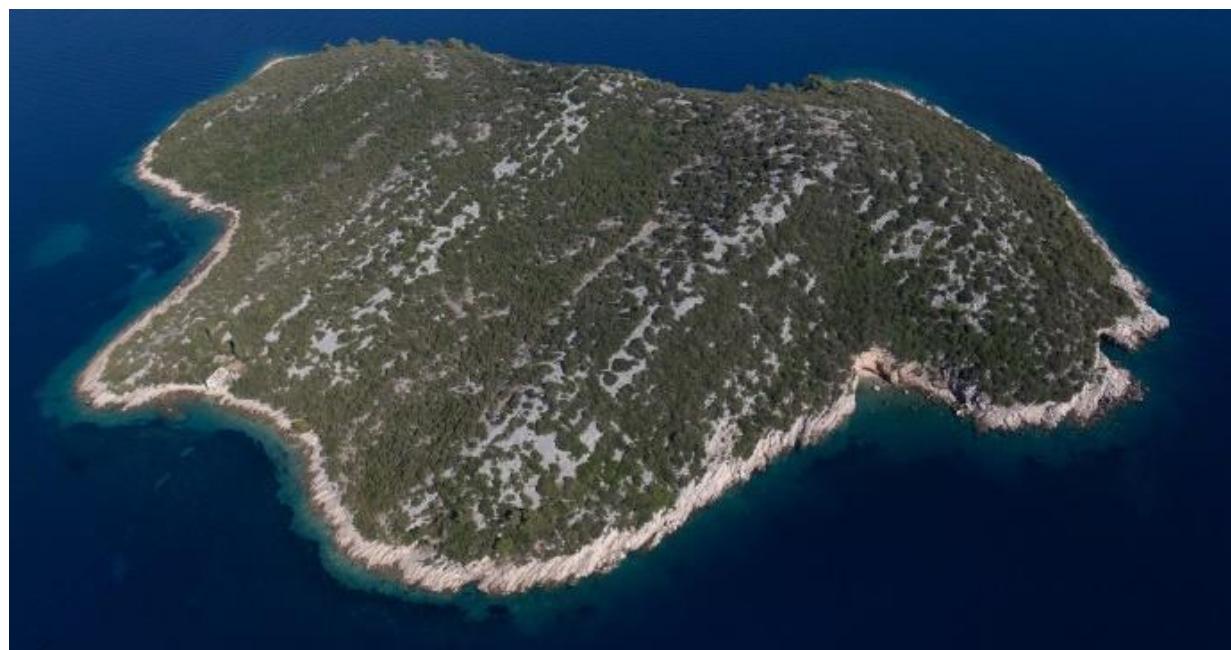
Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja (stijene, obala) te autohtoni vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Na temelju izrađene konzervatorske studije predvidjeti obnovu postojećih ruševnih građevina i zamjenske gradnje, rekonstrukciju i rekompoziciju postojećih građevina po principima tradicijskog graditeljstva. Predvidjeti mogućnost njihove prenamjene u turističke objekte (ugostiteljske, informativne, edukativne, usluge smještaja) prema općim smjernica za razvoj održivog turizma (Poglavlje 1.5.1.1).
- | Potrebno je izraditi konzervatorsku studiju i na temelju nje predložiti obnovu i način prezentacije četverokutne kamene kule s galerijom – napuštenog svjetionika. Predvidjeti mogućnost njenog stavljanja u turističko/edukativnu funkciju.
- | Urediti pješačku/edukativnu stazu do bivšeg svjetionika.

43. OTOK RUDA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.3. Krajobraz otoka pod šumskom vegetacijom s izgrađenim strukturama (s povijesnim samostansko-ladanjskim sklopovima i/ili svjetionicima)

| Slika 43-1 Pogled na otok Rudu iz zraka

Smještaj u prostoru

Otočić Ruda je smješten između otoka Šipan i Lopud, istočno od uvale Suđurač.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Ruševine dominikanskog samostana i napušteni ljetnikovac Kaboga s crkvom Sv. Marije od Navještenja na sjeverozapadnoj strani otoka.
- | Homogena ploha oskudne i grmolike vegetacije na stjenovitim padinama.
- | Niska, stjenovita, blago zaobljena obalna linija otočića.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Ruda je vapnenački otočić strme sjeverozapadne (12° - 32°) i vrlo strme jugoistočne obalne strane ($>32^{\circ}$), prekriven oskudnom i grmolikom vegetacijom na kojoj su vidljivi ogoljeli potezi stjenovite podloge. Obala otoka je niska stjenovita, mjestimično strma, a abrazijom su nastali i podzemni krški oblici, među kojima se ističe Špilja Gornja (Turkovic) u istoimenoj uvali na jugoistočnoj strani otoka. Najviši vrh otoka je u 79,7 m n.v., iako se najveći dio otoka nalazi u rasponu 0-50 m.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Antropogeni utjecaj na otočiću ograničen je na uvalu Pod Crkvom, na njegovoj sjevernoj strani, gdje se nalaze evidentirane ruševine dominikanskog samostana i napušteni ljetnikovac Kaboga s crkvom Sv. Marije od Navještenja (Slika 43-4). Čitavo područje otoka je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita) i kao preventivno zaštićena kulturno-povijesna cjelina, a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

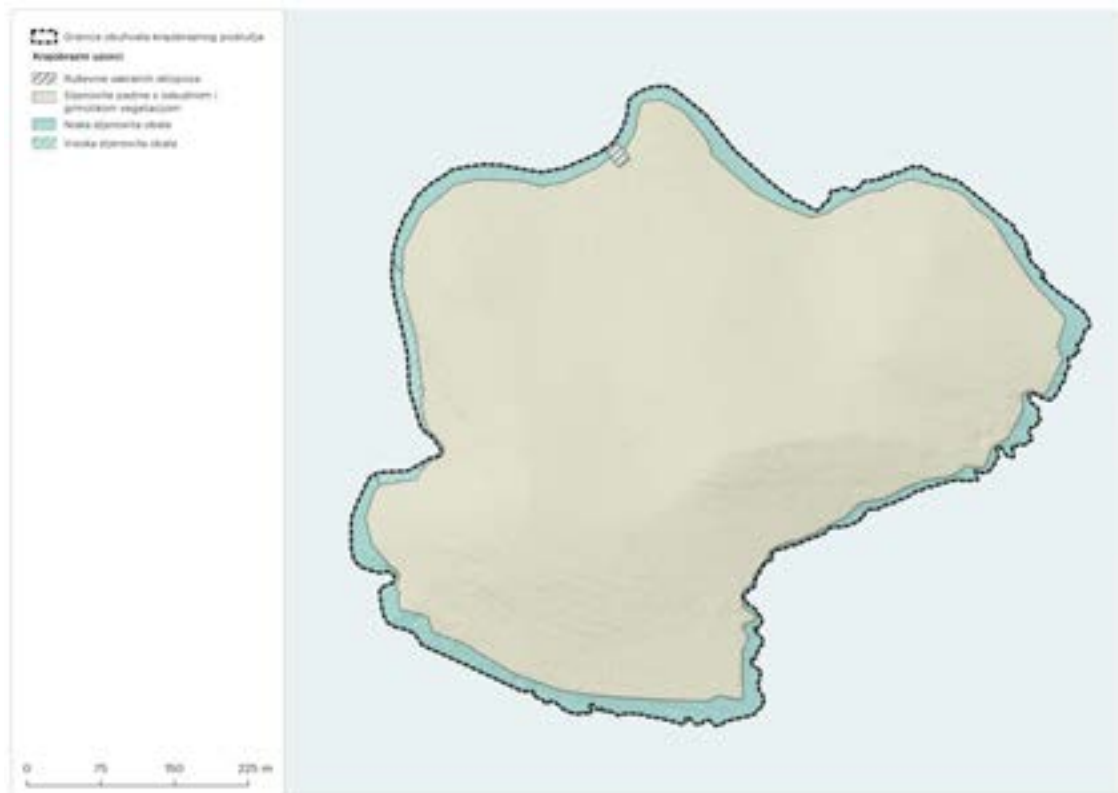
Vizualno-doživljajna obilježja

Ruda je mjerilom maleno, kompaktno područje, čija je obalna linija artikulirana većim brojem uvala kojima je postignut ritam u prostoru. Niski volumen otočića i jednoličnost površinskog pokrova (Slika 43-2), bez istaknutih šumskih volumena čine ga umirujućim i pomalo jednoličnim. Zbog izostanka većeg antropogenog utjecaja, područje djeluje cjelovito i homogeno, a skladnim odnosom prirodnih elemenata postignuta je uravnoteženost.

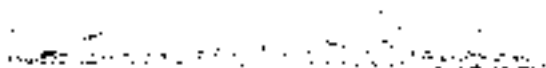
Otočić je vizualno izložen s otoka Šipana (naselja Suđurađ) i Lopuda, te iz priobalnih naselja, prometnica i s plovnog puta (Slika 43-3).

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je trenutno dominantno prirodnog karaktera, iako je u povijesti vjerojatno bilo pod antropogenim utjecajem. Zbog prisutnih ruševina samostana i napuštenog ljetnikovca, posjeduje i visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost te samim tim jače izražen prostorni identitet. Krajobrazno područje je uravnoteženo, male raznolikosti krajobraznih uzoraka i elemenata, ali visokog stupnja cjelovitosti krajobraznog karaktera kojem prostorni identitet daju upravo evidentirani ostaci kulturne baštine.

| Slika 43-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 43-3 Vizura s plovnog puta na otok Rudu

| Slika 43-4 Napušteni ljetnikovac Kaboga s crkvom sv. Marije od navještenja

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Cjelovitost i homogenost otočića koja proizlazi iz očuvanosti njegove prirodne baštine i integriranosti s lokalitetima kulturne baštine.
- | Najvrijedniji pojedinačni elementi su ruševine dominikanskog samostana i napušteni ljetnikovac Kaboga s crkvom Sv. Marije.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Zapuštanje sakralne baštine i ladanjskog sklopa.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 43-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Nizak (2)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su obala i stijene, te autohtoni vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Predlaže se izraditi konzervatorsko-krajobraznu podlogu koja će biti osnova za izradu planova i projekata obnove i prezentacije ruševine dominikanskog samostana i napuštenog ljetnikovca Kaboga s crkvom Sv. Marije, i njihovog stavljanja u kulturno-edukacijsku namjenu. (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | U sklopu navedene podloge istražiti će se povijesne komunikacije na otoku.
- | Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe i prirodne vrijednosti (špilja).
- | Osmisliti programe interpretacije baštine za posjetitelje, a u koje je potrebno uključiti i lokalnu zajednicu.

44. OTOK CRKVINA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.3. Krajobraz otoka pod šumskom vegetacijom s izgrađenim strukturama (s povijesnim samostansko- ladanjskim sklopovima i/ili svjetionicima)

| Slika 44-1 Vizura sa sjeveroistoka na otočić Crkvina

Smještaj u prostoru

Crkvina se nalazi u sjeverozapadnom dijelu Grada Dubrovnika, jugoistočno od otočića Tajan i zapadno od Šipana, a od sjeveroistočne obale otoka Jakljana ga dijeli prolaz Ždrijelo.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Dio arhipelaga uz otok Jakljan.
- | Otok specifičnog oblika obalne linije, homogenog šumskog pokrova i naglašene prirodnosti.
- | Od antropogenih elemenata prisutni su tek ostaci crkve Sv. Pankracija, iako cijeli otok predstavlja arheološko područje.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Crkvina je otočić u arhipelagu uz sjeveroistočnu obalu otoka Jakljana, smješten između Tajana i Goleča. Strmih je padina (20°-32°) i male nadmorske visine (70,8 m n.v.). Obala mu je niska i stjenovita, a prekriva ga prirodni površinski pokrov – manji sjeverni dio je pod makijom, dok veći dio čini mješovita šuma.

Otočić je dio područja ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predložen za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

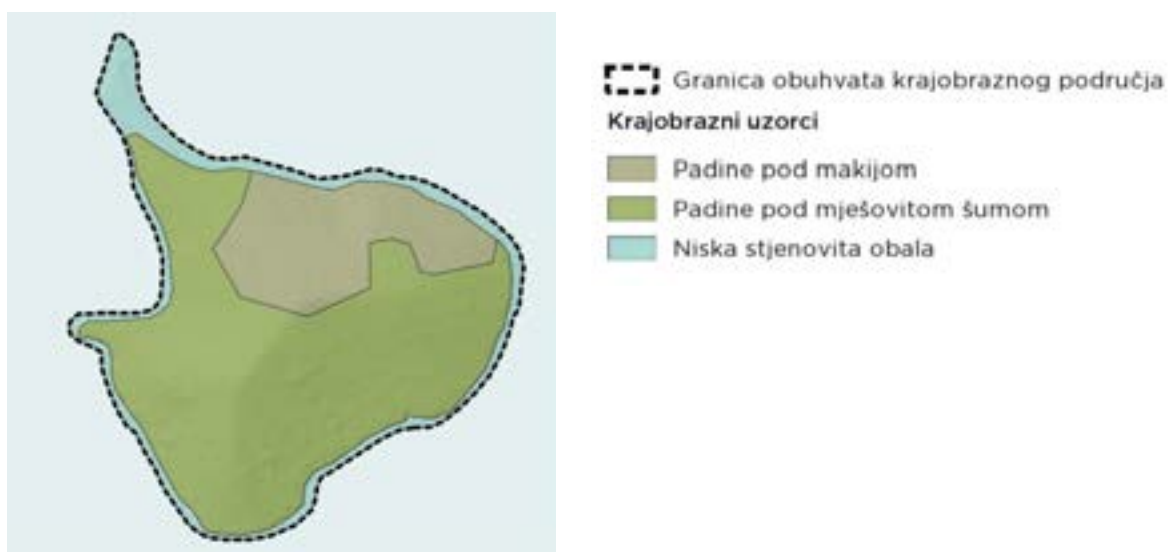
Otočić Crkvina je PPDNŽ-om i PPUG-om evidentiran kao arheološko područje s crkvom Sv. Pankracija, a definiran je i kao oblikovno vrijedno područje – zona stroge zaštite. Na karti iz 19. stoljeća vidljivo je kako se nad uvalom Polunkovi nalazi i manja poljoprivredna površina. Područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje čini jednostavni, kompaktni volumen otočića, sjeverozapadno razveden s dva poluotočića koji omeđuju uvalu Polunkovi i cijelom otoku daju specifičan i neobičan oblik. Ovaj niski volumen naglašen je mješovitom šumom koja dominira prostorom, osim na sjevernom dijelu gdje makija naglašava plošnost strme padine. Svijetli, niski potez stjenovite obale dijeli tamni volumen otočića od morske plohe. Vizualno je saglediv iz uvale Veliki Jakljan, Šipanske Luke, s magistrale u Dubrovačkom Primorju i plovnih putova u zaljevu Budima i Koločepskom kanalu.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je trenutno dominantno prirodnog karaktera, iako cijelo istovremeno predstavlja i arheološku zonu, što ukazuje na povijesno antropogeno korištenje otoka koje danas osim ostataka crkve Sv. Pankracija nije vidljivo u slici prostora. Iz tog razloga, cijeli otok posjeduje i visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost, a samim tim i jače izražen prostorni identitet. Krajobrazno područje je uravnoteženo, male raznolikosti krajobraznih uzoraka i elemenata, ali visokog stupnja cjelovitosti krajobraznog karaktera kojem prostorni identitet daju specifičan oblik obalne linije i evidentirani ostaci kulturne baštine.

Slika 44-2 Krajobrazni uzorci

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- Očuvana prirodnost otočića (obala i šumska vegetacija).
- Cjelovitost i homogenost otočića koja proizlazi iz očuvanosti njegove prirodne baštine i integriteta s lokalitetima kulturne baštine.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- Zapušteno i nedovoljno istraženo kulturno dobro (crkva Sv. Pankracija) i arheološka zona.

Razvojni pritisci:

- Nema planiranih zahvata.

Tablica 44-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Nizak (2)

Smjernice

- Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su obala i stijene, te autohtoni vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- Predlaže se izraditi konzervatorsko-krajobraznu podlogu koja će biti osnova za izradu planova i projekata obnove i prezentacije ostataka crkve Sv. Pankracija i njeno stavljanje u kulturno-edukacijsku namjenu (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- U sklopu navedene podloge istražiti će se povijesne komunikacije na otoku.
- Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe i prirodne vrijednosti.
- Predlaže se arheološko istraživanje i dokumentiranje za područje arheološkog lokaliteta.

45. OTOK DAKSA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.4. Krajobraz otoka pod šumskom i parkovnom vegetacijom te samostanskim i fortifikacijskim sklopovima

| Slika 45-1 Pogled na otok Daksu iz zraka

Smještaj u prostoru

Otok je smješten pred Gruškim zaljevom i ulaskom u Rijeku dubrovačku, u blizini poluotoka Babin kuk, i između užeg dijela Dubrovnika i otoka Koločep.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Gust i kompaktan šumski pokrov.
- | Niska i stjenovita obalna zona.
- | Antropogeni elementi prisutni u vidu fortifikacijskog sklopa koji opasava otok, engleskog krajobraznog perivoja, samostanskih i sakralnih elemenata, te svjetionika, ali i spomen-područja iz 2. svj. rata.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Područje je definirano kao manji otok s najvećom nadmorskom visinom od 50 m. Otok se pruža u smjeru sjever – jug i u obliku je bumeranga. Njegova obala je niska i stjenovita. Glavno prirodno obilježje koje je definiralo i uvjetovalo ostala prirodna obilježja je dolomitsko i vapnenačka stijenska podloga na koju se akumuliralo tlo doneseno sa susjednog otoka Koločepa i iz Rijeke dubrovačke. Tlo je stvorilo preduvjete za razvoj današnje šume bora koja je sađena u drugoj polovici devetnaestog stoljeća, a danas je u uznapredovaloj fazi prirodne sukcesije, stoga je sve neprohodnija.

Otok Daksa je prostorno-planskom dokumentacijom (PPDNŽ-a, PPUG-a, GUP) evidentiran kao osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz (spomen park).

Antropogena obilježja

Na području otoka Dakse nalaze se nekadašnji samostanski sklop franjevacu s postajama križnog puta i crkva, danas skriveni u borovoj šumi. Sam franjevački samostan s crkvom Sv. Sabine je izgrađen još 1281. g., a opisi iz 15. st. govore o izgrađenim kapelama (oratorijima) te o brojnim maslinicima i vrtovima. Padom Dubrovačke Republike i dolaskom francuske vlasti, samostan je napušten i razrušen, a kamenje je upotrijebljeno za izgradnju utvrda na Daksi. Plan utvrđenja kojim je opasan otok, najvećim dijelom potječe iz 1859. g. kada ga je izgradila Austro-Ugarska. Tada nastaju i dvije baterije na krajnjim dijelovima otoka, a svjetionik nastaje nešto kasnije, 1875. godine. Na središnjem dijelu otoka gradi se manja vojarna, a franjevačka crkva je pretvorena u barutanu. Samostan i crkva su obnovljeni krajem 19. st., kad je njihov vlasnik bio poljski knez Aleksandar Poninski koji je na Daksi osnovao i knjižnicu. U to je vrijeme došlo do kultiviranja otoka čija sadašnja vegetacijska osnova dobrim dijelom potječe upravo iz tog perioda. Posađeni su, na tada opustošenom otoku, brojna crnogorična vegetacija (borovi i čempresi), lovorike, mirte, palme te agrumi. Parkovno uređenje otoka u engleskom krajobraznom stilu potječe iz 20-ih godina 20. st. kada je Daksa došla u vlasništvo obitelji Galjuf i Dašner. Danas nisu vidljivi ostaci njihovog vinograda i voćnjaka na zapadnoj strani otoka, ali parkovna šumska vegetacija koja je dominirala otokom tada, i danas čini njegov glavni prostorni identitet. U 20. st. otok Daksa postaje masovna grobnica komunističkih zločina, a na njemu su pronađena tijela 53 osobe. Na Daksi se stoga nalazi spomen-obilježje koje predstavlja jedino uređeno mjesto na otoku.

Cijeli otok Daksa je zaštićen kao kulturno dobro – kulturni krajolik (Registar kulturnih dobara RH Z-2465) dok su spomenute sakralne i civilne građevine te tvrđave zaštićene prostorno-planskom dokumentacijom (PPDNŽ i GUP) kao registrirani ili preventivno zaštićeni spomenici kulture (baterija južna, baterija sjeverna, ostaci samostana i crkve Sv. Sabina, kapelica Sv. Groba, kapela Kalvarije, te civilna građevina u središnjem dijelu otoka). Otok Daksa je prema GUP-u označen i kao područje Z3 – spomen park.

Vizualno-doživljajna obilježja

Područjem dominira crnogorična šumska vegetacija koja gotovo homogeno prekriva otok. Kako je na području otoka vidljiv mali broj krajobraznih uzoraka, krajobrazno područje predstavlja prostor s

malom kompleksnošću. Dinamika u prostoru je ostvarena prostornim rubom obalne zone koja zbog svoje razvedenosti unosi dinamične odnose, a istovremeno kontrastno djeluje u odnosu na tamnu vegetaciju u pozadini. Područje je zatvoreno jer ga je nemoguće sagledavati kretanjem kroz njega, pa su pogledi ograničeni zbog visoke šumske vegetacije. U doživljajnom (perceptivnom) smislu, pojedinačni antropogeni elementi predstavljaju vizualne točke iznenađenja (baterije, samostanski sklop, svjetionik). Doživljaj prostora je, s obzirom na veličinu otoka, ipak kompleksan, zbog mnoštva antropogenih elemenata, obalnog pojasa i razvijene mješovite parkovno-šumske vegetacije. Vizualna sagledivost područja je moguća s viših točaka na kopnu, iz naselja Orašac, Zaton, Vrbica, Lozica, Petrovo selo, te s Babinog kuka unutar uže gradske jezgre, ali i s otoka Koločepa. Otok Daksa predstavlja dio vizura s pristupne ceste (magistralnog pravca) prema gradu Dubrovniku, te tako čini neizostavan element prostorne slike, zajedno s Gradom u pozadini.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Zbog prevladavajućeg mješovitog, parkovno-šumskog pokrova i prisutnih samostansko-fortifikacijskih sklopova i spomen-područja ovo krajobrazno područje ima izražen parkovno, samostansko-fortifikacijski i memorijalni karakter. Bez obzira na odsutnost kompleksnosti, jednoličnost područja je nadopunjena zatvorenošću i zagasitošću boja koje ostavljaju snažan dojam mirnoće i cjelovitosti krajobraznog karaktera. Područje je uravnoteženo, visokog stupnja prirodnosti, homogenosti i cjelovitosti krajobraznog karaktera koji proizlazi iz prožimanja prirodne i kulturne baštine, te istaknutih povijesnih i memorijalnih vrijednosti, bez degradirajućih elemenata.

Slika 45-2 Krajobrazni uzorci

Slika 45-3 Kompleksnost prirodne osnove s antropogenim elementima (šuma, obala - baterija), skica

Slika 45-4 Dominantna šumska vegetacija otoka Dakse

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Cijeli otok predstavlja visoko vrijedno krajobrazno područje oblikovano parkovno-šumskim pokrovom, te povijesnim objektima; fortifikacijskim i samostanskim sklopovima, svjetionikom i spomen-područjem.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Loše stanje objekata / kompleksa (civilna građevina, ostaci samostanskog sklopa s kapelicama).
- | Potpuno zarastanje nekadašnjih poljoprivrednih površina i vrtova koji su gotovo neprepoznatljivi u prostoru.

Razvojni pritisci:

- | Nema prostornih pritisaka.

Tablica 45-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Nizak (2)

Smjernice

- | S obzirom na slojevitost prošlosti otoka, potrebno je pristupiti procesu obnove otoka, prije svega izradom konzervatorsko-krajobrazne podloge, u kojoj će biti jasan pregled povijesnih slojeva na otoku, s pridruženim mjerama krajobraznog uređenja koje će respektirati izrazito memorijalni i parkovni karakter otoka. Pri tome, krajobraznom uređenju otoka treba pristupiti na način da je cjelokupni prostor otoka mjesto posebnog pijeteta, te se uređenjem, ali nadasve korištenjem, nikako ne smije oskrvnuti pijetet prema nevinim žrtvama 2. svjetskog rata.
- | Na temelju konzervatorske podloge i projektne dokumentacije, predlaže se obnova i prezentacija svih građevnih struktura - fortifikacijskog sklopa koji opasava otok, samostanskih i sakralnih elemenata kao cjelina s vrtovima, te svjetionika, ali i integracija spomen-područja iz 2. svjetskog rata, kao i stavljanje svih prostornih dijelova u funkciju kulturnog turizma (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Istražiti i obnoviti povijesne komunikacije na otoku, označiti važne povijesne lokalitete na otoku i po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe.
- | Osmisliti programe interpretacije baštine za posjetitelje, uz maksimalno poštivanje memorijalnog karaktera prostora.
- | Potaknuti revitalizaciju nekadašnjih poljoprivrednih površina, vinograda i voćnjaka (agrumi, masline, itd.).
- | Očuvati elemente prirodnog krajobraza kao što su stjenovita obala i šumski pokrov (borovi i čempresi) (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

46. OTOK LOKRUM

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.1.4. Krajobraz otoka pod šumskom i parkovnom vegetacijom te samostanskim i fortifikacijskim sklopovima

| Slika 46-1 Pogled na otok Lokrum i njegovu razvedenost reljefa i obalne linije

Smještaj u prostoru

Područje je smješteno južno od najstarijeg dijela grada Dubrovnika i zauzima cijelu površinu otoka Lokruma.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Brdoviti krajobraz definiran šumskom zonom na južnoj, i područjem makije na sjevernoj strani otoka.
- | Obalna zona karakterizirana visokom stjenovitom obalom te mjestimice pojavom niskog obalnog tipa.
- | Antropogeni elementi prisutni u vidu nekoliko pojedinačnih zona fortifikacijskog te zone samostanskog sklopa s vrtovima i perivojima.
- | Mrtvo more (jezero s morskom vodom).

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Krajobrazno područje otoka Lokruma određuje reljefna formacija brda koja na sjevernom dijelu otoka dolazi do svoje maksimalne visine od 96 metara, na vrhu Glavica. Sam otok se pruža u smjeru sjeverozapada prema jugoistoku. Njegova obala je karakterizirana visokom stjenovitom obalom, a samo mjestimice se obalna zona razvila u obliku uvala (uvala Portoč i Pod manastijerom). Područje je definirala dolomitska i vapnenačka stijenska podloga koja je prekrivena smeđim tлом različite dubine. Na mjestima veće dubine tla, razvila se šumska vegetacija alepskog bora i crnike te šuma crnike s crnim jasenom, a zone s manje dubokim tлом su prekrivene makijom. Vapnenačko, dolomitska podloga je vidljiva u obalnoj zoni gdje gradi pretežno visoke, strme stijenske obale koje se izmjenjuju s nešto nižom obalom koju također čine stijene. Na otoku se nalazi jezero s morskom vodom (Mrtvo more).

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000017 Lokrum (POVS), a po Zakonu o zaštiti prirode, spada u posebni rezervat šumske vegetacije. Područje mora oko otoka je PPDNŽ-a evidentirano za zaštitu kao posebni rezervat u moru, a sam otok s akvatorijem kao osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz (u PPDNŽ-a i GUP-a).

Antropogena obilježja

Unatoč dominaciji prirodnih obilježja, krajobrazno područje otoka Lokruma je definirano i izražajnim antropogenim elementima. Područje je naseljeno Benediktincima još u 11. st. u središnjem dijelu otoka. Oni grade dvije građevine - jednu iz romaničkog (12./13. st.) te drugu iz gotičko-renesansnog doba (15. st.). Austrijska katastarska karta iz 1837. g. pokazuje da je samostanski kompleks (oba samostana s klaustirima) bio zaokružen visokim ogradnim zidovima te je njima bio odijeljen od okolnog prostora. Samostanska krila su formirala klaustarske vrtove (romanički i gotičko renesansni) za potrebe opata koja su najvjerojatnije razrušena tijekom Velikog potresa 1667. g. Na sjevernoj strani kompleksa se i danas nalaze ostaci crkve Sv. Marije u romaničkom stilu. U okružju samostana su u to vrijeme bile poljoprivredne površine čiji su ostaci starog maslinika prisutni i danas u prostoru (na sjeverozapadnom dijelu samostanskog prostora). Istovremeno spominju se i bogato hortikulturno uređeni vrtovi (najvjerojatnije klaustarski), čiju križnu četverodijelnu podjelu mlađeg, gotičko-renesansnog klaustara, pokazuje i austrijska katastarska izmjera, te su njeni elementi u prostoru prisutni i danas (u nešto izmijenjenom obliku, jer više ne postoje cvjetne gredice, već samo visoka živica koja ih je nekad obrubljivala). Sredinom 19. st. dolazi do nadogradnje samostana ljetnikovcem Maksimilijana Habsburškog. Uz spomenutu građevinu on održava samostanske vrtove, ali nastaju i Maksimilijanovi vrtovi koji nose naziv Alameda - pristupni dijelovi od pristana Portoč do rezidencije/samostana oblikovani nadosađenim egzotama. On cijeli prostor Lokruma razvija i tretira kao perivoj (na južnom i jugoistočnom dijelu formira organske šetnice u okviru prirodne vegetacije s akcentima egzota „gardenesque stil“). U istom periodu (19. st.) je nastao današnji izgled fortifikacijskog sklopa Fort Royal (koji je prvobitno izgrađen pod francuskom vlasti na početku 19. st.) na vrhu brda Glavica koji dominira ovim dijelom otoka s tri pristupna puta/šetnice. Osim navedenih elemenata, uz pristanište se smjestila Kuća Lugara, a na središnjem dijelu otoka su smještene austrijske barake. Na sjevernoj polovici otoka se danas još nalazi nikad završeni lazaret iz 16. st. i Tritonov križ nastao u spomen poginulim mornarima austrougarskog broda Triton. Lokrumskoj perivojnoj strukturi je nadodan novi element sredinom 20. st. - botanički vrt kao prostor za aklimatizaciju egzota po projektu dr. sc. Brune Šišića, a u skladu sa stilskim obilježjima vremena nastanka. Botanički vrt je obnovljen 2020. g. unošenjem suvremenih materijala (autor: Normala d.o.o.) i razvijan kao perivojna struktura sa saniranim sustavom staza i šetnica, a koja je nadopunjena novim biljnim vrstama (156 novih biljnih vrsta).

Postojeće vrijednosti se štite i prostorno-planskom dokumentacijom pa je Lokrum prepoznat kao osobito vrijedan predjel kultiviranog krajobraza s posebnom zaštitom ladanjskog krajolika.

Istovremeno je zajedno s kulturno-povijesnom urbanističkom cjelinom grada Dubrovnika upisan u Registar zaštićenih kulturnih dobara Ministarstva kulture RH pod oznakom Z-3818, te je kao sastavni dio povijesne jezgre grada Dubrovnika uvršten u UNESCO-ov registar svjetske baštine. Prema GUP-u, zajedno sa starim gradom pripada u zonu A, odnosno zonu potpune zaštite povijesnih cjelina, te je većim dijelom označen i kao područje Z2 - vrtovi/perivoji. Spomenute sakralne, fortifikacijske i civilne građevine, te arheološka zona zaštićene prostorno-planskom dokumentacijom (GUP) kao registrirani ili preventivno zaštićeni spomenici kulture (benediktinski samostan, crkva Navještenja, tvrđava Fort Royal, Lazareti, Kuća Lugara i potencijalna arheološka zona).

Vizualno-doživljajna obilježja

Prirodna konfiguracija terena odredila je vizualno-doživljajna (perceptivna) obilježja prostora. Istovremeno, područjem dominira mješovita šuma koja pokriva velik dio otoka. Krajobrazno područje predstavlja prostor visoke kompleksnosti krajobraznih uzoraka, od kojih većina predstavlja vrijednu kulturnu i prirodnu baštinu. Dodatnu dinamiku u prostor unose razvedenost reljefa i kontrastni odnosi prirodnih elemenata prostora zbog tamne boje vegetacije i svjetlijih tonova stijena u obalnoj zoni. Područje je zatvoreno, jer nije sagledivo zbog ograničavajućih pogleda definiranih prostornim rubovima brdskim reljefnim formacijama. Stoga je teško sagledivo iz ljudske perspektive zbog visoke vegetacije i reljefne razvedenosti terena. U perceptivnom smislu pojedinačni elementi su vizualne točke iznenađenja (samostanski sklop, botanički vrt, samostanski vrtovi, fortifikacijski sklop, Mrtvo more, uvala Portoč i dr.) koje djeluju na kompleksnost prostornog doživljaja. Vizualno se otok može sagledati s viših točaka na kopnu, posebno s magistrale, naselja Bosanke i brda Srđ. Sam otok vizualno sudjeluje u vizurama na grad Dubrovnik, kopnenim i morskim. Tako često čini manji ili veći dio urbanih vizura na sam Grad.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje otoka Lokruma je zbog vrijedne prirodne osnove (šumska vegetacija, stjenovita obala, Mrtvo more) i velike povijesne slojevitosti rezultiralo bogatstvom kulturne i prirodne baštine. Kad se tome još doda parkovno i vrtno oblikovanje većeg dijela otoka, ali i Botanički vrt, ovo krajobrazno područje ima izraženo šumsko-parkovni i samostansko-fortifikacijski karakter, s naglašenom edukacijskom funkcijom prostora. Ono posjeduje visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost te jako izražen prostorni identitet. Područje je uravnoteženo, pastoralnog doživljaja, vrlo visokog stupnja homogenosti i cjelovitosti krajobraznog karaktera, bez većeg broja degradirajućih elemenata (više se radi o zapuštenosti postojećih kulturnih dobara i vrtova te početnim stadijima devastacije uslijed razvoja turističkih sadržaja).

Slika 46-2 Krajobrazni uzorci

Slika 46-3 Pogled iz zraka s juga, skica

Slika 46-4 Kompleksnost antropogenih i prirodnih elemenata prostora (Benediktinski samostan i Maksimilijanova rezidencija s vrtovima u odnosu na okolni prirodni krajobraz)

Slika 46-5 Odnos antropogenih i prirodnih elemenata - Lazareti, utvrda Fort Royal i šumsko/makijski prekrivač

Slika 46-6 Prikaz vršnog dijela brda markiranog utvrdom Fort Royal

Slika 46-7 Pogled na prirodni fenomen Mrtvo more

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Cijelo područje je vrlo visokih prirodnih, kulturno-povijesnih i vizualno-doživljajnih vrijednosti koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu cjelinu snažnog prostornog identiteta. Zajedno sa starim gradom Dubrovnikom upisan je na Listu svjetske baštine UNESCO-a.
- | Pojedinačni krajobrazni uzorci i elementi: prirodna uvala Portoč, zapadna strana Lokruma s prirodnom stjenovitom obalom i uvalom Pod bor, mješovita šuma i autohtona makija, speleološki objekt s malim morskim jezerom (Mrtvo more), kompleks Benediktinskog samostana/Maksimilijanove rezidencije s vrtovima, botanički vrt, lazaret i Fort Royal, špilje, Bijele stijene, solila.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Koncentracija urbane opreme u središnjem dijelu otoka.
- | Početni stadij devastacije uslijed razvoja turističkih sadržaja (neplansko uređivanje terasa za ugostiteljske objekte, smještaj kioska i dr.).
- | Loše stanje objekata / kompleksa (Benediktinski samostan. Maksimilijanova rezidencija).
- | Zapušteno stanje Maksimilijanovih vrtova - Alamede, trostruke linije šetnica prema utvrđi Royal, perivoja na južnom i jugoistočnom dijelu otoka.

Razvojni pritisci:

- | Planirani **vodoopskrbni cjevovodi** (kategorija: ostali), smješteni su na području pod makijom i mješovitom šumom.
- | Planiran **odvodni kanal otpadnih voda** (kategorija: ostali) na zapadnoj strani otoka s **ispustom u otvoreno more** (u akvatorij vanjske obale otoka), na kopnenom dijelu otoka prolazi područjem botaničkog vrta, maslinikom, Maksimilijanovim vrtovima i stjenovitom obalom.
- | Planiran **UPOV (uređaj za pročišćavanje otpadnih voda)** u blizini benediktinskog samostana, na području pod maslinikom (GUP).

Slika 46-8 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PP DNŽ, PPUG Dubrovnika, GUP Grada Dubrovnika)

Tablica 46-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Vrlo nizak pritisak (1)	Umjeren (3)

Smjernice

- Otok Lokrum je potrebno održavati, koristiti i razvijati na način kojim će se u cijelosti očuvati njegova obilježja kulturnog dobra i posebnog rezervata šumske vegetacije. Temeljne metode uređenja su održavanje svih vrednovanih struktura (prirodnih i antropogenih) te unaprjeđenje i poboljšanje stanja uvažavajući izvorni karakter. Unošenje novih struktura treba biti obzirivo, kako ne bi došlo do narušavanja vrijednosti povijesnih i prirodnih elemenata.

Prirodni krajobraz

- Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna stjenovita obala, speleološki objekt s malim morskim jezerom (Mrtvo more), stijene i vrhovi, te vegetacijski pokrov (makija i mješovita šuma alepskog bora i crnike) (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

Kulturna baština, povijesni parkovi i vrtovi

- | Za cjelokupno područje Lokruma, kao dio zaštićene baštine UNESCO-a, potrebno je izraditi konzervatorsko-krajobraznu podlogu koje će uvažavajući temeljne vrijednosti otoka, propisati odgovarajuće mjere zaštite i uređenja prostora kao osnovu za izradu daljnjih projekata obnove.
- | Za Lokrumsku Alamedu je već izrađena studijska dokumentacija, krajobrazno-konzervatorska studija, te je potrebno pristupiti izradi projekata obnove koji se trebaju temeljiti na poštivanju specifičnih vrijednosti ovih javnih prostora, njihovih povijesnih prostornih matrica i karakterističnih elemenata, ali i prikladnih principa obnove koji su u suglasju sa prirodnim vrijednostima otoka.
- | Klaustarski vrtovi Benediktinskog samostana prema prostorno-planskoj dokumentaciji (GUP) ne spadaju u zasebnu kategoriju (Z2 vrtovi, perivoji), nego su pribrojeni kategoriji društvene namjene D6 – kultura. Prilikom izmjena i dopuna GUP-a, nužno je evidentirati klaustarske vrtove, uz kategoriju društvene namjene D6 – kultura, i u kategoriji povijesnih vrtova.
- | Na otoku Lokrumu izraditi prema prethodnoj studijskoj dokumentaciji (konzervatorskim studijama), projektnu dokumentaciju obnove objekata, klaustarskih vrtova i povijesnih poljoprivrednih prostora (stari maslinik), nastalih tijekom benediktinskog djelovanja, kao i perivojnih/parkovnih prostora oblikovanih u drugoj polovici 19. st. po cijelom otoku, kao i one nastale sredinom 20. st., ne ugrožavajući temeljni predmet zaštite (posebni rezervat šumske vegetacije). Voditi računa o opremanju prostora adekvatnom urbanom opremom usklađenom s prostornim vrijednostima.
- | Potrebno je planski urediti terase za ugostiteljske objekte i smještaj kioska te njihov dizajn uskladiti s prostornim odlikama.

Planirana infrastruktura (vodokomunalna)

- | Planiran **odvodni kanal otpadnih voda s ispustom** u more prolazi područjem botaničkog vrta, maslinikom, Maksimilijanovim vrtovima i stjenovitom obalom; jednom riječju - najvrijednijim dijelovima otoka Lokruma. Predlažemo da se preispita mogućnost nekog drugog koridora koji će prolaziti rubnim dijelom šumske zone, a dalje od turistički najposjećenije zone.
- | **Planiran UPOV** (uređaj za pročišćavanje otpadnih voda), smješten u blizini benediktinskog samostana, na području pod maslinikom, također predlažemo dislocirati na vizualno manje izloženo mjesto. Obavezno oblikovati krajobraz oko njega na način da je u potpunosti zaklonjen od pogleda (preporučuje se izraditi projekt krajobrazne sanacije uz uređaj).
- | Prilikom radova na **odvodnom kanalu otpadnih voda** detaljnije planirati trasu tako da zaobilazi visoka stabla, staze i ostale elemente vrtova, kako ne bi radovima devastirali krajobraz.

47. OBALNA PADINA SJEVERNOG DIJELA OTOKA JAKLJANA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.2.5. Krajobraz obalnih padina pod šumskom vegetacijom

| Slika 47-1 Pogled iz zraka na sjeverni dio otoka Jakljana

Smještaj u prostoru

Područje se nalazi u sjeveroistočnom dijelu otoka Jakljana, prolazom Ždrijelo odijeljeno od otočića Tajan, Crkvina, Goleč i Kosmeč.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Niska stjenovita obala.
- | Kompaktni šumski pokrov na strmim padinama.
- | Ostaci utvrde Baterija.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Sjeveroistočne padine otoka kreću se u rasponu od 0 do 215 m n.v., a razvedeni obalni rub ovdje stvara nekoliko uzastopnih uvala (Orsan, Lokardina, Sedlo, Toplica, Zagorića) (Slika 47-4). Od ruba grebena (najviši vrh otoka Katine staje 215 m, i Vrh od Perice 143 m) gotovo do samog mora položene su strme padine (20°-32°), prekrivene šumskom vegetacijom – prvenstveno makijom (Slika 47-5), dok su manje površine uz uski, strmi potez prirodne, niske stjenovite obale prekrivene visokom šumskom vegetacijom (mješovitom šumom). Pedogenetski čimbenici ukazuju na prevladavanje plitkog, skeletnog, smeđeg tla na vapnencima.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Jedini, rijetki antropogeni elementi očitavaju se u obliku dviju uskih protupožarnih, šumskih prosjeka koje se pružaju od ruba grebena do same obale (Slika 47-3), kao i triju manjih molova u zapadnom dijelu uvale Zagorića. Pravocrtnost pružanja prosjeka je jedina karakteristika koja ih izdvaja iz okolnog izrazito prirodnog područja; jer i na njima samima raste rjeđa šumska vegetacija, ispod koje se naziru stijene. Nadalje, ostaci nekadašnje utvrde (niži dijelovi obodnih zidova) naziru se u svom pravilnom kvadratnom obliku na području Baterije, iako s vremenom postaju sve slabije uočljivi unutar okolne šumske vegetacije.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

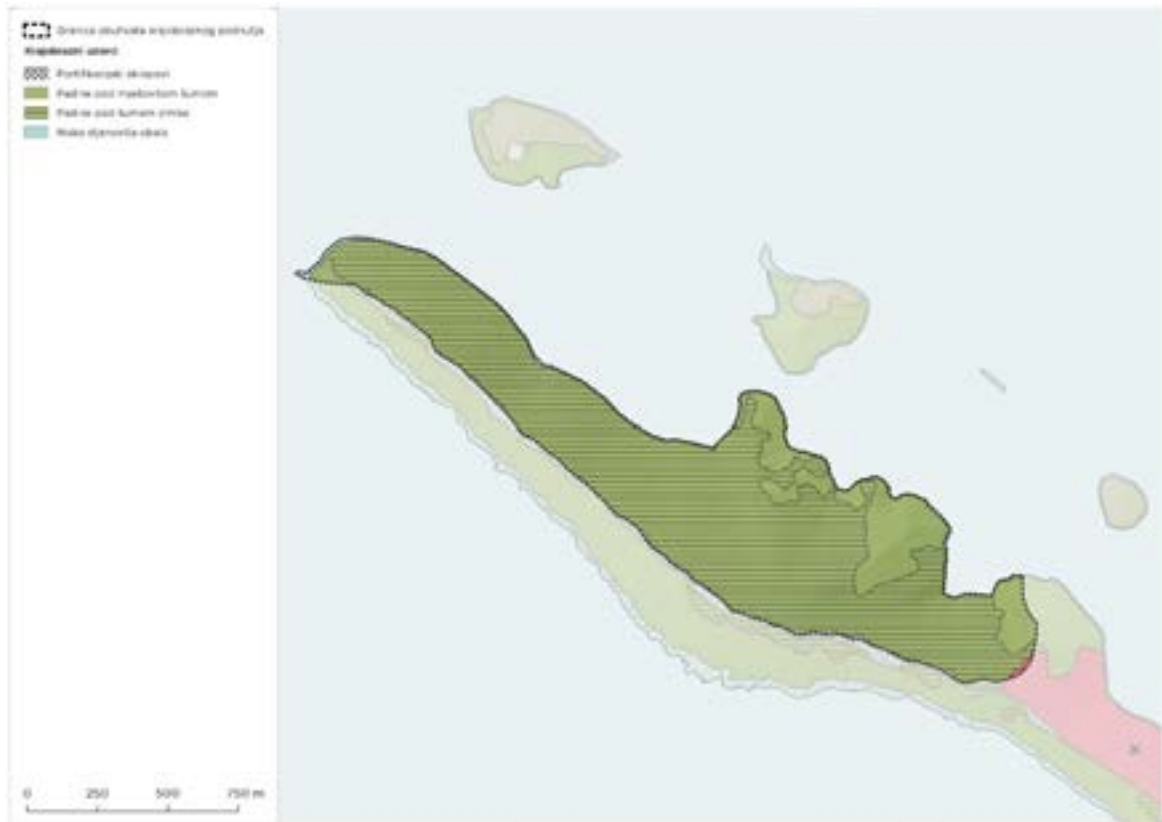
Vizualno-doživljajna obilježja

Područje je izduženog oblika i naglašeno plošnog karaktera, unatoč tome što se radi o obalnoj strani vapnenačkog hrpta. Plastičnost joj daje razvedenost obalne linije većim brojem uvala i forma manjeg reljefnog izbočenja u predjelu Katinih staja. Zbog izduženog oblika i pretežito niskih oblika površinskog pokrova homogenog karaktera, područje je vrlo sagledivo i prostrano, a rubovi područja definirani su linijom vršnog dijela grebena i niskom obalom. Prostor se pritom zbog izrazite prirodnosti i zagasitog tona boje doima kao nepristupačan i taman. Unatoč jednoličnom površinskom pokrovu, blago razgibani teren doprinosi dinamičnosti područja, u koje ritam unosi izmjena rtova i uvala na obalnoj liniji te kontrastan odnos tamne plošne vegetacije i svijetlih poteza stjenovite obale i hrpta grebena. Stoga cijelo područje ostavlja doživljaj mirnoće, cjelovitosti i jednostavnosti.

Navedeno je područje zbog svojeg položaja teško sagledivo u cijelosti sa samog otoka, dok je s plovnog puta, magistrale i obalnih naselja sjeverno od Slanog, u potpunosti izloženo i sagledivo te predstavlja prvu sliku otoka onome tko dolazi iz kopnenog dijela Grada.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je dominantno prirodnog karaktera, unatoč prisutnog elementa zapuštenog fortifikacijskog sklopa. Iako je područje uravnoteženo te bez degradirajućih elemenata, zbog izražene homogenosti i manjka različitih krajobraznih uzoraka koji bi definirali prostor, doima se jednolično i bez posebno istaknutih vizualnih obilježja i prostornog identiteta.

Slika 47-2 Krajobrazni uzorci

Slika 47-3 Pogled na dio padine nad uvalom Lokardina, skica

Slika 47-4 Razvedeni obalni rub stvara nekoliko uzastopnih uvala

Slika 47-5 Padine pod makijom

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Gusti šumski pokrov u kojem se na padini izmjenjuje makija s mješovitom šumom.
- | Fortifikacijski sklop - utvrda.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Propadanje i zapuštanje utvrde (Baterije).
- | Izgradnja ilegalnih molova u uvali.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 47-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Niska (2)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Vrlo nizak (1)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna obala te autohtoni vegetacijski pokrov (makija crnike) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Predlaže se izraditi konzervatorski elaborat koji će biti osnova za izradu plana i projekta obnove i prezentacije fortifikacijske građevine Baterije kojom se kontrolirao morski put, kao nekadašnje važne točke fortifikacijskog i ladanjskog krajolika Elafitskog otočja, te njeno stavljanje u turističko/edukativnu funkciju.
- | Urediti pješačku/edukativnu stazu do utvrde Baterija.
- | Zabraniti daljnju izgradnju ilegalnih molova u zapadnom dijelu uvale Zagorića, a postojeće ukloniti.

48. OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA JAKLJANA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.2.6. Krajobraz obalnih padina pod šumskom vegetacijom i sa stjenovitim obalama

| Slika 48-1 Pogled iz zraka na dio jugozapadne padine otoka Jakljana

Smještaj u prostoru

Promatrano se područje u uskom i izduženom potezu pruža jugozapadnim dijelom otoka Jakljana, od rta Crna Seka na krajnjem sjeverozapadu otoka do rta Sokolić na krajnjem jugoistoku.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Visoka stjenovita obala i mješovita šuma na strmim obalnim padinama (Slika 48-1).
- | Istaknuti hrbat vapnenačkog grebena.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

U oblikovanju reljefa na strmoj, jugozapadnoj obalnoj strani Jakljana izraženi su padinski procesi osipanja i urušavanja. Osim njih, na obale ovog područja djelovala je i abrazija te su oblikovani rtovi i visoka i nepristupačna stjenovita obala. Unatoč tome, obalni je rub ovdje gotovo pravilan, manje razgiban u odnosu na ostatak otoka (Slika 48-4) te tvori tek dvije veće, široke uvale - uvalu Pod Tokom i uvalu Dimovići. Ove su padine, u odnosu na ostatak otoka najstrmije, pri čemu su izraženo strmi pojedini vršni dijelovi uz sam rub grebena, pogotovo na području Katinih staja (ujedno i najviše točke otoka (215 m n.v.)), Baterije, Vrha od Perice, Sokolića. Uz rub grebena su zbog visokih nagiba (>32°) stoga vidljive stijene, a ispod kojih se pružaju uži potezi razvijene makije. Ostale dijelove padina pritom prekriva mješovita šuma koja se u krajnjem jugozapadnom dijelu područja izmjenjuje s prijelaznom vegetacijom makije i šume, i čistom makijom. Navedena se šumska vegetacija pruža gotovo do mora; staje iznad visoke, stjenovite obale. (Slika 48-5)

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

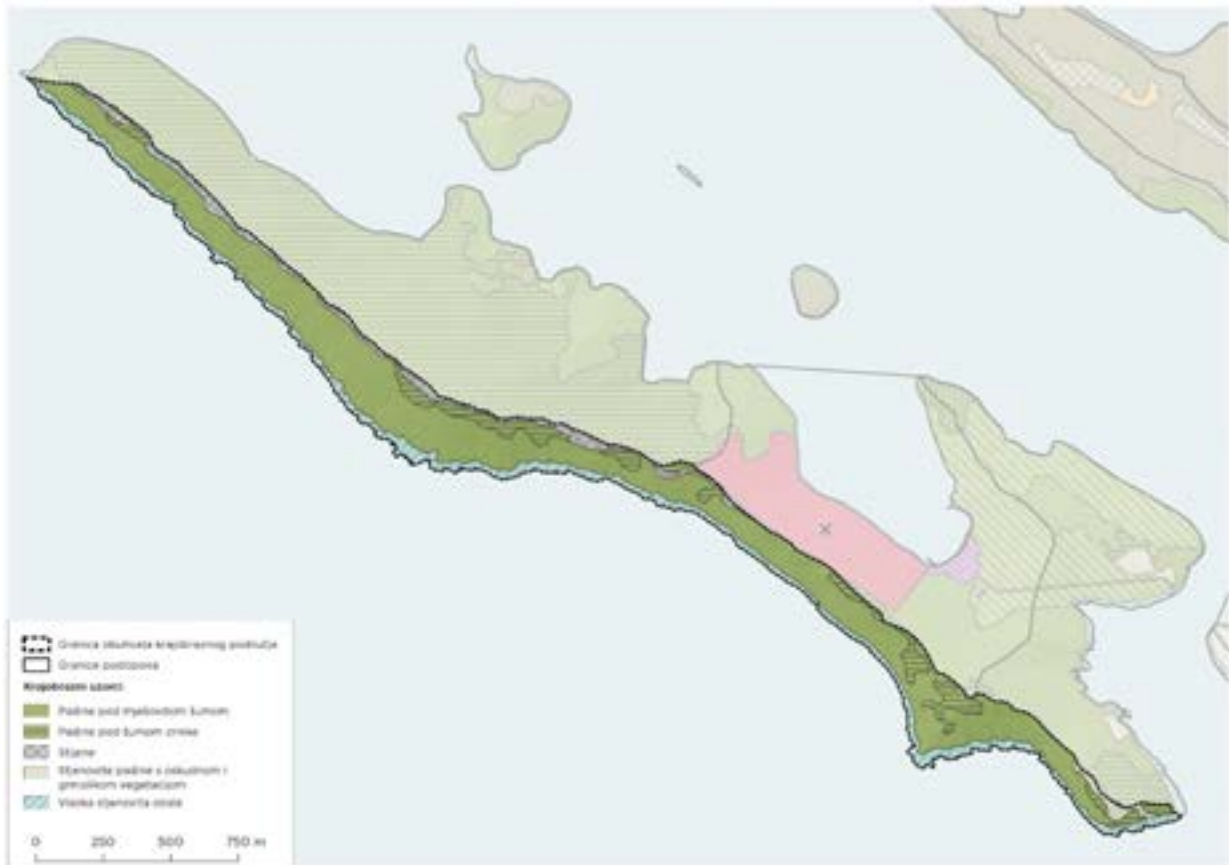
Unutar ovog krajobraznog područja nema antropogenih elemenata ni uzoraka, ali je područje PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Vrlo izdužena, mjerilom velika pučinska strana otoka Jakljana, teško je saglediva u cijelosti zbog svoje otvorenosti prema pučini (Slika 48-3). Ona je u potpunosti obrasla u tamnu šumsku vegetaciju koju uokviruju dva svijetla, linearna poteza stijena – hrbat otočnog grebena i strma, stjenovita obala. Unatoč horizontalnom pružanju i nizanju navedenih uzoraka, njeno glavno obilježje je naglašena vertikalnost, a njihova kontrastna kombinacija, uz homogenost površinskog pokrova, uvjetuje harmoničnost i vizualnu uravnoteženost. Ovo krajobrazno područje ima visoku doživljajnu vrijednost i ostavlja snažan scenski dojam.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje ima naglašeno prirodan, snažan karakter; harmonično je i cjelovito, bez degradirajućih elemenata i visoko izraženog scenskog dojma.

| Slika 48-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 48-3 Pogled s otvorenog mora, skica

| Slika 48-4 Gotovo nerazvedeni obalni rub područja

| Slika 48-5 Visoka stjenovita obala

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- Područje je zbog izraženih kontrasta između prirodnih elemenata i visoko izraženog scenskog dojma, vizualno-doživljajno visoko vrijedno kao cjelina, dok su reljefna dinamičnost i nepristupačnost prostora utjecale na očuvanu prirodnost jugozapadne padine otoka Jakljana.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- Nema izraženih procesa (osim onih prirodnih), niti negativnih obilježja.

Razvojni pritisci:

- Planiran **odvodni kanal otpadnih voda** (kategorija: ostali) u JI dijelu krajobraznog područja, pruža se područjem pod makijom i mješovitom šumom, te preko prirodne kamenite obale.

Slika 48-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 48-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Vrlo nizak (1)	Nizak (2)

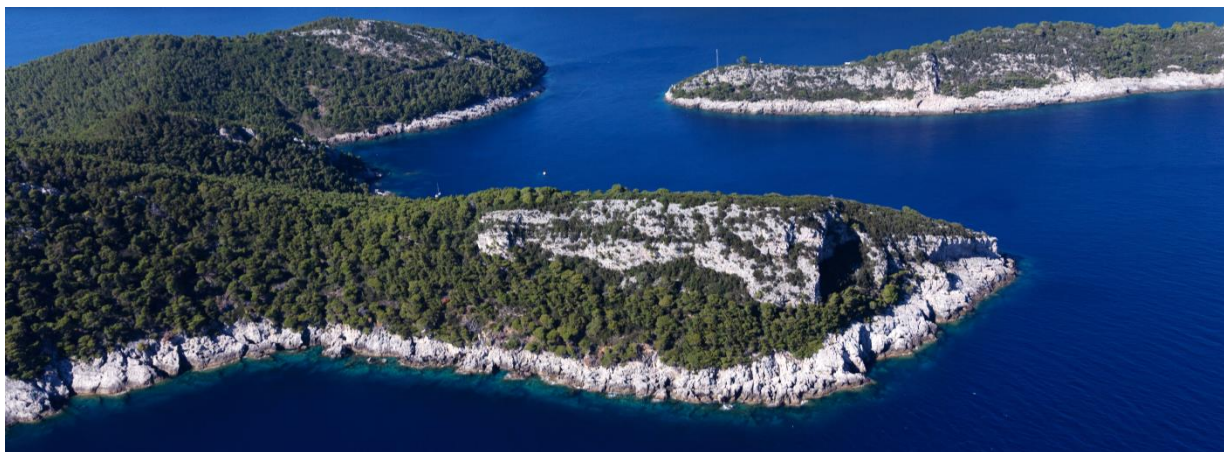
Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna stjenovita obala, stjenoviti hrbat i stijene te mješoviti vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Prilikom izvođenja radova na odvodnom kanalu, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje te stjenovita obala. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

49. OBALNA PADINA JUŽNOG DIJELA OTOKA JAKLJANA

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.2.6. Krajobraz obalnih padina pod šumskom vegetacijom i sa stjenovitim obalama

| Slika 49-1 Pogled iz smjera jugozapada na južni dio otoka Jakljana

Smještaj u prostoru

Obalne padine južnog dijela otoka obuhvaćaju nepravilan, razveden prostor od rta Krst do rta Sokolić, uključujući i dvije veće uvale, M. Jakljan i Lundina te plićinu Vranjac. Orijentirane su prema otoku Šipanu, od kojeg ih dijeli prolaz Harpoti.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Razvedena niska stjenovita obala.
- | Gusta šumska vegetacija na padinama podno vrhova Dimovići i Vrh od Ledina.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Blaže polegnute padine u odnosu na južniji i jugozapadni dio otoka, obuhvaćaju potez od rta Sokolić do rta Vrban, a prekrivene su pretežito visokom šumskom vegetacijom (mješovitom šumom) koja se pruža iznad stjenovite obale. Od rta Vrban do rta Sokolić, obalni je rub na užem mjerilu unutar sagledanog područja razvedeniji (uvala Lundina), a samo područje je određeno potezima nekoliko rubova grebena i vrhovima (Vrh od Ledina 118 m, Dimovići 163 m, Sokolić 102 m), odnosno reljefno razgibano. Iako je i ovaj dio predmetnog područja prvenstveno pod šumskom vegetacijom, izmjenjuju se površine pod grmolikom vegetacijom, makijom, prijelaznom vegetacijom makije i šume te mješovitom šumom na plitkim, skeletnim, smeđim tlima na vapnencima. Iz tamne šumske vegetacije pritom izranjaju manje površine pod oskudnom vegetacijom, ispod koje se naziru svijetle stijene, a cijelo područje obrubljuje uža i šira prirodna stjenovita obala spuštajući se strmo u duboko more (Slika 49-1)

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Jedini se antropogeni element u sagledanom području očitava u obliku pravocrtne šumske prosjeke za potrebe zračnog dalekovoda, a koji sa Šipana preko prolaza Harpoti vodi do TS u sklopu bivšeg dječjeg odmarališta na Jakljanu. Iznad uvale Lundina pruža se manja zapuštena poljoprivredna površina (oko 0,5 ha) koju navedena prosjeka presijeca te čije se terase danas teže očitavaju u okolnoj šumskoj vegetaciji. Djelomično su vidljivi kameni podzidi koji su svojom svijetlom bojom u kontrastu naspram okolne tamne šumske vegetacije. Iako je danas vidljiva tek ova zapuštena poljoprivredna parcela, velik dio ovog područja je u 19. stoljeću bio agrarno iskorištavan, o čemu svjedoče terasirane padine danas prekrivene gustom mješovitom šumom.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

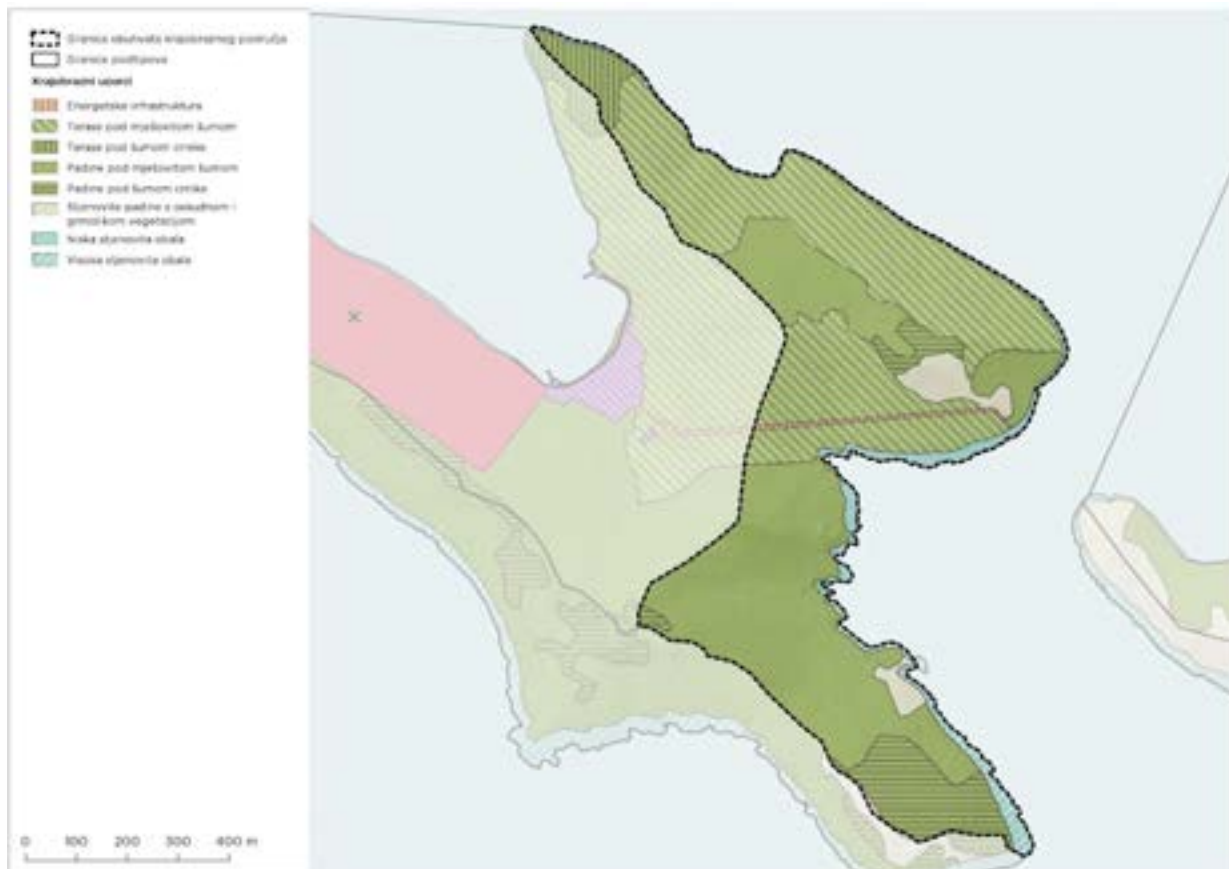
Vizualno-doživljajna obilježja

Ovo izduženo područje, premda mjerilom ne tako veliko, teško je u cijelosti sagledivo zbog razvedenosti i svojih jasno definiranih rubova (linija grebena i obala) koji ga djelomično otvaraju prema Šipanu, ali ga u cijelosti čine zatvorenim. Navedena reljefna razvedenost područja uvjetovala je stvaranje dviju vizualnih cjelina koje povezuje artikulirani linearni potez stjenovite obale, a koji se progresivno širi od rta Krst prema rtu Sokolić te naglašava dinamičnost koju čini odnos reljefnih i vegetacijskih obilježja ovog područja. Prirodnost područja i zagasiti tonovi daju osjećaj teže pristupačnosti, iako su ovdje donekle ublaženi širim potezima svijetle prirodne obale te stijenama koje izviruju iz oskudne vegetacije na višim dijelovima padina (Slika 49-2).

Navedeno je područje sagledivo s mora te iz zraka (Slika 49-3), a krajnji rubni dijelovi i iz najbližih stambenih objekata naselja Šipanske Luke te prometnice koje se ondje pruža.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Prevladavajući prirodan karakter područja, razgiban reljef s nekoliko naglašenih rubova i pravaca pružanja, izostanak degradirajućih elemenata, daju istom karakteristike uravnoteženog, cjelovitog, homogenog i dinamičnog prostora visoke vizualno-doživljajne vrijednosti.

Slika 49-2 Krajobrazni uzorci

Slika 49-3 Pogled na područje iz smjera jugoistoka (otoka Šipana), skica

Slika 49-4 Prirodna stjenovita obala

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

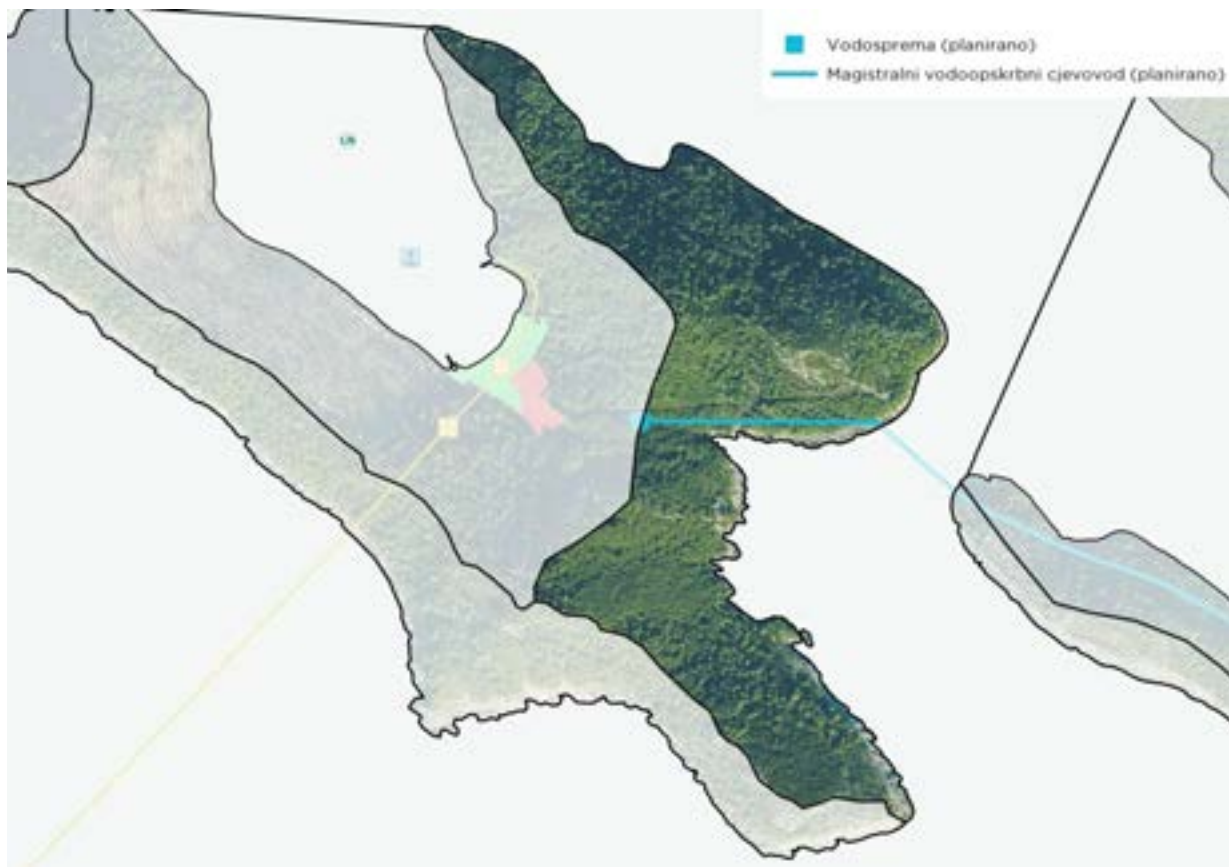
- | Područje ima istaknute vizualno-doživljajne vrijednosti kao cjelina, a posebno se ističu njegova razvedena stjenovita obala i vrijedna visoka šumska vegetacija (prijelazni oblici šume crnike i mješovita šuma alepskog bora i crnike).

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Pravocrtna šumska prosjeka za potrebe zračnog dalekovoda.
- | Zapuštanje terasiranih poljoprivrednih površina.

Razvojni pritisci:

- | Planirana **vodosprema** unutar prijelaznog područja makije i šume, pruža se središnjim dijelom krajobraznog područja.
- | Planiran **magistralni vodoopskrbni cjevovod** iz smjera otoka Šipana, kraćim potezom prelazi preko prirodne kamenite obale, dalje područjem zapuštenih poljoprivrednih površina, mješovitom šumom te prijelaznim područjem makije i šume.

| Slika 49-5 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

| Tablica 49-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Vrlo nizak (1)	Nizak (2)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna stjenovita obala, grebeni, stijene i vrhovi te autohtoni vegetacijski pokrov (makija i šuma crnike) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | S obzirom da se velik dio šumske vegetacije razvio na terasama koje su nekad korištene u poljoprivredne svrhe (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.), sagledati mogućnost revitalizacije dijela zapuštenog poljoprivrednog, terasiranog krajobraza kulturama koje su se nekad koristile (masline, rogači, smokve, bademi, vinova loza, ...).

Planirana infrastruktura (vodokomunalna)

- | Prilikom daljnje izrade projektne dokumentacije **magistralnog vodoopskrbnog cjevovoda**, razmotriti mogućnost njegovog izmicanja bliže postojećem koridoru dalekovoda u cilju izbjegavanja stvaranja duplih koridora.
- | Prilikom izvođenja radova na **cjevovodu i vodospremi**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje te stjenovita obala. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

50. UVALA VELIKI JAKLJAN

2.1.1. Krajobraz nenaseljenih i privremeno naseljenih otoka i hridi

2.1.2.7. Krajobraz zaljeva s pjeskovitim plažama i turističkim naseljima te suvremenim poljodjeljskim nasadima

| Slika 50-1 Pogled iz zraka sa sjeverozapada na uvalu Veliki Jakljan

Smještaj u prostoru

Sagledano se područje pruža južnim dijelom otoka, od rta Perice do rta Krst, uz padine Pod gorom do vrha Dimovići i Vrh od Ledina. Navedeno područje osim kopnenog dijela, obuhvaća i akvatorij uvale V. Jakljan.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Duboka uvala s napuštenim dječjim odmaralištem i prirodnom pješčanom plažom.
- | Suvremeni nasad smokava na terasiranim padinama.
- | Padine pod gustom mješovitom šumom.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Uvala Veliki Jakljan nastala je podizanjem morske razine nakon posljednjeg ledenog doba, čime je formirana široka, zaklonjena uvala s pješćanom obalom (Slika 50-5), dok ostatak obalnog ruba čini isključivo niska stjenovita obala (Slika 50-4). Središnji, manji dio područja je zaravnjen (0-5°), a preostali dio područja čine strme padine (20°-32°) pod mješovitom šumom alepskoga bora i crnike. Nadmorske visine područja kreću se u rasponu 0-163 m (vrh Dimovići, 163 m).

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Na početku ove široke i uvučene uvale, u njenom zaravnjenom dijelu, smjestilo se napušteno dječje odmaralište. Čine ga dvije glavne zgrade, nekolicina bungalova smještenih i vizualno zaklonjenih unutar okolne šumske vegetacije, kao i objekti infrastrukture. Objekti su povezani mrežom zapuštenih betonskih staza, i obalnom šetnicom koja ujedno spaja dva pristaništa na sjeveru i jugu uvale. Na povišenom terenu u blizini glavnog objekta odmarališta smještena je manja (zapuštena) crkva Sv. Izidora (Slika 50-7), kao objekt PPUG-om evidentirane sakralne baštine. Sagledavajući povijesno korištenje prostora, srednjovjekovne graditeljske strukture očuvane su u terasiranim površinama te kanalima za odvodnju bujičnih voda koje se mogu primijetiti unutar ovog područja. Vegetacijska obilježja pritom dokumentiraju povijesno korištenje, zastupljeno stablima maslina, rogača, smokava, posebno oko navedene crkve. Danas su ovi suhozidni elementi zarasli u (visoku) šumsku vegetaciju te ih je moguće primijetiti tek dolaskom na točnu lokaciju. I unutar morskog dijela obuhvata ovog područja očitava se utjecaj čovjeka, u obliku ostataka ribnjaka u danas plitkom dijelu uvale, a izgradili su ga redovnici koji su nekada boravili na otoku (Arheološko podvodno nalazište Veliki Jakljan, P-6307). Unazad nekoliko godina, navedeni su antropogeni elementi bili jedini (jače istaknuti) izgrađeni objekti, kako unutar uvale, tako i samog otoka. Danas je najistaknutiji, i površinom najveći, antropogeni element u prostoru suvremeni nasad smokava, nastao prije nekoliko godine krčenjem šume i podzidavanjem terena pri čemu nisu korišteni tradicionalni oblici podzidavanja (Slika 50-6). Ostale tradicionalne, terasirane poljoprivredne površine su danas zarasle pod makijom i mješovitom šumom.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje uvale je kompaktno, uokvireno obalnim padinama, ali vrlo prostrano zbog plohe mora omeđene gotovo jednoličnom obalnom linijom koja tvori snažan prostorni rub. Oblik uvjetuje i visoku sagledivost područja iz svih dijelova uvale, a jugozapadna obalna padina izložena je i s plovnog puta te magistrale sjeverno od naselja Slano. U nekad cjeloviti, homogeni, prirodni karakter područja unesen je mjerilom, načinom izvedbe i smještajem neprilagođen novi nasad smokava na vizualno izloženim i nekad prirodnim padinama, a koji negira prostorni red i degradira vizualnu vrijednost cijele uvale. Unošenjem antropogenog uzorka nasada u prostor, izražena je podjela na zapadnu antropogeniziranu i istočnu prirodnu padinu uvale (Slika 50-2). Predimenzioniran nasad smokava pritom cijeloj uvali V. Jakljan daje jedan novi i izraženo oprečan prostorni identitet. Kontrast je ovdje značajan – jednolične, linearno strukturirane terase (Slika 50-3) u snažnom su suodnosu svojim svijetlim kamenim nabačajem, redovima između terasa i raščišćenim ploham na kojima mlade sadnice još nisu sakrile svjetlinu kamena, a sve naspram plohe mora i istočnih

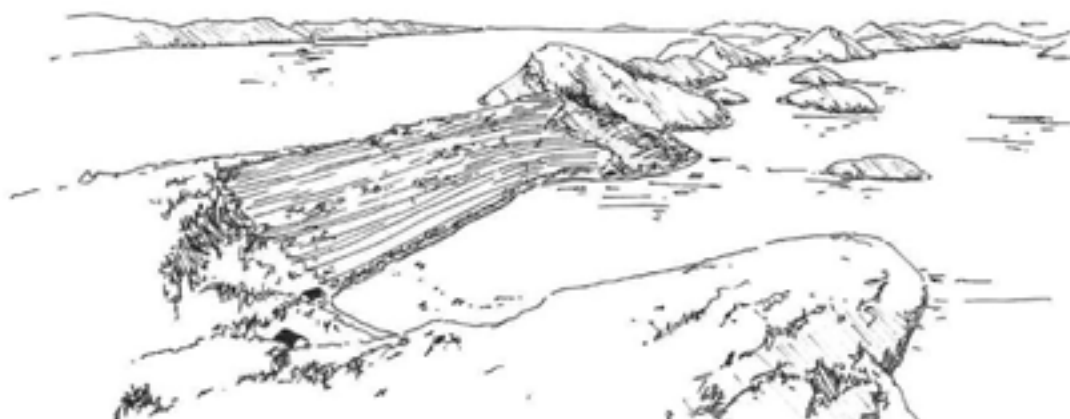
prirodnih, tamnijih, šumovitih padina. Navedene prirodne karakteristike ipak ne uspijevaju ublažiti izražen utjecaj ovog izgrađenog elementa – štoviše, naglašavaju ga. Iako je sama ploha nasada jedan homogen uzorak, pravilnih linija, gotovo jednakih širina terasa, narušava harmoniju određenu izmjenom visoke vegetacije mješovitih šuma, makije, prijelazne vegetacije makije i šume, grmolike vegetacije koja je nekad rasla na padinama iznad i jedne i druge strane uvale, a danas je zadržana tek na istočnoj obali i krajnjim dijelovima zapadne. S obzirom na oprečni karakter nasuprotnih padina uvale, karakter vizura ovog područja mijenja se kretanjem kroz prostor, što je uvjetovano dinamikom reljefa, visinom šumske vegetacije, stupnjem otvorenosti prostora, ali i smjerom promatranja.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je doprirodnog karaktera, u kojem se suprotstavlja prirodna sjeveroistočna padina uvale s recentno antropogeniziranom jugozapadnom padinom. Promjene kojima je danas izloženo predmetno krajobrazno područje ne uvažavaju njegove prirodne datosti i mjerilo prostora te su dovele do degradacije krajobraznih obilježja. Područje je stoga neuravnoteženo, niskog stupnja homogenosti i cjelovitosti karaktera.

Slika 50-2 Krajobrazni uzorci

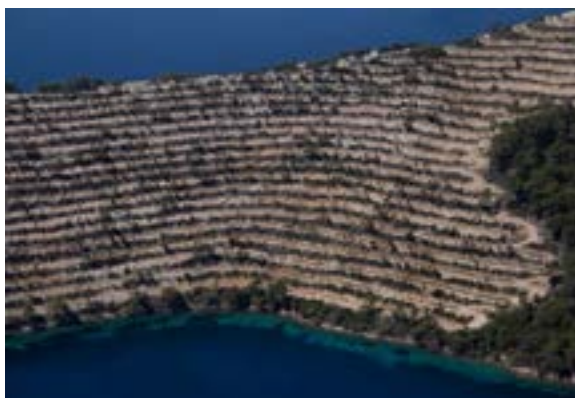
| Slika 50-3 Pogled sa istoka na uvalu Veliki Jakljan, skica

| Slika 50-4 Niska stjenovita obala

| Slika 50-5 Zračna vizura na pješčanu uvalu

| Slika 50-6 Nasad smokava

| Slika 50-7 Crkva Sv. Izidora

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Kontinuiranom korištenju prostora kroz povijest svjedoče (srednjovjekovne) graditeljske strukture u uvali (na kopnu i u moru).
- | Očuvanost guste mješovite šume na istočnoj padini uvale i niske stjenovite obale (izuzev središnjeg dijela uvale).

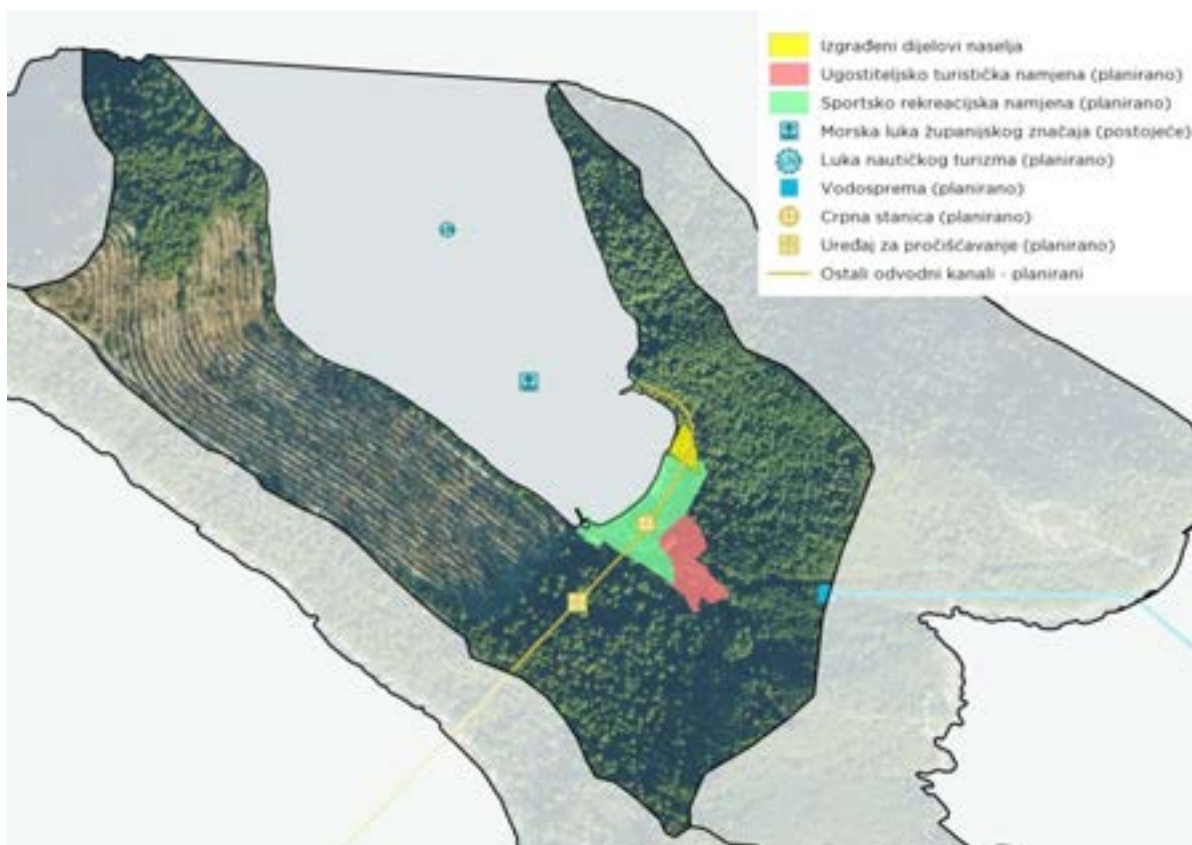
Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Suvremeni nasad koji se prostorno i vizualno ističe u uvali V. Jakljan (Slika 50-6).
- | Nanosi otpada na pješčanoj plaži.
- | Zapušteni objekti odmarališta.

- | Zapuštene, suhozidno omeđene (terasirane) poljoprivredne površine u sjeveroistočnom dijelu otoka.

Razvojni pritisci:

- | Mala površina **izgrađenog građevinskog naselja** zauzima dijelom napušteno turističko naselje, dijelom rubno zahvaća mješovitu šumu.
- | Planirana **zona sportsko-rekreacijske namjene, R2 (sportsko igralište) i R3 (kupališna zona)** na samom početku uvale, obuhvaća i bivše dj. odmorište, površine 1,6 ha.
- | Planirana zona **ugostiteljsko-turističke namjene, T4 (turističke vile)** površine 0,75 ha, prvenstveno zauzima mješovitu šumu.
- | Planirana **luka nautičkog turizma županijskog značaja**.
- | Planirana **vodosprema** unutar prijelaznog područja makije i šume, rubno istočno uz susjedno kr. područje.
- | Planirane **crpna stanica** (na području odmarališta) i **UPOV** (na prijelaznom području makije i šume).
- | Planiran **odvodni kanal (s ispustom u more - ovaj zahvat je unutar drugih kr. područja)**, uz postojeću šetnicu u uvali te dalje prijelaznim područjem makije i šume, i mješovitom šumom.

| Slika 50-8 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

| Tablica 50-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Niska (2)	Visok (4)	Umjeren (3)

Smjernice

Za ovo krajobrazno područje je napravljena **detaljna krajobrazno-konzervatorska studija za područje UPU-a Jakljan** (Zelena infrastruktura d.o.o. i Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2020. g.) te je propisala detaljne smjernice za uređenje zone ugostiteljsko-turističke namjene, ali i cijelog krajobraznog područja. Većina navedenih smjernica proizlazi iz izrađene studije.

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- | Pri realizaciji planiranog projekta uređenja i prenamjene nekadašnjeg dječjeg odmarališta potrebno je u najvećoj mogućoj mjeri uvažiti zatečene vrijednosti područja uvala, uvažavajući povijesne građevine, prirodnu i artifičijelno stvorenu konfiguraciju terena (terase), te ambijentalne vrijednosti područja.

Prirodni i poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati postojeće šumske površine kao prepoznatljiva krajobrazna obilježja, posebice mješovitu i crnogoričnu visoku šumsku vegetaciju (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Zabraniti nasipavanje obalnih površina zemljom.
- | S obzirom da se velik dio šumske vegetacije razvio na terasama koje su nekad korištene u poljoprivredne svrhe, sagledati mogućnost revitalizacije manjeg dijela zapuštenog poljoprivrednog, terasiranog krajobraza kulturama koje su se nekad koristile (masline, rogači, smokve, bademi, vinova loza, ...) u svrhu prezentacije i dodatnih sadržaja planirane ugostiteljsko-turističke zone, ali samo tamo gdje nije u koliziji s visokom šumskom vegetacijom (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | S obzirom na mogućnost arheoloških nalaza u neposrednoj blizini crkve Sv. Izidora (starija crkva, samostanska zgrada), predlaže se prvo provesti arheološko istraživanje te ovisno o rezultatima predložiti prezentaciju i uređenje okoliša (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Potrebno je provesti arheološko i podmorsko arheološko istraživanje i dokumentiranje za područje nekadašnjeg benediktinskog ribnjaka u uvali. Ovisno o rezultatima istraživanja Konzervatorski odjel će odrediti stupanj mogućih intervencija i način uređenja.
- | Sadašnji zid ribnjaka treba sanirati i konzervirati te spriječiti njegovo urušavanje. Primjereno konzerviran i prezentiran nekadašnji benediktinski ribnjak moguće je uključiti kao prostornu atrakciju u prijedlog uređenja turističkog kompleksa.
- | Prilikom izvođenja infrastrukturnih radova ili drugih intervencija na terenu, potrebno je vršiti stalan arheološki nadzor. Ukoliko se u okviru nadzora utvrdi postojanje arheoloških kulturnih slojeva, potrebno je provesti sustavna arheološka istraživanja, dokumentiranje, valorizaciju te konzervaciju nalaza i nalazišta. Nakon obavljenih istražnih radova s valorizacijom nalaza, nadležni Konzervatorski odjel odredit će uvjete i mogućnost daljnjih radova i intervencija, odnosno eventualnu prezentaciju nalazišta i uklapanje u nove sadržaje.

Planirana pomorska infrastruktura

- | Planiranje luke posebne namjene - **luke nautičkog turizma**, kapaciteta do 100 vezova u jednoj uvučenoj i nenaseljenoj uvali u koliziji je s budućom turističkom namjenom područja UPU-a. Izgradnja ovako velike luke koja mora imati i svoj kopneni operativni dio,

umanjila bi već poprilično narušene vizualne i ambijentalne vrijednosti uvale, narušene uspostavom recentnog nasada smokava te bi imala značajan utjecaj na vrijedan morski okoliš uvale (livade posidonije), kao i na kvalitetu mora za kupanje. Preporuka je da se umjesto luke u uvali planiraju samo sidrišta locirana uz jugozapadnu stranu uvale (uz nasad smokava). Pri tome treba voditi računa o optimalnom broju sidrišta, tako da akvatorij ne bude zatrpan brodovima i da se ne ugrožavaju vizure s mora na uvalu i podvodni arheološki lokalitet.

- | Potrebno je kod sidrišta izvesti fiksni sidreni sustav s pilotima ubušenim u morsko dno, povezan lancima na koji se vezuju plovila. Lanci moraju biti dovoljno odignuti da ne stružu po morskom dnu.

Planirana vodokomunalna infrastruktura

- | Prostornim planom je predviđena izgradnja vodokomunalne infrastrukture (odvodnje i vodoopskrbe) koja uključuje izgradnju **odvodnog kanala i vodoopskrbnog cjevovoda**. Pri gradnji nove linijske komunalne infrastrukture, obvezno je očuvati krajobrazne vrijednosti područja prilagođavanjem trase prirodnim oblicima terena, uz minimalno uništavanje okolne vegetacije. Prijedlog je da se odvodni kanal izmakne bliže rubu šume i nasada smokava te da se na taj način izbjegne otvaranje novog koridora u visokoj šumskoj vegetaciji koji će biti itekako vidljiv iz svih dijelova uvale.
- | Prilikom daljnje izrade projektne dokumentacije odvodnog kanala razmotriti mogućnost njegovog izmicanja bliže rubu šume i nasadu smokava, da se na taj način izbjegne otvaranje novog koridora u visokoj šumskoj vegetaciji koji će biti itekako vidljiv iz svih dijelova uvale.
- | Prilikom izvođenja radova na **odvodnom kanalu, crpnoj stanici i UPOV-u**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje te stjenovita obala. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.
- | Planirani UPOV smješten je unutar šumske vegetacije i bit će vizualno zaklonjen, ali se planirana crpna stanica nalazi točno u centralnom dijelu planiranog turističkog kompleksa, stoga je preporuka da se izmakne bliže šumskom rubu i obavezno vizualno zakloni sadnjom visoke grmolike vegetacije.

Planirana zona ugostiteljsko-turističke namjene

- | Umjesto postojeće zgrade nekadašnjeg dječjeg odmarališta, moguća je gradnja nove (vila, mali hotel s pratećim sadržajima). S obzirom da postojeća nema arhitektonsku ni ambijentalnu vrijednost, predlaže se njezina rekonstrukcija i redizajn. Svu planiranu gradnju oblikovanjem treba integrirati u krajobraz, maksimalno poštujući zatečenu konfiguraciju i morfologiju prirodnog i artificijelnog terena. S obzirom na ambijentalnu, povijesnu i prirodnu vrijednost, potrebno je visoko kvalitetno arhitektonsko urbanističko krajobrazno rješenje, suvremenog izričaja nastavno na tradiciju vrhunske ladanjske i hotelske izgradnje Elafitskog otočja.
- | Neprimjereno uređene prostore odmarališta (staze, parternu obradu, neplanski postavljene građevine, i sl.) treba ukloniti ili redizajnirati; odnosno redizajnirati.
- | Osim arhitektonskog, potrebno je izraditi projekt krajobraznog uređenja, s detaljnim prikazom postojećeg stanja terasa, biljnih vrsta i njihovog boniteta. Projekt treba sadržavati, osim rješenja prostorne kompozicije (koja se treba referirati na povijesni koncept oblikovanja ladanjskih i samostanskih vrtova), plan sadnje s primjerenim odabirom mediteranskih biljnih vrsta, prijedlog uređenja i oblikovanja svih vanjskih površina (šetnice, terase, podzidi, i sl.), uvažavajući geomorfološka obilježja (pješčana

plaža, ...). To znači da odabir materijala parternog uređenja i urbane opreme treba biti u skladu s karakteristikama ambijenta, a koji sugerira određenu mekoću i prirodnost, umjesto tvrdih i urbanih opločenja kamenom. U konceptu budućeg uređenja i obnove prostora maksimalno se treba rukovoditi načelom ekološke i energetske održivosti.

- | Planirana rekonstrukcija ili gradnja novog hotela i vila (umjesto postojećih bungalova) te pratećih ugostiteljskih i rekreacijskih sadržaja, treba biti integrirana u visoko zelenilo kako bi u što manjoj mjeri dominirala u vizurama. Oblikovati volumene tako da se iz većih udaljenosti njihovi obrisi ne izdižu iz siluete uvale. Neprihvatljiva je izgradnja pratećih građevina u području ispred hotela, već ga je potrebno krajobrazno oblikovati i integrirati i u prirodni okoliš. U cijelosti je potrebno očuvati vrijedne šumske zone i primjerke borova uz sjevernu obalu. Također se preporuča afirmirati povijesne komunikacije kroz šumu. Kod uređenja okoliša potrebno je slijediti prirodnu topografiju terena, te rekultivirati i urediti terasasto formirane površine.
- | Prostor oko crkve Sv. Izidora s ostacima terasa, maslinama, smokvama i rogačima te šumskim rubom u zaleđu, ambijentalno je najvrijedniji prostor. To bi trebao postati najreprezentativniji dio područja planiranog turističkog naselja koji je potrebno dodatno urediti uvažavajući njegovo povijesno stanje – popraviti oštećene podzide terasiranih površina, sačuvati stabla maslina, rogača, smokava i po potrebi zasaditi nova te općenito težiti rekultiviranju povijesnog poljoprivrednog krajobraza. S obzirom na mogućnost arheoloških nalaza u neposrednoj blizini crkve Sv. Izidora (starija crkva, samostanska zgrada), predlaže se prvo provesti arheološko istraživanje, te ovisno o rezultatima predložiti prezentaciju i uređenje okoliša.
- | Osigurati slobodan pristup obali kao javni interes u korištenju pomorskog dobra. U cijelosti poštovati prirodnu liniju obale. Strogo izbjegavati bilo kakvu izgradnju u zoni obalne i izmjenu prirodne konfiguracije obale. S posebnom pažnjom oblikovati obalnu zonu (pojas prema moru), izbjegavajući bilo kakvu izgradnju pojedinačnih volumena, već taj pojas koristiti za rekreativne i sportske sadržaje, šetnice, terase i slične razzemne programske namjene na otvorenom.
- | Kao opće načelo pri definiranju završne obrade zgrada, propisuje se koristiti pretežito nereflektirajuće, matirane materijale za fasadne obloge, te nereflektirajuća stakla za veće staklene površine na pročeljima. Izbjegavati vizualno agresivne i dominantne teksture i boje, već koristiti prigušeni kolorit.
- | Najmanje 50% površine građevne čestice mora ostati neizgrađeno (nebetonirano, prirodni teren) i mora se krajobrazno urediti.
- | Sačuvati zelenilo prve i druge kategorije boniteta i masline uz crkvu Sv. Izidora. Posebno sačuvati razvijene i ambijentalno vrijedne borove ispred objekta odmarališta. Ukloniti stabla koja su opasna, stara, oštećena, a nalaze se uz spomen-obilježje stradalim žrtvama, u sjeveroistočnom dijelu područja obuhvata. Umjesto njih planirati sadnju zamjenskih stabala borova. Grmoliku parkovnu vegetaciju moguće je ukloniti ili uklopiti u novo uređenje prostora. Visoku i kompaktnu šumsku vegetaciju koja se proteže istočnim, južnim i jugozapadnim rubnim dijelom područja obuhvata maksimalno očuvati. Moguće je uklanjati i uređivati tek njenu donju etažu (sloj grmlja) te ukloniti po koje stablo zbog gradnje objekata, no nikako uklanjati cijelu šumsku zonu i svakako očuvati postojeći šumski rub.
- | Formirati zelenu tampon-zonu koja bi u vizuri s mora predstavljala zelenu kulisu plaži i unutar koje bi se smjestili i vizualno zaklonili različiti sportsko-rekreacijski i plažni sadržaji te objekt hotela i vile. Pri planiranju voditi računa da se ne zakloni vizura na crkvu Sv. Izidora s južnog pristaništa.

- | Smještaj rekreacijskih sadržaja (igrališta i pomoćni objekti) planirati uz južni rub sportsko rekreacijske zone na način da ne narušavaju vizuru na crkvu Sv. Izidora s južnog pristaništa.
- | Planirati tematske sadržajne cjeline-zone (sa sadržajima dječje igre, rekreacije i sporta te boravka i edukacije na otvorenom) s obzirom na vrstu korisnika i međusobnu kompatibilnost te ih uklopiti u cjelovito i jedinstveno uređenje zone, tako da poštuju postojeće kulturno-povijesne vrijednosti i kvalitetno visoko zelenilo.
- | Izvršiti rekonstrukciju južnog pristaništa sa svim potrebnim pratećim sadržajima, kako bi kao jedini prometni morski pristup bio pogodan za prihvat budućih gostiju turističke zone.

Degradirani krajobraz

- | Izvršiti sanaciju recentnog nasada smokava na način da se kameni nabačaj oblikuje u suhozidne podzide u skladu s tradicijskim oblikovanjem poljodjeljskog terasiranog krajobraza koji je stoljećima prisutan na području Elafitskog otočja. Na taj bi se način unatoč predimenzioniranosti, nasad bolje vizualno uklopio u prostor te bi se povećala kvaliteta vizura iz uvale V. Jakljan i budućeg turističkog kompleksa. Iz blizine (s postojeće obalne šetnice), terase oblikovane u kamenom nabačaju izgledaju kao nesanimirane građevinske površine.

51. OBALNA PADINA SJEVEROISTOČNOG DIJELA OTOKA LOPUDA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.1. Krajobraz obalnih padina pod šumskom vegetacijom

| Slika 51-1 Zračna vizura iz Koločepeskog kanala

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje obuhvaća izduženi, sjeveroistočni dio otoka Lopuda kojeg čine obalne padine od rta Trojica u sjevernom dijelu do rta Poluge smještenom uz Koločepška Vrata.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Blago razvedeni reljef obalne padine pod makijom s niskom stjenovitom obalom i zapuštenim poljoprivrednim površinama.
- | Na zaravnjenom, sjeverozapadnom dijelu područja vrijedna arheološka, civilna i sakralna baština.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Središnji dio sjeveroistočne strane vapnenačkog hrpta čine strme padine (20°-55°) pod makijom crnike koje karakterizira relativno velik rast nadmorske visine u rasponu 0-215 m (vrh Polačica, 215,6 m), dok su krajnji sjeverozapadni i jugoistočni dio zaravnjeni (do 12°) i pokriveni mješovitom šumom alepskoga bora i crnike. Obala je čitavom duljinom područja niska, stjenovita i nerazvedena. Tla su plitka i srednje duboka smeđa na dolomitima.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Zaravnjeni, krajnji sjeverozapadni (terasirana polja pod makijom) i jugoistočni (terase pod mješovitom i crnogoričnom šumom) dijelovi područja, nekad su bili aktivna, poljoprivredna područja. U terasiranom polju iznad rta Trojica danas su uglavnom zapušteni maslinici, a tek se uz rubove naselja mogu naći oni aktivni. Terasirane padine sjeverozapadno od rta Poluge danas su također zapuštene, izuzev manje parcele izdvojenog seoskog imanja u blizini kojeg se nalaze i ostaci evidentirane crkve Sv. Maura. Osim nje, u sjevernom dijelu područja nalazi se veći broj kulturnih dobara koja uključuju nekoliko sakralnih kompleksa (zaštićena crkva (RST-1273-1986.) i kula Sv. Katarine (RST-1255-1986.), evidentirani ostaci crkve i kule Sv. Roko), evidentirani arheološki lokaliteti Ssv. Mihajlo i PPUG-om zaštićeni ostatci gotičko-renesansnog gospodarskog kompleksa i crkva Presvetog Trojstva nad rtom Trojica.

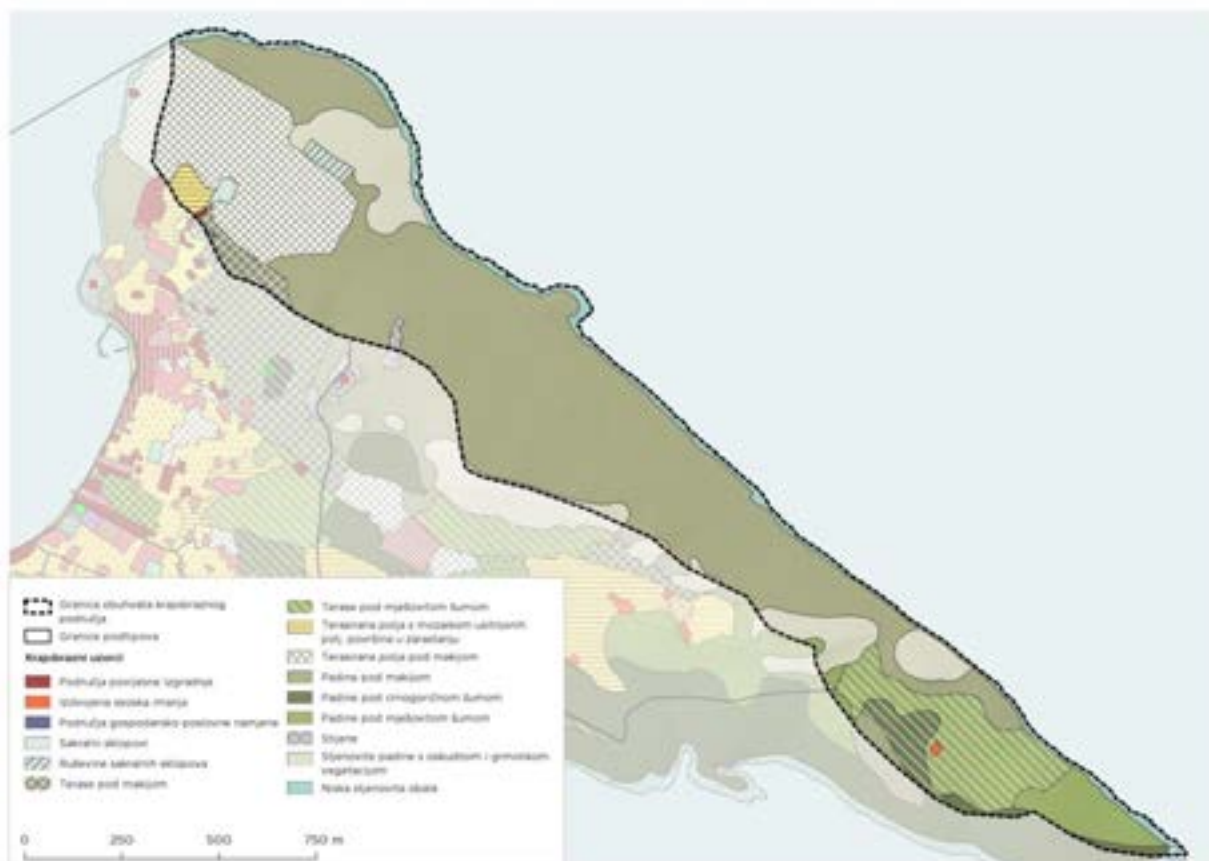
Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

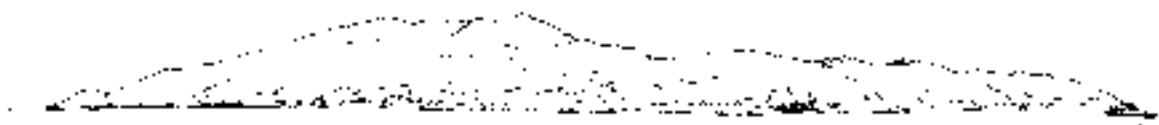
Područje je izduženog oblika i naglašeno plošnog karaktera, unatoč tome što se radi o obalnoj strani vapnenačkog hrpta. Zbog male reljefne raščlanjenosti i pretežito niskih oblika površinskog pokrova homogenog karaktera vrlo je sagledivo i prostrano, a rubovi područja definirani su linijom vršnog dijela grebena i obalom. Prostor je dominantno prirodnog karaktera, malog broja uzoraka koji pridonose jednoličnosti i maloj raznolikosti područja (Slika 51-2). Dinamičnost unosi tek artikulirana linija grebena i kontrastan odnos tamne boje vegetacije i svijetlog poteza niske, stjenovite obale (Slika 51-4). Stoga prostor ostavlja doživljaj mirnoće, cjelovitosti i jednostavnosti. Područje je ujedno i vizualno najizloženiji dio otoka Lopuda iz priobalnih naselja kopnenog dijela Grada Dubrovnika, prometnica i s plovnog puta (Slika 51-3).

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je trenutno dominantno prirodnog karaktera, iako je u povijesti vjerojatno više bilo pod antropogenim utjecajem na što ukazuju zapuštene terase i ostaci vrijednih kulturnih dobara na sjevernom dijelu područja (arheološka, civilna i sakralna baština). Zbog svega navedenog, ovo krajobrazno područje, uz prirodnu, posjeduje i visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost te samim tim jače izraženi prostorni identitet. Krajobrazno područje je uravnoteženo, male raznolikosti krajobraznih uzoraka i elemenata, ali visokog stupnja cjelovitosti krajobraznog karaktera kojem prostorni identitet daju upravo evidentirani ostaci kulturne baštine.

Slika 51-2 Krajobrazni uzorci

Slika 51-3 Pogled na područje s mora, skica

Slika 51-4 Kontrastan odnos tamne boje vegetacije i svijetlog poteza niske stjenovite obale

Slika 51-5 Zapuštanje poljoprivrednih krajobraza u zaravnjenim dijelovima područja

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

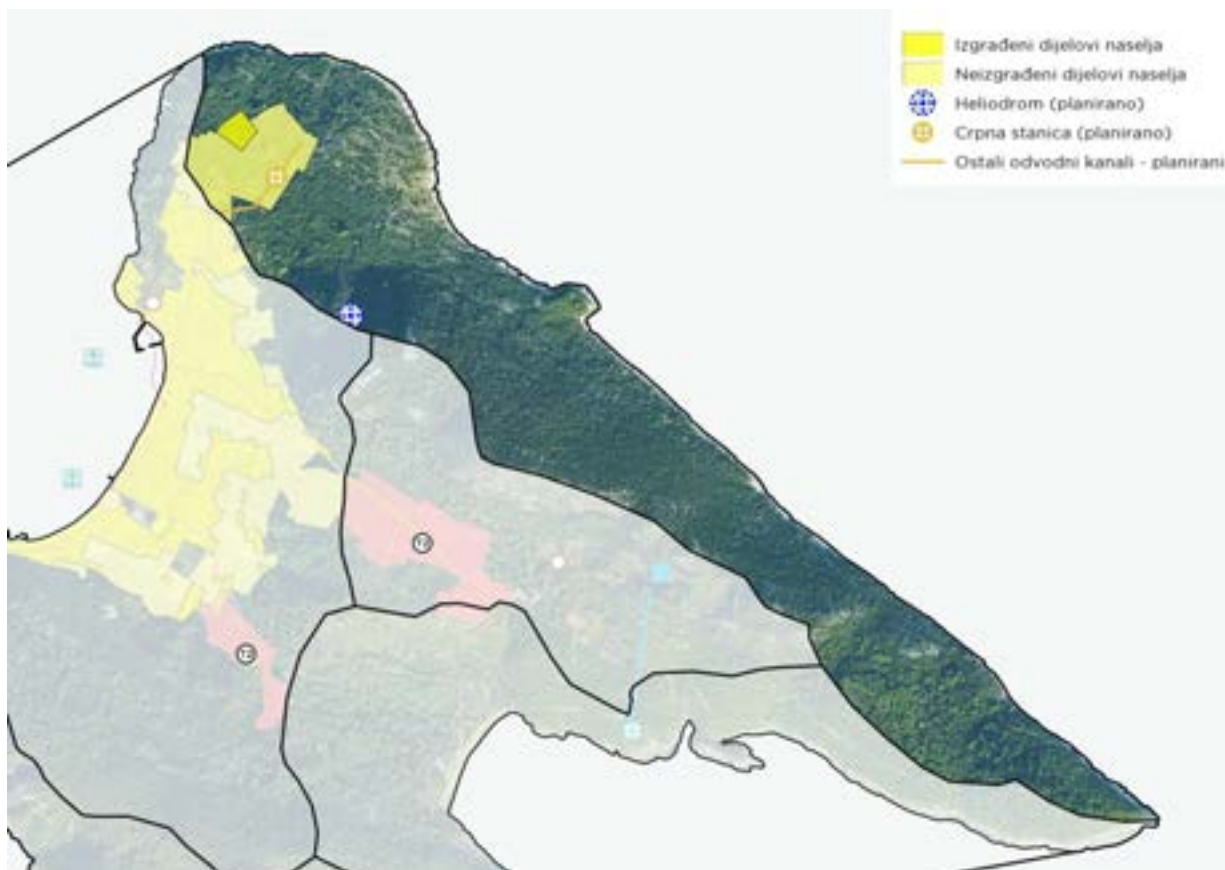
- | Cjelovitost i homogenost obalne padine koja proizlazi iz očuvanosti njegove prirodne baštine i integriranosti s lokalitetima kulturne baštine.
- | Najvrijedniji pojedinačni elementi su arheološka, civilna i sakralna baština u sjeverozapadnom dijelu krajobraznog područja i očuvani sklop mješovite šume na njenom jugoistočnom dijelu.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Zapuštanje poljoprivrednih krajobraza u zaravnjenim dijelovima područja (Slika 51-5).

Razvojni pritisci:

- | **Manje izgrađeno građevinsko područje** danas je makija (vide se ostaci stamb. objekta).
- | **Neizgrađeno građevinsko područje naselja** na području Sutmiha u SZ dijelu kr. područja, prvenstveno na području pod makijom, ali djelomično i na području pod livadama/pašnjacima, polj. pov. sa značajnim udjelom prirodne vegetacije, obuhvaća i crkvu.
- | Planiran **heliodrom** (uz granicu susjednih kr. područja Lopudski zaljev i Kultivirana udolina u sred. dijelu o. Lopuda).
- | Planirana **crpna stanica sustava odvodnje otpadnih voda** na području pod makijom u SZ dijelu kr. područja.
- | Planirani **odvodni kanali otpadnih voda** (kategorija: ostali), pružaju se područjem pod makijom u SZ dijelu kr. područja.

Slika 51-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnika)

Tablica 51-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Umjeren (3)	Umjeren (3)

Smjernice

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Potrebno je očuvati vizualnu i prostornu cjelovitost ovog krajobraznog područja koja proizlazi iz očuvanosti njegove prirodne baštine i integriranosti s lokalitetima kulturne baštine.

Prirodni krajobraz

- Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna obala te autohtoni vegetacijski pokrov (makija crnike) i visoka mješovita šuma u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- Sagledati mogućnost revitalizacije terasiranih polja u zarastanju, kulturama koje su se nekad koristile (masline, vinova loza, rogači, smokve, bademi, aromatično bilje) uz očuvanje tradicionalnog uzorka parcelacije, suhozidnih međa i terasa (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).

Kulturna baština

- | Predlaže se izraditi konzervatorsko-krajobrazne elaborate / podloge koji će biti osnove za izradu planova i projekata obnove i prezentacije crkava, sakralnih kompleksa i jednog gospodarskog, i njihovo stavljanje u funkciju kulturnog turizma (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Kako se na području nalazi i evidentiran arheološki lokalitet, isti se predlaže istražiti i dokumentirati. Primjereno konzerviran i prezentiran može postati dio prostorne atrakcije i sastavni dio edukacijskih ruta.
- | U sklopu konzervatorsko-krajobraznog elaborata/podloge istražiti i povijesne komunikacije na ovom dijelu otoka.
- | Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, poljoprivredne cjeline i prirodne vrijednosti (makiju i prirodne vale).

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | S obzirom da je već napravljen UPU naselja Lopud u koji spada i neizgrađeni dio naselja koji se nalazi u sjeverozapadnom dijelu ovog krajobraznog područja, gdje su smještene sva njegova evidentirana i zaštićena kulturna dobra, preporuka je ako je moguće da se u sljedećim izmjenama i dopunama PPUG revidira i smanji građevinsko područje naselja (za minimum 50%) koje se nalazi unutar ovog krajobraznog područja. Planirano građevinsko područje naselja nalazi se i iznad samog rta koje vizualno izloženo s kopnenog dijela obuhvata.
- | Maksimalno očuvati sve prirodne dijelove obrasle u visoku šumsku vegetaciju te postojeće maslinike i uklopiti ih uređenje građevinskih parcela.
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.2.2.1.)

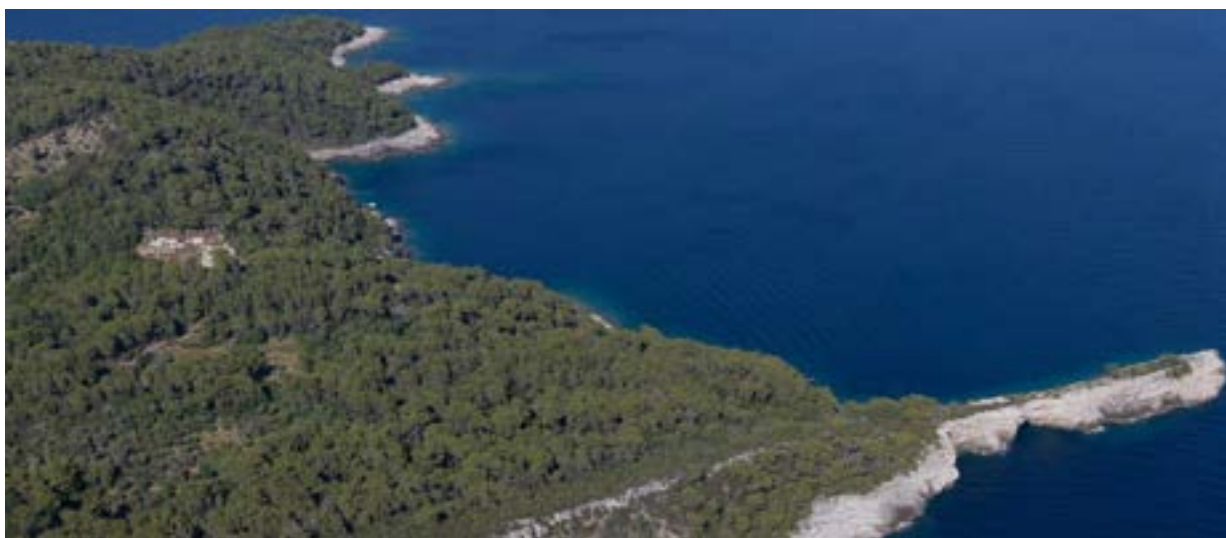
Planirana vodokomunalna infrastruktura

- | Preporuka je ne planirati ni vodokomunalnu infrastrukturu u ovom dijelu krajobraznog područja, već je izmjestiti bliže postojećem naselju. Ukoliko to nije moguće, svakako je potrebno vizualno zakloniti planiranu **crpnu stanicu** sadnjom visoke i grmolike vegetacije.
- | Prilikom izvođenja radova na **odvodnom kanalu i crpnoj stanici**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija (makija), a naročito stabla i njihovo korijenje. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

52. OBALNA PADINA JUGOISTOČNOG DIJELA OTOKA ŠIPANA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.2. Krajobraz obalnih padina pod šumskom vegetacijom i sa stjenovitim obalama

| Slika 52-1 Zračna vizura područja iz smjera zapada

Smještaj u prostoru

Promatrano područje obuhvaća krajnji jugoistočni dio otoka Šipana, od rta Butor na sjeveru do rta Prtuša na jugu.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Niska stjenovita obala i gusta, crnogorična šuma na padinama Bijelog brda (Slika 52-1).

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Područje zauzima uski pojas obalnih padina, u rasponu visina 0-85 m (Bijelo brdo) kojeg čini manji, zaravnjeni zapadni dio područja, dok ostatak čine strme obalne padine (20°-55°). Padine su pokrivene gustom šumskom vegetacijom na plitkim, smeđim tlima, koja se spušta do niske i visoke stjenovite obale (Slika 52-3). Značajnu ulogu u oblikovanju obale navedenog područja ima proces abrazije kojim je oblikovana Medvjeda spilja u uvali Prtuša (Slika 52-4).

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Tek se rijedak antropogeni utjecaj očitava u makadamskom putu koji se pruža vrhom brda iznad sagledanog prostora te se na pojedinim dijelovima spušta do same obale. U rubni, zapadni dio područja ulaze rubni dijelovi aktivnih, terasiranih polja.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje je mjerilom malo i usko, a pružanje guste šume nad stjenovitom obalom sagledanom području daje nešto kompleksnija prirodna obilježja, odnosno karakter, dok se kontrast očitava u odnosu plohe mora i volumena stjenovite obale, te padine pod visokom šumskom vegetacijom. Strma obala ponegdje je dovela do urušavanja i otvaranja speleoloških objekata, stoga se na sagledanom području nalazi jedna špilja (Medvjeda špilja). S obzirom da je sagledano područje padine gotovo u potpunosti obraslo u šumsku vegetaciju (Slika 52-2), teško je sagledivo u cijelosti, iako mjerilom nije veliko. Prostor se stoga doima nepristupačan, zatvoren i taman; vizualno je saglediv tek s otvorenog mora, dok je s otoka, zbog zaraslosti visokom šumskom vegetacijom i reljefa, vizualno u potpunosti zaklonjen (Slika 52-5).

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje ima naglašeno prirodan karakter. Područje ima malu krajobraznu raznolikost, ali je uravnoteženo, visokog stupnja homogenosti i cjelovitosti karaktera, bez degradirajućih elemenata i srednje izraženog scenskog dojma.

| Slika 52-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 52-3 Odnos obalne padine pod crnogoričnom šumom i visoke, stjenovite obale

| Slika 52-4 Medveja špilja u uvali Ptuiša

| Slika 52-5 Vizura iz rubnog dijela Suđurđa

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost niske stjenovite obale i padina pod crnogoričnom šumom.
- | Geomorfološki vrijedna Medvjeđa spilja u uvali Prtuša.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Zapuštanje poljoprivrednih površina u terasiranom polju na zapadnom rubu područja.

Razvojni pritisci:

- | Planiran **krak odvodnog kanala otpadnih voda** (kategorija: ostali) i **UPOV** u obalnom dijelu kr. područja, iznad uvale Prtuša, prvenstveno područjem pod crnogoričnom šumom iznad prirodne kamenite obale.

| Slika 52-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

| Tablica 52-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Vrlo nizak (1)	Nizak (2)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja, kao što su spilje, prirodna niska stjenovita obala, te gusti vegetacijski pokrov (crnogorična šuma i makija) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.)
- | Prilikom daljnje izrade projektne dokumentacije odvodnog **kanala otpadnih voda i UPOV-a** razmotriti mogućnost njegovog izmicanja bliže postojećem obalnom rubu i kontaktnoj zoni s kamenitom obalom u cilju izbjegavanja stvaranja koridora koji će se isticati u gustoj crnogoričnoj šumi, a koja će se morati za te potrebe ukloniti.
- | Prilikom izvođenja radova na odvodnom kanalu i UPOV-u, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje te stjenovita obala. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

53. SJEVEROISTOČNI BRDOVITI DIO OTOKA ŠIPANA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.3. Krajobraz nižeg brda i obalnih padina pod šumskom vegetacijom s zapuštenim dolcima

| Slika 53-1 Zračna vizura iz smjera Koločepskog kanala

Smještaj u prostoru

Navedeno krajobrazno područje obuhvaća izduženi, sjeveroistočni dio otoka Šipana od uvale Prodolje do rta Konj te predstavlja umjereno raščlanjeni reljef nižih brda (Slika 53-5).

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Blago razveden reljef.
- | Homogen i kompaktni šumski pokrov makije iz koje izviruju ogoljeli, stjenoviti vrhovi.
- | Rijetke i zapuštene poljoprivredne površine u dolcima i napušteni zaseoci.
- | Niska stjenovita obala s velikim brojem uvala i rtova.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Površinom najveće krajobrazno područje na otoku Šipanu (7,27 km²) zauzima njegov sjeveroistočni dio, a u kojem se izmjenjuju istaknutija uzvišenja (istaknuti vrhovi Velji vrh (233,8 m) i Sutulija (223,8 m)) i zaravnjeni dijelovi dolaca (2°-12°) ili blago položenih padina (12°-20°). Zbog vapnenačke građe, od krških mikro formi ovdje su razvijene grižine, posebice škrape i kamenice. U strmijem, obalnom dijelu područja (0-100 m; 20°-55°), preplavlivanjem suhih draga oblikovane su manje uvale (Tiha, V. Duboka, M. Duboka, Maslinovica, Pržinova i Pakljena). Prirodnu vegetaciju područja prvenstveno predstavlja makija crnike koja prekriva gotovo cijelo sagledano područje. Pritom se u slici promatranog područja jasno ističu i ogoljeli, stjenoviti vrhovi i pojedini dijelovi padina (Slika 53-1). Čitavo krajobrazno područje pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika.

Antropogena obilježja

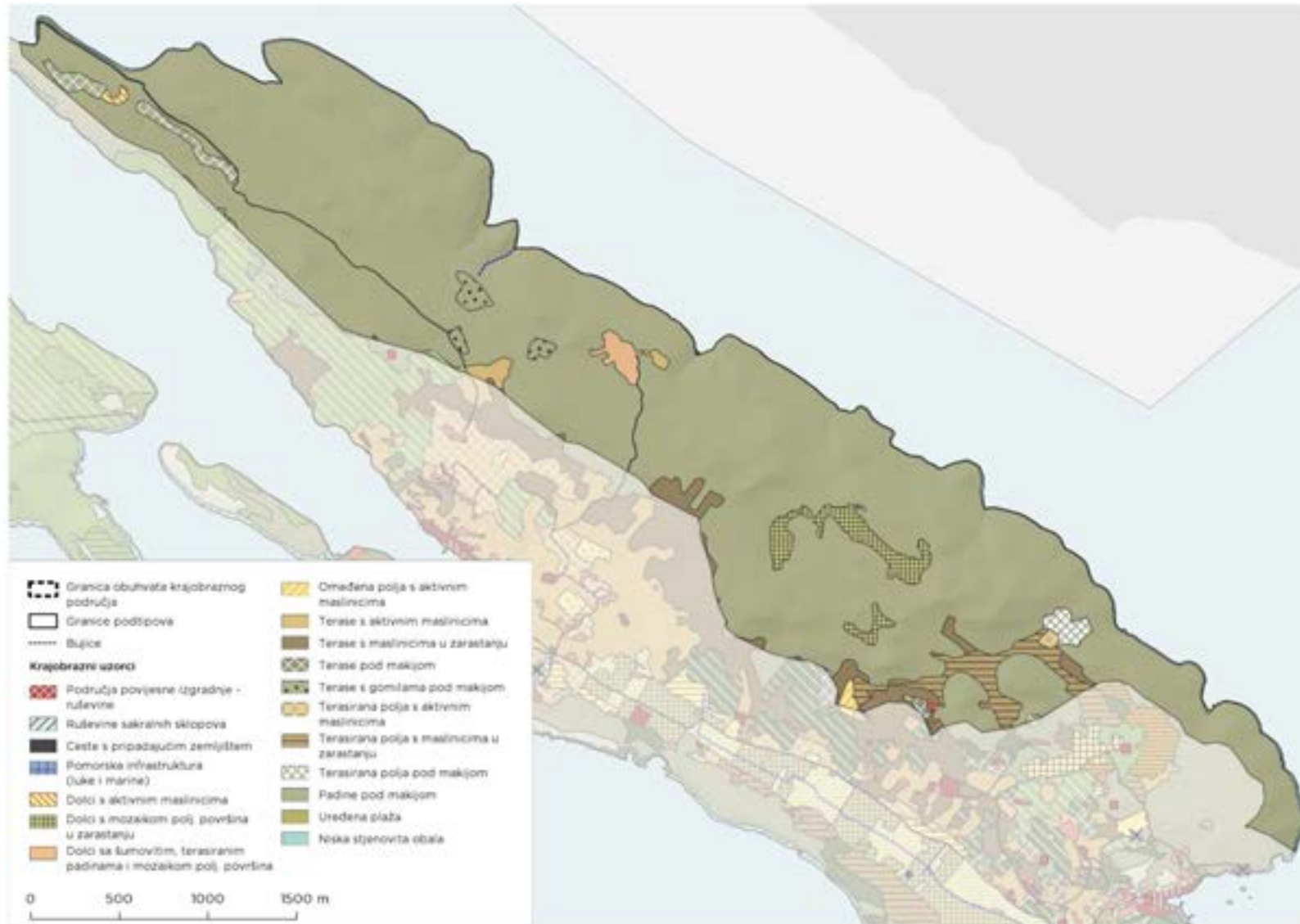
Izgrađeni, antropogeni elementi danas su vidljivi u evidentiranim povijesnim cjelinama (prema PPDNŽ-a), zaseocima Do (izdvojeno seosko imanje u dolcu sa šumovitim, terasiranim padinama i mozaikom poljoprivrednih površina), Čemprijesi (zaštićeni ostaci crkve Gospe od Milosrđa (RST-1286-1986.) i dolci s mozaikom poljoprivrednih površina u zarastanju) i Polaće (napušteni gospodarski objekti u terasiranom polju s maslinicima u zarastanju). Rijetko se uočavaju i manja obrasla polja, s naznakama terasiranih maslinika, od kojih se danas ističu jedino strukture suhozida. Iako je ovaj prostor danas tek rijetko naseljen, u prošlosti je na sagledanom području život bio vezan i uz danas zarastao zaseok Čemprijesi, u kojem se tek djelomično kroz gustu vegetaciju očitavaju obrisi nekadašnjih stambenih objekata i navedene crkve. Kroz cijelo područje evidentirani su brojni arheološki lokaliteti. Od recentnih uređenja, na ovom području prisutna je samo uređena plaža u uvali Pakljena (Slika 53-4). Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Mjerilom najveće krajobrazno područje na otoku Šipanu, ovo je prostor male kompleksnosti krajobraznih uzoraka; prevladavajući jednoličan površinski pokrov (Slika 53-2) daje mu glavno obilježje, blagu dinamičnost u prostor unosi tek razveden reljef, a kontrast se tek mjestimično očitava u odnosu tamne boje vegetacije i svijetlih, ogoljelih vrhova padina, svjetlijih ploha polja, kao i jasno izraženih infrastrukturnih koridora - makadamskih putova i prosjeke. Linearni potez niske, razvedene obale s velikim brojem uvala umanjuje kompaktnost i plastičnost volumena brdovitog reljefa, a nekadašnje suhe drage na obalnim stranama artikuliraju tamnu, šumsku plohu. Nadalje, navedeni je prostor prostran, no zatvoren; krećući se njime, pogledi su prvenstveno omeđeni i definirani padinama okolnih reljefnih uzvišenja. Stoga je, zbog prvenstveno veličine, a potom i razvedenosti terena i obraslosti višom vegetacijom, teško sagledivo u cjelini iz ljudske perspektive. No, vizure se na ovo područje ipak pružaju s najviših otočnih vrhova (Veli vrh, 234 m i Sutulija, 223 m) s kojih je moguće vizualno sagledati veći dio promatranog prostora. Također, ovo je područje djelomično sagledivo i s mora, ali i s kopna (s državne ceste D8); pritom je prvenstveno riječ o višim dijelovima brda i padinama okrenutim prema moru, odnosno Koločepskom kanalu.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je dominantno prirodnog karaktera. Unatoč odsutnosti kompleksnosti, jednoličnost područja nadopunjena veličinom, zatvorenošću i zagasitošću boja ostavlja snažan dojam mirnoće i cjelovitosti krajobraznog karaktera. Područje je uravnoteženo, visokog stupnja prirodnosti i homogenosti bez degradirajućih elemenata, ali i bez izraženog prostornog identiteta.

| Slika 53-2 Krajobrazni uzorci

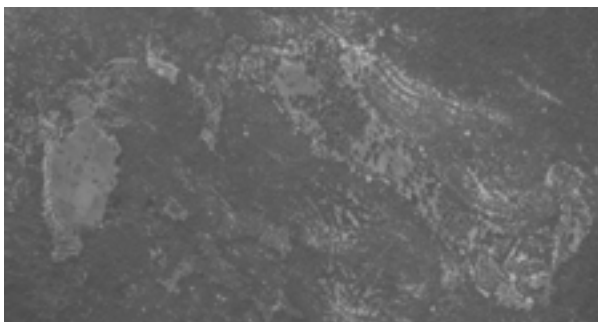
Slika 53-3 Uzdužna vizura područja iz smjera jugoistoka, skica

Slika 53-4 Uvala Pakljena

Slika 53-5 Umjereno raščlanjeni reljef nižih brda

Slika 53-6 Dolci u Čemprijesima na ortofoto karti iz 1968. (gore) i danas (dolje)

Slika 53-7 Dolac s terasiranim padinama (Do)

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Vrijedne ruralne cjeline napuštenih zaseoka Do i Čemprijesi s terasiranim dolcima i mozaicima poljoprivrednih površina u zarastanju.
- | Vrlo visoka vrijednost makije kao dominantnog tipa površinskog pokriva.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Zapuštanje poljoprivrednih površina.
- | Zapuštanje zaseoka i sakralne baštine.

Razvojni pritisci:

- | Jedno izgrađeno građevinsko područje naselja (prema PPUG-u) je danas **napušten i zarastao zaseok** (Čemprijesi).
- | Drugo **izgrađeno građevinsko područje** dijelom zahvaća makiju, maslinik i mozaik poljoprivrednih površina.
- | Planirana **zona ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje)**¹ u blizini napuštenog zaseoka Čemprijesi, površine 15 ha, prvenstveno na području pod makijom, djelomično i na području zapuštenih maslinika prema PPUG Dubrovnika, koja je u PPDNŽ-a promijenjena u **zonu T3 (autokamp)** površine 5,4 ha.
- | Planirana **zona sportsko-rekreacijske namjene, R3 (kupališna zona)** u rubnom istočnom SI dijelu kr. područja, površine 0,29 ha, na prirodnoj kamenitoj obali.
- | Planirane **dvije TS 10/0.4 kV** u središnjem dijelu kr. područja, jedna na području pod makijom, druga u zaseoku Do.
- | Planiran **kabelski vod 10 kV** u središnjem dijelu kr. područja, prvenstveno u koridoru postojeće prometnice.

¹ Prema uvjetima i tablici u Članku 72 PPUG DU, broj ležajeva: 900

Slika 53-8 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 53-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Umjerena (3)	Visok (4)	Umjeren (3)

Smjernice

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Potrebno je očuvati vizualnu i prostornu cjelovitost ovog krajobraznog područja, a koja proizlazi iz očuvanosti njegove prirodne baštine i integriranosti s lokalitetima kulturne baštine.

Prirodni krajobraz

- Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna obala te autohtoni vegetacijski pokrov (makija crnike) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate visoko vrijedne primjerke poljoprivrednog krajobraza – dolce (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- Sagledati mogućnost revitalizacije zapuštenih dolaca i terasiranih polja u zarastanju, kulturama koje su se nekad koristile (masline, vinova loza, rogači, smokve, bademi,

aromatično bilje) uz očuvanje tradicionalnog uzorka parcelacije, suhozidnih međa i terasa (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Kulturna baština

- | Predlaže se izraditi konzervatorsko-krajobrazni elaborat/podlogu koja će biti osnova za izradu planova i projekata prezentacija ostataka crkve Gospe od Milosrđa i ostalih graditeljskih struktura te njihovo stavljanje u funkciju kulturnog turizma (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Istražiti i povijesne komunikacije na ovom dijelu otoka.
- | Uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, ruralne cjeline i prirodne vrijednosti (makiju i prirodne vale).
- | Kako su na području evidentirani brojni arheološki lokaliteti, iste se predlaže istražiti i dokumentirati. Primjereno konzervirani i prezentirani mogu postati prostorne atrakcije i sastavni dio edukacijskih ruta.

Planirana energetska infrastruktura

- | Prilikom izvođenja radova na **trafostanicama i kablskom vodu 10 kV**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.
- | Planiranu trafostanicu u zaseoku Do potrebno je vizualno zakloniti sadnjom vegetacije.

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | Izraditi plan obnove i revitalizacije postojećih ruševnih objekata u zaseocima Čemprijesi, Do i Polače sukladno konzervatorskoj podlozi, i u suradnji s vlasnicima.
- | Moguća je obnova postojećih ruševnih građevina i zamjenska gradnja, rekonstrukcija i rekompozicija postojećih građevina po principima tradicijskog graditeljstva i prilagođavanje dijela u turističkoj namjeni (ugostiteljske, informativne, edukativne, usluge smještaja), a sve prema općim smjernicama za razvoj održivog turizma (Poglavlje 1.4.1.1.).
- | Područje Čemprijesi, analizirano je u sklopu dviju studija, Krajobrazne studije (Zelena infrastruktura d.o.o., 2019. g.) i Konzervatorske studije (URED OVLAŠTENOG ARHITEKTA RENATO COTTIERO, 2019. g.) kao podloga za izradu Urbanističkog plana uređenja naselja Suđurađ, koje su propisale detaljne smjernice za uređenje i zaštitu kulturne baštine područja Čemprijesi.
- | Nova gradnja koja je planirana u zaseoku Čemprijesi mora poštivati tradicionalan uzorak naselja, mora biti kompaktna i održavati karakteristike tradicijske izgradnje uz obvezno uklapanje u postojeći kontekst gradnje u pogledu općih gabarita gradnje, materijala i oblikovanja, a sve prema napravljenim studijama, prvenstveno konzervatorskoj.

Planirana zona ugostiteljsko-turističke i sportsko-rekreacijske namjene

- | Prema PPU Grada Dubrovnika u ovom krajobraznom području je planirana **zona ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje)** u blizini napuštenog zaseoka Čemprijesi, površine 15 ha, koja je u izmjenama i dopunama PPDNŽ-a promijenjena u **zonu T3 (autokamp)** površine 5,4 h. Planiranom gradnjom autokampa umjesto turističkog naselja i smanjenjem površine obuhvata značajno će se smanjiti utjecaj na karakter krajobraza i njegove vizualno-doživljajne kvalitete. Gradnjom autokampa će se postići bolja prilagodba postojećim kvalitetama krajobraza i smanjena vizualna izloženost iz kopnenog dijela obale.

- | Za planiranu zonu ugostiteljsko-turističke namjene, T3 (autokamp) i zonu sportsko-rekreacijske namjene, R3 (kupališna zona) prije izrade UPU-a, potrebno je napraviti **Krajobrazni elaborat** koji će valorizirati postojeću vegetaciju i vrijedne geomorfološke elemente i čije rezultate je potrebno implementirati u daljnjoj izradi projektne dokumentacije autokampa.
- | Voditi računa da se elaboratom identificirani najvrijedniji i najosjetljiviji dijelovi očuvaju i u najvećoj mogućoj mjeri integriraju u projekt uređenja okoliša autokampa, a planirana turistička izgradnja svojim dimenzijama i morfologijom što bolje integrira u prirodni krajobraz na način da se uklopi u postojeću vegetaciju, kako bi u što manjoj mjeri dominirala u vizurama s kopnenog obalnog dijela.
- | Kod gradnje planiranog autokampa i zone sportsko-rekreacijske namjene, R3 (kupališna zona), potrebno je primijeniti opće smjernice za razvoj turizma koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.4.1.).

54. UVALA POVIJESNOG URBANOG NASELJA ŠIPANSKA LUKA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.4. Krajobraz zaljeva s povijesnim urbanim naseljima, terasiranim maslinicima i padinama pod šumskom vegetacijom

| Slika 54-1 Zračna vizura na Šipansku Luku

Smještaj u prostoru

Šipanska Luka se proteže sjeverozapadnim dijelom otoka Šipana, od rta Stari Brod do rta pod Gospom, a od otoka Jakljana dijeli ga prolaz Harpoti i uvala Lundina.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Duga i uska uvala omeđena šumovitim padinama (Slika 54-1).
- | Djelomično očuvana povijesna jezgra malog urbanog naselja s nekoliko ladanjskih i sakralnih građevina i parkom (Slika 54-7).
- | Crkva Sv. Stjepana Prvomučenika na istaknutoj poziciji u zaleđu naselja (Slika 54-7.;
- | Terasirani aktivni maslinici na padinama uvale i padine pod makijom i mješovitom šumom.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Područje je definirano geomorfološkom formom potopljene udoline blagih nagiba u središnjem dijelu (2°-5°), omeđenom strmim padinama (20°-55°) čija nadmorska visina ne prelazi 233,8 m u najvišem vrhu Velji vrh sjeverozapadno od naselja. Pod navedenih vrhom, na nešto položenijim padinama (5°-32°) javljaju se procesi jaruženja i spiranja, kojima su nastale usporedne jaruge, a u njihovim podnožjima mjestimice su oblikovane manje proluvijalne plavine. Obala je vrlo niska i stjenovita, a u prirodnoj vegetaciji na padinama dominira mješovita šuma alepskog bora i crnike, dok na predjelu Priježbe i u krajnjem sjeverozapadnom dijelu u uvali Prodolje prevladava makija crnike (Slika 54-5). Mjestimično se na padinama pod Veljim vrhom javljaju prijelazna područja šikare i šume.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također, čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Urbani krajobraz Šipanske Luke ima dug, povijesni razvoj vidljiv u bogatoj kulturnoj baštini i strukturi poljoprivrednog krajobraza u njegovom središnjem dijelu, a koji je danas prepoznat kao dio vrijednog ladanjskog i agrikulturnog krajolika Elafita, evidentiranog PPDNŽ-om. Kulturno povijesna cjelina ruralnog naselja Šipanska Luka (Z-6977) uključuje brojna kulturna dobra – zaštićena crkva Sv. Stjepana Prvomučenika (Z-502), crkva Sv. Antuna (Z-501), ljetnikovac Sorgo Selem (Z-504), arheološki lokalitet Fratija i nekoliko civilnih i ljetnikovačko-ladanjskih kompleksa. Prema zaleđu područja, u rubnom području jezgre vidljiv je porast suvremene izgradnje u djelomično aktivnom, terasiranom polju gdje prevladavaju maslinici, vinogradi i mješoviti nasadi. Polje je omeđeno terasiranim padinama koje su danas pretežito u zapuštanju, iako se naziru poljoprivredne površine pod maslinicima. Čitavo područje je PPUG-om evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

U predjelu Kaludrice nalazi se uređena parcela sa suvremenom izgradnjom stambenih apartmanskih objekata s pratećim objektima, istaknutom asfaltiranom prometnicom i uređenim maslinicima, a koja vizualno i prostorno degradira povijesni, tradicionalni karakter otočnog naselja Šipanska Luka. Sjeverno od nje nalazi se utvrda podno Veljeg vrha na vizualno istaknutoj poziciji nad uvalom.

Vizualno-doživljajna obilježja

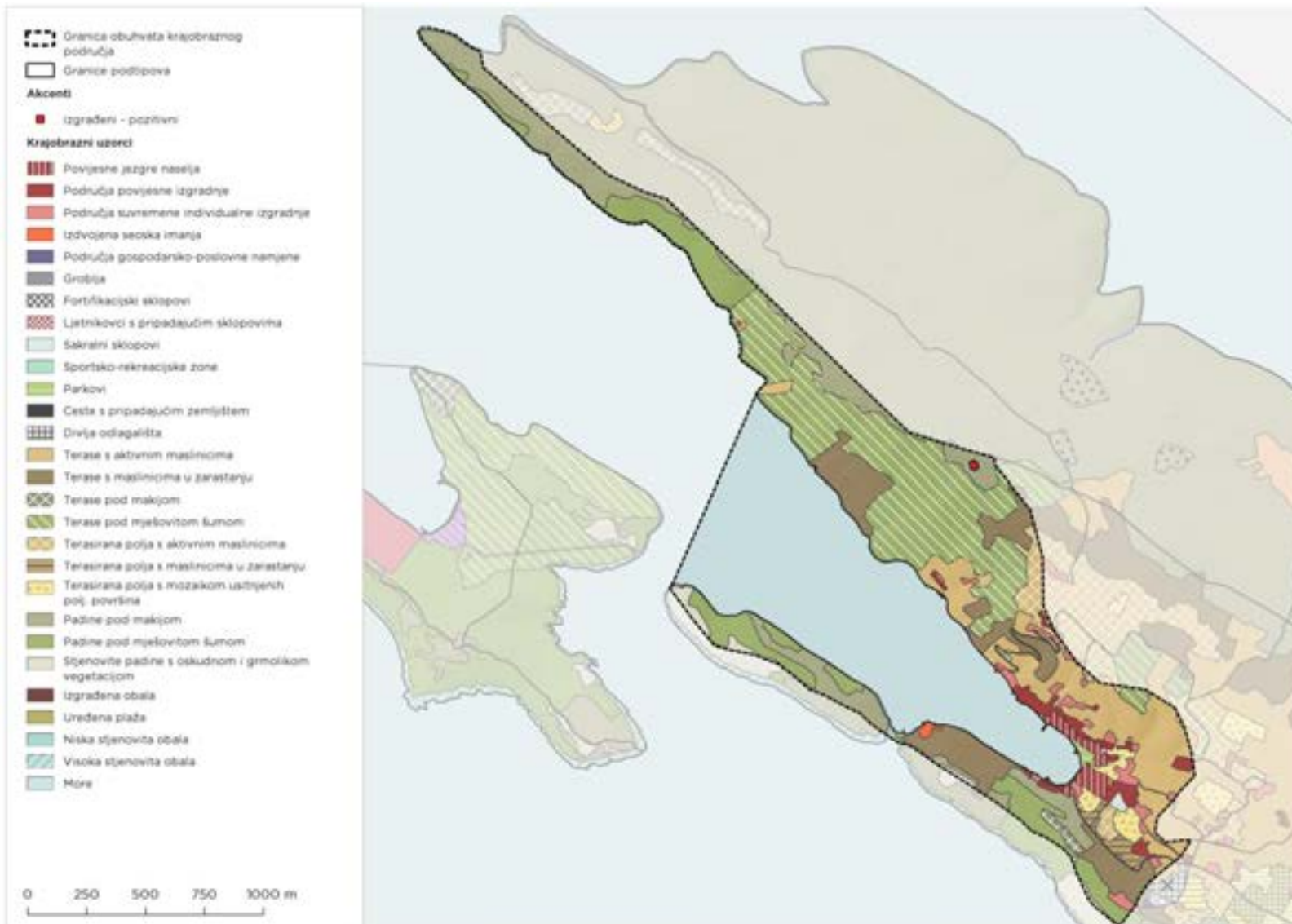
Područje uvale je vrlo izduženo i zatvoreno, uokvireno vršnim dijelovima visokih i strmih obalnih padina u koje otvorenost unosi ploha mora omeđena blago razvedenom obalnom linijom. Mirnoći i cjelovitosti tamne, šumske plohe položene na sjeveroistočnoj padini uvale dinamiku unose usporedni, linijski potezi suhih dolina. One unose ritam u plohu koji je u središnjem dijelu uvale u sporednom planu zbog istaknute terasirane plohe središnjeg polja, kojeg od plohe mora dijeli snažan prostorni rub kompaktne povijesne jezgre naselja. Južno od naselja pruža se jugozapadna

obalna strana uvale, jednolična i razvedena samo prijelazom Priježba i uvalom Maslinovica. Opisani elementi tvore zanimljivu i vrijednu cjelinu, u kojoj se isprepliću elementi povijesnih karakteristika, ali i netaknuta prirodna vegetacija i otvorena ploha mora. Iz njih se još uvijek iščitava izvorna cjelovitost koja integrira prirodna obilježja prostora u izgrađeni dio naselja, iako je danas harmoničnost tog odnosa djelomično narušena suvremenom gradnjom i zarastanjem poljoprivrednih površina (Slika 54-6, Slika 54-4).

Vizualni karakter ovog vrlo sagledivog područja mijenja se tako kretanjem kroz prostor, što je uvjetovano dinamikom reljefa, visinom šumske vegetacije i stupnjem otvorenosti prostora. Široke, panoramske vizure otvaraju se s utvrde iznad naselja, iz smjera crkve Sv. Stjepana Prvomučenika (ujedno i glavni orijentir u prostoru) te iz središnjeg, obalnog dijela naselja. Navedene vizure otvaraju se prema akvatoriju Luke i otoku Jakljanu, ali su prema ostatku otoka Šipana definirane vršnim dijelovima padina okolnih reljefnih uzvišenja. Kraće vizure se javljaju unutar povijesne jezgre naselja i u rubnim dijelovima polja.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje posjeduje visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost, ali slabije izražen prostorni identitet. Unutar područja se još uvijek iščitava izvorni integritet koji se manifestira kroz skladan odnos raznolikih prirodnih i antropogenih krajobraznih uzoraka, unatoč tome što je njegova harmoničnost danas narušena suvremenom izgradnjom, nadogradnjom postojećih objekata i zapuštanjem tradicionalnih, poljoprivrednih krajobraza.

| Slika 54-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 54-3 Pogled sa sjeveroistoka, skica

| Slika 54-4 Harmoničnost područja djelomično narušena suvremenom gradnjom i zarastanjem poljoprivrednih površina

| Slika 54-5 Padine pod gustom makijom i/ili mješovitom šumom

| Slika 54-6 Apartmanska novogradnja

| Slika 54-7 Mala povijesna jezgra naselja Šipanska Luka s nekoliko ladanjskih i sakralnih građevina

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Vrijedna kulturno-povijesna obilježja graditeljske cjeline Šipanske Luke s ladanjskim i sakralnim sklopovima unutar terasiranog polja, okružene terasiranim padinama s aktivnim maslinicima.
- | Očuvane, prirodne padine na izduženim dijelovima područja izvan naselja s izmjenom makije i mješovite šume, u podnožju kojih se nalazi niska stjenovita obala.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

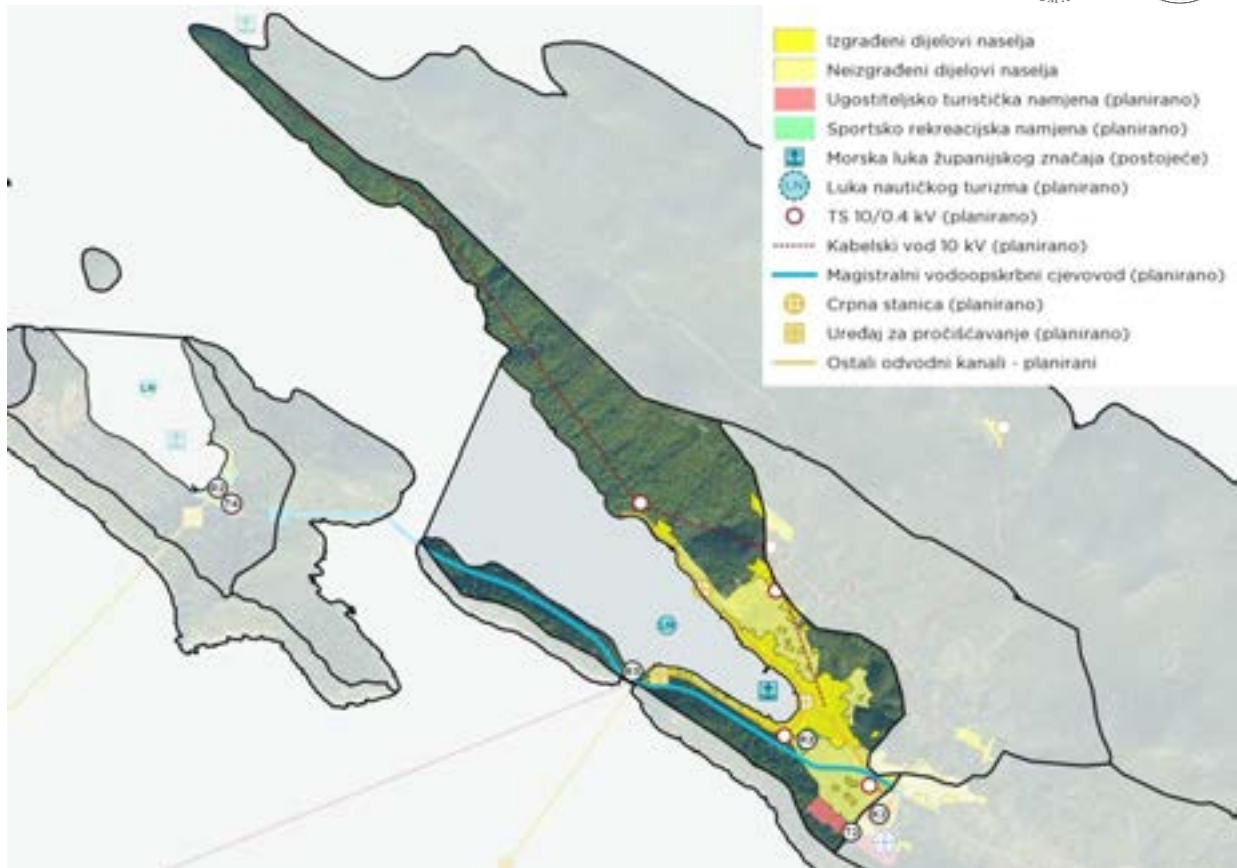
- | Suvremena izgradnja turističkih objekata na rubovima povijesne jezgre naselja.
- | Zapuštanje poljoprivrednih površina.

Razvojni pritisci:

- | **Izgrađena građevinska područja naselja** obuhvaćaju i manje površine pod makijom, aktivnim i zapuštenim maslinicima, mozaicima polj. Korištenja.
- | **Neizgrađena građevinska područja naselja** zauzimaju zaleđe naselja Šipanska Luka, i dijelove istoimene uvale, smještaju se prvenstveno na područje pod aktivnim i zapuštenim maslinicima, zapuštenim polj. Površinama.
- | Planirana **zona ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje - Strana)²** zadire u krajnji JI dio kr. područja, smješta se na područje pod zapuštenim maslinikom i mješovitom šumom, ukupne je površine oko 3 ha, pri čemu je unutar ovog područja oko 1,5 ha.
- | Planirane **zone sportsko-rekreacijske namjene, R2 (sportsko igralište) i R3 (kupališna zona)** u središnjem dijelu kr. područja (zaleđu uvale) i rubno uz prolaz Harpoti, na prostoru pod mozaikom poljoprivrednih površina i na zapuštenom masliniku, ukupne površine oko 1 ha.
- | Planirane **četiri TS 10/0.4 kV**, uz obalu i u rubnim dijelovima kr. područja, prvenstveno unutar maslinika, mješovite šume i makije, ali i u blizini stambenih objekata.
- | Planirani **kabelski vodovi 10 kV**, pružaju se prvenstveno područjem pod mješovitom šumom, ali i maslinicima i makijom, kroz naselje; jedan vod kreće od prolaza Harpoti, odnosno Priježbe dalje prema Mljetu, od krajnjeg vanjskog rubnog dijela ovog i susjednog kr. područja.
- | Planirana **luka nautičkog turizma (državnog značaja)³**.
- | Planiran **magistralni vodoopskrbni cjevovod**, dijelom u trupu postojeće prometnice, na području naselja Šipanska Luka te prema obali i uz obalu područjem pod aktivnim i zapuštenim maslinicima, makijom i mješovitom šumom, grmolikom vegetacijom, prijelaznim područjem makije i šume.
- | Planirane **dvije crpne stanice sustava odvodnje otpadnih voda** u obalnom dijelu, jedna unutar naselja Šipanska Luka, rubno na području parka, druga unutar zapuštenog maslinika.
- | Planirani **odvodni kanali otpadnih voda** (kategorija: ostali), prvenstveno u trupu postojećih prometnica, ali i u obalnom dijelu kroz zapuštene i aktivne maslinike, mješovitu šumu.

² Prema uvjetima i tablici u Članku 69 PPUG DU, broj ležajeva: 300

³ Kapaciteti se definiraju UPU-om

Slika 54-8 Identificirani razvojni pritisci (izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 54-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Visok (4)	Visok (4)

Smjernice

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Očuvati i poboljšati krajobrazni identitet područja uvale Šipanska Luka kroz očuvanje povijesnog urbanog naselja i šumske vegetacije (mješovite šume i makije), te revitalizaciju poljodjeljskog krajobraza na padinama bliže naselju gdje je to moguće i u zaleđu naselja koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku krajobraza.

Prirodni krajobraz

- Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfoloških obilježja kao što su prirodna obala, te autohtoni vegetacijski pokrov (makiju) i visoku mješovitu šumu u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti osim u slučajevima gdje su u koliziji s vrijednom kulturnom baštinom i zapuštenim maslinicima gdje je otvorena mogućnost njihovog uklanjanja (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- Posebno očuvati šumovite i terasirane padine na južnoj obalnoj strani okrenutoj prema povijesnom dijelu naselja.

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate visoko vrijedne primjerke poljoprivrednog krajobraza – različite tipove terasa i maslinika na terasama i zaravnjenom dijelu (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Poticati daljnje održavanje aktivnih maslinika, i sagledati mogućnost revitalizacije starih maslinika na terasiranim padinama koji su trenutno zarasli u prirodnu vegetaciju makije uz očuvanje povijesne parcelacije i terasirane strukture, a sve u cilju jačanja integriteta krajobraznog područja (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Na temelju konzervatorskih elaborata/podloga i projektne dokumentacije, predlaže se obnova ladanjskih sklopova, sakralnih objekata i ostale zaštićene kulturne baštine koja je u lošem stanju i propada u skladu s njihovim kulturno povijesnim i arhitektonskim vrijednostima metodama konzervacije, sanacije, restitucije i konzervatorske rekonstrukcije (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Na temelju studijske i projektne dokumentacije istražiti i obnoviti povijesne komunikacije na cijelom otoku Šipanu i na području uvale Šipanska Luka i tematski ih označiti (staza ladanjskih sklopova, crkvice, maslinika. itd.) ili po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, maslinike i prirodne vrijednosti (šumsku vegetaciju). Analizirati mogućnosti uređenja okolnog prostora posjetiteljskom infrastrukturom i turističkom signalizacijom.
- | Održavati postojeći park u središtu naselja i planirati uređenje novih javnih zelenih površina.

Planirana pomorska infrastruktura

- | Planirani zahvati u morskome akvatoriju - **luka posebne namjene - luka nautičkog turizma, i privezišta** nisu prihvatljivi u području koje izravno utječe na vizuru povijesnog dijela naselja (Knjiga D - Grafički prilog 5.3.).
- | Luku posebne namjene - luku nautičkog turizma planirati na način da se proporcijama i mjerilom uklopi u akvatorij uvale, ne ugrožava dominantnu vizuru s plovnog puta na povijesni dio naselja i smjesti uz sjeveroistočnu obalnu padinu na što udaljenijem položaju od centra naselja.
- | Operativni kopneni dio luke nautičkog turizma planirati na način da ne bude izdvojen, ogradom ograđeni dio uvale već da se integrira s naseljem i bude povezan s njim dužobalnom šetnicom.
- | Najmanje 40% površine građevinske čestice operativnog dijela luke mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja, terasa i parkirališta).
- | Osigurati dovoljan broj propusta unutar novih pomorskih građevina (lukobrana).
- | Visinu nadmorskog dijela lukobrana uskladiti/prilagoditi tako da ne ugrožava vizuru na naselje te ga oblikovati na način koji poštuje i primjenjuje elemente tradicijske gradnje i materijala (korištenje kamenog nabačaja i kamene obloge).
- | Voditi računa o optimalnom broju sidrišta tako da akvatorij ne bude zatrpan brodovima i da se ne ugrožavaju vizure s mora na naselje Šipansku Luku.

Planirana infrastruktura (vodokomunalna, energetska)

- | Obavezno oblikovati krajobraz oko **crpnih stanica i uređaja za pročišćavanje** na način da su u potpunosti zaklonjeni od pogleda (preporučuje se izraditi projekt krajobrazne sanacije). Isto se predlaže oko planiranih **trafostanica**.
- | Prilikom izvođenja radova na **kabelskim vodovima, cjevovodima i odvodnim kanalima**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje, a po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | Predlaže se razmotriti smanjenje neizgrađenog građevinskog područja naselja u sljedećim Izmjenama i dopunama PPUG Dubrovnik i Izmjenama i dopunama UPU-a naselja Šipanska Luka, tako da se ne naruši omjer izgrađenih i neizgrađenih zona kao i povijesne i novo gradnje koji bi se provedbom prostornim planom planiranih građevinskih zona značajno promijenio i utjecao na promjenu karaktera ovog krajobraznog područja. Naime, ostvarenjem planirane izgradnje prema PPUG Dubrovnik, sama uvala bi u potpunosti izgubila svoj povijesni, ladanjsko poljoprivredni karakter i poprimila obilježja apartmanskih naselja na kakve nailazimo svugdje na jadranskoj obali.
- | Smanjenje građevinskog područja predlaže se i kako bi se spriječila neprimjerena nova gradnja na rubnom području povijesnog naselja. Također je potrebno spriječiti kontinuiranu dužobalnu izgradnju bez zelenih cezura i potpunu izgradnju sjeveroistočne, vizualno izložene i strme padine koja je još uvijek poljoprivredno aktivna (terasirani maslinici) i pruža se sjeverno od povijesnog dijela naselja i prenamijeniti je zaštitne zelene površine ili parkovno uređene maslinike s javnim sadržajima.
- | Svakako bi trebalo zaustaviti daljnju gradnju prema vizualno-doživljajno vrijednoj južnoj obalnoj strani uvale prema prijelazu Priježba na koju se direktno pružaju vizure iz povijesnog dijela naselja. S obzirom da je riječ o zoni koja se vodi kao izgrađena, iako je njen veći dio još uvijek neizgrađen, ostaje mogućnost prenamjene dijela zone u zaštitno zelenilo i ograničavanje gradnje na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekata iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, a najmanje 60% površine građevne čestice mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja, terasa i parkirališta). Obavezno ostaviti zelenu tampon zonu na dijelu parcele bliži moru i plaži u cilju zaklanjanja objekta od strane istih.
- | Obalna gradnja je prihvatljiva na sjevernoj obalnoj strani prema predjelu Kaludrice gdje je već prisutna suvremena izgradnja apartmanskih objekata s pratećim objektima. Planirana gradnja u ovom predjelu treba se zaustaviti na nižim kotama terena, bliže prilaznom putu od kojeg trebaju biti odvojeni uređenom zelenom površinom (s visokom vegetacijom zbog zaklanjanja). Potrebno je spriječiti gradnju na vizualno izloženim vršnim dijelovima i grebenu. Zbog strmog terena i velike vizualne izloženosti gradnju je ovdje potrebno planirati na način da veličina čestice za gradnju također bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekata iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, a najmanje 60% površine građevne čestice mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja, terasa i parkirališta).
- | Ne dozvoliti gradnju uz samu obalu i privatizaciju obalne zone. Poželjno je da visina objekata u prvim redovima do mora ne prelazi visinu od 7,0 m na ravnom i od 9,0 m na

kosom terenu i da se ispred objekta planira uređenje okućnice sadnjom visoke i grmolike vegetacije. Integracijom nove gradnje u zelenilo uspostaviti će se primjerenija slika naselja.

- | Ne planirati novu gradnju u zaštićenoj, povijesnoj jezgri i maksimalno očuvati sve prirodne dijelove obrasle u šumsku vegetaciju te postojeće maslinike.
- | Najprihvatljivije širenje naselja je u njegovom zaleđu prema Šipanskom polju gdje je teren ravan, a ne narušava se slika naselja s mora.
- | Prije svake pojedinačne građevinske intervencije unutar javnih površina (trg, obalna zona, javna zelena površina), potrebna je izrada jedinstvenih arhitektonsko-krajobraznih rješenja koja će utvrditi oblikovanje trga, parka i dužobalne šetnice u javnom pomorskom dobru.
- | Planirati uređenje dužobalne šetnice i duž neizgrađenih dijelova naselja te uz nju osigurati pojas visokog zaštitnog zelenila, sadnjom poteza stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama), kojim bi se formirala zelena kulisa objektima i osigurao hlad.
- | Planirati postavljanje urbane opreme u vidu klupa, nadstrešnica, koševa za otpatke i drugih naprava za šetnju i odmor na mjestima uz pješačke putove, uz javnu dužobalnu šetnicu, na trgu i javnim zelenim površinama.
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje, te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlja 1.2.2.1. i 1.2.3.)

Planirane zone ugostiteljsko-turističke namjene

- | Za planiranu zonu ugostiteljsko-turističke namjene, **T2 (turističko naselje - Strana)** prije izrade UPU-a potrebno je napraviti **Krajobrazni elaborat** koji će valorizirati postojeću vegetaciju i vrijedne geomorfološke elemente i čije rezultate je potrebno implementirati u daljnjoj izradi projektno-tehničke dokumentacije.
- | Kod gradnje planiranih zona **ugostiteljsko-turističke, T2 i sportsko-rekreacijske namjene, R2 (sportsko igralište) i R3 (kupališna zona)**, potrebno je primijeniti smjernice za razvoj turizma i sportsko-rekreacijskih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.2.3. i 1.4.1)

55. UVALA POVIJESNOG URBANOG NASELJA SUĐURAĐ

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.4. Krajobraz zaljeva s povijesnim urbanim naseljima, terasiranim maslinicima i padinama pod šumskom vegetacijom

| Slika 55-1 Zračna vizura naselja Suđurađ iz smjera zapada

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje obuhvaća naselje Suđurađ, smješteno u udolini, u čijem je krajnjem, potopljenom dijelu stvorena istoimena uvala s nekoliko manjih hridi (Krastavi, Školj i Plosni).

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Duboka uvala u čijem središnjem dijelu akvatorija su se smjestile tri hridi, a u podmorju hidroarheološko nalazište (Slika 55-1).
- | Očuvana povijesna jezgra malog urbanog naselja s vrijednom ladanjskom i parkovnom arhitekturom, crkvama i tradicionalnim kamenim stambenim objektima (Slika 55-7).
- | Ladanjski sklopovi Vice i Toma Stjepovića Skočibuhe s kulama i renesansnim perivojem (Slika 55-9).
- | Padine pod makijom i mješovitom šumom te terasirani maslinici koji uokviruju povijesno naselje definirajući njegov zeleni okvir.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Područje je definirano geomorfološkom formom potopljene udoline blagih nagiba u središnjem dijelu (2°-5°), omeđenom strmim padinama (20°-55°) čija nadmorska visina ne prelazi 100,9 m u vršnom dijelu sjevernih padina područja. Obala je vrlo niska i stjenovita, na dijelovima strma i razvedena s nekoliko manjih, plitkih uvala. U prirodnoj vegetaciji na sjevernim padinama dominira garig, dok se na padinama iznad izgrađenog dijela naselja miješa makija crnike s prijelaznim stadijem mješovite šume crnike i duba. Na južnim padinama Suđurđa prevladava gusta, crnogorična šuma alepskog bora.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala). Od pojedinačnih, točkastih lokaliteta, park oko dvorca Skočibuha predložen je za zaštitu kao spomenik parkovne arhitekture, a ograđeni vrt ljetnikovca Getaldić evidentiran je kao osobito vrijedan predjel – prirodni krajobraz.

Antropogena obilježja

Krećući se od uvale prema unutrašnjosti povijesne jezgre naselja, PPUG-om evidentirane kao gradsko-seoske povijesne graditeljske cjeline, niže se nekoliko značajnih ljetnikovaca (Slika 55-4), obnovljenih ili u postupku obnove; ladanjsko - gospodarski kompleksi obitelji Stjepović-Skočibuha (Tome (Z-4389) i Vice Skočibuhe (Z-969)), PPUG-om zaštićeni Getaldićev ljetnikovac, te nekoliko ljetnikovaca evidentiranih Konzervatorskom studijom za UPU naselja Suđurađ (2019. g.) na padinama uvale (Sorkočević i Cvjetković). U blizini morske obale uz gradski trg nalaze se i dvije zaštićene crkve Sv. Đurđa i uz nju sljubljena crkva Sv. Nikole (Z-505), pri čemu je prema prvoj naselje dobilo i svoje ime. Zaleđem se pružaju poljoprivredne površine u manjem omeđenom, odnosno terasiranom polju i na terasiranim padinama, koje su danas uglavnom u zarastanju. Navedeni prostor ima odlike dobro očuvanog povijesnog naselja s naglašenim renesansnim obilježjima urbanizma i arhitekture i ladanjskog krajolika koji se očitavaju i u danas sačuvanim i obnovljenim objektima ljetnikovaca, tradicionalnim (kamenim) stambenim objektima, ali i terasiranim maslinicima na padinama iznad naselja. Ladanjski sklopovi Vice i Tome Skočibuhe smješteni u središnjem dijelu naselja Suđurađ, značajno su odredili nukleus naselja te su kroz prošlost, ali i danas temeljni orijentiri naselja, ne samo zbog veličine, nego zbog obrambenih kula koje su sastavni dio sklopa. Oba ladanjska sklopa imaju očuvane perivoje/vrtove koji predstavljaju reprezentativne primjere očuvanih vrtova renesansnog razdoblja. Perivoj starijeg, Tominog ladanjskog sklopa, spada u manje perivoje, a njegov specifikum jest glavna šetna staza perivoja koja se nalazi na mostu s dva lučna otvora čime se propuštala voda koja je dolazila u vrijeme kišnog razdoblja iz Šipanskog polja. Sin Vice Stjepović Skočibuha, tik uz očev smješta vlastiti ljetnikovac, puno većih dimenzija, i vrlo složene građe; obuhvaća osim ladanjske kuće, orsan, terasu, kapelicu, paviljon, mlinicu, cisterne, spremišta, kulu, most i utvrđen ulaz, te veliki perivoj. Urbanu formu

središnjeg dijela naselja određuje mreža povijesnih ulica sa središnjim trgom, kompaktna gradnja nizova kuća s dvorištima, renesansni ladanjski kompleksi i crkve, te vile iz 19. stoljeća.

Sjevernim padinama dominira suvremena stambena i turistička izgradnja (hotel Božica) koja djelomično degradira povijesni karakter uvale, dok na južnim padinama antropogeni utjecaj gotovo izostaje – javlja se kao zona ladanjsko-gospodarske izgradnje na južnom dijelu luke Suđurađ.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio dva kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita i Ladanjskog krajolika Suđurđa), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz. U morskom dijelu uvale Suđurađ nalaze se zaštićeni ostaci novovjekovnog brodoloma (Z-7213).

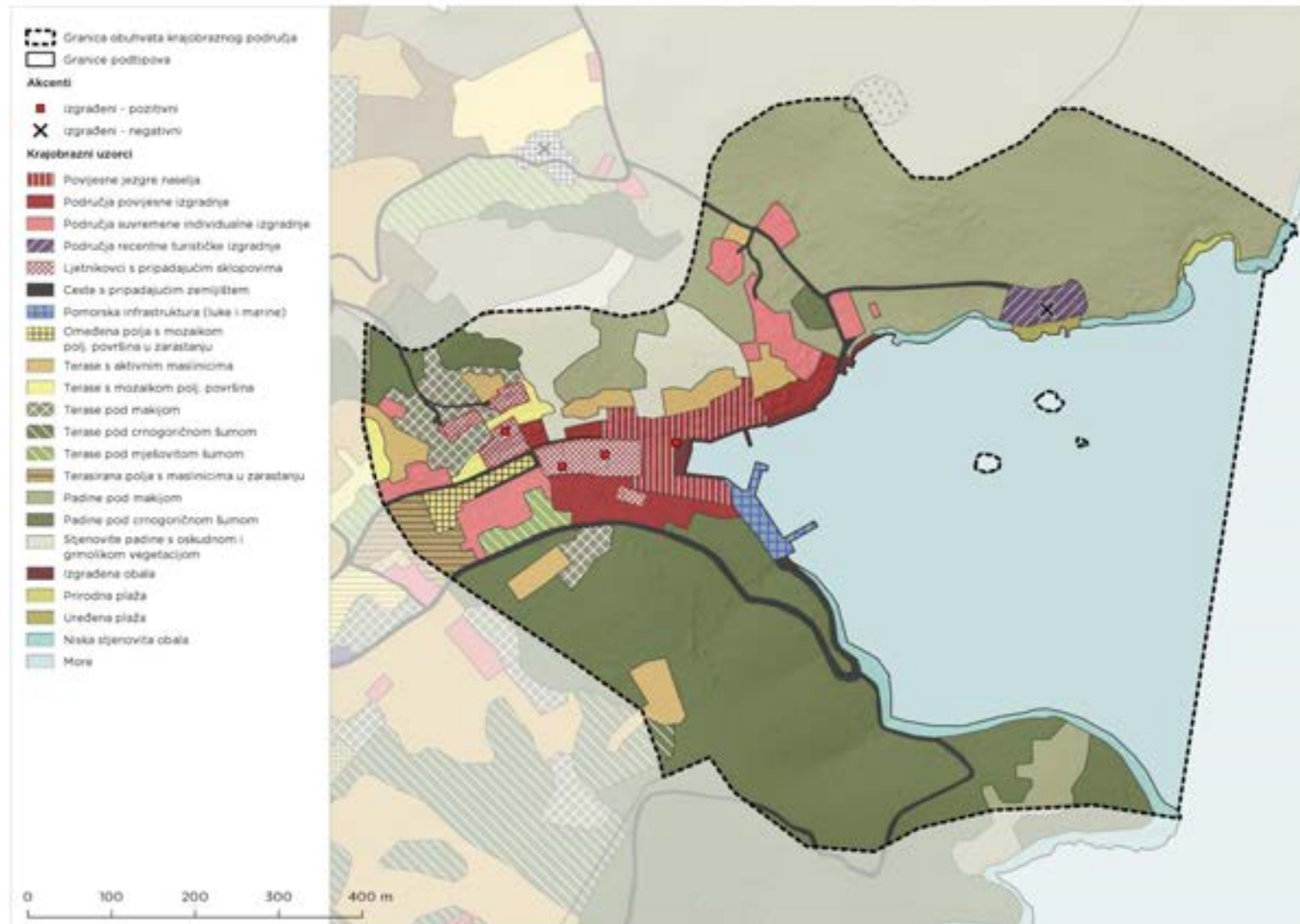
Vizualno-doživljajna obilježja

Krajobrazno područje uvale Suđurađ sastoji se od plošnog, otvorenog i sagledivog istočnog dijela morskog akvatorija i volumena obalnog dijela koje prema zapadnom rubu postaje uže i zatvorenije. Temeljni prostorni odnos proizlazi iz odnosa volumen (obalne padine) – ploha (more) te odnosa izgrađenog urbanog naselja i njegovog kultiviranog (terasirani maslinici) i prirodnog (crnogorična šuma i makija) okruženja. Kontrast se u prostoru očitava u odnosu svijetlih elemenata naselja Suđurađ smještenih u suženom dijelu udoline, naspram tamne vegetacije i terasiranih maslinika koji prekrivaju padine stvarajući zelenu kulu povijesnom urbanom naselju s izraženim vertikalama kula ladanjskih kompleksa Vice i Tome Stjepovića Skočibuhe kao dominantnim akcentnim točkama. Također, kontrast se očitava u odnosu sjeverne i južne obale i padina šireg prostora suđuračke uvale; padine na sjeveru prekrivene su degradiranom šumskom vegetacijom koja se pruža do stjenovite obale, na kojoj se smjestio hotel, izgrađeni orijentir sagledanog područja, bez tradicionalnih karakteristika u stilu i načinu gradnje (Slika 55-2). S druge strane, padine koje se pružaju južno od luke, prekrivene su gustom crnogoričnom šumom, a koja se spušta do stjenovite obale i mora. Opisani elementi sagledanog područja stoga tvore jednu vizualno-doživljajno vrijednu cjelinu, snažnog scenskog dojma, u kojoj se pružaju elementi povijesnih karakteristika, ali i netaknuta prirodna vegetacija i otvorena ploha mora.

Upravo vizura s mora na uvalu Suđurađ s akvatorijem i trima hridima te povijesnim naseljem s izraženim vertikalama kula kao centralnom točkom uokvirenom vršnim dijelovima padina pod maslinicima i šumskom vegetacijom, predstavlja sliku iznimne vizualno-doživljajne vrijednosti koja se snažno doživljava ulazom u luku i naselje (Slika 55-6). Glavni nosioci identiteta naselja su pri tome kule ljetnikovaca koje su vidljive s mora, dviju obala, kao i sa svih prilaznih putova naselju. Unutar samog naselja, panoramske vizure uglavnom nisu prisutne, odnosno moguće, zbog uvučenog smještaja naselja u uskoj udolini. Ističu se stoga kraće vizure na nasuprotne padine koje se izdižu iznad naselja, dok se panoramske vizure prvenstveno pružaju s glavne lokalne prometnice južno iznad naselja.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje posjeduje visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost te jako izražen prostorni identitet određen skladnom slikom zelenih, tamnih, obraslih padina i svijetlih volumena povijesnog naselja i njegovih vizualno istaknutih (kule), arhitektonskih struktura ljetnikovaca. Područje je vrlo kompleksno i obiluje raznolikim krajobraznim uzorcima, prirodnim i antropogenim koji su zajedno ostvarili skladan odnos čiji rezultat je cjelovit i prepoznatljiv karakter obalnog, povijesnog urbanog naselja uokvirenog terasiranim maslinicima i padinama pod prirodnom vegetacijom. Njegovu vizualne i doživljajne kvalitete dijelom umanjuju pojedini neuređeni dijelovi naselja (neuređeni trg ispred samog ljetnikovca Skočibuha), novoizgrađeni dijelovi naselja u SI dijelu iznad plaže, predimenzionirani hotel Božica, te usjeci prometnice iznad pristaništa.

| Slika 55-2 Krajobrazni uzorci

Slika 55-3 Vizura naselja Suđurađ iz uvale, skica

Slika 55-4 Povijesna jezgra naselja iz zraka

Slika 55-6 Zračna vizura iz morskog dijela uvale prema naselju

Slika 55-5 Šumovite padine i terasirani maslinici na padinama nad naseljem

Slika 55-7 Povijesno naselje s izraženim objektima ljetnikovaca i tradicionalnim kamenim stambenim objektima

| Slika 55-8 Hotel Božica

| Slika 55-9 Ljetnikovac Vice i Toma Stjepovića Skočibuhe

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Izuzetno vrijedna kulturno-povijesna obilježja graditeljske cjeline s ladanjskim sklopovima i poljoprivrednim terasiranim i šumovitim krajobrazom na padinama u zaleđu, uvjetovala su nastanak vrijednog kulturnog krajobraza vrlo visoke vizualno-doživljajne vrijednosti i izraženog prostornog identiteta.
- | Očuvana povijesna jezgra malog urbanog naselja, vrijedna ladanjska, sakralna i vrtna arhitektura koje uvjetuju prepoznatljivost područja na razini Grada Dubrovnika i šire.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Neuređeni dijelovi naselja (neuređena zona izgradnje budućeg trga).
- | Neprimjerene obnove povijesnih zgrada, dogradnjama i neodržavanjem zgrada.
- | Izgradnja kuća na višim dijelovima padina u predjelu povijesnih maslinika na prostoru visoke vizualne izloženosti.
- | Novoizgrađeni dijelovi naselja iznad plaže.
- | Suvremena turistička izgradnja na sjevernoj obali uvale (hotel Božica) (Slika 55-8).
- | Neuređeni i nasuti dijelovi obale uz prometnicu na pristaništu.

Razvojni pritisci:

- | **Izgrađena građevinska područja naselja** zauzimaju i manje površine pod makijom, prijelaznim područjem makije i šume, crnogoričnom šumom, mozaicima polj. površina, zapuštenim maslinicima.
- | **Neizgrađena građevinska područja naselja** obuhvaćaju krajnje zapadne, i sjeverne dijelove kr. područja (postoji osnovna prometna infrastruktura, dijelom su ove površine već izgrađene, a tamo gdje nisu, pružaju se površinama pod aktivnim i zapuštenim maslinicima, makijom, crnogoričnom šumom, prijelaznim područjem makije i šume, grmolikom vegetacijom).
- | Planirana **zona sportsko-rekreacijske namjene, R3 (kupališne zone)** na području pod crnogoričnom šumom, površine 0,80 ha.

- | Planirane **dvije zone ugostiteljsko-turističke namjene⁴, T1 (hotel) i T2 (turističko naselje)** na području pod crnogoričnom šumom i makijom, unutar jedne već izgrađen dio (hotel), ukupne površine 3,30 ha (2 ha i 1,30 ha).
- | Unutar **izgrađenog građevinskog dijela** pritom će doći do urbane sanacije javnih prostora (gradski trg, obala, vezovi, čekaonica, plaža i dr.) unutar postojećeg građevinskog područja te redefiniranjem položaja i obuhvata javnih (parkovi, dječja igrališta, odmorišta) i zaštitnih zelenih površina te zona rekreacije (športski sadržaji – sportski tereni s tribinama i sl., biciklističke staze, mjesta za polaganje i privez kajaka te ostale vodene sportove)⁵.
- | Planirano **unapređenje stanja prometne infrastrukture** – uređenjem postojećih cesta, nogostupa, pješačkih staza⁶.
- | Planirana **izgradnja pomorske infrastrukture⁷**:
 - o luka nautičkog turizma – 67 vezova,
 - o morska luka otvorena za javni promet – 68 vezova,
 - o turističko privezište – 14 vezova,
 - o uređenje plaže s perom i gatom,
 - o tri sidrišna polja (6 i 2x8 sidrišta).
- | Planirano **unapređenje stanja komunalne infrastrukture⁸** - izgradnja crpne stanice (unutar crnogorične šume), UPOV-a, odvodnih kanala, vodovodnog priključka, podmorskog ispusta (kanali prvenstveno u koridorima postojećih prometnica).

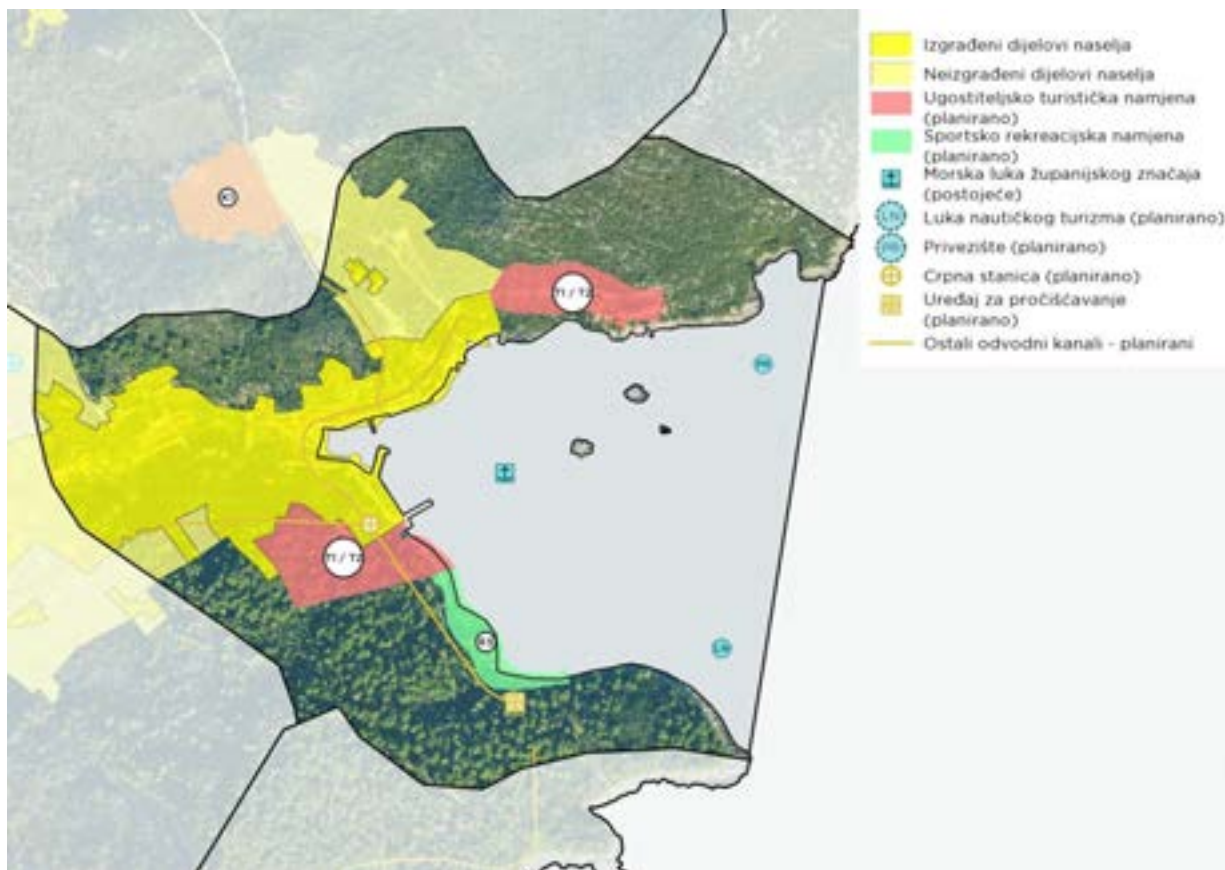
⁴ Jedna lokacija “Za Orsanom” (T1, T2, 130 ležajeva), druga “Suđurađ-jugoistok” (T1, T2, 150 ležajeva); sve prema uvjetima i tablici u Članku 69 PPUG DU

⁵ Podaci dobiveni prilikom izrade Krajobrazne studije UPU-a naselja Suđurađ

⁶ Podaci dobiveni prilikom izrade Krajobrazne studije UPU-a naselja Suđurađ

⁷ Podaci iz studije maritimnog rješenja (2018.) dobivenog za potrebe izrade Krajobrazne studije UPU-a naselja Suđurađ

⁸ Podaci dobiveni prilikom izrade Krajobrazne studije UPU-a naselja Suđurađ

Slika 55-10 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnika)

Tablica 55-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Vrlo visok (5)	Vrlo visok (5)

Smjernice

Za dijelove ovog krajobraznog područja, napravljene su dvije studije, **Krajobrazna studija** (Zelena infrastruktura d.o.o., 2019. g.) i **Konzervatorska studija** (URED OVLAŠTENOG ARHITEKTA RENATO COTTIERO, 2019. g.) kao podloge za izradu **Urbanističkog plana uređenja naselja Suđurađ**, a koje su propisale detaljne smjernice za uređenje i zaštitu kulturne baštine područja UPU-a, ali dijelom i šireg područja koje je obuhvaćalo područje uvale Suđurađ. Većina navedenih smjernica proizlazi iz izrađenih studija.

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Očuvati i poboljšati krajobrazni identitet područja uvale Suđurađ kroz očuvanje povijesnog urbanog naselja i visoke šumske vegetacije (crnogorične i mješovite šume) te revitalizaciju poljodjeljskog krajobraza na padinama u zaleđu naselja koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku krajobraza izraženog prostornog identiteta.
- Zbog vizure na povijesno naselje s mora važno je da južne orijentirane padine iznad zaštićene cjeline naselja ostanu zelene (terasirani maslinici i šumska vegetacija), čineći tako zelenu kulisu tradicijskim objektima naselja i kulama ljetnikovaca. Ovaj prostor bi

trebao biti prenamijenjen u zaštitno zelenilo, a u slučaju dozvoljavanja gradnja u tom prostoru, ista bi trebala biti rahla i ne bi smjela prelaziti visinu krošnja stabala.

Prirodni krajobraz

- | Maksimalno očuvati autohtoni vegetacijski pokrov te visoku crnogoričnu i mješovitu šumu u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti, osim u slučajevima gdje su u koliziji s vrijednom kulturnom baštinom i zapuštenim maslinicima, a gdje je otvorena mogućnost njihovog uklanjanja (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Očuvati u prirodnom obliku jedinu prirodnu plažu u južnom dijelu krajobraznog područja, a na kojoj je planirana zona sportsko-rekreacijske namjene, R3 (kupališna zona).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate visoko vrijedne primjerke poljoprivrednog krajobraza - različite tipove terasa (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Poticati daljnje održavanje aktivnih maslinika, i sagledati mogućnost revitalizacije starih maslinika na terasiranim padinama koji su trenutno zarasli u prirodnu vegetaciju makije, uz očuvanje povijesne parcelacije i terasirane strukture (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Na temelju konzervatorske studije i projektne dokumentacije, predlaže se obnova ladanjskih sklopova, sakralnih objekata i ostale zaštićene kulturne baštine koja je u lošem stanju i propada, u skladu s njihovim kulturno povijesnim i arhitektonskim vrijednostima metodama konzervacije, sanacije, restitucije i konzervatorske rekonstrukcije (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Na temelju navedene studije, obnoviti i povijesne komunikacije na području uvale Suđurađ i tematski ih označiti (staza ladanjskih sklopova, crkvice, maslinika, itd.).
- | Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, maslinike i prirodne vrijednosti (šumsku vegetaciju). Analizirati mogućnosti uređenja okolnog prostora posjetiteljskom infrastrukturom i turističkom signalizacijom.
- | Za zaštićene vrtove ljetnikovaca (posebice vrtove Vice i Tome Stjepovića Skočibuhe koji predstavljaju reprezentativne primjere očuvanih vrtova renesansnog razdoblja), a sukladno krajobrazno-konzervatorskoj podlozi, izraditi planove obnove, revitalizacije i održavanja koji će uključivati i gradbene i hortikulture dijelove.

Planirana pomorska infrastruktura

- | Planirani zahvati u morskom akvatoriju koji uključuju **izgradnju luke i novih privežišta** nisu prihvatljivi u području u kojem izravno utječe na vizuru povijesnog dijela naselja (Knjiga D - Grafički prilog 5.3.).
- | **Luku posebne namjene - luku nautičkog turizma**, kapaciteta do 49 plovila planirati na način da se proporcijama i mjerilom uklopi u akvatorij suđuračke uvale, ne ugrožava dominantnu vizuru s plovnog puta na naselje Suđurađ i po mogućnosti očuva prirodna plaža u južnom dijelu uvale.
- | Operativni kopneni dio luke nautičkog turizma planirati na način da ne bude izdvojen, ogradom ograđeni dio uvale već da se integrira u naselje i bude povezan s njim dužobalnom šetnicom.
- | Najmanje 40% površine građevinske čestice operativnog dijela luke mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja, terasa i parkirališta).

- | Osigurati dovoljan broj propusta unutar novih pomorskih građevina (lukobrana).
- | Visinu nadmorskog dijela lukobrana uskladiti/prilagoditi tako da ne ugrožava vizuru na naselje Suđurađ.
- | Lukobran oblikovati na način koji poštuje i primjenjuje elemente tradicijske gradnje i materijala (korištenje kamenog nabačaja i kamene obloge).
- | Voditi računa o optimalnom broju sidrišta, tako da akvatorij ne bude zatrpan brodovima i da se ne ugrožavaju vizure s mora na naselje Suđurađ i podvodni arheološki lokalitet.
- | Preporuka je da se kod privezišta i umjesto gatova koriste pontonske konstrukcije koje će biti „zglobno“ učvršćene uz obalu i pridržane za pilote ubušene u morsko dno. Zbog zabrane sidrenja (koju treba označiti signalizacijom) treba pažljivo izvesti fiksni sidreni sustav s pilotima ubušenim u morsko dno, povezan lancima na koji se vezuju plovila. Lanci moraju biti dovoljno odignuti da ne stružu po morskom dnu.

Planirane zone ugostiteljsko-turističke namjene T1/T2

- | **Preporuka je da se planirana zona ugostiteljsko-turističke namjene “Suđurađ-jugoistok” T1 (hotel) i T2 (turističko naselje), smještena uz samo povijesno naselje, izmjesti na neko drugo manje vizualno izloženo područje u zaobalnom dijelu naselja.** Smještajem zone u ovom dijelu trajno bi se narušila vizura i prepoznatljiva slika na povijesno naselje Suđurađ koja je jedinstvena na cijelom području Jadrana. Druga zona **ugostiteljsko-turističke namjene “Za Orsanom”, T1 (hotel) i T2 (turističko naselje)** će također promijeniti sliku krajobraznog područja, ali ipak neće izravno utjecati na sliku samog povijesnog naselja, jer je malo izmaknuta i nalazi se u području koje je dijelom već degradirano postojećom gradnjom niskih ambijentalnih vrijednosti.
- | Za planiranu zonu **ugostiteljsko-turističke namjene “Za Orsanom”,** u sjevernom dijelu iznad postojećeg hotela Božica, voditi računa da se planirana turistička izgradnja svojim dimenzijama i morfologijom što bolje integrira u prirodni obalni krajobraz. Kako je na tom području prisutna degradirana šumska vegetacija gariga i makije, bit će potrebno krajobrazno urediti prostor oko objekata sadnjom visoke crnogorične vegetacije kako bi turistički objekti i sadržaji u što manjoj mjeri dominirali u vizurama s mora i iz naselja.
- | Kod gradnje turističkih naselja potrebno je primijeniti smjernice za razvoj turizma koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.4.1)

Planirana infrastruktura (vodokomunalna)

- | **Crpna stanica i uređaj za pročišćavanje planirani** su unutar visoke šumske vegetacije tako da ne bi trebali biti vizualno izloženi pogledima. Prilikom izvođenja radova na odvodnim kanalima, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje, a po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | Ne planirati gradnju u dijelu strme padine obrasle u crnogoričnu vegetaciju između pristaništa i prometnice zbog njene velike vizualne izloženosti i važnoj ulozi koju ima u vizuri na naselje Suđurađ s mora. Ova zelena površina koja je sastavni dio šire kompaktne šumske zone osim što štiti od erozije, vizualno zaklanja postojeću prometnicu koja vodi do pristaništa i čini zelenu kulisu parkiralištu i pristaništu podižući tako ambijentalne vrijednosti ovog dijela naselja Suđurađ.
- | Širenje gradnje u građevnim područjima naselja Suđurađ, posebice na sjeveroistočnom obalnom području visoke vizualne izloženosti treba provoditi obazrivo, na način da nove

zgrade ne izlaze iz siluete padine brda te da svoje okućnice hortikulturno urede sadnjom mediteranske visoke i grmolike vegetacije. Poželjno je da visina zgrade ne prelazi visinu stabala. Integracijom nove gradnje u zelenilo uspostaviti će se primjerenija slika naselja.

- | Građevine treba graditi na nižim kotama terena, bliže prilaznom putu od kojeg trebaju biti odvojeni uređenom zelenom površinom.
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja, potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje, te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.2.2.1.).

Povijesni, centralni dio naselja Suđurađ

- | Ne planirati novu gradnju u zaštićenoj povijesnoj jezgri i maksimalno očuvati sve prirodne dijelove obrasle u šumsku vegetaciju te postojeće maslinike.
- | Gradnju planirati u neizgrađenim dijelovima sjeverno od prometnice koja vodi prema pristaništu i u crnogoričnoj šumi s južne strane prometnice, na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekata iznosi 8,0 m, tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%.
- | Prostornim planom planiranu zaštitnu zelenu površinu ispred ljetnikovca Gundulić po mogućnosti prenamijeniti u javni park i pripojiti parku u zapadnom dijelu naselja. Park urediti kao reprezentativan prostor na povijesnom predlošku u maniru starih renesansnih vrtova.
- | Izraditi projekt krajobraznog uređenje javno zelene površine u centru naselja.
- | Pri uređenju gradskog trga ispred ljetnikovca Skočibuha potrebno je napraviti **Krajobrazni elaborat - valorizaciju stabala** koji će preporučiti koja postojeća stabla bagrema se predlaže očuvati zbog njihove ambijentalne, ekološke i zaštitne (funkcije hlada) vrijednosti. Voditi računa o odvodnji oborinske vode iz ljetnikovca. Najmanje 30% površine trga mora se urediti kao zelena površina.
- | Prije svake pojedinačne građevinske intervencije unutar javnih površina (trg, obalna zona, javna zelena površina) potrebna je izrada jedinstvenih arhitektonsko-krajobraznih rješenja koja će utvrditi oblikovanje trga, parka i dužobalne šetnice u javnom pomorskom dobru.
- | Planirati postavljanje urbane opreme u vidu klupa, nadstrešnica, koševa za otpatke i drugih naprava za šetnju i odmor na mjestima uz pješačke putove, uz javnu dužobalnu šetnicu, na trgu i javnim zelenim površinama.

Predio Podkrst iznad plaže

- | Sačuvati crnogoričnu šumsku vegetaciju u postojećoj građevinskoj zoni iznad plaže na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekta iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%. Obavezno ostaviti zelenu tampon zonu na dijelu parcele bliži moru i plaži u cilju zaklanjanja objekta od strane istih.
- | Ne planirati gradnju u dijelu strme padine (nagiba većeg od 20°) iznad prometnice koja vodi prema hotelu Božica, zbog njene velike vizualne izloženosti i visokih prirodno-ekoloških kvaliteta. Ova zona bi predstavljala tampon zonu između izgrađenih dijelova naselja i budućeg turističkog naselja, te bi osim zaštitne (zaštita od erozije, vizualno zaklanjanje) imala i funkciju prirodne zelene cenzure u obalnoj gradnji.

- | Proširiti zelenu površinu u zaleđu plaže i osigurati pojas visokog zaštitnog zelenila, sadnjom poteza stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama), kojim bi se formirala zelena kulisa plaži i osigurao hlad.
- | Unutar kupališne zone nije dozvoljena montaža tobogana ili sličnih sportskih i rekreacijskih naprava.

Degradirani krajobraz

- | Ukloniti i sanirati sve neuređene površine i nasipane dijelove obale uz prometnicu južno od pristaništa.

56. TERASIRANI MASLINICI ZALEĐA ŠIPANSKE LUKE

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.5. Krajobraz zaobalnih udolina s terasiranim maslinicima

| Slika 56-1 Sjeverozapadna vizura na zaleđe Šipanske Luke

Smještaj u prostoru

Smješteno u zaleđu naselja Šipanska Luka, područje se proteže od sjeverozapada prema jugoistoku, između vrhova Velji vrh i Sutulija.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Dominacija aktivnih i zapuštenih maslinika na terasama i terasiranim poljima.
- | Crkva Sv. Petra i crkva Sv. Mihaela Arhanđela na lokalitetu Velji vrh.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Sjeveroistočni dio padina uvale Šipanska Luka, odnosno njeno zaleđe, obuhvaća brdsko-brežuljkasti krajobraz u kojem se raspon visina kreće 50-210 m, smješten između dvije najviše točke otoka – Veljeg vrha (233,8 m) i vrha Sutulija (223,8 m). Veći dio čini zaravnjeno područje (2°-5°) ili na blagim padinama na antropogenim tlima na dolomitima, a tek su dijelovi sjevernih i jugoistočnih padina pod makijom strmi (20°-32°).

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također, čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Velike površine pod maslinicima čine temeljnu odrednicu ovog područja (Slika 56-5), a velik je broj i danas aktivnih maslinika u plitkim, terasiranim poljima (Orličeva polja) i na terasama (Dubrava), dok oni zapušteni zauzimaju rubne, vršne dijelove područja. Od izgrađenih područja, ističe se zaseok Dubrava u kojem prevladava suvremena izgradnja ili dogradnja postojećih objekata, a ovdje se nalazi i evidentirano kulturno dobro – crkva Sv. Marka. Na lokalitetu Velji vrh, pokraj napuštenog sela Goveđari, nalazi se nedavno rekonstruirana i PPUG-om zaštićena crkva Sv. Petra iz 11. st. te evidentirana crkva Sv. Mihaela Arhanđela. U ovom krajobraznom području evidentirano je nekoliko povijesnih cjelina.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje se prostire od sjeverozapada prema jugoistoku na zaravnjenom, vršnom području otoka, čije rubove ne čine jako istaknute reljefne forme. Ovo područje srednje veličine teško je sagledivo i zatvoreno zbog blago razvedenog reljefa i guste vegetacije sačinjene od mješovite šume, aktivnih maslinika i onih u zarastanju. Ističe se zagasita sivozelena boja maslinika čija tekstura čini osnovni krajobrazni uzorak područja (Slika 56-2), u kojem se ističu tek manji sklopovi više mješovite šume, terasirana polja s mozaikom tradicionalnog poljoprivrednog korištenja i svijetli, linearni potezi putova koji se pružaju kroz maslinike. Zbog svog položaja, područje je vizualno zaklonjeno iz svih važnih točaka promatranja.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje je nekad imalo izražen poljoprivredni karakter u kojem su dominirali uzorci terasa i terasiranih polja s maslinicima. Kako je polovica maslinika u nekom od procesa zarastanja, ta su područja poprimila prirodniji karakter koji podsjeća na šumsku vegetaciju makije. Zarastanjem maslinika prostor je izgubio na kompleksnosti, smanjila se prostorna organizacija i red koji su unosile strukture terasa (danas dijelom zaraslih). Nekad izraženi poljoprivredni karakter krajobraza danas je uslijed zarastanja izgubio strukturu i prepoznatljivost, iako je izvorni prostorni red u privođenju zemljišta kulturi i danas čitljiv.

| Slika 56-2 Krajobrazni uzorci

Slika 56-3 Smanjena raznolikost i kompleksnost uslijed zapuštanja poljoprivrednih površina

Slika 56-4 Suvremena individualna izgradnja u terasiranom polju s maslinicima

Slika 56-5 Zračna vizura na krajobrazno područje iz smjera Šipanske Luke (terasirana polja s aktivnim maslinicima i terase pod mješovitom šumom)

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

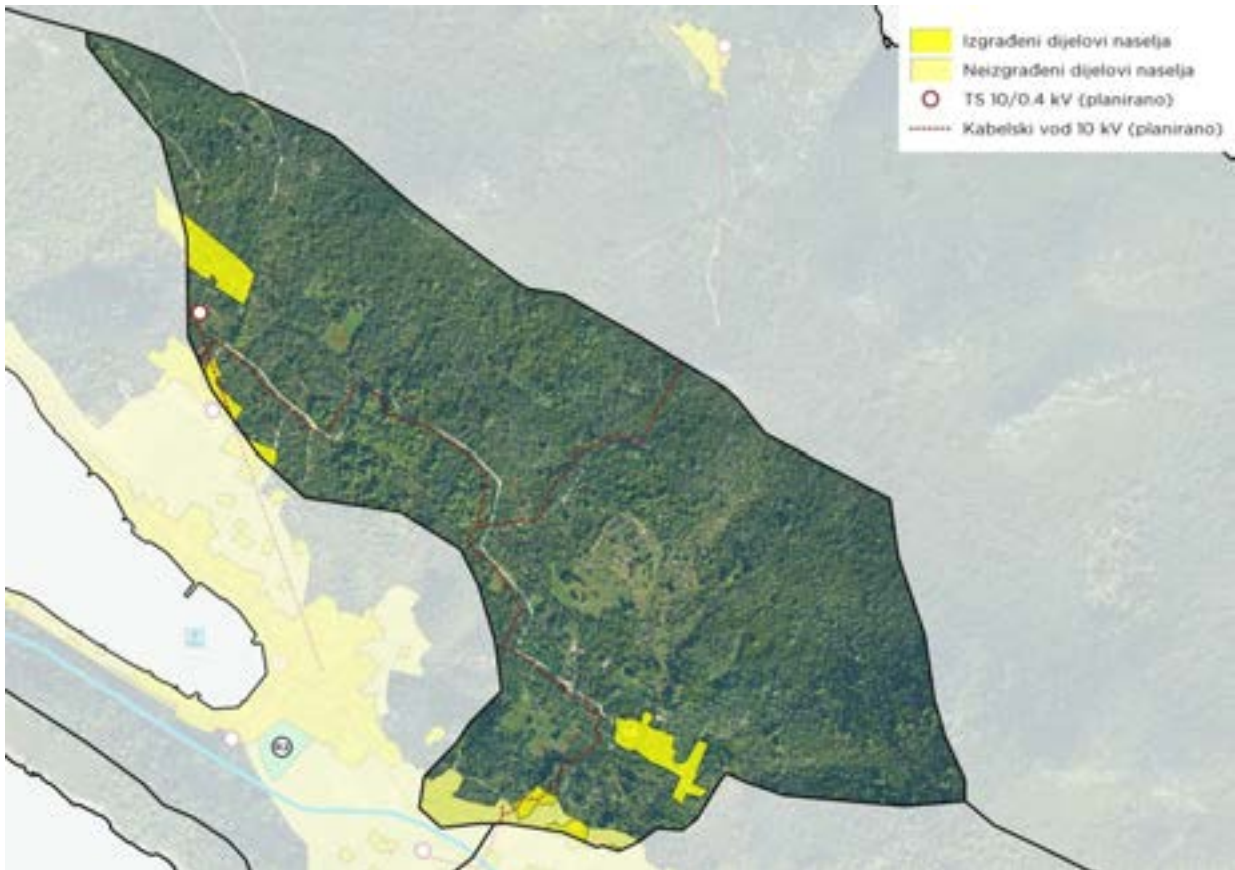
- | Aktivni maslinici na terasama i unutar terasiranih polja.
- | Vrijedna kulturna dobra – crkve.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Velike površine zapuštenih maslinika na blagim padinama.

Razvojni pritisci:

- | Izgrađena građevinska područja naselja zauzimaju i površine pod aktivnim maslinicima.
- | Neizgrađena građevinska područja naselja manjom površinom zadiru u krajnji južni dio krajobraznog područja te zauzimaju aktivne maslinike.
- | Planirana TS 10/0.4 kV na granici krajobraznog područja unutar maslinika.
- | Planirani kabelski vodovi 10 kV u koridorima postojećih prometnica, uz maslinike.

Slika 56-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 56-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Umjerena (3)	Vrlo nizak (1)	Nizak (2)

Smjernice

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- S obzirom da se radi o dominantno poljoprivrednom, maslinarskom krajobraznom području otoka Šipana i elafitskog otočja, a koje je nažalost zahvaćeno procesom zarastanja, strogo zadržavati poljoprivredni identitet. Poticati daljnju revitalizaciju napuštenih terasiranih polja i terasa pod maslinama koja je važna za krajobraznu sliku.

Prirodni krajobraz

- Očuvati autohtoni vegetacijski pokrov (makija) i visoku mješovitu šumu u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti, unatoč tome što mješovita šuma razvila na terasama koje su nekad korištene u poljoprivredne svrhe (Knjiga D - Grafički prilog 5.1).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate visoko vrijedne primjerke poljoprivrednog krajobraza – različite tipove terasa i terasiranih polja (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Poticati daljnje održavanje aktivnih maslinika i sagledati mogućnost revitalizacije starih maslinika na terasiranim poljima i terasama koji su trenutno zarasli u prirodnu vegetaciju makije, uz očuvanje povijesne parcelacije i terasirane strukture (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Kulturna baština

- | Predlaže se izraditi konzervatorsko-krajobrazni elaborat/podlogu koja će biti osnova za izradu planova i projekata prezentacija crkve Sv. Marka u zaseoku Dubrava i crkve Sv. Mihaela Arhandela na lokalitetu Velji vrh i njihovo stavljanje u funkciju kulturnog turizma (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | U sklopu navedene podloge istražiti i povijesne komunikacije na ovom dijelu otoka.
- | Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, maslinike i prirodne vrijednosti (različite tematske staze koje povezuju maslinike, kušaonice s maslinovim uljem, crkve).
- | Izraditi plan obnove i revitalizacije postojećih ruševnih objekata u zaseoku Govedari sukladno konzervatorskom elaboratu.

Planirana energetska infrastruktura

- | Prilikom izvođenja radova na **trafostanici i kabelskim vodovima 10 kV**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuju rubna vegetacija i maslinici. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.
- | Planirana trafostanica smještena je unutar maslinika i potrebno je osigurati da bude vizualno zaklonjena očuvanjem stabala masline oko iste.

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | Moguća je obnova postojećih ruševnih građevina i zamjenska gradnja, rekonstrukcija i rekompozicija postojećih građevina po principima tradicijskog graditeljstva i prilagođavanje dijela turističkoj namjeni (ugostiteljske, informativne, edukativne, usluge smještaja), u zaseoku Govedari i drugim dijelovima evidentiranih povijesnih cjelina u kojima je planirana gradnja, a sve prema općim smjernicama za razvoj održivog turizma (Poglavlje 1.4.1.1.).
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenje građevinskih čestica i građenje, te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.2.2.2.)

57. ŠIPANSKO POLJE S LADANJSKIM SKLOPOVIMA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.6. Krajobraz polja u kršu s terasiranim maslinicima te izdvojenim graditeljskim i ladanjskim sklopovima

Smještaj u prostoru

Šipansko polje predstavlja plodno polje u kršu smješteno na jugozapadnoj strani otoka Šipana, a pruža se od naselja Šipanska Luka na zapadu, do naselja Suđurađ na istoku.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Karakteristična forma otvorenog, krškog polja velikih dimenzija, izduženog oblika.
- | Poljoprivredni krajobraz otvorenog polja, terasiranih polja i terasa, unutar kojih se ističu vrlo vrijedne terase s aktivnim maslinicima.
- | Ritmička izmjena aktivnih i zapuštenih maslinika na terasama koji se izmjenjuju s šumskim zonama i zaseocima (povijesnim cjelinama).
- | Dug povijesni razvoj ladanjskog krajobraza na rubovima polja (posebice jugozapadnom rubu).

| Slika 57-1 Uzdužna vizura Šipanskog polja

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Središnja, dolomitna otočna udolina u kojoj se nalazi Šipansko polje, nastala je između sjeveroistočnog i jugozapadnog vapnenačkog hrpta. Procesima spiranja, na sjeveroistočnim padinama oblikovane su proluvijalne padine kojima je udolina ispunjena mlađim rastresitim naslagama (crvenicom, dolomitnom trošinom i pijeskom) smanjene vodo propusnosti, a koje su omogućavale djelomično zadržavanje vode (i razvoj poljoprivrede). Navedena geomorfološka struktura uvjetovala je tako i razvoj fluviokrškog reljefa na slabije propusnim (dolomitnim) naslagama pa se u polju nalazi veći broj bunara, cisterni i povremenih tokova, ali i izvor Šipun (Slika 57-8). U zimskom dijelu godine južni dio polja je često pod vodom. Udolina ima izduženu formu, užu na sjeverozapadnom rubu, a nešto širu na jugoistočnom te je oblikom prilagođena morfologiji okolnih padina brda, pri čemu je raspon nadmorskih visina u polju 0-10 m, a na padinama 10-130 m. Pritom se padine na jugozapadu blago uzdižu iz polja (12°-20°) te su većinom prekrivene crnogoričnom šumom i makijom crnike, a zatim se strmo spuštaju do mora. Padine se na sjeveroistočnim stranama iz polja uzdižu u nešto većim nagibima (20°-32°), a prekrivaju ih većinom terasirani maslinici (i u zarastanju) te rjeđe makija i crnogorična šuma (Slika 57-6).

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Dominantno obilježje Šipanskom polju daje uzorak poljoprivrednog krajobraza, kojeg strukturno čini izduženo otvoreno polje u središnjem dijelu; manji, terasirani dijelovi polja na rubovima i terasirane sjeveroistočne padine. U otvorenom polju prevladava mozaik tradicionalnih poljoprivrednih površina (Slika 57-5, Slika 57-7), no u današnje vrijeme se uočava i velik broj zaraslih poljoprivrednih površina zbog napuštanja poljoprivrede u nekad veoma plodnom i obrađivanom polju. Stoga je u prostoru jasno izražena i pojava većih i manjih površina pod grmolikom vegetacijom te šikarom. Navedeno predstavlja degradaciju promatranog prostora, s obzirom da se zapuštaju vrijedne tradicionalne poljoprivredne površine i gubi mozaični prostorni uzorak. Manji zaseoci (Frajga), te krajnji, izdvojeni dijelovi naselja Suđurađ, odnosno ponegdje tek pojedinačan objekt (kuća, uljara u Mjetkovom toru), smješteni su rubno uz samo polje, na nižim dijelovima terasiranih padina pod maslinicima te uz glavnu otočnu prometnicu koja na ovaj način čini i fizičku granicu između polja i rubnih padina. Blizina naselja Suđurđa i prometna povezanost očituju se u primjetno većem broju aktivnih maslinika na padinama nego što je to slučaj u sjevernijem dijelu gdje su maslinici uglavnom u zarastanju. Primjetan je i trend gradnje manjih pomoćnih objekata različitih tipologija uz prometnicu u samom polju dok je jedan stambeni objekt izgrađen u centralnom dijelu polja. Također su prisutna i odlagališta materijala na sjevernom rubu polja. Objekti predstavljaju degradacije u prostoru polja.

Tijekom 15. st. brojne vlastelinske obitelji Dubrovnika grade na Šipanu i u Šipanskom polju svoje ljetnikovce. Tako se na sjevernom rubu polja nalazi zaštićeno kulturno dobro, Knežev dvor (Z-503), na istaknutoj poziciji s koje se pogled pruža u smjeru Šipanske Luke, ali i Šipanskog polja, što je kroz prošlost omogućavalo nadgledanje kretanja otokom. Na rubu zapadnih padina polja, danas se nalaze ruševine nekoliko evidentiranih stambeno-gospodarskih kompleksa (zarasle u šumsku vegetaciju), ladanjsko-gospodarskih sklopova, ljetnikovaca i sakralnih objekata te zaštićeni Ljetnikovac Beccadelli (Z-968)), dok se na sjeveroistočnim padinama nalazi ladanjsko-gospodarski kompleks Sorkočević i nekoliko važnih, zaštićenih sakralnih objekata (crkva Sv. Trojice (Z-506), crkva Sv. Barbare (Z-4586), crkva-tvrđava Sv. Duh (Z-509) i ostaci crkve Sv. Stjepana (Z-6481)). Ovdje je prisutan renesansni koncept pozicioniranja ladanjsko-gospodarskih sklopova – uvijek uz

rub polja, kako bi se najkvalitetnije tlo sačuvalo za poljoprivrednu djelatnost. Na sjeveroistočnim padinama polja prisutni su manji zaseoci u tradicijskoj povijesnoj gradnji, mahom zapušteni, ali i s nekoliko recentno obnovljenih objekata s bazenima.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), sjeveroistočne padine polja dio su evidentiranog Ladanjskog krajolika Suđurđa, a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

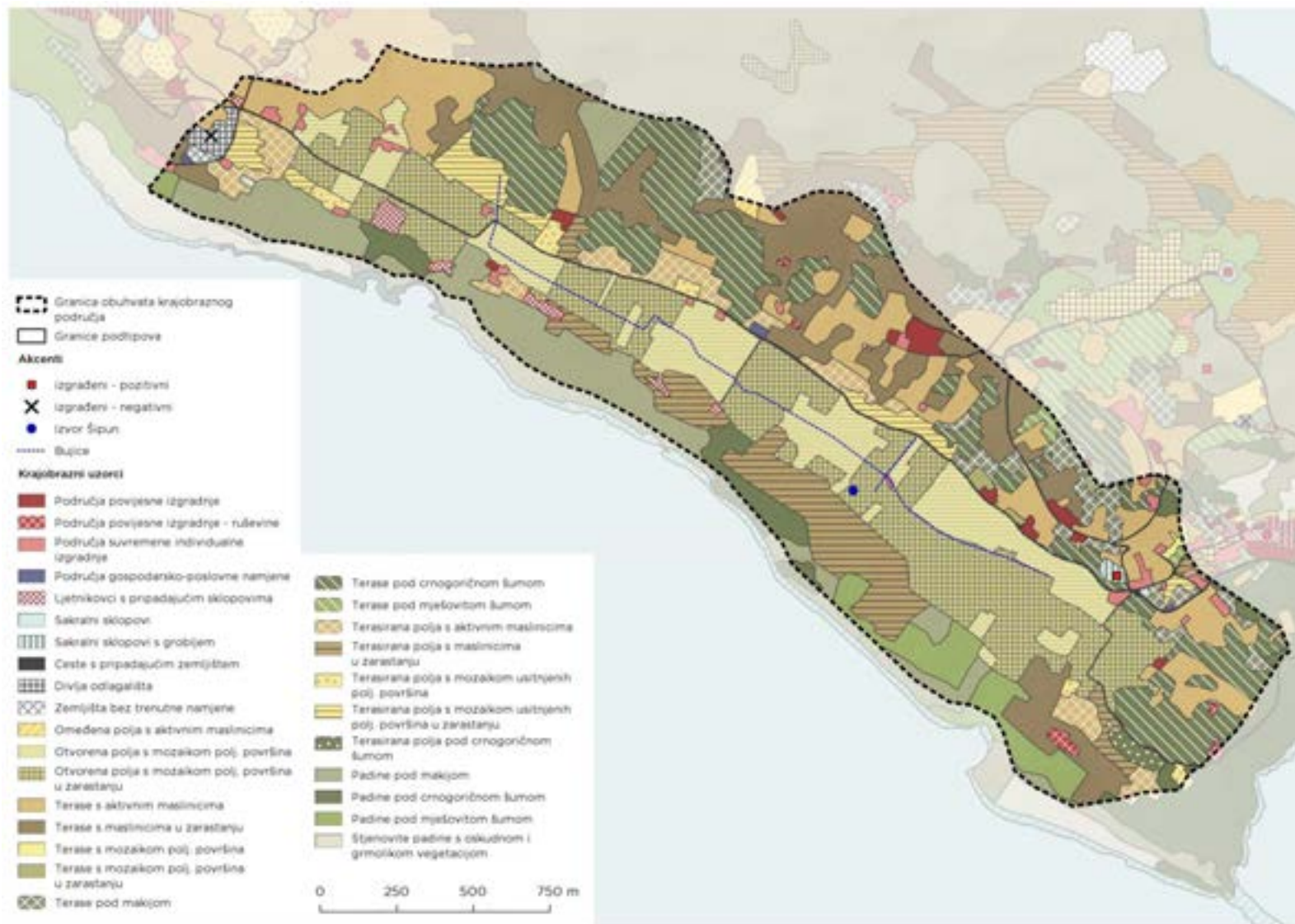
Vizualno-doživljajna obilježja

Uokvireni, izduženi prostor udoline čini središnji plošni element (polje), omeđen nižim i višim volumenima padina, a čijim sjeveroistočnim rubom prolazi naglašena linija prometnice koja je dijeli od sjeveroistočne padine. Površina navedena padine razvedena je kratkim jarugama i strukturirana terasama koje dodatno artikuliraju snažni volumen, dok je jugozapadna padina kompaktna i niska ali valovito artikuliranom ruba (definiraju ga manja uzvišenja). Prirodna konfiguracija uvjetuje prostrano područje, zatvoreno unutar jasno naglašenih rubova reljefnih uzvišenja. Horizontalna izmjena širokih poteza prirodnog, ladanjskog i poljoprivrednog krajobraza polja i terasa s maslinicima, uz dinamiku reljefne forme i veliki broj krajobraznih uzoraka stvara kompleksan prostor (Slika 57-6), u kojem je zbog visokog stupnja prilagođenosti antropogenih prostornih uzoraka prirodnim značajkama područja naglašena harmoničnost. Nju dodatno naglašava očuvanost povijesnih prostornih odnosa, a djelomično je degradirana zapuštanjem poljoprivredne proizvodnje čime prostor gubi na kompleksnosti, te recentnom izgradnjom pomoćnih objekata unutar samog polja, kao i raznim divljim odlagalištima otpada.

Izdužen oblik polja uvjetuje pružanje dugih vizura u smjeru njegovog pružanja (Slika 57-6), dok se kratke vizure iz polja na nasuprotne strane istog zaustavljaju na padinama okolnih uzvišenja. Zbog velikog mjerila Šipanskog polja, navedeno nije moguće sagledati u cijelosti iz ljudske perspektive, osim s prostornih orijentira smještenih na višim nadmorskim visinama, odnosno s platoa dviju crkava; crkve Sv. Duha smještene na krajnjem rubu naselja Suđurađ te crkve Sv. Trojstva smještene na vrhu brda SZ od naselja. Panoramske su vizure s navedenih područja izraženog scenskog dojma, zanimljive i kompleksne; ističe se vrijedan uzorak mozaika u polju, parcelacije (zaraslih) tradicionalnih maslinika na terasama koje se izmjenjuju s rjeđom šumskom vegetacijom na padinama na istočnim stranama iznad polja, te padine pod višom šumskom vegetacijom iz koje izranjaju ruševine ljetnikovaca, a koje se blago uzdižu na zapadnoj strani polja. U drugom planu kao kontrast polju naziru se klifovi, otvoreno more i otoci Mljet i Jakljan. Pritom sagledano područje polja nije vizualno izloženo ni s mora, ni s kopna.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Šipansko polje zbog svoje velike povijesne slojevitosti, a koja se očituje u višestoljetnom poljoprivrednom korištenju samog polja i njegovih terasiranih padina, te rubno smještenih brojnih graditeljskih i ladanjskih sklopova, izraženo je ladanjsko područje poljoprivrednog karaktera. Ono posjeduje visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost te jako izražen prostorni identitet. Njegov prepoznatljiv karakter rezultat je djelomične očuvanosti prostornih odnosa prirodnih (makija, šuma, izvori) i antropogenih (terasirani maslinici, mozaična struktura polja, povijesne graditeljske i ladanjske strukture, te povijesne cjeline zaseoka na padinama) krajobraznih uzoraka koji tvore kompleksan i harmoničan prostor, velike vizualno-doživljajne vrijednosti. Integritet navedenog odnosa narušavaju pojedini novoizgrađeni i neuređeni pomoćni objekti u polju, propadanje ladanjske arhitekture na rubovima polja, ali i zapuštanje obradivih površina na padinama i u polju, vrijednog kulturnog (poljoprivrednog) krajobraza.

| Slika 57-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 57-3 Odnos središnjeg plošnog elementa polja i padina na rubu

| Slika 57-4 Sjeveroistočne padine polja

| Slika 57-5 Pješačka vizura polja

| Slika 57-6 Uzdužna vizura polja

| Slika 57-7 Mozaik poljoprivrednih površina u polju

| Slika 57-8 Izvor Šipun

| Slika 57-9 Crkva Sv. Duha

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Cijelo područje je u prvom redu vrlo visokih kulturno-povijesnih vrijednosti koje se nadopunjavaju i isprepliću s nešto manje izraženim prirodno-ekološkim, ali zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku krajobraza snažnog prostornog identiteta.
- | Visokovrijedni pojedinačni krajobrazni uzorci i elementi: ladanjska arhitektura uz jugozapadni rub polja, ali i značajni sakralni kompleksi u zaleđu naselja Suđurađ (crkva-tvrđava Sv. Duh), vrijedan poljoprivredni krajobraz u polju i visokovrijedan na padinama (aktivni terasirani maslinici), izvor Šipun, visoka šumska vegetacija uz jugozapadni rub polja i na sjeveroistočnim padinama polja.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Recentna izgradnja stambenog objekta i pomoćnih objekata unutar samog polja.
- | Sve veći trend zapuštanja poljoprivrednih površina na terasiranim padinama, ali i u središnjem dijelu polja.
- | Gubitak prostornog uzorka uslijed zapuštanja tradicionalnih poljoprivrednih površina.
- | Propadanje stambeno-gospodarskih kompleksa, ladanjsko-gospodarskih sklopova, ljetnikovaca i sakralnih objekata na jugozapadnom rubu polja, od kojih su neki potpuno zarasli u šumsku vegetaciju i više nisu vidljivi u prostoru.
- | Nova izgradnja umanjenih ambijentalnih vrijednosti u kontaktnoj zoni uz vrijedne sakralne objekte, posebice uz crkvu-tvrđavu Sv. Duh.
- | Postojeće odlagalište otpada u krajnjem SZ dijelu Šipanskog polja.

Razvojni pritisci:

- | **Izgrađena građevinska područja naselja** obuhvaćaju i manje površine pod makijom, aktivnim i zapuštenim maslinicima, zapuštenim polj. Površinama.
- | **Neizgrađena građevinska područja** naselja manjom površinom zadiru u krajnje SZ i JI dijelove kr. područja (uz zaseoke Dvor (Šipanska Luka), Frajga i Sutulija (Suđurađ), planirano širenje na područja prvenstveno pod crnogoričnom šumom i aktivnim i zapuštenim maslinicima, djelomično i pod makijom i mozaicima poljoprivrednih površina.
- | Planirana **zona ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje - Strana)**⁹ zadiru u krajnji SZ dio kr. područja, smješta se na područje pod zapuštenim maslinikom, ukupne je površine oko 3 ha, pri čemu je unutar ovog područja oko 1,5 ha.
- | Planirana¹⁰ **zona poslovne namjene, K1 (pretežito uslužna)** u središnjem dijelu kr. područja; polovina zone je danas već u uporabi/izgrađena (uljara uz maslinik), dok je ostatak zone pod crnogoričnom šumom (ukupna površina zone je 1,3 ha, neizgrađeno oko 0,6 ha).
- | Planirana **zona poslovne namjene, K2 (pretežito trgovačka)** u krajnjem SZ dijelu kr. područja, danas je dijelom odlagalište otpada, a dijelom zauzima zapuštene polj. površine, ukupne je površine 1,2 ha.
- | Planirana **TS 10/0.4 kV** u središnjem dijelu kr. područja, unutar aktivnog maslinika

9 Prema uvjetima i tablici u Članku 69 PPUG DU, broj ležajeva: 300

10 PP-om planirana poslovna zona, danas je dio zone već izgrađen (uljara uz maslinik)

- | Planirani kraći **odvojci kablskih vodova 10 kV**, u SZ i središnjem dijelu kr. područja, prvenstveno u trupu postojećih prometnica, dijelom na području zapuštenih polj. Površina.
- | Planiran **heliodrom** na krajnjem SZ dijelu Šipanskog polja na području (zapuštenih) maslinika.
- | Planirana **vodosprema** u S(I) dijelu kr. područja, unutar zapuštenog maslinika.
- | Planirane **dvije crpne stanice sustava vodoopskrbe**, u središnjem i krajnjem JI dijelu kr. područja, unutar mozaika poljoprivrednih površina, i crnogorične šume.
- | Planirana dva kraka **magistralnog vodoopskrbnog cjevovoda** u središnjem dijelu kr. područja, pruža se područjem pod aktivnim i zapuštenim maslinicima, mozaicima poljoprivrednih površina i crnogoričnom šumom te u krajnjem SZ dijelu kr. područja, u trupu postojeće prometnice.
- | Planirani kraći **odvojci odvodnih kanala otpadnih voda** (kategorija: ostali) u krajnjem SZ i JI dijelu kr. područja, u trupu postojećih prometnica.

| Slika 57-10 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnika)

| Tablica 57-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Umjeren (3)	Visok (4)

Smjernice

Za jugoistočni dio krajobraznog područja Šipanskog polja, napravljene su dvije studije, **Krajobrazna studija** (Zelena infrastruktura d.o.o., 2019. g.) i **Konzervatorska studija** (URED OVLAŠTENOG ARHITEKTA RENATO COTTIERO, 2019. g.) kao **podloge za izradu Urbanističkog plana uređenja naselja Suđurađ**, koje su propisale detaljne smjernice za uređenje i zaštitu kulturne baštine područja UPU-a, ali dijelom i šireg područja koje je obuhvaćalo i Šipansko polje. Većina navedenih smjernica proizlazi iz izrađenih studija.

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- | Očuvati, održavati i poboljšati krajobrazni identitet Šipanskog polja kroz očuvanje, obnovu i revitalizaciju njegovog ladanjskog i poljodjeljskog krajobraza i očuvanje visoke šumske vegetacije (crnogorične i mješovite šume), a koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku prostora.

Prirodni krajobraz

- | Očuvati geomorfološka obilježja kao što su reljefne formacije brda, te izvore (izvor Šipun) i povremene tokove u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Očuvati autohtoni vegetacijski pokrov (makija) te visoku crnogoričnu i mješovitu šumu u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti, osim u slučajevima gdje su u koliziji s vrijednom kulturnom baštinom i zapuštenim maslinicima, a gdje je otvorena mogućnost njihovog uklanjanja (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate vrlo visoko (terase s maslinicima) i visoko vrijedne (otvoreno polje i manja terasirana na njegovim rubnim dijelovima) primjerke poljoprivrednog krajobraza (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Spriječiti daljnje zarastanje poljoprivrednih površina u polju i maslinika na terasama, odnosno očuvati vizualni identitet područja i tradicionalne kulturno-krajobrazne uzorke kroz aktivnu poljoprivrednu proizvodnju. Pri tome treba voditi računa da se zadrži postojeći tradicionalni usitnjeni uzorak u polju i parcelacija suhozidnih terasa na padinama i izbjegavaju velike monokulture.
- | Poticati daljnje održavanje aktivnih maslinika, i sagledati mogućnost revitalizacije starih maslinika na terasiranim padinama koji su trenutno zarasli u prirodnu vegetaciju makije uz očuvanje povijesne parcelacije i terasirane strukture (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Posebno je autentičan i jedinstven niz ljetnikovaca uz jugozapadni rub Šipanskog polja koji je zbog trošnosti i zapuštenosti objekata gotovo uklopljen u autohtonu visoku vegetaciju. Preporuča se cjelovita obnova ovih ladanjskih sklopova i njihovo stavljanje u funkciju turizma (kulturnog, edukacijskog, ugostiteljskog, smještajnog (npr. mali obiteljski i tematizirani hoteli). Njihovom obnovom i revitalizacijom poljoprivrednih uzoraka u polju i padinama (terasiranih maslinika) oživjela bi slika Šipanskog polja iz renesansnog doba. Na taj bi način nastala nova turistička atrakcija otoka Šipana i cijelog Grada Dubrovnika.

- | Zbog kulturno povijesnog značaja i vrijednosti za područje doline Šipanskog polja predlaže se izraditi konzervatorsko-krajobraznu podlogu koja će biti osnova za izradu planova i projekata obnove i prezentacije ruševina stambeno-gospodarskih kompleksa, ladanjsko-gospodarskih sklopova, i sakralnih objekata u Šipanskom polju i njihovo stavljanje u funkciju turizma (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | U sklopu navedene podloge istražiti će se povijesne komunikacije u Šipanskom polju i odrediti koje je potrebno urediti i tematski označiti (staza ladanjskih sklopova, staza kapelica i crkvice, itd.).
- | Uspostaviti i urediti nove edukacijske i biciklističke staze te oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, maslinike i prirodne vrijednosti (npr. izvor Šipun). Analizirati mogućnosti uređenja okolnog prostora posjetiteljskom infrastrukturom i turističkom signalizacijom.

Planirana infrastruktura (vodokomunalna, energetska)

- | Razmotriti dislociranje **planirane crpne stanice** uz sjeveroistočni rub Šipanskog polja, uz prometnicu i poslovnu zonu, u području koje nije vizualno izloženo. Obavezno oblikovati krajobraz oko njega na način da je u potpunosti zaklonjen od pogleda (preporučuje se izraditi projekt krajobrazne sanacije uz uređaj). Isto se predlaže oko planirane **trafostanice i vodospreme**.
- | Prilikom izvođenja radova na **kabelskim vodovima, cjevovodima i odvodnim kanalima** iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje, a po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

Planirane zone poslovne namjene, K1 i K2

- | Planirane objekte **poslovne namjene u zoni K1** graditi na parceli postojećeg maslinika, iza postojećeg objekta i u dijelu koje služi kao odlagalište otpada. Kod gradnje novih objekta tlocrtne proporcije građevina moraju biti izdužene u smjeru paralelnom sa slojnicama i postojećim objektom. Objekti ne smiju svojom visinom i volumenima prelaziti gabarite postojećeg objekta. Uz rub parcele, ispred postojećeg objekta obvezno osigurati pojas visokog zaštitnog zelenila minimalne širine 5,0 m, sadnjom poteza visokog grmlja i stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama), u cilju vizualnog zaklanjanja sadržaja poslovne namjene. Trenutno su već zasađena stabla maslina koja nedovoljno zaklanjaju objekt.
- | Oko planiranih objekata **poslovne namjene u zoni K2** u naselju Šipanska Luka obvezno osigurati pojas visokog zaštitnog zelenila minimalne širine 5,0 m, sadnjom poteza visokog grmlja i stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama), u cilju vizualnog zaklanjanja sadržaja poslovne namjene od planiranih zona poslovne i turističke namjene.

Planirana zona ugostiteljsko-turističke namjene

- | Za planiranu zonu ugostiteljsko-turističke namjene, **T2 (turističko naselje - Strana)** prije izrade UPU-a potrebno je napraviti **Krajobrazni elaborat** koji će valorizirati postojeću vegetaciju i vrijedne geomorfološke elemente i čije rezultate je potrebno implementirati u daljnjoj izradi projektno-tehničke dokumentacije.
- | Kod izgradnje turističkog naselja potrebno je primijeniti smjernice za razvoj turizma koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.4.1.)

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

Neizgrađena građevinska područja naselja manjom površinom zadiru u krajnje SZ i JI dijelove krajobraznog područja Šipansko polje, uz zaseoke Dvor (Šipanska Luka), Frajga i Sutulija (Suđurađ).

- | Spriječiti novu stambenu izgradnju unutar samog polja i po mogućnosti ukloniti sve pomoćne objekte. Pomoćni objekti se mogu locirati samo uz rub polja, ali bi bilo poželjno da budu minimalnih dimenzija i unificirane tipologije prilagođene okolnom krajobrazu (npr. kao bunje).
- | Unutar izgrađenih dijelova naselja nalazi se velik dio još uvijek neizgrađenih dijelova pa kod izgradnje prednost treba dati izgradnji objekata unutar izgrađenih, a ne neizgrađenih dijelova naselja koji još uvijek čine prirodne ili kultivirane površine.
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje, te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.2.2.2. i 1.2.3.)

Zapadni predio naselja Suđurađ oko crkve Sv. Duha

- | Postojeću građevinsku zonu koja se pruža istočno od crkve Sv. Duha i križanja dviju prometnica i koja je većim dijelom neizgrađena (postojeći objekti su integrirani u maslinike i šumsku vegetaciju) te vizualno izložena s plovnog puta i platoa same crkve Sv. Duh čineći pritom važnu vizuru s iste prema ljetnikovcima i uvali, potrebno je što više sačuvati u postojećem obliku (zona s ograničenjima u parametrima). To je moguće na način da veličina čestice za gradnju bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekta iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Objekte locirati na nižim kotama terena dok više, vizualno izloženije dijelove parcela ostaviti neizgrađenima. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20% i potrebno je u što većoj mjeri sačuvati postojeće masline i prirodnu vegetaciju. Na taj će način nova gradnja biti rahlija i bolje uklopljena u prostor te neće narušavati postojeće vizure.
- | Sačuvati i dodatno urediti zelenu površinu uz groblje i crkvu Sv. Duha, posebno s zapadne strane s koje je uklonjena visoka šumska vegetacija.
- | Postojeće površine pod maslinicima, posebice u neizgrađenom južnom dijelu prilikom gradnje novih objekata sačuvati u što većoj mjeri te po potrebi rehabilitirati i rekultivirati.
- | Posebno sačuvati crnogoričnu šumsku vegetaciju u jugoistočnom dijelu ove prostorne cjeline na strmim padinama iznad prometnice (zona s ograničenjima u parametrima) na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekta iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, te je potrebno u što većoj mjeri sačuvati postojeću prirodnu vegetaciju. Na taj će način nova gradnja biti rahlija i bolje uklopljena u prostor te neće narušavati postojeće vizure.

Predio Sutulija na padinama ispod kapelice Sv. Trojstva

- | Pri gradnji što više čuvati prirodnu konfiguraciju terena, prilagoditi rješenja postojećoj situaciji.
- | Nova izgradnja mora poštivati tradicionalan uzorak naselja te mora biti kompaktna i održavati karakteristike tradicijske izgradnje. Najveća visina objekata može iznositi 8,0 m.
- | Očuvati povijesne ograde, zidiće, povratak tradicionalnih materijala ograda, zadržavanje kamenog popločenja, pažljivo održavanje putova bez novih intervencija.

- | Ladanjsko gospodarski sklop Puhjera – renesansni ljetnikovac Sorkočević treba održavati i obnavljati u okviru povijesne matrice /prostorne kompozicije, građevne strukture stambenih i gospodarskih zgrada i otvorenih prostora vrta-perivoja.
- | U sjevernom dijelu ove prostorne cjeline na strmim i vizualno izloženim padinama ispod platoa kapelice Sv. Trojstva, sjeverno od naselja Sutulija, posebno sačuvati postojeću šumsku vegetaciju (borove) i tradicijske maslinike (zona s ograničenjima u parametrima) na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 2.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekata iznosi 8 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, te je potrebno je u što većoj mjeri sačuvati postojeću prirodnu vegetaciju. Na taj će način nova gradnja biti rahlija i bolje uklopljena u prostor te neće narušavati postojeće vizure.
- | Objekte bi trebalo locirati što bliže prometnici tako da viši dijelovi parcele koji su i teže pristupačni ostanu neizgrađeni.
- | Također, u istočnom dijelu ove prostorne cjeline, na jugoistočnim padinama ispod platoa kapelice Sv. Trojstva, planirana je gradnja s ograničenjima u parametrima zbog visoke vizualne izloženosti, i to ponajviše s plovnog puta, u cilju što manje narušavanja vizure na povijesno naselje uokvireno zelenim padinama prekrivenim maslinicima i šumskom vegetacijom. Prilikom gradnje posebno sačuvati postojeću šumsku vegetaciju (borove) i tradicijske maslinike na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 2.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekta iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%. Objekte bi trebalo locirati što bliže prometnici i na dijelovima s blažim nagibom (do 20°) tako da viši dijelovi parcele koji su i teže pristupačni ostanu neizgrađeni.
- | Strmu zelenu padinu pod šumskom vegetacijom i maslinicima koja se pruža iznad crkve Sv. Duha i groblja, treba ostaviti neizgrađenu, odnosno u funkciji zaštitnog i ambijentalnog zelenila. Na taj bi se način osigurao integritet kulturnog dobra, a crkva bi zadržala svoj karakter prostornog akcenta.
- | Postojeće površine pod maslinicima prilikom gradnje novih objekata sačuvati u što većoj mjeri te po potrebi rehabilitirati i rekultivirati.
- | Sačuvati svu postojeću visoku šumsku vegetaciju koja je prostornim planom zaštićena kao zaštitna zelena površina.

Zaseok Frajga

- | Izraditi plan obnove i revitalizacije postojećih ruševnih objekata u zaseoku Frajga sukladno napravljenom konzervatorskom elaboratu i projektnoj dokumentaciji.
- | Moguća je obnova postojećih ruševnih građevina i zamjenska gradnja, rekonstrukcija i rekompozicija postojećih građevina po principima tradicijskog graditeljstva i prilagođavanje dijela turističkoj namjeni (ugostiteljske, informativne, edukativne, usluge smještaja), a sve prema općim smjernicama za razvoj održivog turizma (Poglavlje 1.4.1.1.).
- | Očuvati povijesne ograde, zidiće, povratak tradicionalnih materijala ograda, zadržavanje kamenog popločenja, pažljivo održavanje putova bez novih intervencija.
- | Nova gradnja mora poštivati tradicionalan uzorak naselja, mora biti kompaktna i održavati karakteristike tradicijske izgradnje uz obvezno uklapanje u postojeći kontekst gradnje u pogledu općih gabarita gradnje, materijala i oblikovanja, a sve prema napravljenim studijama, prvenstveno konzervatorskoj.

- | Jugoistočni dio prostorno-uređajne cjeline predstavlja zarasli maslinik visoke prirodno-ekološke vrijednosti i izrazito visoke vizualne izloženosti. Potrebno je u što većoj mjeri sačuvati postojeće masline i prirodnu vegetaciju na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećih objekta iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%. Na taj će način nova gradnja biti rahlija i bolje integrirana u krajobraz, te manje vidljiva iz važnih vizurnih točaka iz polja.

Degradirani krajobraz

- | Ukloniti i sanirati sve neuređene površine i odlagališta materijala u polju.
- | Planirati gradnju nogostupa i urbane opreme uz postojeću prometnicu u Šipanskom polju.

58. KULTIVIRANO ZALEĐE NASELJA SUĐURAĐ – PAKLJENA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.7. Krajobraz zaobalnih udolina sa zapuštenim terasama i dolcima te izdvojenim ladanjskim i sakralnim sklopovima

| Slika 58-1 Zračna vizura zaleđa naselja Suđurađ, iz smjera zapada

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje smješteno je u zaleđu naselja Suđurađ, a obuhvaća umjereno raščlanjen reljef nižih brda i brežuljaka između kojih se prostiru manja krška polja.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Izmjena šumovitih, aktivnih i zapuštenih terasiranih padina u čijem se podnožju nalaze terasirana polja i omeđena polja u zarastanju (Slika 58-1).
- | Skupine čempresa (čempresate) koje sporadično izranjaju iz okolne visoke vegetacije stvarajući vrijedne prirodne prostorne orijentire.
- | Crkvice kao prostorni orijentiri smještene na vrhovima brda (Sv. Nikola, Sv. Trojstvo).
- | Benediktinski samostan na rubu Kaluđerskog polja.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Sagledano područje čini umjereno raščlanjen reljef nižih brda i brežuljaka (50-100 m) uz istaknute više dijelove (vrhovi Sv. Trojica (135 m) i Goravice (131,6 m)) u čijem su središnjem dijelu smješteni zaravnjeni dijelovi (0-50 m) blagih nagiba na antropogenim tlima na dolomitima. Na rubnim padinama brda dominantan površinski pokrov čini makija crnike, dok u zaravnjenim dijelovima uz rubove polja prevladava crnogorična šuma alepskog bora i mješovita šuma alepskog bora i crnike.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Uz rubove polja, odnosno na padinama i vrhovima brda koja ih okružuju, smještali su se manji zaseoci (Budino Do, Vojino Selo, Odžak, Zabrdje), primjeri većinom tradicionalnog načina izgradnje i života na ovom području, ali i pojedini izdvojeni, novi dijelovi naselja Suđurađ, bez tradicionalnih karakteristika u stilu i načinu gradnje. Poljoprivredni krajobraz područja čini sklop strukturno različitih obradivih površina. U sjevernom dijelu smješteno je i danas aktivno Kaluđersko polje uz zaštićeni benediktinski samostan s crkvom Sv. Mihovila Pećinskog, i crkvom Velike Gospe u Pakljeni (RST-1170-1986.), smješten na njegovom krajnjem istočnom rubu. Polje je dijelom omeđeno, manje su površine i terasirane, a ističu se maslinici i vinograd. Na njegovom zapadnom rubu, između Vojinog sela i Frajge nalazi se veći terasirani nasad maslina (Slika 58-4), uz tradicionalno izgrađene manje zaseoke. Sjeverno od naselja Suđurađ, poljoprivredne površine se manifestiraju u obliku maslinika na terasiranim padinama brda Sv. Trojice, podno istoimene crkvice (Z-506) na reljefno istaknutom položaju. Nedaleko od njih, podno crkvice Sv. Nikole (Z-507) nalazi se omeđeno polje s mozaikom usitnjenih poljoprivrednih površina (maslinici, oranice, vinogradi i voćnjaci) (Slika 58-5). Na području se nalazi još jedna zaštićena crkvica, ona Sv. Barbare (Z - 4586) nedaleko naselja Frajga.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), veći dio područja dio je Ladanjskog krajolika Suđurđa, a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje se pruža od zapada prema istoku, srednje je veličine i nepravilne, kompaktne forme. Prostorna dinamika se unutar promatranog prostora udoline očitava u izmjenama plošnog karaktera manjih svijetlih polja naspram postojećeg prirodnog biljnog materijala (visoke šumske vegetacije) i volumena okolnih razgibanih reljefnih uzvišenja. Posebnu vizualnu vrijednost unose skupine čempresa (čempresate) na sjeverozapadu promatranog područja, a koje sporadično izranjaju iz okolne visoke vegetacije, stvarajući tako vrijedne prirodne prostorne orijentire. Vrijedan

prostorni element predstavljaju i terasirani maslinici omeđeni suhozidima koji se i danas manje-više jasno očitavaju u prostoru, iako su veće površine na sagledanom području s vremenom zapuštene (Slika 58-2). Sagledani prostor stoga ukazuje na svoju kompleksnost koja se očitava upravo u izmjeni prirodnog i kulturnog krajobraza. Navedeno je tek djelomično umanjeno neuređenom građevinskom zonom i odlagalištem otpada. Nadalje, navedeni je prostor prostran, no zatvoren; krećući se njime, pogledi su prvenstveno omeđeni i definirani padinama okolnih reljefnih uzvišenja. Stoga je isto teško sagledivo kao cjelina iz ljudske perspektive, no vizure se na ovo područje ipak pružaju s pojedinih viših otočnih vrhova koji uočljivo izranjaju u prostoru (najviši vrhovi Veli vrh, 234 m i Sutulija, 223 m (Slika 58-3)), s kojih je moguće vizualno sagledati veći dio promatranog prostora, kao i s platoa crkava Sv. Nikole i Sv. Trojstva. Također, viši dijelovi padina najistaknutijih brda sagledivi su i s mora, ali i s kopna (državna cesta D8 pruža se samom obalom).

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje, dominantno poljoprivredno sakralnog karaktera, uravnoteženo je, pastoralnog doživljaja te posjeduje visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost, te izražen prostorni identitet. Cjelovitost krajobraznog karaktera narušavaju tek neuređena građevinska zona i odlagalište otpada. Zbog napuštanja poljoprivredne proizvodnje i time izraženog procesa zarastanja terasiranih maslinika i krških polja, područje pomalo gubi svoje poljoprivredne krajobrazne uzorke čime se smanjuje kompleksnost i uređenost prostora.

Slika 58-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 58-3 Brdo nad zaseokom Sutulija, skica

| Slika 58-4 Maslinici nad Vojinim selom

| Slika 58-5 Omeđeno polje s mozaikom poljoprivrednih površina u podnožju brda s crkvom Sv. Nikole

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

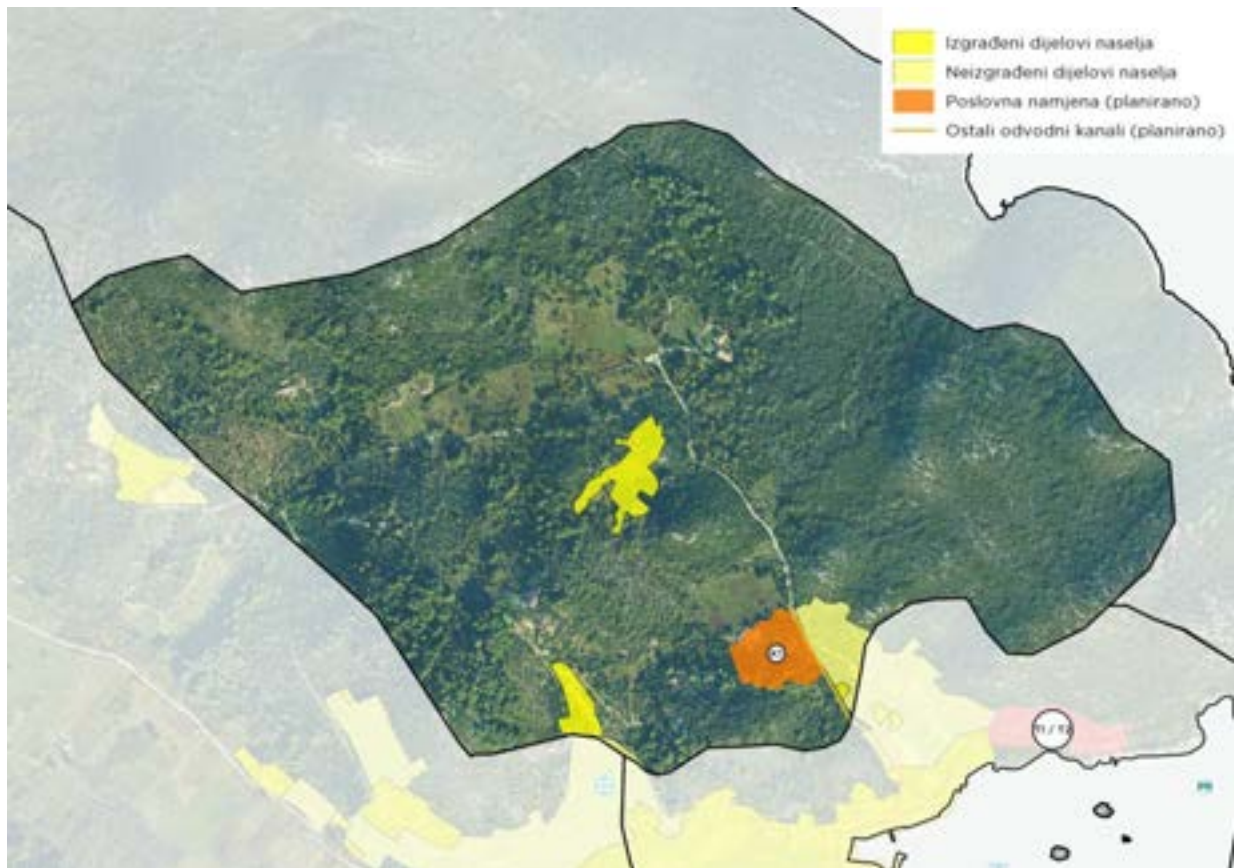
- | Vizualno-doživljajno najvrijedniji dio ovog krajobraznog područja predstavlja središnje, omeđeno polje (Kaluđersko polje) s mozaikom poljoprivrednih površina u zarastanju na čijem se jugozapadnom rubu nalaze čempresate (prirodni akcent), a istočnom benediktinski samostan (izgrađeni akcent).
- | Terasa s aktivnim maslinicima i vidljivom strukturom suhozida među kojima se ističu maslinici nad Vojinim selom.
- | Visoko vrijedni pojedinačni krajobrazni uzorci i elementi: vrijedna sakralna kulturna baština koju čine tri crkvice od kojih su dvije kao prostorni orijentiri smještene na vrhovima brda (Sv. Nikola, Sv. Trojstvo), te benediktinski samostan s crkvom Sv. Mihovila Pećinskog i crkvom Velike Gospe u Pakljeni na rubu Kaluđerskog polja; visoka šumska vegetacija.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Širenje (recentne) izgradnje stambenih zgrada u polju koja degradira ambijentalne vrijednosti krajobraza.
- | Nestajanje poljoprivrednih krajobraza pod utjecajem zapuštanja polj. Površina.
- | Dva postojeća odlagališta otpada u južnom dijelu krajobraznog područja.

Razvojni pritisci:

- | Izgrađena građevinska područja naselja obuhvaćaju i manje površine pod grmolikom vegetacijom, prijelaznim područjem makije i šume, makijom, mješovitom šumom, livadama i pašnjacima, maslinicima.
- | Planirana zona poslovne namjene, K1 (pretežito uslužna) (dijelom već u korištenju – kao odlagalište otpada), u JI dijelu kr. područja, ukupne površine 1,4 ha, na području pod crnogoričnom i mješovitom šumom, zapuštenim maslinikom, prijelaznim područjem makije i šume.
- | Planiran krak odvodnog kanala otpadnih voda (kategorija: ostali) u južnom dijelu kr. područja, dalje prema uvali Suđurađ, dijelom u koridoru postojeće prometnice, dijelom područjem pod crnogoričnom šumom i prijelaznim područjem makije i šume.

| Slika 58-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

| Tablica 58-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Nizak (2)	Umjeren (3)

Smjernice

Za dijelove ovog krajobraznog područja, napravljene su dvije studije, **Krajobrazna studija** (Zelena infrastruktura d.o.o., 2019. g.) i **Konzervatorska studija** (URED OVLAŠTENOG ARHITEKTA RENATO COTTIERO, 2019. g.) **kao podloge za izradu Urbanističkog plana uređenja naselja Suđurađ**, koje su propisale detaljne smjernice za uređenje i zaštitu kulturne baštine područja UPU-a, ali dijelom i šireg područja koje je obuhvaćalo i područje Pakljene. Većina navedenih smjernica proizlazi iz izrađenih studija.

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- | Očuvati i poboljšati krajobrazni identitet područja Pakljene kroz očuvanje, obnovu i revitalizaciju njegovog sakralnog i poljodjeljskog krajobraza i visoke šumske vegetacije (crnogorične i mješovite šume), a posebno čempresata koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku krajobraza.

Prirodni krajobraz

- | Očuvati autohtoni vegetacijski pokrov (makija) te visoku crnogoričnu i mješovitu šumu u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.), osim u slučajevima gdje su u koliziji s vrijednom kulturnom baštinom i zapuštenim maslinicima, a gdje je otvorena mogućnost njihovog uklanjanja (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate vrlo visoko (terase s maslinicima) i visoko vrijedne (omeđena polja) primjerke poljoprivrednog krajobraza (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Spriječiti daljnje zarastanje poljoprivrednih površina u terasiranim i omeđenim poljima i maslinika na terasama, odnosno očuvati vizualni identitet područja i tradicionalne kulturno-krajobrazne uzorke kroz aktivnu poljoprivrednu proizvodnju. Pri tome treba voditi računa da se zadrži postojeći tradicionalni usitnjeni uzorak u poljima i parcelacija suhozidnih terasa na padinama i izbjegavaju velike monokulture.
- | Poticati daljnje održavanje aktivnih maslinika, i sagledati mogućnost revitalizacije starih maslinika na terasiranim padinama koji su trenutno zarasli u prirodnu vegetaciju makije uz očuvanje povijesne parcelacije i terasirane strukture (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Predlaže se izraditi konzervatorsku podlogu koja će biti osnova za izradu planova i projekata prezentacija sakralnih objekata – crkvice na području Pakljene, posebice crkvice Sv. Barbare koja je u najlošijem stanju i njihovo stavljanje u funkciju kulturnog turizma (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | U sklopu navedene podloge istražiti i povijesne komunikacije na području Pakljene i tematski ih označiti (staza crkvice, itd.).
- | Urediti nove edukacijske i biciklističke staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, maslinike i prirodne vrijednosti (šumsku vegetaciju). Analizirati mogućnosti uređenja okolnog prostora posjetiteljskom infrastrukturom i turističkom signalizacijom.

Planirane zone poslovne namjene – K1

- | Postojeće površine pod visokom šumskom vegetacijom (crnogorična šuma) na strmim, sjevernim padinama buduće **poslovne zone -K1** sačuvati i uklopiti u buduće krajobrazno

oblikovanje proizvodno-poslovne zone, a sve u cilju što boljeg vizualnog uklapanja poslovne zone i zaštite od erozije;

- | Pri gradnji što više čuvati prirodnu konfiguraciju terena, prilagoditi rješenja postojećoj situaciji. Kod gradnje novih objekata tlocrtne proporcije građevina moraju biti izdužene u smjeru paralelnom sa slojnicama. Preferiraju se objekti manjih proporcija.
- | Uz rub obuhvata poslovno-proizvodne zone prema polju na sjeveru i postojećoj prometnici obvezno osigurati pojas visokog zaštitnog zelenila, sadnjom poteza visokog grmlja i stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama) minimalne širine 3,0-5,0 m kojim bi se vizualno zaklonila parcela poslovne zone. Posebno ju je važno zakloniti s vidikovca, crkve Sv. Nikole.
- | Sačuvati vrijednu postojeću šumsku vegetaciju sjeverozapadno od postojećih stambenih objekata i iskoristiti je kao prirodnu zaštitnu tampon zonu (vizualno zaklanja stambene objekte od poslovne zone, štiti od prašine i buke).
- | Urediti parkirališne površine uz izvedbu zelenih otoka i sadnju stabala na svakih šest (6) parkirališnih mjesta ili uz formiranje zaštitnog zelenila u širini od min. 3,0 m uz parkirna mjesta na kojem bi se sadila stabla u cilju ozelenjavanja parkirališta, osiguranja zasjene i povoljnih mikroklimatskih uvjeta.
- | Planirati uređenje postojeće makadamske prometnice i gradnju nogostupa.

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

U neizgrađena građevinska područja naselja na ovom području spada samo stambena zona u polju južno od Sv. Nikole, dok zaseok Budin Do i predio Fratija na padinama ispod kapelice Sv. Trojstva spadaju u izgrađena građevinska područja koja unutar svojih zona imaju još neizgrađenih dijelova.

- | Spriječiti izgradnju pomoćnih objekata unutar Kaluđerskog polja. Pomoćni objekti se mogu locirati samo uz rub polja, ali bi bilo poželjno da budu minimalnih dimenzija i unificirane tipologije prilagođene okolnom krajobrazu (npr. kao bunje).
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlja 1.2.2.2. i 1.2.3.)

Stambena zona u polju južno od Sv. Nikole

- | Planirati uređenje postojeće makadamske prometnice.
- | U sklopu prenamjene zone u stambenu namjenu, planirati izgradnju u predjelu s blažim nagibima do 20°.
- | Prihvatljive su tradicionalne forme kuća izduženog tlocrta, kosog krovišta položenog u smjeru duže osi, pokrivenog kupom, sljemena krova položenog paralelno sa slojnicama terena. Prihvatljiv je i suvremeni izričaj ravnih krovova. Materijali završne obrade mogu biti vidljivi kamen ili žbuka kolorirana u pješćanim tonovima.

Predio Fratija na padinama ispod kapelice Sv. Trojstva

- | Nova izgradnja može se planirati na cjelokupnom obuhvatu prostorne cjeline koja je mjerilom mala, pritom se mora poštivati tradicionalan uzorak postojećeg objekta i terasiranih maslinika, a buduća gradnja mora biti kompaktna i održavati karakteristike tradicijske izgradnje.
- | Nova gradnja moguća je kao rekonstrukcija povijesnih, danas urušenih kuća i to na njihovim temeljima. To znači da je moguća rekonstrukcija još samo jedne zgrade, čija visina može biti P+1, dvostrešnog krovišta pokrivenog kupom, sljemena krova položenog

paralelno sa slojnicama terena. Materijali završne obrade mogu biti vidljivi kamen ili žbuka kolorirana u pješčanim tonovima;

Zaseok Budin Do

- | Nova izgradnja mora poštivati tradicionalan uzorak naselja te mora biti kompaktna i održavati karakteristike tradicijske izgradnje.
- | Prednost dati izgradnji objekata unutar postojeće građevinske zone koja je većim dijelom neizgrađena; pritom poštivati mjerilo prostora, nastavljajući postojeću ruralnu matricu.
- | Smještaj objekata na parceli planirati u rubnom sjevernom i sjeveroistočnom dijelu, bliže postojećim objektima tako da je prilagođena postojećoj morfologiji terena i kontaktnoj zoni padina i zaravnjenog dijela polja (trenutno zaraslog i u funkciji livade).
- | Moguća je obnova postojećih građevina i zamjenska gradnja, rekonstrukcija i rekonstrukcija postojećih građevina po principima tradicijskog graditeljstva i prilagođavanje dijela turističkoj namjeni (ugostiteljske, informativne, edukativne, usluge smještaja), a sve prema općim smjernicama za razvoj održivog turizma (Poglavlje 1.4.1.1.).
- | Polje, posebice njegov središnji, južni i zapadni dio, treba ostati neizgrađeno, odnosno u funkciji vrta ili poljoprivrednih površina. Polje je vizualno izloženo s vidikovca i crkve Sv. Nikole.
- | Ne planirati gradnju u kompaktnoj plohi visoke šumske vegetacije u zapadnom dijelu prostornog obuhvata.

Degradirani krajobraz

- | Ukloniti i sanirati sve neuređene površine i odlagališta materijala u polju.

59. KULTIVIRANA UDOLINA U SREDIŠNJEM DIJELU OTOKA LOPUDA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.7. Krajobraz zaobalnih udolina sa zapuštenim terasama i dolcima te izdvojenim ladanjskim i sakralnim sklopovima

| Slika 59-1 Zračna vizura iz smjera jugoistoka

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje obuhvaća središnju otočnu udolinu otoka Lopuda smještenu uz južni rub sjeveroistočnog vapnenačkog hrpta, od tvrđave Sutvrač do Biga.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Tvrđava Sutvrač na vizualno istaknutoj poziciji nad naseljem Lopud.
- | Crkva i kula Gospe od Šunja uz mozaik poljoprivrednih površina u terasiranom polju.
- | Zaštićeni ladanjsko-gospodarski kompleks Sabovo u zapuštenom polju (59-5).

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Područje je definirano geomorfološkom formom plitke udoline s pripadajućim strmim padinama vapnenačkih hrptova ($>20^\circ$) koje reljefno zatvaraju prostor, a koja je zbog reljefne raščlanjenosti unutar područja razdijeljena u dva dijela. Nadmorske visine se kreću u rasponu 50–215 m. Najveći dio područja zauzimaju površine relativno blagog nagiba (2° – 12°) u kojima se na plitkim i srednje dubokim tlima od prirodne vegetacije pojavljuje mješovita šuma alepskog bora i crnike. U rubnim dijelovima područja, na padinama, prevladavaju niži oblici šumske vegetacije, odnosno crnogorična šuma i makija crnike, šuma alepskoga i prijelazni stadiji mješovite šume crnike i duba.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Iako je ovaj prostor danas prepušten zarastanju, u prošlosti je život ovdje bio vezan uz danas napuštena, izdvojena seoska imanja, među kojima se ističe ladanjsko-gospodarski kompleks Sabovo (Z-4618) (Slika 59-5) s pripadajućim poljem, južno od kojeg se na padinama Ivanje brda nalaze danas zapuštene terase i jedno terasirano polje. Izuzev terasiranog polja u naselju Lopud, danas se aktivne poljoprivredne površine na otoku nalaze samo u terasiranom polju u okolici zaštićene crkve Gospe od Šunja s grobljem (Z-4392) (Slika 59-4), a u kojima se ističe nekoliko maslinika, vinograd i voćnjak. Osim spomenute crkve, unutar područja se nalazi nekoliko zaštićenih sakralnih objekata (crkva Sv. Nikole Grčkog (Z-4579), crkva Sv. Ivana Krstitelja (Z-4578) te ostaci crkve Sv. Petra (Z-940) i Sv. Gaetana (RST-1199-1986.)), te zaštićena tvrđava Sutvrač (Z-1615) na strateški važnoj poziciji s pogledom na zapadni dio Elafita.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Prirodna konfiguracija uvjetuje izduženi i uokvireni prostor, visokog stupnja prilagođenosti antropogenih prostornih uzoraka prirodnim obilježjima područja. Unatoč dominantno ladanjsko poljoprivrednim obilježjima, područje je danas prepušteno sukcesiji zbog koje je izgubljena raznolikost uzoraka i prostorni red koje tvore (Slika 59-2), iako se neke suhozidne strukture u terasiranom polju još uvijek čitaju u prostoru. Sve je to utjecalo na smanjenu kompleksnost područja, kojoj danas pridonose razgibane strane udoline te izmjena plošnih elemenata (poljoprivredne površine) s volumenima šumske vegetacije. Ovo krajobrazno područje oblikovalo je dugo povijesno korištenje što je vidljivo u broju vrijedne kulturne baštine koja danas predstavlja prostorne orijentire i akcente u prostoru – tvrđava Sutvrač kao prostorno i vizualno najistaknutiji objekt na Lopudu, crkva Gospe od Šunja s grobljem i čempresatama, te danas napušteni objekt ladanjsko-gospodarskog kompleksa Sabovo, smješten na rubu polja na pola puta između naselja Lopud i uvale Šunj, te više arheoloških lokaliteta. Vizualni karakter područja mijenja se prolaskom kroz područje – iz smjera sjeverozapada prostor se u početku čini uzak, zatvoren, a vizure su strogo usmjerene suhozidnim međama uz put i krošnjama borova; podno vrha Polačica, uz kompleks Sabovo prostor se otvara, a dolaskom do crkve Gospe od Šunja otvaraju se široke vizure prema uvali.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje, dominantno ladanjsko-sakralnog i poljoprivrednog karaktera, uravnoteženo je, pastoralnog doživljaja te posjeduje visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost, te izražen prostorni identitet. Nekad je ovo bio mjerilom malen, ali izrazito kompleksan prostor, sačinjen od različitih krajobraznih uzoraka (obrađivane i terasirane padine i polje, prirodne šumske površine na padinama, vrijedna kulturna baština), a koji su danas zbog propadanja i procesa zarastanja izgubili na kompleksnosti, prostornoj organizaciji i redu. Nekad poljoprivredni karakter krajobraza danas je uslijed dominacije uzoraka prirodnog šumskog pokrova (makija, mješovita i crnogorična šuma) izgubio strukturu i prepoznatljivost.

Slika 59-2 Krajobrazni uzorci

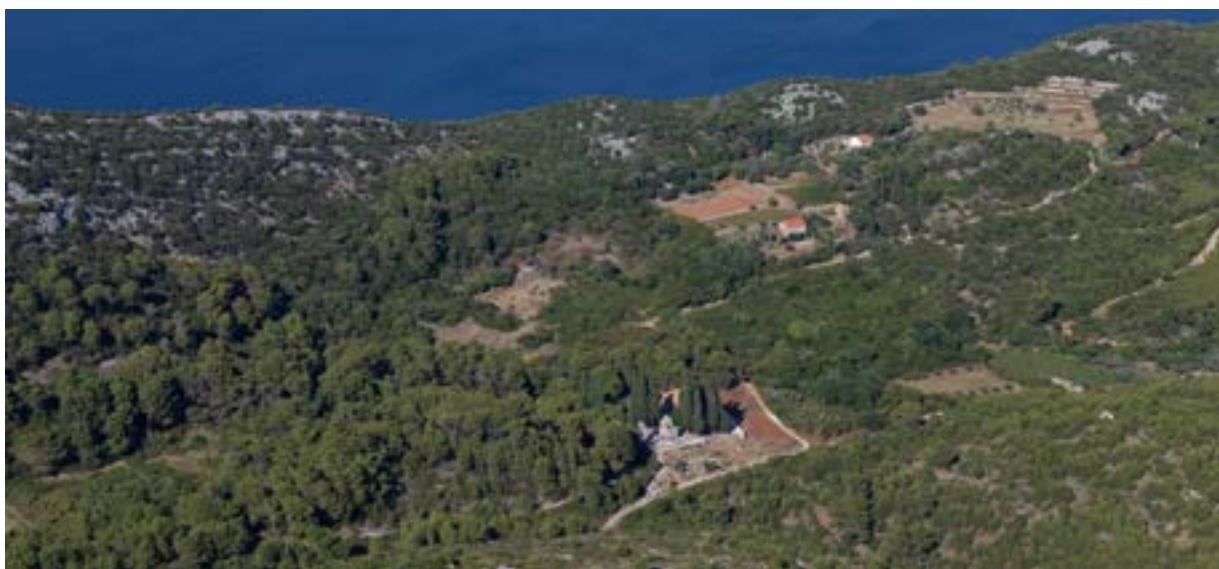
| Slika 59-3 Vizura iz smjera sjeveroistoka, skica

| Slika 59-4 Pogled na terasirano polje s mozaikom usitnjenih poljoprivrednih površina u zarastanju

| Slika 59-5 Ladanjsko-gospodarski kompleks Sabovo u zapuštenom polju

| Slika 59-6 Zračna vizura s jugoistoka (unutrašnjosti otoka) – vidljivo zapuštanje poljoprivrednih površina

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Cijelo područje je u prvom redu vrlo visokih kulturno-povijesnih vrijednosti koje se nadopunjavaju i isprepliću s nešto manje izraženim prirodno-ekološkim, ali zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu vizualnu cjelinu snažnog prostornog identiteta.
- | Vrijedna ladanjska, sakralna, fortifikacijska i arheološka kulturna baština.
- | Istočno od sakralnog kompleksa Gospe od Šunja nalazi se dijelom očuvani poljoprivredni krajobraz terasiranih polja s nekoliko izdvojenih seoskih imanja koji zajedno tvore vrijednu vizualno-doživljajnu cjelinu.

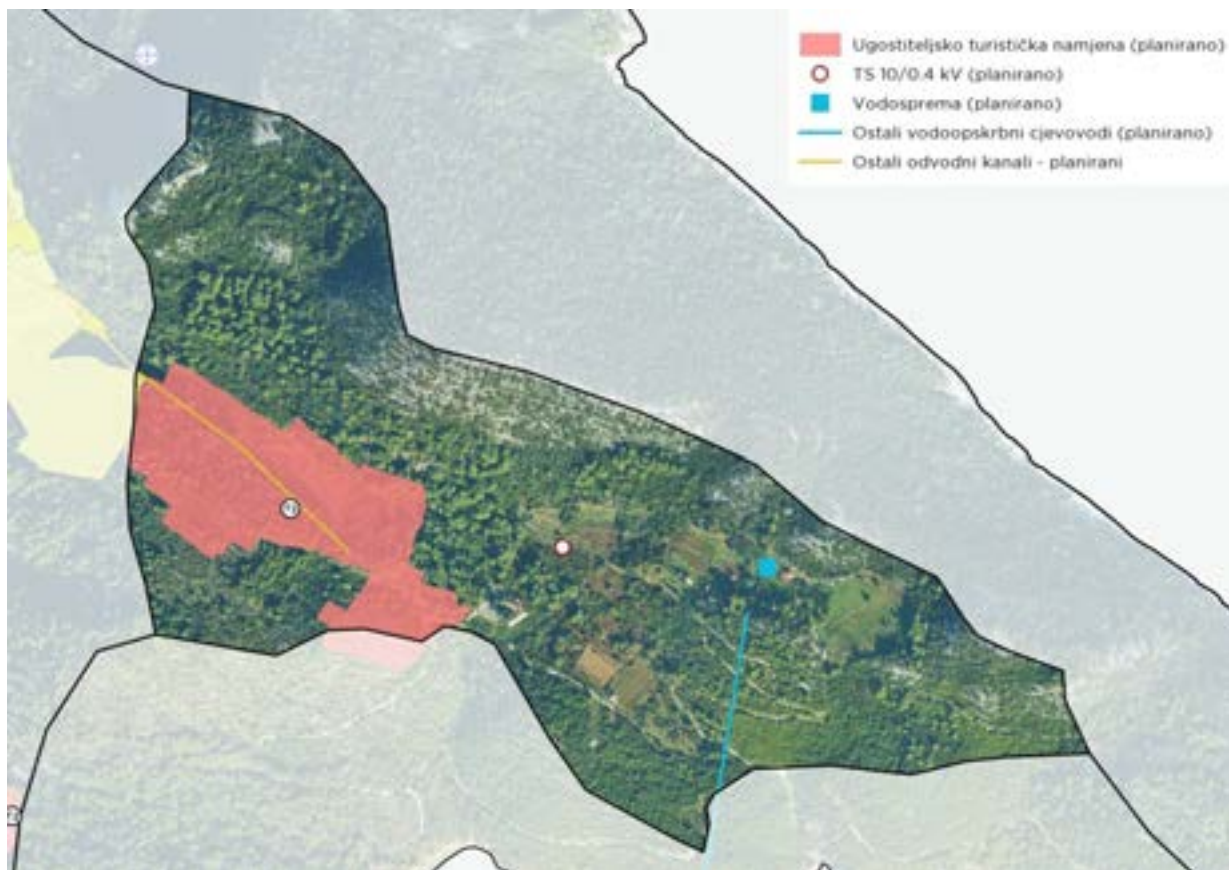
Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Zapuštanje poljoprivrednih površina u terasiranom polju (Slika 59-6).
- | Propadanje vrijedne kulturne baštine (ladanjsko-gospodarski kompleks Sabovo).

Razvojni pritisci:

- | Planirana **zona ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje – Sobovo selo)**¹¹ u krajnjem zapadnom i JZ dijelu kr. područja, zauzima površine zapuštenih maslinika, makije, crnogorične i mješovite šume, poljop. površina sa značajnim udjelom prirodne vegetacije, površine pod grmolikom vegetacijom, a zahvaća i ruševine ljetnikovca; ukupne površine oko 8 ha (manji dio izvan ovog kr. područja – 0,6 ha).
- | Planirana **TS 10/0.4 kV** unutar u središnjem dijelu kr. područja, unutar poljop. površina sa značajnim udjelom prirodne vegetacije. Planirana **vodosprema** u istočnom dijelu kr. područja, unutar poljop. Površina sa značajnim udjelom prirodne vegetacije.
- | Planiran **vodoopskrbni cjevovod** (kategorija: ostali) u istočnom dijelu kr. područja, prvenstveno kroz crnogoričnu šumu i prijelazno područje makije i šume.
- | Planiran **odvodni kanal otpadnih voda** (kategorija: ostali) u zapadnom dijelu kr. područja, prvenstveno kroz crnogoričnu šumu i prijelazno područje makije i šume.

¹¹ Prema uvjetima i tablici u Članku 69 PPUG DU, ukupno ležajeva: 500

Slika 59-7 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnika)

Tablica 59-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Vrlo visok (5)	Vrlo visok (5)

Smjernice

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Očuvati i poboljšati krajobrazni identitet ovog krajobraznog područja kroz očuvanje, obnovu i revitalizaciju njegovog ladanjskog, sakralnog i poljodjeljskog krajobraza i visoke šumske vegetacije (crnogorične i mješovite šume, makije) koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku prostora.

Prirodni krajobraz

- Očuvati autohtoni vegetacijski pokrov (makija) te visoku crnogoričnu i mješovitu šumu u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.), osim u slučajevima gdje su u koliziji s vrijednom kulturnom baštinom i zapuštenim maslinicima gdje je otvorena mogućnost njihovog uklanjanja (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Spriječiti daljnje zarastanje poljoprivrednih površina u terasiranom i omeđenom polju i maslinika na terasama, odnosno očuvati vizualni identitet područja i tradicionalne kulturno-krajobrazne uzorke kroz aktivnu poljoprivrednu proizvodnju. Pri tome treba voditi računa da se zadrži postojeći tradicionalni usitnjeni uzorak u poljima i parcelacija suhozidnih terasa na padinama i izbjegavaju velike monokulture.
- | Poticati daljnje održavanje aktivnih maslinika, i sagledati mogućnost revitalizacije starih maslinika na terasiranim padinama koji su trenutno zarasli u prirodnu vegetaciju makije uz očuvanje povijesne parcelacije i terasirane strukture. (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Zbog kulturno povijesnog značaja i vrijednosti za ovo krajobrazno područje, kao i otok Lopud u cjelini, predlaže se izraditi konzervatorsko-krajobraznu podlogu koja će biti osnova za izradu planova i projekata obnove i prezentacije ruševina ladanjsko-gospodarskog kompleksa Sabovo, sakralnih i fortifikacijskih objekata i njihovo stavljanje u funkciju kulturnog turizma (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | U sklopu navedene podloge istražiti povijesne komunikacije na ovom dijelu otoka i predložiti njihovu obnovu
- | Uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, poljoprivredni krajobraz i prirodne vrijednosti (makiju i mješovitu i crnogoričnu šumu).
- | Kako je na području zaštićeno i evidentirano više arheoloških lokaliteta, iste se predlaže istražiti i dokumentirati. Primjereno konzervirani i prezentirani mogu postati prostorne atrakcije i sastavni dio edukacijskih ruta.

Planirana infrastruktura (vodokomunalna, energetska)

- | **Planiranu trafostanicu i vodospremu** potrebno je vizualno zakloniti sadnjom vegetacije.
- | Prilikom izvođenja radova na **cjevovodima i odvodnim kanalima**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje, a po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

Planirana zona ugostiteljsko-turističke namjene

- | Preporuka je da se u ovom izrazito vrijednom krajobraznom području **ne planira gradnja zone ugostiteljsko turističke namjene, T2 (turističko naselje – Sobovo selo)**, odnosno turističko naselje na 8 ha površine, već da se napravi obnova i rekonstrukcija objekata u postojećim evidentiranim graditeljskim cjelinama i postojećeg ladanjsko-gospodarskog sklopa, te da se isti dijelom prilagode turističkoj namjeni (ugostiteljske, informativne, edukativne, usluge smještaja npr. mali hoteli), a sve prema općim smjernicama za razvoj održivog turizma (Poglavlje 1.4.1.1.). Na taj bi se način potaknula i poljoprivredna proizvodnja koja također može biti u funkciji turističkog plasmana proizvoda, revitaliziralo cijelo područje i nadasve sačuvao i naglasio krajobrazni ladanjski identitet kroz održivi razvoj turizma.

60. STRMA OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA ŠIPANA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.8. Krajobraz strmih obalnih padina pod šumskom vegetacijom sa stjenovitom obalom i klifovima

Smještaj u prostoru

Izdužena, jugozapadna obalna strana otoka Šipana proteže se od rta Pod gospom u prolazu Harpoti do rta Prtuša okrenutom prema Lopudskim vratima.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Visoka stjenovita obala i klifovi (Slika 60-1) unutar kojih su abrazijom stvoreni brojni podzemni krški oblici (špiljski kompleks pod Bigama) (Slika 60-6).
- | Istaknuta reljefna forma rta Prtuša na kojem je formirana špilja s podmorskim ulazom.
- | Raznolika šumska vegetacija s dominacijom makije na strmim obalnim padinama.

| Slika 60-1 Uzdužna vizura područja iz zraka

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Jugozapadne padine otoka Šipana kreću se u rasponu visina 0-100 m (vrh Galebina), vrlo su strmih nagiba ($>32^\circ$) u odnosu na ostale padine i obalu otoka, pri čemu su najstrmiji i najizraženiji klifoviti dijelovi obale, prvenstveno od Debele glave do rta Lave, dok preostali dio čini visoka stjenovita obala (Slika 60-4). Značajnu ulogu u oblikovanju obale ima proces abrazije kojim su oblikovani razni specifični oblici poput rtova (Galebina, Lave), a prisutni su i podzemni, krški oblici (špiljski kompleks pod Bigama, špilja s podmorskim ulazom kod rta Prtuše). Padine su obrasle prvenstveno gustom makijom, s tek manjim zonama pod crnogoričnom i mješovitom šumom, što navedenom području daje izražena prirodna obilježja (Slika 60-5).

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

U rubnom, vršnom području, nad uvalom Pod Mandaljenu nalazi se zaštićeno kulturno dobro crkva Sv. Mihajla Nad Morem (Z-510) oko koje je definirana i granica zaštićenog prostora, a PPDNŽ-om je cijelo područje definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), dok je PPUG-om evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje pučinske strane otoka Šipana mjerilom je veliko, vrlo izduženo i teško sagledivo. Njegovo dominantno obilježje je naglašena vertikalnost strme obalne padine pod šumskom vegetacijom heterogene teksture i forme, na kojoj se ističu klifovi i visoka stjenovita obala koji čine najsnažniji rub otoka prema otvorenom moru (Slika 60-3). Naglašena vertikalnost i snaga ovog prostornog uzorka, u kombinaciji s horizontalnom i smirujućom plohom mora, stvara snažan kontrast između različitih prirodnih uzoraka (mora, klifova, stjenovite obale, šumske vegetacije) (Slika 60-2). Područje je vizualno sagledivo tek s otvorenog mora, dok je s otoka, zbog zaraslosti visokom šumskom vegetacijom i reljefa, vizualno u potpunosti zaklonjen (osim s najviših dijelova otoka na vrhovima brda).

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje ima naglašeno prirodan, snažan karakter; harmonično je i cjelovito, bez degradirajućih elemenata i snažnog scenskog dojma.

| Slika 60-2 Krajobrazni uzorci

Slika 60-3 Pogled iz zraka, skica

Slika 60-4 Visoka stjenovita obala u uvali Pod Mandaljenu

Slika 60-5 Padine obrasle gustom makijom i mješovitom šumom

Slika 60-6 Lokalitet Bige (uvala M. i V. Bige)

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

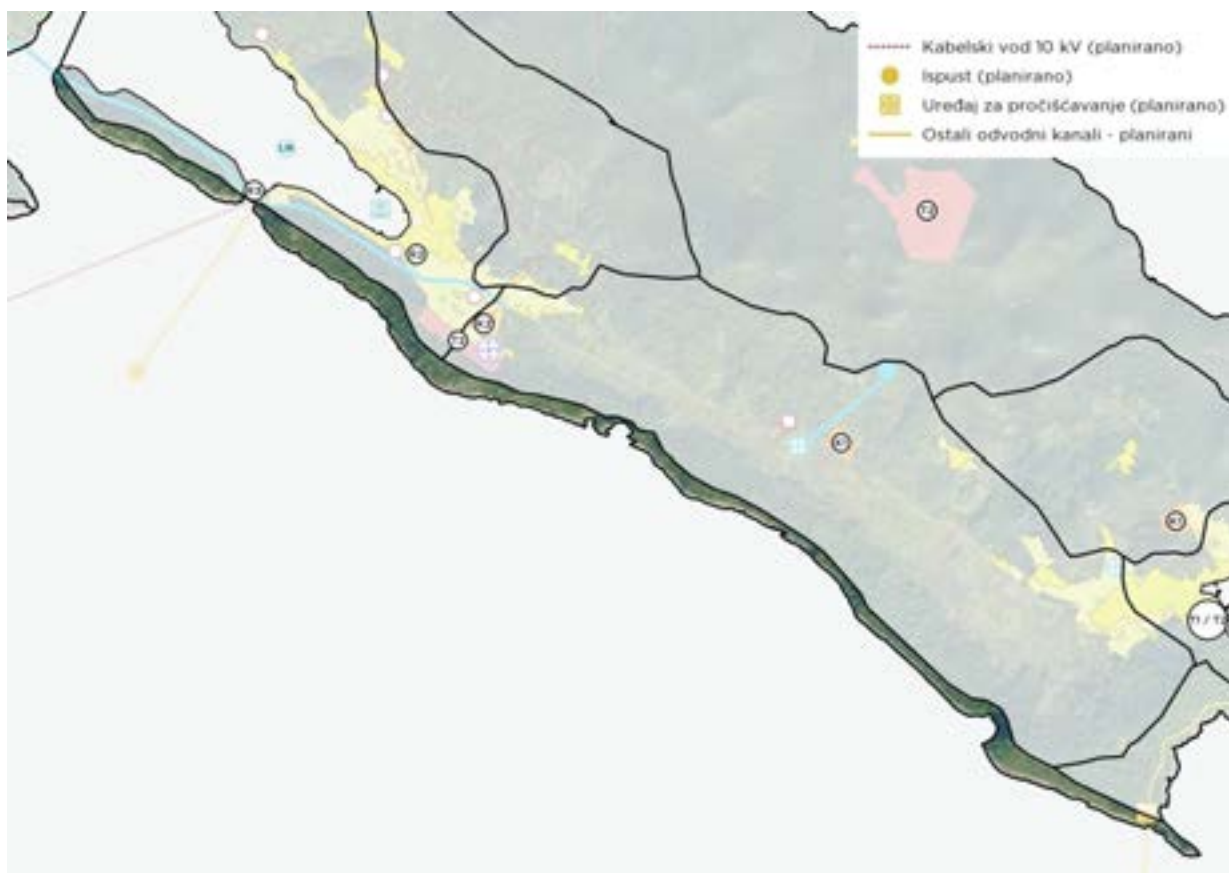
- Očuvana prirodnost i izrazita reljefna dinamičnost, snažni kontrasti između prirodnih elemenata te kompleksnost i dramatičnost scene stjenovite obale i klifova čini ovo krajobrazno područje jednim od najatraktivnijih obalnih dijelova Elafitskog otočja iznimnih vizualno-doživljajnih kvaliteta.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- Izraženo urušavanje javlja se na rasjednim i strukturnim strmcima.

Razvojni pritisci:

- Planiran **kabelski vod 10 kV** kreće od prolaza Harpoti, odnosno Priježbe dalje prema Mljetu, od krajnjeg vanjskog rubnog dijela ovog i susjednog kr. područja.
- Planirani **odvodni kanali otpadnih voda** (kategorija: ostali) **s ispuštom u more** (u akvatorij vanjske obale otoka); jedan kreće od prolaza Harpoti, odnosno Priježbe dalje prema Mljetu, od krajnjeg vanjskog rubnog dijela ovog kr. područja, drugi sa šireg područja rta Prtuša.

Slika 60-7 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnika)

Tablica 60-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Vrlo nizak (1)	Nizak (2)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su strma stjenovita obala, klifovi i stijene te vegetacijski pokrov (crnogorična i mješovita šuma, makija) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Moguće je planiranje edukativnih staza i vidikovaca na istaknutim vizurnim točkama čije oblikovanje treba biti prilagođeno visokim prirodnim i vizualnim vrijednostima prostora, ekološki prihvatljivo i decentno. Vidikovci se ne smiju isticati u vizuri s mora, već se oblikovanjem i materijalima moraju što više uklopiti u postojeći ambijent.
- | Predlaže se izraditi konzervatorsku podlogu koja će biti osnova za izradu plana i projekta prezentacije crkve Sv. Mihajla Nad Morem i njeno stavljanje u funkciju kulturnog turizma i vidikovca (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | U sklopu navedene podloge istražiti i povijesne komunikacije i napraviti plan njihove obnove.
- | Prilikom izvođenja radova na odvodnim kanalima otpadnih voda s ispuštima u more i planiranom 10 kV kabelskom vodu, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje te stjenovita obala. Po završetku radova, radne pojaseve potrebno je sanirati.

61. STRMA OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA LOPUDA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.8. Krajobraz strmih obalnih padina pod šumskom vegetacijom sa stjenovitom obalom i klifovima

| Slika 61-1 Zračna vizura jugozapadne obale padine Lopuda

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje obuhvaća izduženi, jugozapadni dio otoka Lopuda koji čine vrlo strme, obalne padine od Benešinog rata do rta Mrčica u uvali Šunji.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Visoka, strma obala i klifovi s brojnim potkopinama i spiljama na pučinskoj strani otoka (Slika 61-4).
- | Izmjena crnogorične šume i područja pod oskudnom vegetacijom na strmim obalnim padinama (Slika 61-3).

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Pučinsku stranu otoka Lopuda čine vrlo strme padine s nagibima većim od 55° te intenzivan porast nadmorske visine u okviru raspona visina 0-200 m, odnosno klifovi koje izgrađuju naslage donje krede (vapnenci s ulošcima dolomita). Prema tome, obala je strma i stjenovita, razvedena manjim i većim uvalama (Lukovica i Skaleta), a zbog jake abrazije u ovom su području formirane i brojne potkopine i spilje. Prirodnu vegetaciju prvenstveno čini crnogorična šuma alepskoga bora na plitkim smeđim tlima (Slika 61-5), dok su neki od vršnih dijelova pod oskudnom vegetacijom.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

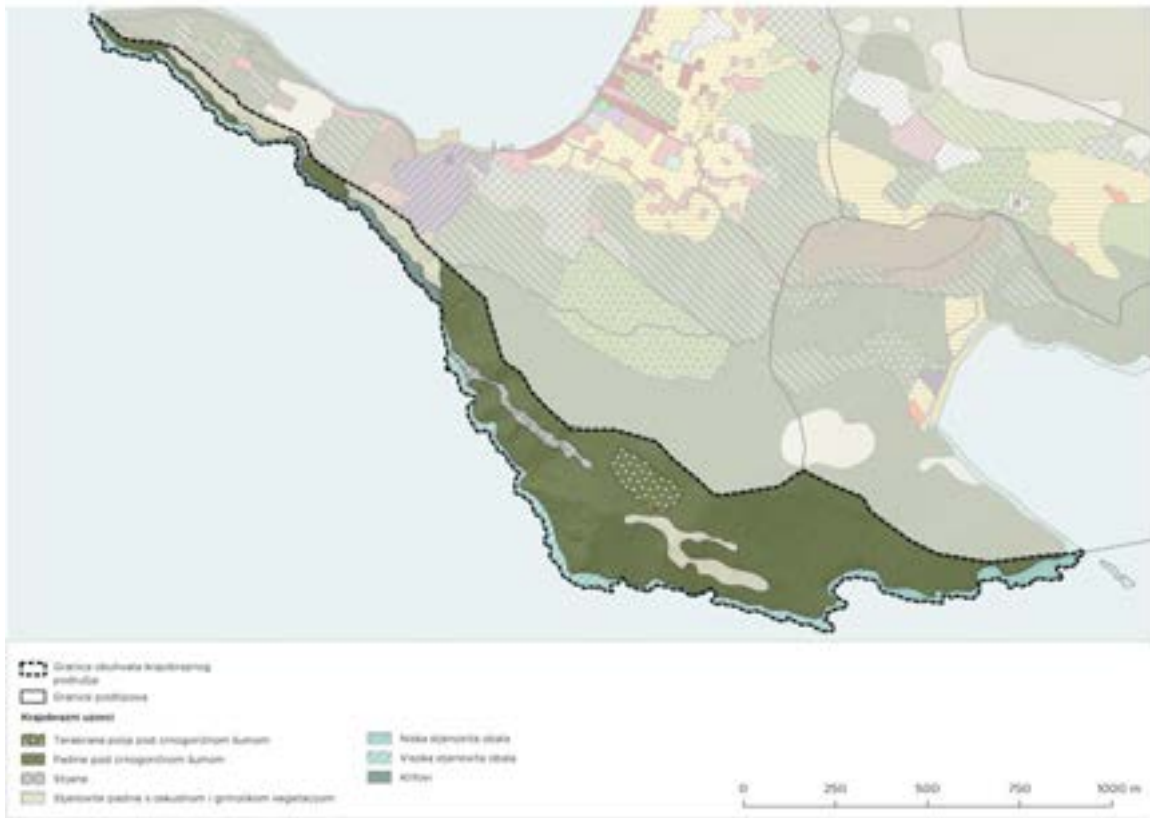
Zbog nepristupačnog reljefa, u ovom području nisu prisutni antropogeni, izgrađeni elementi. Podno vrha Balokovo nalazi se jedno terasirano polje pod crnogoričnom šumom, uz koje je smještena i cisterna. Na Benešinom ratu nalazi se jedan evidentirani arheološki lokalitet (PPUG) i evidentirana civilna građevina (PPDNŽ-a). Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz.

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje pučinske strane otoka Lopuda mjerilom nije veliko, ali je vrlo izduženo i teško sagledivo, s jasno definiranim rubom grebena na sjeveroistočnoj strani i obalnim rubom na jugozapadnoj. Njegova dominantna obilježja su naglašena vertikalnost volumena strme obale pod gustom, šumskom vegetacijom, gotovo homogene teksture i forme, u koju raznolikost unose uzorci stijena i ogoljelih površina s oskudnom vegetacijom, ujedinjeni diskretnim, ali jasnim linijskim potezom stjenovite obale cijelom dužinom područja uz more (Slika 61-2). Raznolikosti pridonosi izraženi kontrast tamne, šumske vegetacije naspram svijetle stjenovite obale i stijena, a radi kojeg je postignuta visoka doživljajna vrijednost. Unatoč tome, promatrano područje je teško pristupačno i sagledivo iz pješačke perspektive, a što dodatno otežava izduženo pružanje područja. Tek se s otvorenog mora pružaju široke vizure na čitavo područje, dok je sa ostatka otoka vizualno u potpunosti zaklonjen.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje ima naglašeno prirodan, snažan karakter; harmonično je i cjelovito, bez degradirajućih elemenata i visoko izraženog scenskog dojma, ali manje dramatičnog od strmih obalnih strana otoka Šipana i Koločepa.

Slika 61-2 Krajobrazni uzorci

Slika 61-3 Izmjena crnogorične šume i područja pod oskudnom vegetacijom

Slika 61-5 Crnogorična šuma alepskoga bora

Slika 61-4 Visoka, strma obala (klifovi) na pučinskoj strani otoka

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

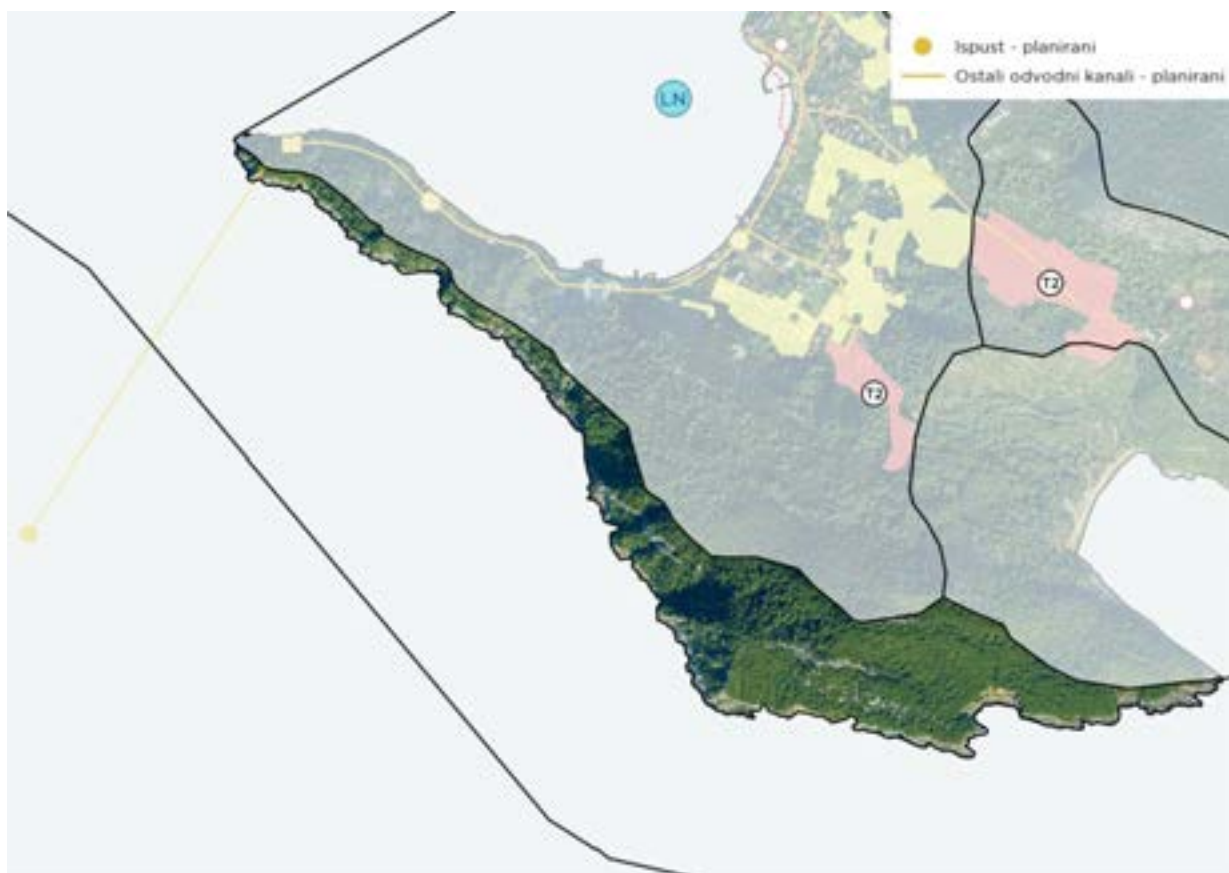
- | Područje je zbog izraženih kontrasta između prirodnih elemenata i visoko izraženog scenskog dojma, vizualno-doživljajno visoko vrijedno kao cjelina, dok su reljefna dinamičnost i nepristupačnost prostora utjecale na očuvanu prirodnost jugozapadnog dijela otoka Lopuda.
- | Očuvana prirodna, stjenovita obala s klifovima i crnogorična šumska vegetacija.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Izraženo urušavanje javlja se na rasjednim i strukturnim strmcima.

Razvojni pritisci:

- | Planiran **krak odvodnog kanala otpadnih voda** (kategorija: ostali) s **ispustom u more** u obalnom dijelu kr. područja, na području Benešinog rata i dalje u more, prvenstveno područjem pod crnogoričnom šumom iznad prirodne kamenite obale.

Slika 61-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 61-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Vrlo nizak (1)	Nizak (2)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su strma stjenovita obala, klifovi i stijene te vegetacijski pokrov (crnogorična i mješovita šuma, makija) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Moguće je planiranje edukativnih staza i vidikovaca na istaknutim vizurnim točkama čije oblikovanje treba biti prilagođeno visokim prirodnim i vizualnim vrijednostima prostora, ekološki prihvatljivo i decentno. Vidikovci se ne smiju isticati u vizuri s mora već se oblikovanjem i materijalima moraju što više uklopiti u postojeći ambijent.
- | Predlaže se provesti arheološko istraživanje i dokumentiranje za područje arheološkog lokaliteta, te istraživanje, obnovu i prezentaciju civilne građevine na Benešinom ratu i njihovo stavljanje u funkciju kulturnog turizma i vidikovca (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Po završetku radova na odvodnom kanalu otpadnih voda s ispustom u more potrebno je sanirati radni pojas..

62. STRMA OBALNA PADINA JUGOZAPADNOG DIJELA OTOKA KOLOČEPA

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.8. Krajobraz strmih obalnih padina pod šumskom vegetacijom sa stjenovitom obalom i klifovima

| Slika 62-1 Zračna vizura iz smjera jugozapada

Smještaj u prostoru

Krajobrazno se područje pruža od rta Čavalika na krajnjem zapadnom dijelu otoka Koločepa, obuhvaćajući užu južni, jugozapadni te dijelom jugoistočni pojas, do uvale Jekavac na nasuprotnoj (jugoistočnoj) strani otoka.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Visoka stjenovita obala i klifovi unutar kojih su abrazijom stvoreni brojni specifični oblici poput potkapina, rtova i prirodnih mostova, kao i podzemni krški oblici (Crvena spilja i Modra spilja).
- | Strme i visoke obalne padine obrasle u gustu crnogoričnu šumu.
- | Park šuma Gornje Čelo.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Vapnenačke padine ovog područja, u rasponu visina 0-125 m (vrh Križ), su strmih nagiba ($>20^\circ$) u odnosu na ostale padine i obalu otoka Koločepa, pri čemu su najstrmiji i najizraženiji klifoviti dijelovi obale, prvenstveno od Biga do rta Kamenice te na području uvala Veje stijene. Značajnu ulogu u oblikovanju obale ima proces abrazije kojim su oblikovani razni specifični oblici poput potkapina, rtova i prirodnih mostova (u uvali Sapluni), a prisutna su i dva podzemna, krška oblika (Crvena spilja i Modra spilja). Padine su obrasle prvenstveno gustom crnogoričnom šumom, s tek manjim zonama pod makijom i garigom, što navedenom području daje izražena prirodna obilježja.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti, dok je krajnji jugoistočni dio područja zaštićen kao park šuma Gornje Čelo (makija i crnogorična šuma). Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Antropogeni utjecaj je unutar sagledanog prostora neznatan, a riječ je tek dvama manjim vidikovcima – jedan se strmim kamenim stepenicama spušta do samog mora u uvali Sapluni, drugi se nalazi iznad uvala Bige, te zapuštenim terasama u sjevernom, središnjem dijelu područja gdje se danas nalazi i jedan aktivni, mješoviti nasad, i u južnom dijelu (danas terase pod mješovitom šumom). Manje (neuređeno) sportsko igralište nalazi se iznad uvala Sapluni na prostoru na Placetu, dok se iznad rta Plitice smjestilo nekadašnje seosko imanje. Nad uvalom Bige, osim zapuštenih terasa, nalaze se i zaštićeni ostaci crkve Sv. Srđa na položaju Bige (Z-6209).

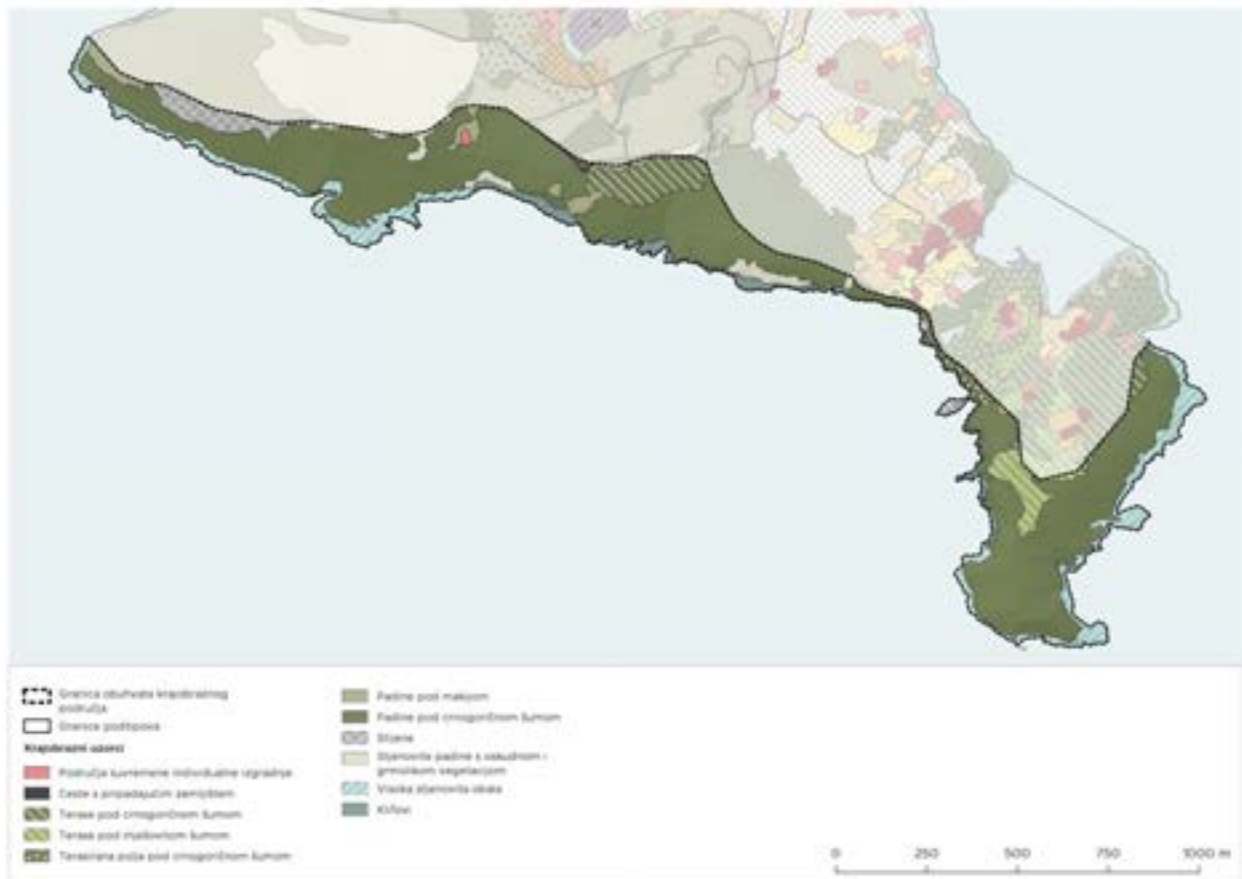
Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao dio osobito vrijednog predjela – kultiviranog krajobraza i kulturno-povijesne cjeline otoka Koločepa.

Vizualno-doživljajna obilježja

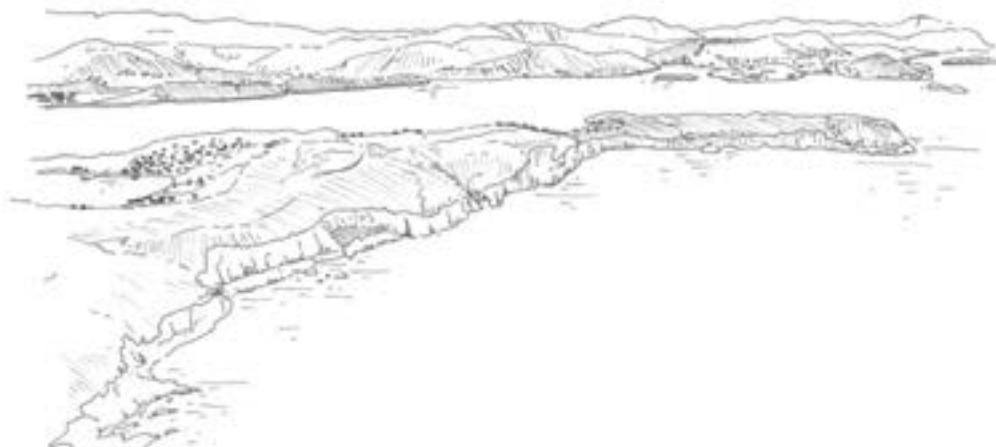
Područje pučinske strane otoka Koločepa mjerilom nije veliko, ali je vrlo izduženo i teško sagledivo. Njegovo dominantno obilježje je naglašena vertikalnost visoke i strme obale pod gustom, crnogoričnom šumom gotovo homogene teksture i forme, čija progresija kulminira u klifovima koji čine najsnažniji rub otoka prema otvorenom moru. Naglašena vertikalnost i snaga ovog prostornog uzorka, u kombinaciji s horizontalnom i smirujućom plohom mora, stvara snažan kontrast i dramatičan odnos između različitih prirodnih uzoraka (mora, klifova, stjenovite obale, crnogorične šumske vegetacije, razvedene obalne linije). Područje je vizualno sagledivo tek s otvorenog mora, dok je s otoka, zbog zaraslosti visokom šumskom vegetacijom i strmog reljefa, vizualno u potpunosti zaklonjen, izuzev vidikovca iznad uvala Sapluni s kojeg je moguće sagledati pojedine vanjske, klifovite dijelove obale predmetnog područja.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Ovo krajobrazno područje ima naglašeno prirodan, snažan karakter; harmonično je i cjelovito, bez degradirajućih elemenata i snažnog scenskog dojma.

Slika 62-2 Krajobrazni uzorci

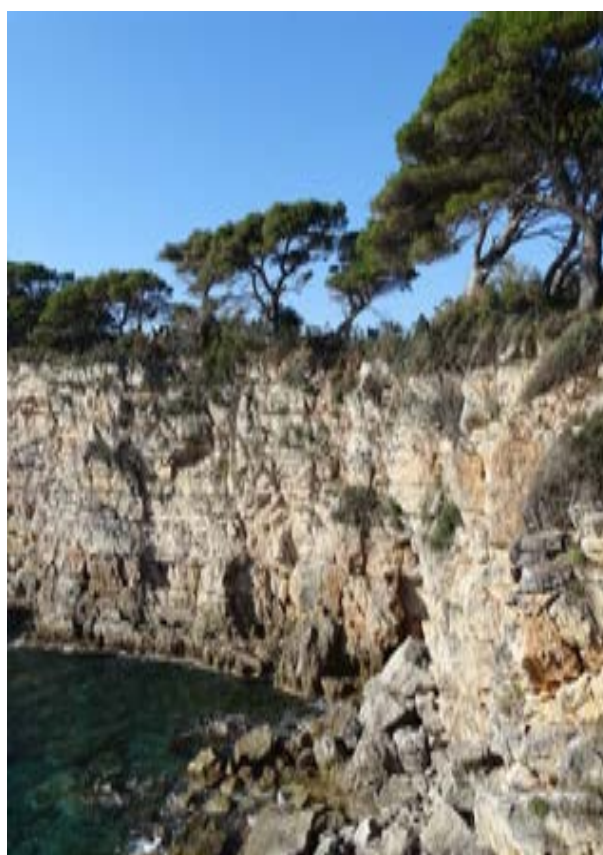
| Slika 62-3 Pogled iz zraka na klifove, skica

| Slika 62-4 Park šuma Gornje Čelo

| Slika 62-6 Zračna vizura prema rtu Čavalika

| Slika 62-5 Klifovi nad uvalom Sapluni

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost i izrazita reljefna dinamičnost, snažni kontrasti između prirodnih elemenata te kompleksnost i dramatičnost scene stjenovite obale i klifova posebice klifova nad uvalama Bige i Sapluni, čini ovo krajobrazno područje jednim od najatraktivnijih obalnih dijelova Elafitskog otočja, iznimnih vizualno-doživljajnih kvaliteta.

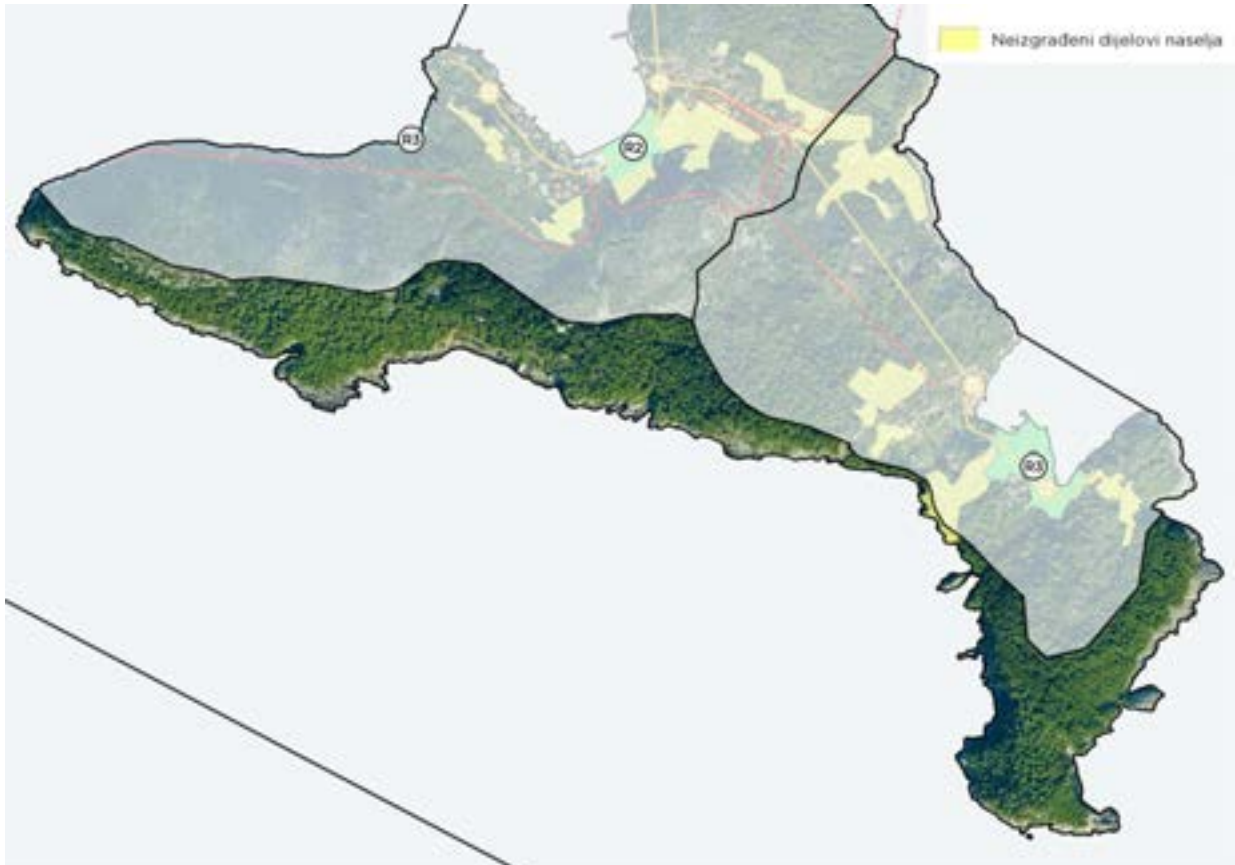

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- Izraženo urušavanje javlja se na rasjednim i strukturnim strmcima.

Razvojni pritisci:

- Neizgrađeno građevinsko područje naselja G. Čelo** u južnom dijelu kr. područja, planirano prvenstveno na području pod crnogoričnom šumom, ali i pod mješovitom šumom, dijelom na livadama i pašnjacima te na prirodnoj kamenitoj obali (iznad klifova i uvala Sapluni i Pod polje).

Slika 62-7 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 62-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Nizak (2)	Umjeren (3)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su strma visoka obala i klifovi, stijene, brojne specifične oblike poput potkapina, rtova i prirodnih mostova kao i podzemne krške oblike (Crvena spilja i Modra spilja), te vegetacijski pokrov (crnogorična i mješovita šuma, makija) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Razmotriti smanjenje neizgrađenog dijela građevinskog područja naselja Gornje Čelo koje svojim rubnim dijelom zadire u ovo prirodno krajobrazno područje točno iznad njegovog najimpresivnijeg dijela s klifovima i unutar područja zaštićene park šume. Neprihvatljivo je na ovom rubnom i vizualno izloženom dijelu planirati izgradnju objekata. Moguća je jedino uspostava zelene javne površine, bez gradnje objekata, u sklopu koje je prihvatljivo uređenje vidikovaca, manjih odmorišta i šetnica, a čije oblikovanje treba biti prilagođeno visokim prirodnim i vizualnim vrijednostima prostora, ekološki prihvatljivo i decentno.
- | Sanirati područje postojećeg vidikovca (ograde, kamene stepenice; postaviti dodatnu urbanu opremu - klupe, rasvjetu, koševе za otpatke, info-table), a sve ekološki prihvatljivo prema napravljenom projektu krajobraznog uređenja.
- | Moguće je planiranje edukativnih staza i vidikovaca na istaknutim vizurnim točkama i na ostalim dijelovima ovog krajobraznog područja, ali se ne smiju isticati u vizuri s mora, već se oblikovanjem i materijalima moraju što više uklopiti u postojeći ambijent.

63. LOPUDSKI ZALJEV

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.9. Krajobraz zaljeva s povijesnim urbanim naseljima, turističkim sadržajima i terasiranim poljima

| Slika 63-1 Zračna vizura Lopudskoj zaljeva iz smjera sjeverozapada

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje obuhvaća sjeverozapadni dio otoka Lopuda kojeg čini naseljena, kultivirana udolina omeđena padinama i akvatorij uvale Lopud (Slika 63-1).

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Široka i otvorena uvala s niskom stjenovitim obalom i pjeskovitim središnjim dijelom (Igalo), uokvirena šumovitim padinama.
- | Povijesna jezgra malog obalnog urbanog naselja s ladanjskim, samostanskim i turističkim kompleksima.
- | Aktivno terasirano polje koje se prožima s rahlom strukturom zaleđa naselja (Slika 63-5).
- | Prirodni i izgrađeni akcenti koji uvjetuju širu prepoznatljivost Lopudskog zaljeva; franjevački samostan s crkvom Gospe od Špilica, perivoj Đorđić-Mayneri i visoke palme ispred hotela Grand.
- | Hotelski kompleks Lafodia kao negativan akcent u širem prostoru.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Područje je definirano geomorfološkom formom potopljene udoline (zaljeva) blagih nagiba u središnjem dijelu (0°-12°), omeđenom strmim padinama (20°-55°) čija nadmorska visina ne prelazi 197 m u najvišem vrhu Balokovo južno od naselja. Najniži, središnji dio područja, čine proluvijalni nanosi, nastali nanošenjem materijala iz suhih dolina u zaleđu. Ovdje su akumulirane rastresite naslage pijeska i crvenice smanjene vodopropusnosti koje su omogućile djelomično zadržavanje vode, dok su na višim, strmim padinama uglavnom zastupljena plitka i srednje duboka smeđa tla na vapnencu i dolomitu. Obala je niska i stjenovita, a u uvalama Lopud i Igalo su zbog većeg utjecaja valova nastale pjeskovite uvale. Prirodnu vegetaciju područja čine crnogorična šuma i makija crnike na sjevernim padinama, dok na južnim i jugozapadnim padinama prevladava crnogorična šuma alepskoga bora, a javlja se i mješovita šuma crnike i duba. Uz rubove naselja javljaju se prijelazni, niži oblici šumske vegetacije.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala). Osim toga za zaštitu u kategoriji spomenik parkovne arhitekture je predložen perivoj Đorđić-Mayneri.

Antropogena obilježja

Dug povijesni razvoj ovog područja vidljiv je u bogatoj kulturnoj baštini i strukturi poljoprivrednog krajobraza u njegovom središnjem dijelu, a koji je danas prepoznat kao vrijedan ladanjski i agrikulturni krajolik (evidentiran PPDNŽ-om). Oblikovno vrijedno područje povijesne jezgre naselja Lopud danas čini preventivno zaštićenu kulturno-povijesnu cjelinu naselja Lopud (P-6301), odnosno vrijednu zonu malog urbanog naselja. U njoj se ističu franjevački samostan s crkvom Gospe od Špilica (Z-1614), dominikanski samostan s crkvom Sv. Nikole (Z-941), Knežev dvor (Z-4584), napušteni objekt hotela Grand (Z-1754) i nekoliko ljetnikovačko-ladanjskih kompleksa (ljetnikovci Benessa (Z-4115) i Zamanja (Z-942), stambeno-gospodarski kompleks Giorgi (Z-943)). U sklopu povijesne jezgre smješteni su i vrijedni spomenici parkovne arhitekture evidentirani za valorizaciju i eventualnu zaštitu – ograđen vrt ruševnog ljetnikovca Zamanja iz 17. st., ograđen vrt ruševnog gotičkog zdanja Kneževa dvora iz druge polovine 15. st. (prethodna dva su ujedno i osobito vrijedni predjeli – prirodni krajobrazi) i perivoj Mayneri-Đorđić u centru naselja Lopud. Prema zaleđu područja, u rahlijoj povijesnoj izgradnji vidljiv je porast recentne izgradnje u djelomično aktivnom, terasiranom polju gdje prevladavaju voćnjaci i mješoviti nasadi, a ističu se nasadi agruma. Polje je omeđeno strmim padinama s uskim terasama koje su danas u zapuštanju, izuzev nekoliko poljoprivrednih površina južno od uvale Steralo. Sjeverno od vrha Balokovo nalazi se zapušteno otvoreno polje terasiranih padina. Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel – kultivirani krajobraz. Razvoj ovog područja uvelike je obilježio turizam koji u suvremenom smislu započinje izgradnjom hotela Grand 1936. godine, a danas je koncentriran oko hotelskog kompleksa Lafodia u južnom dijelu uvale Lopud.

Vizualno-doživljajna obilježja

Lopudski zaljev tvori zaokruženu cjelinu ladanjsko-poljoprivrednog krajobraza organiziranu dosljedno prirodnim obilježjima prostora, u kojem je vidljiv prostorni red u privođenju zemljišta kulturi. Unatoč velikom mjerilu, ono je prostrano i sagledivo, a čini ga ploha na kojoj se u rahloj strukturi prožima naselje s poljoprivrednim krajobrazom, okruženo monolitnim šumovitim, padinama te morem kao dominantnim, plošnim elementom. Povijesna jezgra naselja čini kompaktni linijski potez i jači izgrađeni rub koji predstavlja kontrast recentnijoj, rahloj izgradnji u zaleđu.

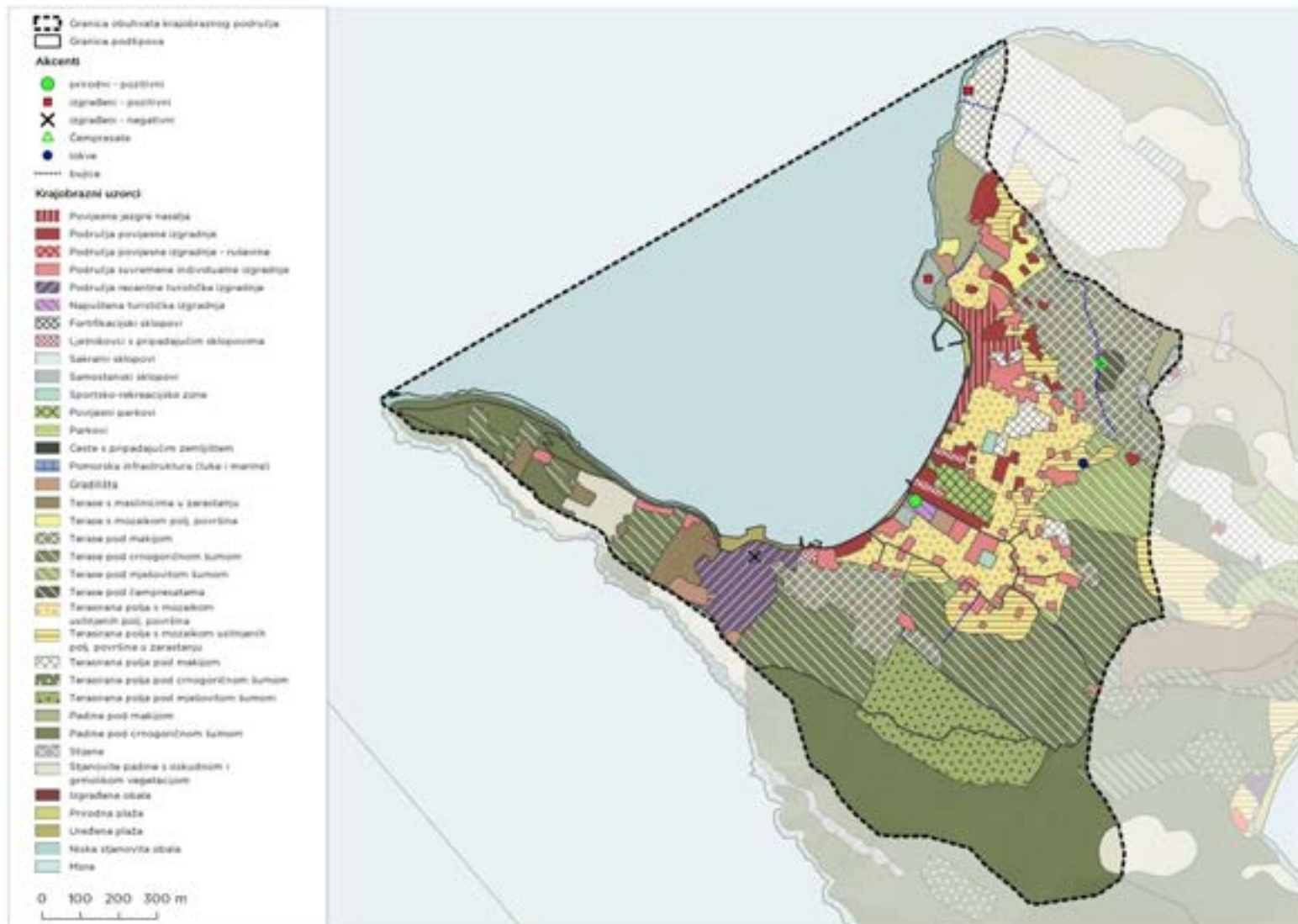

Također, kontrast se u prostoru očitava u odnosu svijetlih, izgrađenih elemenata naselja Lopud smještenih u udolini, naspram tamne prirodne vegetacije koja prekriva padine iznad njega. Iako je prostor uglavnom horizontalno raščlanjen, javljaju se elementi koji svojom vertikalnošću unose vizualnu kompleksnost u prostor – masiv brda s vrhom Balokovo, Kuk na kojem je smještena tvrđava Sutvrač, čempresate koje se s njega spuštaju prema naselju i unose dodatnu dinamiku u šumski volumen, te franjevački samostan s crkvom Gospe od Špilica kao glavni orijentir u prostoru. Opisani elementi tvore vizualno-doživljajno zanimljivu i vrijednu cjelinu, u kojoj se isprepliću elementi povijesnih karakteristika, poljoprivredni kultivirani krajobraz ali i netaknuta prirodna vegetacija i otvorena ploha mora (Slika 63-2). Iz njih se tako još uvijek iščitava cjelovitost izvorne kompozicije koja integrira prirodna obilježja prostora u izgrađeni dio naselja, iako je danas harmoničnost tog odnosa u zaleđu narušena. Uzrok tome je recentna (usitnjena i raspršena) izgradnja koja gabaritima i materijalima odskače od tradicionalne izgradnje otočnih naselja te je razbila integritet terasiranog polja i njegov jasan odnos prema naselju koji se izgubio kroz rahlu i sporadičnu gradnju bez urbanog reda. Također je izražen proces zapuštanja poljoprivrednih površina u terasiranom polju prema rubovima naselja radi kojeg se gubi kompleksnost krajobraznih uzoraka i umanjuje kvaliteta vizura na naselje. Također, vizualnu i doživljajnu vrijednost umanjuje i suvremena ugostiteljsko-turistička izgradnja hotelskog kompleksa Lafodia, s pratećim sadržajima, smještenog na vizualno istaknutoj poziciji prirodnijeg dijela uvala Lopud. Navedeni monolit hotela svojim gabaritima i dizajnom nije uklopljen u povijesno, obalno naselje u kojem se nalazi, a radi izražene vertikalnosti, vizualno je izložen iz šireg područja akvatorija i iz priobalnih naselja (Brsečine, Trsteno) te predstavlja najveću vizualnu degradaciju u ovom području.

Ovdje su tako prisutne vizure različitog karaktera – od širokih, panoramskih vizura iz rubnih dijelova naselja na padinama gdje se pogled pruža na cijelu uvalu Lopud, do kratkih vizura unutar povijesne jezgre naselja. U obalnom i morskom dijelu područja, pogledi su prema ostatku kopnenog dijela otoka definirani razvedenim padinama okolnih reljefnih uzvišenja, dok se u akvatoriju u potpunosti otvaraju. Od prostornih i vizualnih akcenata ističu se franjevački samostan s crkvom Gospe od Špilica, perivoj Đorđić-Mayneri i visoke palme ispred hotela Grand, koji uvjetuju prepoznatljivost područja.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Područje je vrlo kompleksno i obiluje raznolikim krajobraznim uzorcima, prirodnim i antropogenim koji su zajedno ostvarili skladan odnos čiji rezultat je cjelovit i prepoznatljiv karakter obalnog, povijesnog urbanog naselja uokvirenog terasiranim poljem i padinama pod prirodnom vegetacijom. Ovo krajobrazno područje posjeduje visoku povijesnu i asocijativnu vrijednost te jako izražen prostorni identitet. Kao najistaknutiji orijentir u prostoru ističu se franjevački samostan s crkvom Gospe od Špilica i visoke palme ispred hotela Grand, a koji uvjetuju dodatnu prepoznatljivost područja. Integritet područja, kao i njegove vizualno-doživljajne kvalitete, dijelom umanjuje zapuštanje tradicionalnih poljoprivrednih terasa na padinama i novogradnja te njen utjecaj na postupnu razgradnju poljoprivrednog krajobraza središnjeg terasiranog polja. No, najznačajniji negativni utjecaj na sliku naselja zasigurno je ostvaren predimenzioniranom izgradnjom hotelskog kompleksa Lafodia koji degradira ambijentalne vrijednosti krajobraza.

| Slika 63-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 63-3 Vizura sa sjeveroistoka, skica

| Slika 63-4 Vizura s kaštela, skica

| Slika 63-5 Aktivno terasirano polje koje se prožima s rahlom struktorm zaleđa naselja

| Slika 63-6 Franjevački samostan s crkvom Gospe od Špilica

| Slika 63-7 Mala povijesna jezgra otočnog naselja s ladanjskim i samostanskim kompleksima

| Slika 63-8 Hotelski kompleks Lafodia kao prostorna i vizualna degradacija

| Slika 63-9 Hotel Grand

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Krajobrazno područje je vrijedno kao cjelina zbog svoje izražene kulturno-povijesne vrijednosti, kompleksnosti i izraženog prostornog identiteta.
- | Posebno se ističu vrijedna civilna (ladanjska, parkovna i turistička) i sakralna (samostanska) kulturna baština.
- | Zaštićena kulturno povijesna cjelina naselja Lopud.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

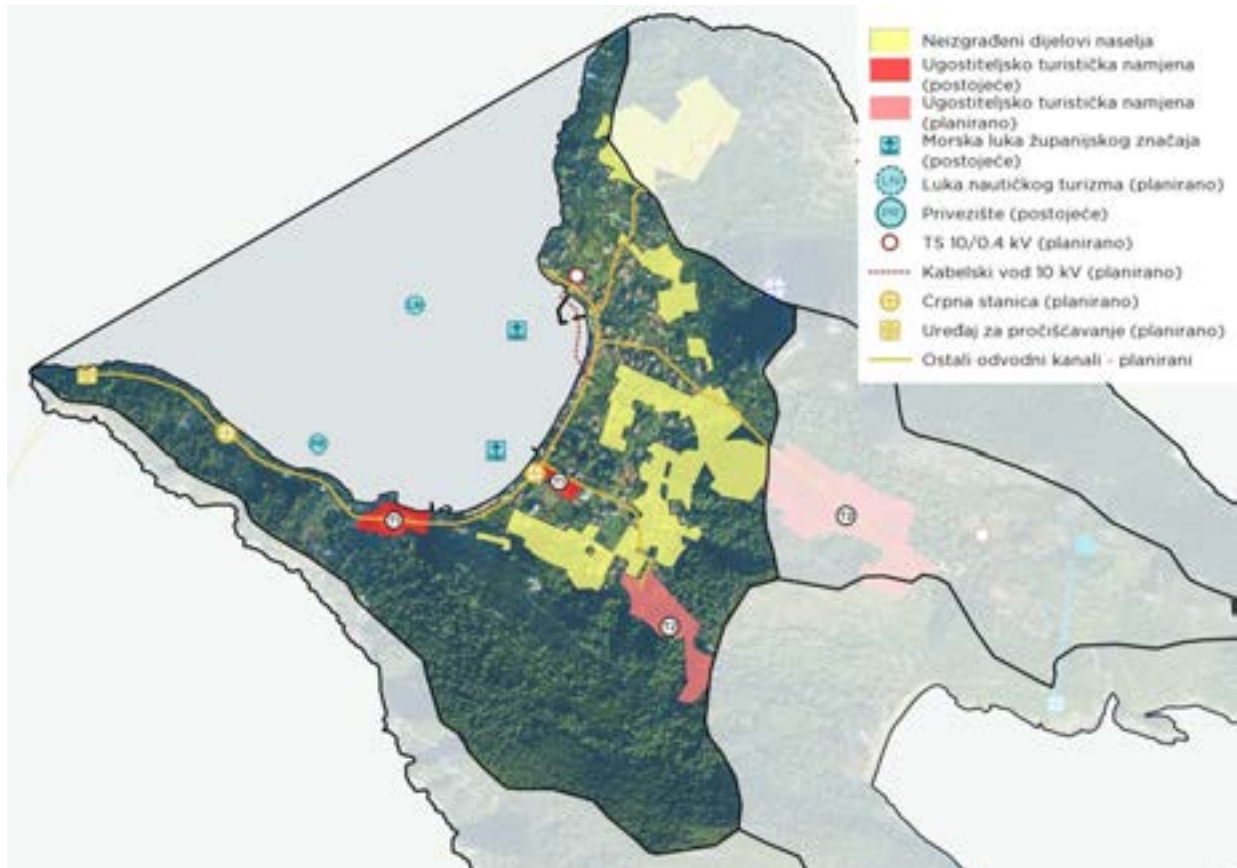
- | Širenje (recentne) izgradnje stambenih zgrada u polju koje svojim oblikovanjem i volumenom degradiraju ambijentalna obilježja.
- | Nestajanje poljoprivrednih krajobraza pod utjecajem zapuštanja poljoprivrednih površina.
- | Hotelski kompleks Lafodia kao prostorna i vizualna degradacija (Slika 63-8).
- | Šest gradilišta koja su sporadično prisutna unutar krajobraznog područje (prema korištenju zemljišta).

Razvojni pritisci:

- | **Neizgrađena građevinska područja naselja** šire se u zaleđu naselja, a obuhvaćaju prvenstveno površine pod mozaicima poljoprivrednih površina, poljoprivrednih površina sa značajnim udjelom prirodne vegetacije, crnogorične i mješovite šume, livade i pašnjake, makiju, prijelazno područje makije i šume.
- | Planirana **zona ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje – Skalini)**¹² u jugoistočnom dijelu kr. područja (prvenstveno područje crnogorične šume, dijelom polj. površine sa značajnim udjelom prirodne vegetacije), površine 2,80 ha.
- | Postojeća **ugost.-turist. zona nekadašnjeg hotela** (hotel trenutno nije u funkciji).
- | Planirana **TS 10/0.4 kV** uz obalu, u blizini sjevernog mola, unutar naselja.
- | Planiran **kabelski vod 10 kV**, morskim putem.
- | Planirana **luka nautičkog turizma (državnog značaja)**¹³.
- | Planirane **dvije crpne stanice sustava odvodnje otpadnih voda**, u središnjem dijelu naselja uz obalu i unutar crnogorične šume na zapadnom, obalnom dijelu kr. područja.
- | Planirani **odvodni kanali otpadnih voda** (kategorija: ostali) uz obalu, odnosno u koridorima postojećih staza.

¹² Prema uvjetima i tablici u Članku 72 i 73 PPUG DU, broj ležajeva: 300

¹³ Kapaciteti se definiraju UPU-om

Slika 63-10 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnika)

Tablica 63-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Vrlo visok (5)	Vrlo visok (5)

Smjernice

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Očuvati i poboljšati krajobrazni identitet Lopudskog zaljeva kroz očuvanje povijesnog urbanog naselja, neizgrađenih dijelova terasiranog polja i šumske vegetacije (crnogorične i mješovite šume, te makije), te revitalizaciju terasiranog poljodjeljskog krajobraza na padinama u zaleđu naselja koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku krajobraza.

Prirodni krajobraz

- Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna obala (stjenovita i pješčana) te autohtoni vegetacijski pokrov (makiju) i visoku crnogoričnu i mješovitu šumu, a posebno i čempresate, u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti, osim u slučajevima gdje su u koliziji s vrijednom kulturnom baštinom i zapuštenim maslinicima, a gdje je otvorena mogućnost njihovog uklanjanja (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).. Posebno očuvati šumovite padine na sjeveroistočnoj padini iznad povijesnog naselja (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate visoko vrijedne primjerke poljoprivrednog krajobraza – dijelove terasiranog polja i maslinika na terasama (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Spriječiti daljnje zarastanje poljoprivrednih površina u terasiranom polju i maslinika na terasama, odnosno očuvati vizualni identitet područja i tradicionalne kulturno-krajobrazne uzorke kroz aktivnu poljoprivrednu proizvodnju. Pri tome treba voditi računa da se zadrži postojeći tradicionalni usitnjeni uzorak u polju i parcelacija suhozidnih terasa na padinama i izbjegavaju velike monokulture.
- | Poticati daljnje održavanje aktivnih maslinika, i sagledati mogućnost revitalizacije starih maslinika na terasiranim padinama koji su trenutno zarasli u prirodnu vegetaciju makije, uz očuvanje povijesne parcelacije i terasirane strukture (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Predlaže se obnova ladanjskih sklopova, sakralnih i turističkih objekata i ostale zaštićene graditeljske baštine koja je u lošem stanju i propada, u skladu s njihovim kulturno povijesnim i arhitektonskim vrijednostima, metodama konzervacije, sanacije, restitucije i konzervatorske rekonstrukcije. Prije projekta obnove potrebno je izraditi konzervatorski elaborat koji osim zgrade uključuje i pripadajuće vanjske površine (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Na temelju navedene studije istražiti i predložiti način obnove povijesnih komunikacija na području Lopudskog zaljeva i tematski ih označiti (staza ladanjskih i samostanskih sklopova i crkvice, itd.).
- | Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, maslinike i prirodne vrijednosti (šumsku vegetaciju). Analizirati mogućnosti uređenja okolnog prostora posjetiteljskom infrastrukturom i turističkom signalizacijom.
- | Za evidentiranu parkovnu arhitekturu u sklopu povijesne jezgre potrebno je izraditi krajobrazno-konzervatorski elaborat u cilju njihove valorizacije i eventualne zaštite – ograđeni vrt ruševnog ljetnikovca Zamanja, ograđeni vrt ruševnog gotičkog zdanja Kneževa dvora i perivoj Mayneri-Đorđić (predložen za zaštitu kao spomenik parkovne arhitekture). Nakon toga potrebno je izraditi planove njihove obnove, revitalizacije i održavanja.

Planirana infrastruktura (vodokomunalna, energetska)

- | Razmotriti dislociranje **crpne stanice** smještene kod hotela Grand, **trafostanice smještene uz samostan i uređaja za pročišćavanje** smještenog na samom zapadnom rtu zaljeva, izvan samog centra naselja, stroge obalne zone i područja rta, u područja koja nisu vizualno izložena. U slučaju da dislociranje više nije moguće, obavezno je oblikovati krajobraz oko istih na način da su u potpunosti zaklonjeni od pogleda (preporučuje se izraditi projekt krajobrazne sanacije).
- | Prilikom izvođenja radova na **kabelskim vodovima i odvodnim kanalima**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje, a po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

Planirana pomorska infrastruktura

- | **Luku posebne namjene - luku nautičkog turizma** planirati na način da se proporcijama i mjerilom uklopi u akvatorij uvala, ne ugrožava dominantnu vizuru s plovnog puta na povijesni dio naselja (Knjiga A - Grafički prilog 5.3.) i po mogućnosti smjesti uz hotelski

kompleks Lafodia odnosno u područje koje već ima degradirane vizualno-doživljajne kvalitete.

- | Operativni kopneni dio luke nautičkog turizma planirati na način da ne bude izdvojen, ogradom ograđeni dio zaljeva već da se integrira s naseljem i bude povezan s njim dužobalnom šetnicom.
- | Najmanje 40% površine građevinske čestice operativnog dijela luke mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja i terasa).
- | Osigurati dovoljan broj propusta unutar novih pomorskih građevina (lukobrana).
- | Visinu nadmorskog dijela lukobrana uskladiti/prilagoditi tako da ne ugrožava vizuru na naselje.
- | Lukobran oblikovati na način koji poštuje i primjenjuje elemente tradicijske gradnje i materijala (korištenje kamenog nabačaja i kamene obloge).
- | Voditi računa o optimalnom broju sidrišta tako da akvatorij ne bude zatrpan brodovima i da se ne ugrožavaju vizure s mora na naselje Lopud.
- | Preporuka je da se kod privezišta i umjesto gatova koriste pontonske konstrukcije koje će biti „zglobno“ učvršćene uz obalu i pridržane za pilote ubušene u morsko dno.

Planirane zone ugostiteljsko-turističke namjene

- | Za planiranu **zonu ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje - Skalini)** prije izrade UPU-a napraviti potrebno je napraviti **Krajobrazni elaborat** koji će valorizirati postojeću vegetaciju, vrijedne geomorfološke elemente i vizure te čije rezultate je potrebno implementirati u daljnjoj izradi projektno-tehničke dokumentacije.
- | Kod gradnje planirane zone **ugostiteljsko-turističke namjene, T2** potrebno je primijeniti smjernice za razvoj turizma koje su dane u općim smjernicama (Poglavlje 1.4.1.).

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | Predlaže se razmotriti smanjenje neizgrađenog građevinskog područja naselja u sljedećim Izmjenama i dopunama PPUG i UPU-a naselja Lopud na način da se ne naruši omjer izgrađenih i neizgrađenih zona, kao i povijesne i novogradnje, a koji bi se provedbom prostornim planovima (PPUG i UPU) planiranih građevinskih zona značajno promijenio i utjecao na promjenu karaktera ovog krajobraznog područja. Naime, ostvarenjem planirane izgradnje cijelo krajobrazno područje bi u potpunosti izgubilo svoj karakter malog povijesnog urbanog naselja integriranog s terasiranim poljem i poprimilo obilježja apartmanskih naselja na kakve nailazimo svugdje na jadranskoj obali.
- | Zbog vizure na povijesno naselje s mora važno je da zapadno orijentirane padine iznad zaštićene cjeline naselja ostanu zelene (makija i mješovita šuma) čineći tako zelenu kulisu tradicijskim objektima naselja i franjevačkom samostanu s crkvom Gospe od Špilica. Ovaj prostor bi trebao biti prenamijenjen u zaštitno zelenilo.
- | Neizgrađeni dijelovi naselja su planirani u preostalim neizgrađenim dijelovima terasiranog polja. Preispitati mogućnost izuzimanja dijelova polja iz građevinskog područja odnosno njihovu prenamjenu u zaštitno zelenilo (a ostalo u funkciji poljoprivrednih površina) koje bi radilo cezure u gradnji. Posebno je važno da dio polja uz povijesni dio naselja ostane neizgrađen, jer s naseljem tvori funkcionalnu i vizualnu cjelinu. U tom dijelu vode povijesne komunikacije kroz gustu autohtonu vegetaciju (poput prašume) s kapelicom do središnjeg dijela otoka s ladanjskim i sakralnim sklopovima. Provedbom planirane izgradnje neće biti samo narušen integritet polja, nego će ono u potpunosti nestati i postati sastavni dio okućnica čime će naselje izgubiti jedno od svojih ključnih obilježja. Također će biti uništena povijesna komunikacija jedinstvenog pastoralnog ugođaja.

- | Širenje gradnje u građevnim područjima naselja Lopud posebice u vizualno izloženim padinama koja uokviruju naselje s poljem treba provoditi obazrivo na način da novi objekti ne izlaze iz silueta padina brda i da se gradnja zaustavi na nižim kotama terena, blažeg nagiba. Gradnju je ovdje potrebno planirati na način da veličina čestice za gradnju bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekta iznosi 8,0 m tako da najviša kota objekta ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, a najmanje 60% površine građevne čestice mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja i terasa). S obzirom da su padine obrasle u visoku šumsku vegetaciju, integracijom nove gradnje u zelenilo uspostavila bi se primjerenija slika naselja.
- | Ne planirati novu gradnju u zaštićenoj, povijesnoj jezgri, već samo rekonstrukciju; maksimalno očuvati sve prirodne dijelove obrasle u šumsku vegetaciju te postojeće maslinike.
- | Prije svake pojedinačne građevinske intervencije unutar javnih površina (obalna zona, javna zelena površina) potrebna je izrada jedinstvenih arhitektonsko-krajobraznih rješenja koja će utvrditi oblikovanje javnih otvorenih prostora, parka i dužobalne šetnice u javnom pomorskom dobru.
- | Planirati postavljanje urbane opreme u vidu klupa, nadstrešnica, koševa za otpatke i drugih naprava za šetnju i odmor na mjestima uz pješačke putove, uz javnu dužobalnu šetnicu, i javnim zelenim površinama.
- | Unutar kupališne zone nije dozvoljena montaža tobogana ili sličnih sportskih i rekreacijskih naprava.
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlja 1.2.2.1. i 1.2.3.)

64. PRIRODNA UVALA ŠUNJ

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.10. Krajobraz zaljeva s pjeskovitim plažama i padinama pod šumskom vegetacijom

| Slika 64-1 Vizura sa šetnice prema uvali Šunj

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje obuhvaća jugoistočni dio otoka Lopuda kojeg čini udolina omeđena strmim padinama i akvatorij uvale Šunj.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Prirodna pješčana plaža Šunj (Slika 64-4).
- | Gusta, visoka šuma crnog bora na padinama uvale (Slika 64-7).
- | Strme, gotovo vertikalne padine crvenkaste boje u zaleđu plaže koje odudaraju od stjenovite (vapnenačke) obale.
- | Crkva Sv. Leonarda sa spomenikom Viktoru Dyku.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Uvala Šunj nastala je podizanjem razine mora nakon posljednjeg ledenog doba, preplavlivanjem dijela središnje udoline i stvaranjem prostrane uvale. Nadmorska visina područja ne prelazi 130 m, a prevladava raspon visina 0-50 m i strme padine, s izuzetkom središnjeg dijela uvale (2°-12°) pod gustom, crnogoričnom šumom na plitkom i srednje dubokom smeđem tlu te crnici na vapnencima i dolomitima. Područje je karakteristično po dugoj, pjeskovitoj uvali (Slika 64-4), iako duži dio obalne linije čini strma, stjenovita obala razvedena uvalama M. Bige i V. Bige (Slika 64-6). Osim površinskih krških oblika na obali, razvijeni su i oni podzemni - niz polušpilja od rta Kuk do rta Skaleta, polušpilja na rtu Poluge, te jama Jaz.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Na padinama sjeverno od plaže nalaze se zapuštene poljoprivredne površine, od čega je terasirano polje u potpunosti prepušteno zarastanju, dok je na južnim padinama Ivanje brda vidljiva struktura uskih, suhozidnih terasa u zapuštanju. Istočno od njih nalazi se zaštićena crkva Sv. Leonarda (unutar PPUG-a) sa spomenikom Viktoru Dyku na Prijevoru (Z-5881), a na vršnom dijelu padina nad rtom Mrčica nalazi se evidentirana crkva Sv. Ferma. Kroz nekadašnji poljoprivredni krajobraz vodi nekoliko makadamskih putova koji spajaju naselje Lopud s plažom Šunj (Slika 64-5), a na kojoj se nalazi ugostiteljski objekt i jedan izdvojeni objekt.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao osobito vrijedan predjel - kultivirani krajobraz.

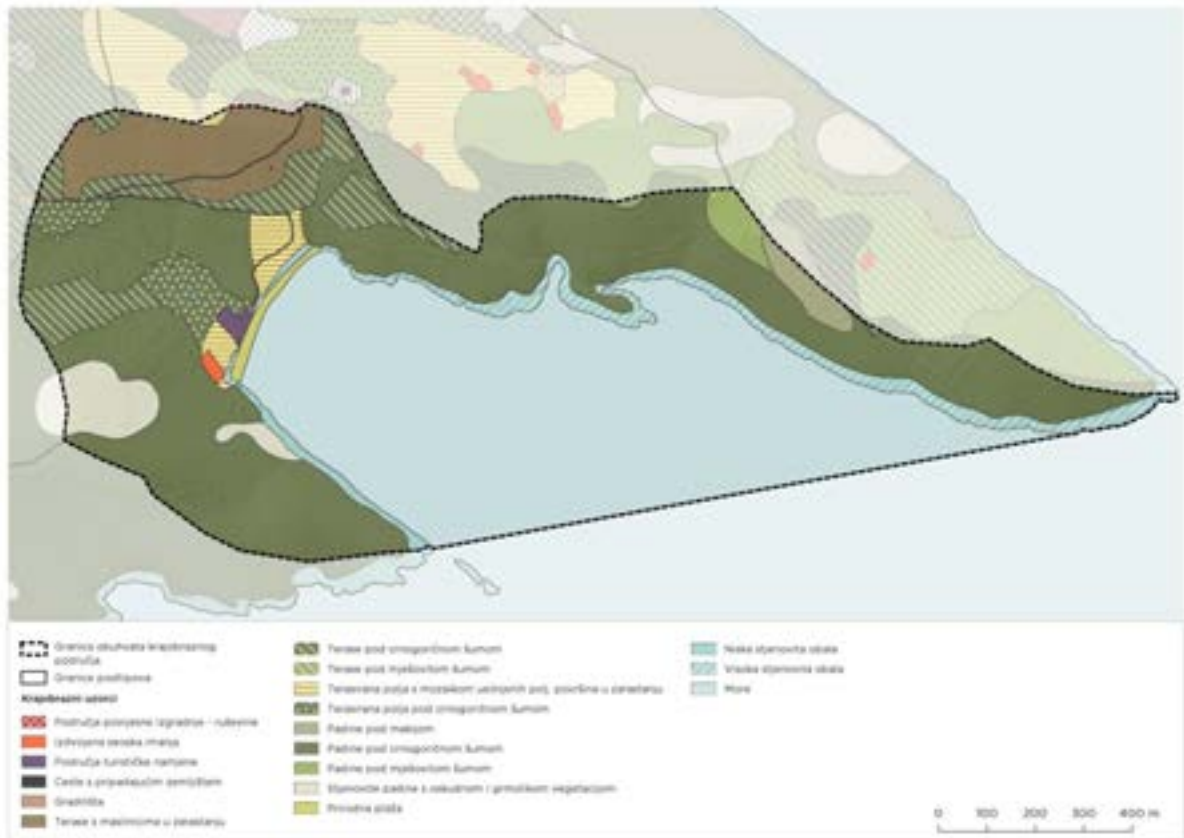
Vizualno-doživljajna obilježja

Područje uvale je izduženo, uokvireno strmim obalnim padinama, ali vrlo prostrano zbog velike, svijetle plohe mora omeđene dinamičnom obalnom linijom koja tvori snažan prostorni rub. Rub je dodatno naglašen u zaleđu pješčane plaže gdje se jasno ističu strme, gotovo vertikalne padine s tлом crvenkaste boje koje tipom odudaraju od ostatka obale. Reljefnom volumenu, raščlanjenom uvalama i jarugama, ploha tamnog šumskog pokrova unosi mirnoću i cjelovitost, u koju dinamiku unose svijetli, linijski potezi makadamskih putova i plaže.

Unatoč malom broju prostornih uzoraka (Slika 64-2), vizualni karakter ovog područja mijenja se kretanjem kroz prostor, što je uvjetovano dinamikom reljefa, visinom šumske vegetacije i stupnjem otvorenosti prostora. S puta iz smjera crkve Gospe od Šunja (Slika 64-1) otvaraju se panoramske vizure na uvalu, dok su kretanjem po putu iz naselja Lopud vizure uske, kratke i usmjerene volumenom šume. Od prostornih i vizualnih akcenata izdvaja se crkva Sv. Leonarda sa spomenikom Viktoru Dyku, autora Nikole Dobrovića.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Danas su u ovom krajobraznom području dominantno prirodnih obilježja, u najvećem dijelu očuvane vizualna cjelovitost i prostorni red. Vizualnu i doživljajnu vrijednost dijelom umanjuje ugostiteljski objekt s pratećim sadržajima, smješten na vizualno istaknutoj poziciji u središnjem dijelu uvale.

Slika 64-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 64-3 Vizura s plaže prema uvali Šunj, skica

| Slika 64-4 Duga, pjeskovita uvala

| Slika 64-5 Makadamski put koji spaja naselje Lopud s plažom Šunj

| Slika 64-6 Uvale M. i V. Bige

| Slika 64-7 Gusta, visoka šuma crnog bora na padinama uvale

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

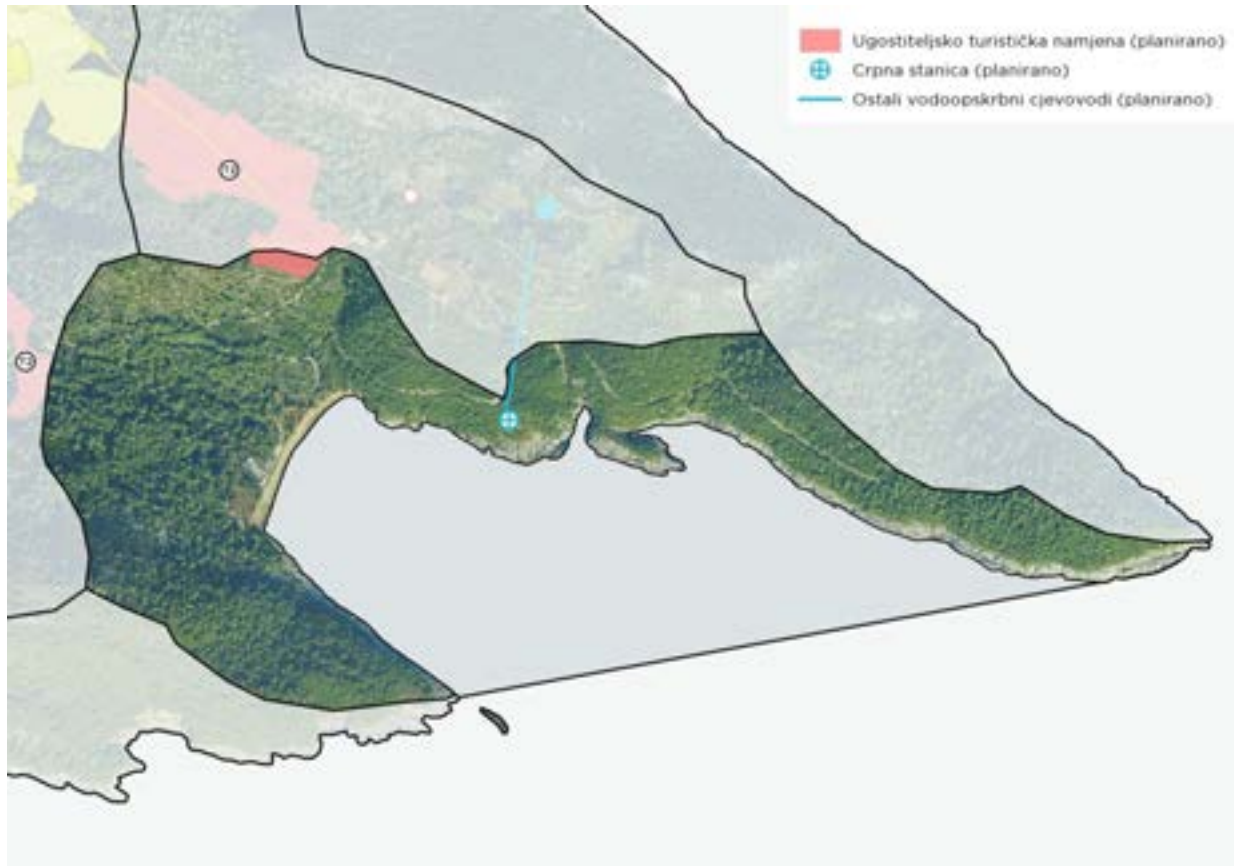
- | Očuvana prirodnost kao dominantno obilježje područja – gusta, crnogorična šuma crnog bora na padinama uvale, visoka stjenovita obala na kojoj su abrazijom stvoreni brojni krški oblici i more te duga i široka pješčana plaža.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Neadekvatna recentna izgradnja u vidu ugostiteljskih objekata na plaži.
- | Zapuštanje poljoprivrednih površina na terasiranim padinama.
- | Pojačani pritisak na krajobrazna obilježja uslijed razvoja kupališnog i nautičkog turizma.

Razvojni pritisci:

- | Planirana **zona ugostiteljsko-turističke namjene, T2 (turističko naselje – Sobovo selo)**¹⁴ u krajnjem sjevernom dijelu kr. područja, zauzima površine zapuštenih maslinika; ukupne površine oko 8 ha (manji dio unutar ovog kr. područja – 0,6 ha).
- | Planirana **crpna stanica sustava vodoopskrbe** u sjevernom dijelu kr. područja, iznad prirodne kamenite obale, unutar crnogorične šume.
- | Planiran **vodoopskrbni cjevovod** (kategorija: ostali) u sjevernom dijelu kr. područja, kroz crnogoričnu šumu.

| Slika 64-8 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

| Tablica 64-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Nizak (2)	Umjeren (3)

¹⁴ Prema uvjetima i tablici u Članku 69 PPUG DU, ukupno ležajeva: 500

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su prirodna pjeskovita i stjenovita obala, abrazijom stvoreni krški oblici te vegetacijski pokrov (crnogorična i mješovita šuma, makija) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Pošto se velik dio šumske vegetacije razvio na terasama koje su nekad korištene u poljoprivredne svrhe, sagledati mogućnost revitalizacije dijela zapuštenog poljoprivrednog, terasiranog krajobraza kulturama koje su se nekad koristile (masline, rogači, smokve, bademi, vinova loza, itd.) (Knjiga A – grafički prilog 2.16.).
- | Potrebno je sanirati zonu ugostiteljskih objekata s terasama na plaži na način da se njihov dizajn (oblikovanje i materijali) uskladi s prirodnim ambijentom prostora, a sve na ekološki prihvatljiv način.
- | Moguće je planiranje edukativnih staza i vidikovaca na istaknutim vizurnim točkama i na ostalim dijelovima ovog krajobraznog područja, ali se ne smiju isticati u vizuri s mora, već se oblikovanjem i materijalima moraju što više uklopiti u postojeći ambijent (Knjiga D - Grafički prilog 5.3.).
- | Prilikom izvođenja radova na **crpnoj stanici i cjevovodima**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje te stjenovita obala. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.
- | Razmotriti mogućnost izmještanja planirane **crpne stanice** na manje vizualno izloženu poziciju, a u slučaju da to nije moguće, istu je potrebno vizualno zakloniti planiranjem sadnje visoke vegetacije.
- | Redefinirati planiranu zonu **ugostiteljsko-turističke namjene, T2** na način da ne ulazi u ovo krajobrazno područje, posebice zato što je riječ o rubnom dijelu naselja koji se pruža rubom grebena te bi na taj način bio izrazito vidljiv s plaže gdje se nalazi najviše promatrača.

65. UVALA RURALNOG NASELJA DONJE ČELO

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.11. Krajobraz zaljeva s ruralnim i turističkim naseljima, terasiranim poljima i padinama pod šumskom vegetacijom

| Slika 65-1 Zračna vizura uvale Donje Čelo

Smještaj u prostoru

Navedeno krajobrazno područje obuhvaća sjeveroistočni dio otoka Koločepa, odnosno obalni prostor od rta Čavalinka do rta Ploče, s naseljem Donje Čelo i sjeveroistočnim dijelom Kamenog brda.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Široka i uvučena uvala s tradicionalnim naseljem i terasiranim poljem.
- | Definiranost uvale strmim padinama obraslim u kompaktnu šumsku vegetaciju (makija i crnogorična šuma).
- | Vrijedna kulturna baština (više arheoloških lokaliteta, Vila Rusko smještena na istaknutoj poziciji kod rta Mačuš, ljetnikovac Šoletić Baburica).
- | Turistički kompleks „Koločep“ smješten uz polje na pješčanoj plaži.
- | Terasirane padine pod maslinicima.
- | Park šuma Donje Čelo.
- | Niska stjenovita obala i pješčana u samoj uvali.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Šire područje uvučene, široke uvale Donje Čelo obuhvaća središnji, zaravnjeni dio (2°-12°) s nadmorskim visinama u rasponu 0-50 m te rubno područje strmih padina (20°-55°) s blažim dijelovima u produžecima polja (5°-20°). Najviši vrh je Križ (125,1 m), smješten u zapadnom dijelu obuhvata. Uvalu su oblikovala dva važna procesa – podizanje morske razine nakon posljednjeg ledenog doba rezultiralo je preplavlivanjem dijela središnje udoline te stvaranjem prostrane uvale, dok je procesom spiranja na padinama udolina ispunjena deluvijalnim konusima i proluvijalnim plavinama. Danas središnje polje čine plitka i srednje duboka smeđa tla na vapnencu. Obala je niska i stjenovita, u sjevernom dijelu područja strmija, a u središnjem dijelu uvale pjeskovita. Od prirodne vegetacije, prevladava crnogorična šuma alepskog bora i makija crnike na padinama udoline. Krajnji sjeverni dio ovog krajobraznog područja, prekriven makijom, zaštićen je u kategoriji park šume (Park makija u Donjem Čelu), dodatno naglašavajući svoj prevladavajući prirodan karakter.

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-e definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Karakter Donjeg Čela odredila su obilježja tradicionalne povijesne jezgre naselja koja se očitavaju u starim, tradicionalnim kamenim stambenim i sakralnim objektima, pojedinim objektima ljetnikovaca/vila, kao i ostacima kulturne baštine, terasiranim maslinicima (s gomilama) na padinama iznad naselja te središnjem obradivom polju. Potonje strukturalno čini terasirano polje s mozaikom usitnjenih poljoprivrednih površina oko kojeg se pružaju manji maslinici i voćnjaci, dok su na padinama prisutne terase, danas pretežito u zarastanju. U krajnjem sjevernom dijelu područja, antropogeni se utjecaj očitava tek u uskoj površini recentno revitaliziranog maslinika koja se pruža od obale prema naselju, te rijetkih napuštenih starih kamenih objekata i (zaraslih) staza. U središnjem dijelu naselja Donje Čelo ističe se danas zapušteni park Baburica, oblikovan 20-ih godina prošlog stoljeća. U jugozapadnom dijelu uvale i naselja danas prevladava više suvremena gradnja stambenih i ugostiteljsko-turističkih objekata (turistički kompleks hotela Koločep) s pratećim sadržajima.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), PPUG-om je evidentirano kao dio osobito vrijednog predjela – kultiviranog krajobraza i kulturno-povijesne cjeline otoka Koločepa, a naselje Donje Čelo je evidentirano kao ruralna cjelina. U naselju se ističe PPUG-om zaštićeni stambeni kompleks s toretom, te evidentirani lokaliteti – arheološki lokalitet Igalo, ostaci crkve Sv. Trojstva i dr. Na rubovima uvale nalaze se zaštićena kulturna dobra – Vila Rusko (Z-7015) kod rta Mačuš i Podvodno arheološko nalazište kod rta Ratac

(Z-63) južno od kojeg je smješten evidentirani ljetnikovac Šoletić Baburica. U zaleđu naselja, podno lvanjeg brda nalaze se još i arheološki lokalitet - ostaci crkve Sv. Mihajla (Z-6233).

Vizualno-doživljajna obilježja

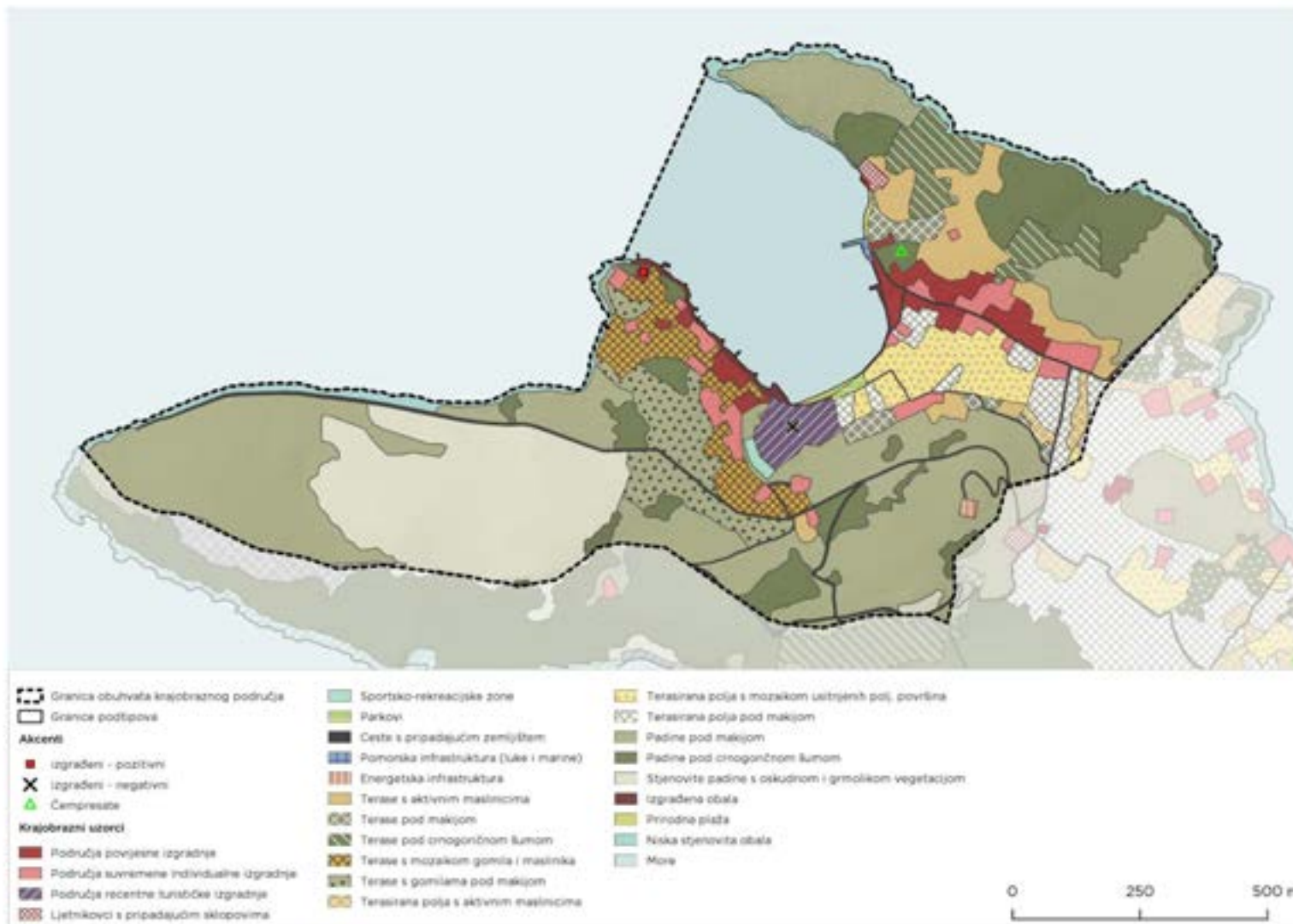
Cijelo krajobrazno područje se proteže sjeveroistočnim dijelom otoka Koločepa i otvara se prema obalnim naseljima u kopnenom dijelu Grada, dok je prema ostatku otoka zatvoreno rubovima reljefnih uzvišenja. Prema istočnom dijelu otoka otvara se tek kroz središnje, terasirano polje. Sama uvala unutar područja tvori zaokruženu ruralnu cjelinu organiziranu dosljedno prirodnim obilježjima prostora, u kojem je vidljiv prostorni red u privođenju zemljišta kulturi. Središnje polje čini ploha u čijem se rubnom dijelu prožima naselje s poljoprivrednim krajobrazom, okruženo padinama pod prirodnom vegetacijom i maslinicima te morem, koje uz padine Kamenog brda, Čavalike i Ratca, čini dominantan, prirodni element. Samo staro naselje je kompaktno i smješteno u kontaktnoj zoni sjeveroistočne padine i terasiranog polja i očuvanih arhitektonskih i ambijentalnih vrijednosti. Ono predstavlja suprotnost jugozapadnom dijelu uvale, gdje danas sve više prevladava suvremena gradnja stambenih i ugostiteljsko-turističkih objekata s pratećim sadržajima.

Iako mjerilom nije veliko, područje je zbog velikog broja reljefnih formi različitog karaktera teško sagledivo u cijelosti. Opisani elementi tvore zanimljivu i vrijednu cjelinu, u kojoj se antropogeni utjecaj smanjuje prema rubovima područja, dok je u središnjem dijelu naglašen povijesni kontinuitet korištenja prostora iz kojeg se još uvijek iščitava cjelovitost izvorne kompozicije koja integrira prirodna obilježja prostora u izgrađeni dio naselja, iako je danas harmoničnost tog odnosa narušena suvremenom izgradnjom i zapuštanjem poljoprivrednih površina radi kojih nestaju vrijedne vizure na naselje. Također, vizualnu i doživljajnu vrijednost dijelom umanjuju pojedini neuređeni dijelovi naselja, poput zarasle zone bivšeg javnog parka u samom centru naselja, uz hotel, kao i suvremenija izgradnja hotelskih i apartmanskih objekata, s pratećim sadržajima, smještenih na vizualno istaknutim pozicijama, na početku uvale i na padinama brda.

Prisutne su vizure različitog karaktera – od širokih, panoramskih vizura iz rubnih dijelova uvale, s makadamske prometnice uz zapadnu obalu i s padina Kamenog brda gdje se pogled pruža na uvalu i Koločepski kanal, do kratkih vizura unutar povijesne jezgre naselja. Područje je vizualno izloženo s prometnicom u kopnenom dijelu Grada (magistrala), iz obalnih naselja te s plovnog puta.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Uvala Donje Čelo ima mješoviti karakter, s izraženim antropogenim karakterom (ruralna cjelina tradicijskog naselja s terasiranim poljem i turističkim objektima) u središnjem dijelu, dok prema Čavaliki postaje prirodan (prirodan šumski pokrov), a prema Ratcu doprirodan (prirodan šumski pokrov u kombinaciji s poljoprivrednim površinama). Takvu izmjenju prati i smanjenje raznolikosti uzoraka prema rubovima, odnosno kompleksnost područja koja je centrirana uz uvalu Donje Čelo (Slika 65-2). Opisani elementi u naselju tvore zanimljivu i vrijednu cjelinu, u kojoj se isprepliću elementi povijesnih karakteristika, ali i netaknuta prirodna vegetacija i otvorena ploha mora, ali na smanjenje cjelovitosti i homogenosti karaktera najveći utjecaj ima promjena prostornih uzoraka (recentna turistička izgradnja) i načina korištenja prostora, kao i gubitak prostornog identiteta nestajanjem odnosa naselja i pripadajućeg okruženja. Prema rubovima, područje je uravnoteženije, većeg stupnja homogenosti i cjelovitosti karaktera, bez degradirajućih elemenata.

Slika 65-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 65-3 Sjeverna, zračna vizura krajobraznog područja, skica

| Slika 65-4 Tradicionalna i suvremena izgradnja na padinama uvale Donje Čelo

| Slika 65-5 Aktivni maslinici na terasama nad uvalom Orsan

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Vrijedna ruralna cjelina Donjeg Čela – sklop manjeg tradicionalnog naselja s terasiranim padinama pod aktivnim maslinicima iznad naselja i središnjim terasiranim poljem s mozaikom usitnjenih poljoprivrednih površina.
- | Vrijedna kulturna baština (više arheoloških lokaliteta, Vila Rusko smještena na istaknutoj poziciji kod rta Mačuš, ljetnikovac Šoletić Baburica).
- | Očuvana prirodnost padina uvale pod oskudnom i grmolikom vegetacijom te makijom (Čavalika, Kameno Brdo i Ratac)
- | Očuvana prirodna stjenovita obala izvan antropogeniziranog obalnog dijela unutar uvale.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Nestajanje poljoprivrednih krajobraza i njihove strukturne čitljivosti pod utjecajem zapuštanja poljoprivrednih površina.
- | Suvremena stambena i turistička izgradnja u obalnom prostoru kao prostorna i vizualna degradacija.
- | Zarasla zona bivšeg javnog parka u samom centru naselja.
- | Mobilni odašiljač u krajnjem istočnom dijelu sagledanog područja, ujedno i degradirajući element unutar istog.

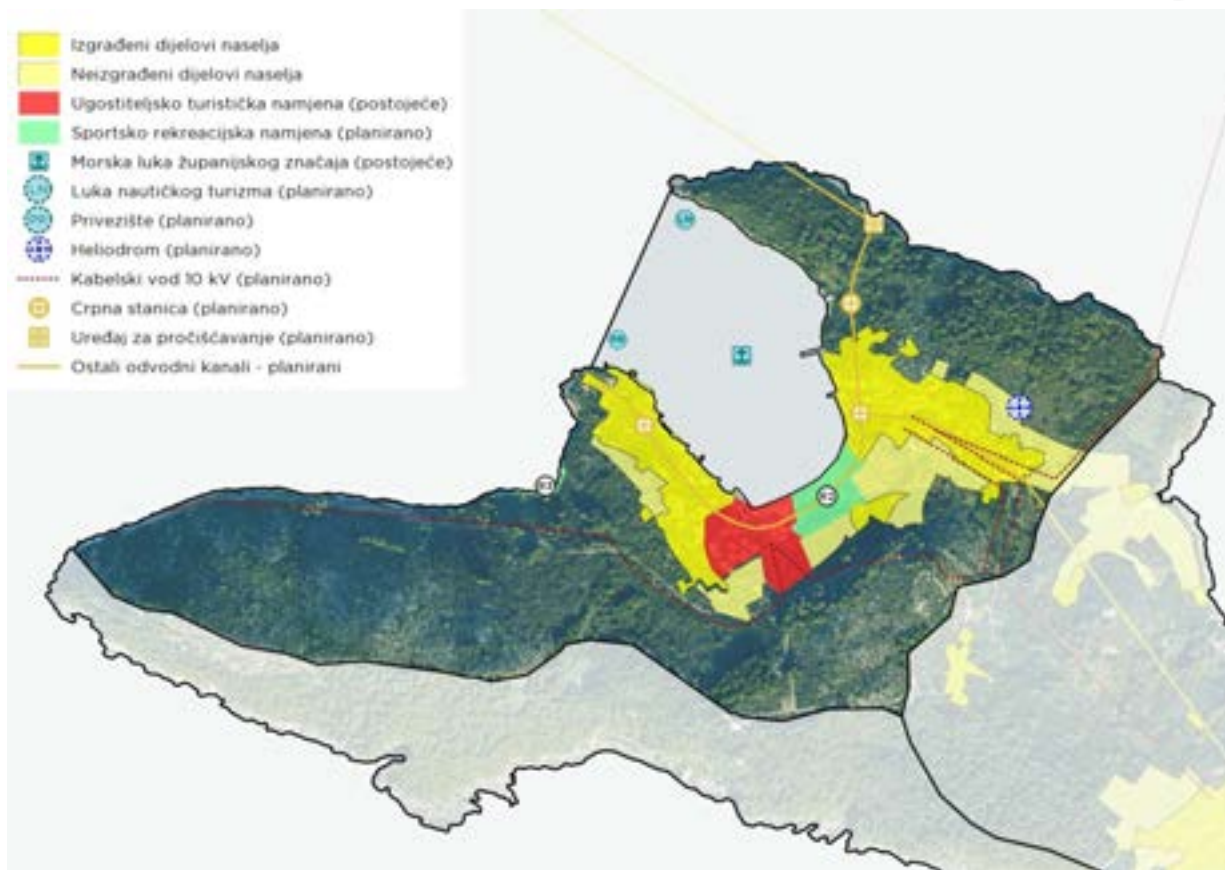

Razvojni pritisci¹⁵:

- | **Izgrađena građevinska područja naselja** obuhvaćaju i manje površine pod makijom, prijelaznim područjem makije i šume, crnogoričnom šumom, mozaicima polj. korištenja, maslinicima.
- | **Neizgrađena građevinska područja naselja**, tek djelomično izgrađena, neizgrađeni dijelovi planirani prvenstveno na području pod crnogoričnom šumom, prijelaznom području makije i šume, makiji, garigu, maslinicima, mozaicima poljoprivrednih površina.
- | Planirane **dvije zone sportsko-rekreacijske namjene**, jedna je R2 (sportsko-igralište) - veća zona (1,4 ha) u središnjem dijelu kr. područja, zauzima voćnjak i makiju, zarasli park, sve na početku uvale; manja zona R3 - kupališna zona (plaža, 800 m²) rubno na području kamenite obale.
- | Postojeća **zona ugostiteljsko-turističke namjene**, unutar koje postoje neizgrađeni dijelovi (makija).
- | Planirani **kabelski vodovi 10 kV** (kroz područje i kao veza s kopnom), u koridorima postojećih putova, dijelom kroz makiju.
- | Planirana **luka nautičkog turizma državnog značaja** i privezište¹⁶.
- | Planiran **helidrom** iznad naselja Donje Čelo.
- | Planirane **tri crpne stanice** unutar izgrađenih dijelova naselja i maslinika.
- | Planiran **UPOV** unutar makije / crnogorične šume.
- | Planirani **odvodni kanali** (kategorija: ostali) (s ispustom u more) u koridoru postojećih putova.

¹⁵ Podatak iz KKS Koločep Donje Čelo i Koločep Gornje Čelo: Urbanizacija građevinskog područja naselja zone mješovite namjene (M1) - pretežito stanovanje; urbanizacija neizgrađenog i neuređenog dijela naselja zone mješovite namjene (M1) - pretežito stanovanje; urbana sanacija javnih prostora; redefiniranje položaja i obuhvata zelenih površina te zona rekreacije;

¹⁶ Podatak iz KKS Koločep Donje Čelo i Koločep Gornje Čelo, kapaciteti se definiraju UPU-om

Slika 65-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 65-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Vrlo visok (5)	Vrlo visok (5)

Smjernice

Za ovo krajobrazno područje je napravljena detaljna **Krajobrazno-konzervatorska studija za UPU Koločep Donje Čelo i UPU Koločep Gornje Čelo** (Zelena infrastruktura d.o.o. i ASK ATELIER d.o.o., 2019. g.) koja je propisala detaljne smjernice za uređenje područja UPU-a, ali dijelom i šireg područja. Većina navedenih smjernica proizlazi iz izrađene studije.

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Očuvati i poboljšati krajobrazni identitet područja uvale Donje Čelo kroz očuvanje nerazdvojive cjeline tradicijskog ruralnog naselja i obrađenog terasiranog polja, visoke šumske vegetacije (crnogorične i mješovite šume, makije) na padinama, te revitalizaciju poljodjeljskog krajobraza na padinama u zaleđu naselja koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku krajobraza izraženog prostornog identiteta.

Prirodni krajobraz

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geografska obilježja kao što su prirodna obala te vegetacijski pokrov (makija crnike, crnogorična i mješovita šuma) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti. Posebno očuvati zaštićenu park šumu Donje Čelo i šumovite padine na sjevernoj obalnoj strani okrenutoj prema gradu Dubrovniku (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Na temelju studijske i projektne dokumentacije urediti postojeće i formirati nove šetnice i edukacijske staze s vidikovcima na području park šume Donje Čelo. Moguće je planiranje edukativnih staza i vidikovaca na istaknutim vizurnim točkama i na ostalim dijelovima ovog krajobraznog područja, ali se ne smiju isticati u vizuri s mora, već se oblikovanjem i materijalima moraju što više uklopiti u postojeći ambijent (Knjiga D - Grafički prilog 5.3.).
- | Određen dio šumske vegetacije razvio se na terasama koje su nekad korištene u poljoprivredne svrhe. Sagledati mogućnost revitalizacije dijela zapuštenog poljoprivrednog, terasiranog krajobraza, kulturama koje su se nekad koristile (masline, rogači, smokve, bademi, vinova loza, ...) (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate vrlo visoko (terase s maslinicima) i visoko vrijedne (terasirano polje s manjim zonama terasa u rubnom dijelu) primjerke poljoprivrednog krajobraza (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Spriječiti daljnje zarastanje poljoprivrednih površina u polju i maslinika na terasama, odnosno očuvati vizualni identitet područja i tradicionalne kulturno-krajobrazne uzorke kroz aktivnu poljoprivrednu proizvodnju.
- | Tradicionalne maslinike naselja treba održavati i po potrebi rehabilitirati zadržavajući povijesnu parcelaciju i terasiranu strukturu. Pozitivan primjer je revitalizirani maslinik na sjevernom dijelu krajobraznog područja koji se pruža iznad naselja, a kojeg treba očuvati i po mogućnosti prezentirati.

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Predlaže se obnova zaštićene graditeljske baštine koja je u lošem stanju i propada u skladu s njihovim kulturno povijesnim i arhitektonskim vrijednostima metodama konzervacije, sanacije, restitucije i konzervatorske rekonstrukcije (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Obnoviti u konzervatorsko-krajobraznoj studiji evidentirane povijesne komunikacije na području uvale Donje Čelo i tematski ih označiti.
- | Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, maslinike i prirodne vrijednosti (šumsku vegetaciju). Analizirati mogućnosti uređenja okolnog prostora posjetiteljskom infrastrukturom i turističkom signalizacijom.
- | Potrebno revalorizirati vrijedni povijesni parkovni prostor, Park Baburicu na temelju krajobrazno-konzervatorskog elaborata i izraditi projekt njegove obnove, respektirajući izvorne granice parkovnog prostora.
- | Područje arheološkog lokaliteta unutar zarasle zone javnog parka istražiti i prezentirati te uklopiti u buduće uređenje parka.

Planirana infrastruktura (vodokomunalna i energetska)

- | Prilikom izvođenja radova na **odvodnim kanalima, crpnim stanicama i UPOV-u** iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a

naročito stabla i njihovo korijenje te stjenovita obala. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati. Planirane crpne stanice i UPOV ukoliko se ne nalaze unutar šumske vegetacije, potrebno je vizualno zakloniti planiranjem sadnje visoke i grmolike vegetacije (projekt krajobrazne sanacije).

- | **Kabelski vodovi 10 kV** uglavnom su planirani u koridorima postojećih putova i samo dijelom kroz makiju pa ne bi trebali imati značajan utjecaj na krajobraz.

Planirana pomorska infrastruktura

- | Razmotriti potrebu izgradnje **luke posebne namjene - luka nautičkog turizma** u jednoj ovako maloj otočnoj sredini u neposrednoj blizini Grada Dubrovnika u kojem se već nalazi nekoliko luka nautičkog turizma. Luka nautičkog turizma je planirana odmah uz park šumu Donje Čelo, a za njenu izgradnju je potrebno osigurati i operativni kopneni dio luke. Izgradnjom luke nautičkog turizma neminovno će se promijeniti vizura na cijelu uvalu i ruralnu cjelinu u njenom zaleđu te je potrebno napraviti studiju izvodljivosti odnosno procijeniti njen održivi kapacitet s obzirom na mjerilo akvatorija uvale i dominantne vizure na naselje, te svakako uključiti lokalno stanovništvo u donošenje odluka o razvoju projekta.
- | Ukoliko se nastavi planirati gradnja nautičkog turizma kapaciteta do 100 vezova planirati na način da se proporcijama i mjerilom uklopi u akvatorij uvale Donje Čelo i ne ugrožava dominantnu vizuru s plovnog puta na istoimeno naselje (Knjiga D - Grafički prilog 5.3.).
- | Operativni kopneni dio luke nautičkog turizma planirati na način da ne bude izdvojen, ogradom ograđeni dio uvale, već da se integrira u naselje i bude povezan s njim dužobalnom šetnicom.
- | Najmanje 40% površine građevinske čestice operativnog dijela luke mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja i terasa).
- | Osigurati dovoljan broj propusta unutar novih pomorskih građevina (lukobrana).
- | Visinu nadmorskog dijela lukobrana uskladiti/prilagoditi tako da ne ugrožava vizuru na naselje Donje Čelo.
- | Lukobran oblikovati na način koji poštuje i primjenjuje elemente tradicijske gradnje i materijala (korištenje kamenog nabačaja i kamene obloge).
- | Voditi računa o optimalnom broju sidrišta tako da akvatorij ne bude zatrpan brodovima i da se ne ugrožavaju vizure s mora na naselje Donje Čelo.
- | Preporuka je da se kod privezišta i umjesto gatova koriste pontonske konstrukcije koje će biti „zglobno“ učvršćene uz obalu i pridržane za pilote ubušene u morsko dno.

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | Širenje gradnje u građevnim područjima naselja Donje Čelo, treba provoditi obazrivo na način da novi objekti ne izlaze iz siluete padina brda, te da svoje okućnice krajobrazno uredi sadnjom mediteranske visoke i grmolike vegetacije. Integracijom nove gradnje u zelenilo uspostaviti će se primjerenija slika naselja.
- | Gradnju planirati tako da se očuvaju kvalitetne i vrijedne vizure, kako iz naselja, tako i na naselje. Nova gradnja nije prihvatljiva na vrhu grebena iznad naselja Donje Čelo i na predjelu Mačus kao i na vizualno izloženim padinama iznad polja na predjelu Turovići, posebice na području tradicionalnog maslinika. Gradnjom na vrhovima grebena iznad naselja bi se nepovratno narušila prirodna silueta padina brda iznad tradicijskog naselja i kontura povijesnog naselja. Linije grebena moraju ostati neizgrađene i prirodne u funkciji zaštitnog zelenila. Ovo je osobito važno zbog vizura s mora.

- | Na predjelu Mačusa predlaže se novu gradnju unutar zadržavati na nižim dijelovima padina, a ne smještati na više, vizualno izloženije dijelove s plovnog puta i iz viših nasuprotnih dijelova naselja Donje Čelo.
- | Polje, posebice njegov središnji, sjeverni i zapadni dio, treba ostati neizgrađeno, odnosno u proizvodnoj funkciji (vrtovi). Pošto na otoku nema osobito vrijednih i vrijednih obradivih zemljišta (kategorije P1 i P2) koja se štite od prenamjene, polja u Donjem i Gornjem Čelu predstavljaju jedine veće i kompaktne zemljišne resurse pogodne za poljoprivrednu proizvodnju na cijelom otoku. Također, polja su važan dio integriteta ruralnih cjelina i sa naseljima čine funkcionalno doživljajnu cjelinu te bi njihovom izgradnjom uz nestalu proizvodnu funkciju bile trajno narušene kulturno-povijesne i vizualno-doživljajne kvalitete ovih ruralnih otočnih cjelina i nepovratno izgubljen njihov prostorni identitet.
- | Razmotriti smanjenje neizgrađenih dijelova građevinskog područja naselja s obzirom na mjerilo ruralne cjeline te postotak ne izgrađenog prostora unutar izgrađenih dijelova naselja i to na najvrijednijim i najosjetljivijim dijelovima koje čine polje, vrhovi grebena s obadje strane uvale i vizualno izložene strme padine. Preporuka je i spriječiti daljnje linijsko širenje naselja Donje Čelo i njegovo spajanje s građevinskom zonom na predjelu Lampričevo već zadržavanje postojeće zelene cezure.
- | U povijesnom dijelu nova gradnja zbog brojnih povijesnih zgrada treba polaziti s načela obnove postojećih građevina i zamjenske gradnje, rekonstrukcije i rekonpozicije postojećih građevina po principima tradicijskog graditeljstva bez mogućnosti povećanja, a nova gradnja mora biti isključivo po principima tradicijske izgradnje uz obvezno uklapanje u postojeći kontekst u pogledu općih gabarita gradnje, materijala i oblikovanja. To se odnosi na povijesni dio naselja Gornje Čelo.
- | Unutar zelene površine u zaleđu plaže osigurati dodatan pojas visokog zaštitnog zelenila, sadnjom poteza stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama), kojim bi se formirala zelena kulisa plaži i osigurao hlad.
- | Gradnju na području središnjeg obradivog polja planirati isključivo unutar neizgrađenih područja izgrađenog dijela naselja, na njegovim rubnim dijelovima, odnosno bliže postojećim objektima i putu koji se na jugu pruža uz polje, tako da je ista prilagođena postojećoj morfologiji terena i kontaktnoj zoni padina i zaravnjenog dijela polja (trenutno korištenog).
- | Prostornim planom planirane zaštitnu zelenu površinu (Z) i sportsko-rekreacijsku (R2) u središnjem dijelu (danas zarasla površina) preporuka je prenamijeniti u javni park u svrhu uređenja parkovne površine, sa sadržajima namijenjenim stanovnicima naselja Donje Čelo i turistima (parkovno uređena površina, urbana oprema, rekreacijski sadržaji, prostor za manifestacije).
- | Posebno sačuvati crnogoričnu šumsku vegetaciju u rubnom sjevernom dijelu naselja Gornje Čelo i integrirati u građevinsko područje kao zaštitno zelenilo.
- | Kamenitu obalu ispod Vile Rusko, u krajnjem sjevernom djelu cjeline, ostaviti u postojećem prirodnom stanju, bez novih intervencija, kao i dva manja sklopa crnogorične šume koja je dijele od ostalih objekata.
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje, te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlja 1.2.2.2. i 1.2.3.)

Degradirani krajobraz

- | Sanirati postojeća istezališta i privežišta, odnosno uskladiti stilove njihove završne obrade.

66. UVALA RURALNOG NASELJA GORNJE ČELO

2.1.2. Krajobraz naseljenih kultiviranih otoka

2.1.2.11. Krajobraz zaljeva s ruralnim i turističkim naseljima, terasiranim poljima i padinama pod šumskom vegetacijom

| Slika 66-1 Zračna vizura uvale Gornje Čelo

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje obuhvaća središnji i istočni dio otoka Koločepa, od uvale M. Ploče do uvale Jekavac, uključujući i padine zaleđa do klifova iznad uvala Sapluni i Podpolje.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Široka razvedena uvala s tradicionalnim naseljem i aktivnim terasiranim poljem.
- | Terasirane padine pod maslinicima sjeverozapadno od naselja Gornje Čelo.
- | Obraslost padina u kompaktnu šumsku vegetaciju (makija, crnogorična i mješovita šuma) koja mahom prekriva terase i nekadašnja terasirana polja u sjevernom dijelu.
- | Niska stjenovita obala i pješčana uvalama.
- | Park šuma Gornje Čelo.
- | Izgradnja i apartmanizacija sjeverozapadnog obalnog dijela.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Istočni dio Koločepa pretežito čini zaravnjeno područje, s rasponom visina 0-90 m (istaknuti vrh Brač u zapadnom dijelu područja, 87 m) na većem području prostiranja pa su tako i nagibi uglavnom blagi (2°-12°), izuzev rubnih padina brda i obale (12°-32°). Uvala Gornje Čelo nastala je nakon posljednjeg ledenog doba, a procesi spiranja na padinama iznad uvale ispunili su udolinu rastresitim naslagama smanjene vodopropusnosti koje su omogućile djelomično zadržavanje vode i razvoj naselja. U podnožju suhe drage smještene južno od Gornjeg Čela, uz jugoistočni rub područja oblikovana je i manja uvala Jekavac. Obala je niska i stjenovita, na dijelovima strma, a uvale pješčane. Sagledano je područje prvenstveno prekriveno makijom crnike u sjevernom, te crnogoričnom šumom alepskoga bora u južnom dijelu područja, a južno od uvale javljaju se i manji sklopovi mješovite šume. Južno od polja u Gornjem Čelu dio ovog krajobraznog područja, prekriven crnogoričnom šumom, zaštićen je u kategoriji park šume (Park šuma alepskog bora u Gornjem Čelu).

Čitavo krajobrazno područje (s akvatorijem) pripada području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, te je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti. Također čitavo područje je PPDNŽ-e definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Sagledani prostor naselja Gornje Čelo sa zaseocima, odlika je manjeg tradicionalnog naselja, sa starim, kamenim stambenim, i sakralnim objektima (kapelicama) – ujedno i izgrađenim prostornim orijentirima, terasiranim maslinicima na padinama iznad naselja te središnjim terasiranim poljem. Dvije uvale unutar područja, Gornje Čelo i Don Đivan, karakterno su različite; uvala Gornje Čelo uvelike je izmijenjena pod antropogenim utjecajem – izgradnjom aparthotela Kalamota, kao i betoniranjem površina ispred istog te uređenjem plaže s ugostiteljskim objektom do postojećeg glavnog pristaništa naselja. Pritom se uz samu plažu te iznad iste pruža betonirana šetnica, koja vodi do uvale Don Đivan, u kojoj se antropogeni utjecaj očitava tek u dvama manjim, kamenim objektima s pripadajućim (kamenom obloženim) molovima, te navedenoj šetnici. Uzak obalni pojas stjenovite obale u sjevernom dijelu područja dijelom je izgrađen, prvenstveno manjim apartmanskim jedinicama smještenim u uvalama, a navedeni su objekti suvremenijeg stila izgradnje. Pojačana suvremena izgradnja (osobito u sjevernom dijelu uz obalu) svojim obilježjima utječe na degradaciju poljoprivrednog krajobraza. Središnje, terasirano polje prvenstveno je određeno mozaikom poljoprivrednih površina i aktivnim maslinicima, no uočava se i njegovo djelomično zarastanje. Na reljefno istaknutijim pozicijama, odnosno padinama brda iznad uvale smješteni su i (izdvojeni) zaseoci (Dinkovo Selo, Čemilje, Borje), uz koje se prvenstveno vežu manji maslinici. U sjevernom dijelu područja nalazi se otvoreno, zapušteno polje s terasiranim padinama Kamenog brda i djelomično aktivne poljoprivredne površine (maslinici, voćnjaci) u terasiranom polju sjeverozapadno od uvale Gornje Čelo (Lampričevo, Donja Peča, Na Križu). Središnjim dijelom sagledanog područja pruža se i glavna poveznica dvaju otočnih naselja, betonirana (pješačka) staza koja spaja Donje i Gornje Čelo.

Čitavo područje je PPDNŽ-om definirano kao dio kulturnog krajolika (Ladanjski i agrarni krajolik Elafita), a PPUG-om je evidentirano kao dio osobito vrijednog predjela – kultiviranog krajobraza i kulturno-povijesne cjeline otoka Koločepa. Izgrađeni dio uvale Gornje Čelo evidentiran je kao vrijedna ruralna cjelina, a u kojem se nalazi preventivno zaštićeni sakralni objekt – crkva Sv. Antuna Padovanskog (P-6287). Kroz čitav obuhvat područja raspoređeni brojni evidentirani arheološki lokaliteti, među kojima se posebno ističu evidentirane urbanističko-arhitektonske cjeline u sjeverozapadnom zaleđu područja; Kuće Ranjina s ostacima crkve Sv. Vlaha i kompleks Svilokos i crkva Sv. Nikole s grobljem (Z-6150). Južno od uvale Gornje Čelo nalaze se dva zaštićena

arheološka lokaliteta - ostaci crkve Sv. Barbare na položaju Borje kod Gornjega Čela (Z-6203) i ostaci crkve Sv. Frana (Z-6155).

Vizualno-doživljajna obilježja

Područje je kompaktno, plošnog karaktera i teško sagledivo zbog niske reljefne raščlanjenosti i visoke šumske vegetacije u kombinaciji s poljoprivrednim površinama u zapuštanju. Teksturom i bojom prilično jednoliko, sjeveroistočni rub područja je artikuliran obalnom linijom čija razvedenost oblika kulminira u uvali Gornje Čelo i tako umanjuje kompaktnost i jednostavnost ukupne forme područja. Prostorna se dinamika unutar promatranog prostora udoline očitava i u izmjenama plošnog karaktera manjih svijetlih polja, maslinika i voćnjaka, naspram postojećeg prirodnog pokrova (pretežito više, tamnije šumske vegetacije), u čemu se ogleda i kontrast prostora, dodatno naglašen svijetlim potezom stjenovite obale naspram dubokog i tamnog mora.

Najveća raznolikost uzoraka prisutna je u naselju Gornje Čelo. Ovdje je vidljiva tradicionalna izgradnja na rubu udoline u kojoj je formirano središnje terasirano polje. Danas se identitet prostora i prostorni red uzoraka u naselju gubi pod utjecajem suvremene izgradnje i zapuštanja poljoprivrednih površina. Navedenu sliku tradicionalnog naselja djelomično narušavaju elementi degradirajućih karakteristika, koji uključuju betonirane površine ispred aparthotela Kalamota i neuređene površine oko ugostiteljskog objekta uz luku, smješteni na vizualno veoma istaknutim pozicijama. Uravnoteženost i cjelovitost područja dodatno je umanjena izgradnjom suvremenim, apartmanskim objektima u uvalama sjeverno od Gornjeg Čela.

Vizure se na ovo područje pružaju tek s pojedinih viših dijelova, kao npr. zone mobilnog odašiljača na zaravnjenom dijelu brda, iako i ovdje viša vegetacija onemogućava sagledavanje prostora u cijelosti. Pritom su vanjski, obalni dijelovi ovog područja sagledivi s mora, odnosno plovnog puta koji se pruža Koločepskim kanalom. U naselju Gornje Čelo obraslost visokom šumskom vegetacijom igra ulogu u djelomičnom zaklanjaju pogleda, stoga su najobuhvatnije vizure prvenstveno moguće iz samih uvala, odnosno s plovnog puta. U tim vizurama se pritom ističu prirodni orijentiri poput manjih čempresata u rubnom, sjeverozapadnom dijelu naselja te oko Borja, kao izgrađeni akcent ističe se groblje s crkvom Sv. Nikole.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Uvala Gornje Čelo ima mješoviti karakter, s izraženim antropogenim karakterom (ruralna cjelina tradicijskog naselja s terasiranim poljem i turističkim objektom) u središnjem dijelu, dok prema južnom dijelu postaje više prirodan (kompaktan šumski pokrov), a prema sjevernom dijelu više doprirodan (prirodan šumski pokrov u kombinaciji s većim dijelom zaraslim poljoprivrednim površinama). Takvu izmjenu prati i smanjenje raznolikosti uzoraka prema rubovima, odnosno kompleksnost područja koja je centrirana uz uvalu Gornje Čelo. Opisani elementi u naselju tvore zanimljivu i vrijednu cjelinu, u kojoj se isprepliću elementi povijesnih karakteristika, ali i netaknuta prirodna vegetacija i otvorena ploha mora, ali na smanjenje cjelovitosti i homogenosti karaktera najveći utjecaj ima recentna obalna izgradnja u sjeverozapadnom dijelu područja, zapuštanje poljoprivrednih krajobraza, te nestajanje višestoljetnog odnosa naselja i pripadajućeg mu polja izgradnjom u samom polju. Posljedica toga je djelomični gubitak prostornog identiteta. No, unatoč tome, područje je još uvijek većim dijelom uravnoteženo te pokazuje visok stupanj homogenosti i cjelovitosti krajobraznog karaktera.

| Slika 66-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 66-3 Zračna vizura s jugoistoka, skica

| Slika 66-4 Niska, stjenovita obala u uvali Gornje Čelo

| Slika 66-5 Zračna vizura na uvale Gornje Čelo i Don Đivan

| Slika 66-6 Vizura s mora na uvalu Gornje Čelo

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Krajobrazno područje je vrijedno kao cjelina zbog svoje kompleksnosti i izraženih prirodnih i kulturno-povijesnih kvaliteta.
- | Posebno se ističu ruralna cjelina Gornjeg Čela (sklop manjeg tradicionalnog naselja s terasiranim maslinicima na padinama iznad naselja i središnjim terasiranim poljem s mozaikom usitnjenih poljoprivrednih površina, vrijedna arheološka i sakralna kulturna baština, te očuvanost gustog šumskog pokrova čiji je sastavni dio i zaštićena park šuma Gornje Čelo.

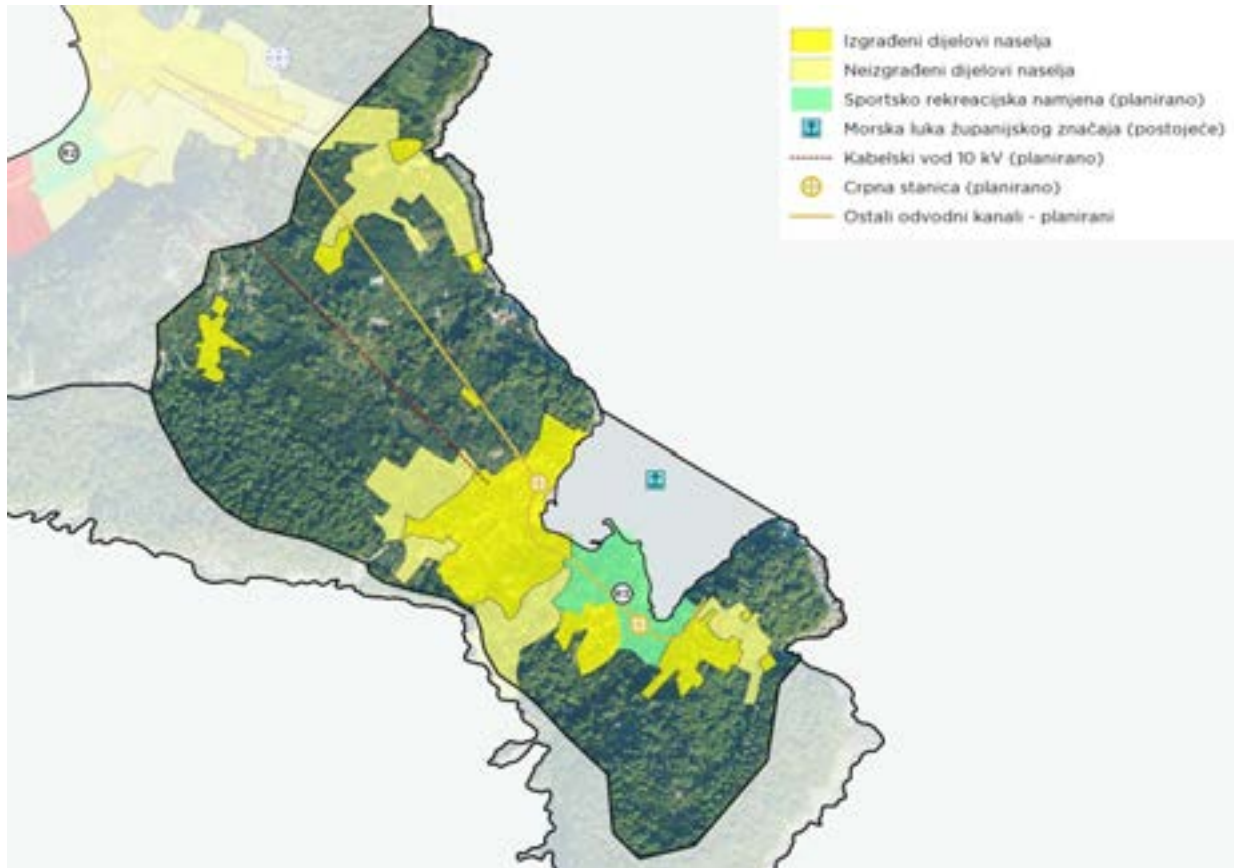

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Izgradnja elemenata suvremenijeg stilskog izričaja u tradicionalnom otočnom naselju, što je posebno izraženo u sjeverozapadnom obalnom dijelu.
- | Betoniranje površina ispred aparthotela Kalamota u uvali Gornje Čelo radi uređenja pratećih sadržaja, smještenih na vizualno istaknutim pozicijama.
- | Neuređene površine oko ugostiteljskog objekta uz luku kao prostorna i vizualna degradacija.
- | Zapuštanje poljoprivrednih površina u središnjem polju.

Razvojni pritisci:

- | **Izgrađena građevinska područja naselja** obuhvaćaju i (manje) površine pod makijom, prijelaznim područjem makije i šume, crnogoričnom i mješovitom šumom, mozaicima polj. korištenja, maslinicima.
- | **Neizgrađena građevinska područja naselja**, tek djelomično izgrađena, neizgrađeni dijelovi zauzimaju površine pod crnogoričnom i mješovitom šumom, livade i pašnjake, maslinike, zapuštene polj. Površine.
- | Planirana **zona sportsko-rekreacijske namjene, R3 (kupališna zona)** površine gotovo 3 ha, planirana prvenstveno na području pod crnogoričnom šumom, ali i pod mješovitom šumom, dijelom na maslinicima te na prirodnoj kamenitoj obali.
- | Planiran **kabelski vod 10 kV**, prvenstveno kroz makiju, dijelom kroz maslinike.
- | Planirane **dvije crpne stanice** unutar izgrađenih dijelova naselja i maslinika/šume.
- | Planiran **odvodni kanal** (kategorija: ostali) u koridoru postojećih putova te kroz šumu i maslinike.

Slika 66-7 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 66-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Vrlo visok (5)	Vrlo visok (5)

Smjernice

Za ovo krajobrazno područje je napravljena detaljna **Krajobrazno-konzervatorska studija za UPU Koločep Donje Čelo i UPU Koločep Gornje Čelo** (Zelena infrastruktura d.o.o. i ASK ATELIER d.o.o., 2019. g.) koja je propisala detaljne smjernice za uređenje područja UPU-a, ali dijelom i šireg područja. Većina navedenih smjernica proizlazi iz izrađene studije.

Slika krajobraza/krajobrazni identitet

- Očuvati i poboljšati krajobrazni identitet područja uvale Gornje Čelo kroz očuvanje nerazdvojive cjeline tradicijskog ruralnog naselja i obrađenog terasiranog polja, visoke šumske vegetacije (crnogorične i mješovite šume, makije) na padinama, te revitalizaciju poljodjeljskog krajobraza na padinama u sjevernom zaleđu naselja koji zajedno tvore kompleksnu i harmoničnu sliku krajobraza izraženog prostornog identiteta.

Prirodni krajobraz

- | Očuvati elemente prirodne topografije kao što su prirodna obala te vegetacijski pokrov (makija crnike, crnogorična i mješovita šuma) u okviru njihovih sadašnjih površina i u što većem stupnju njihove prirodnosti. Posebno očuvati zaštićenu park šumu Gornje Čelo i šumovite padine na sjeveroistočnoj obalnoj strani okrenutoj prema gradu Dubrovniku (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Na temelju studijske i projektne dokumentacije urediti postojeće i formirati nove šetnice i edukacijske staze na području park šume Gornje Čelo. Moguće je planiranje edukativnih staza i vidikovaca na istaknutim vizurnim točkama i na ostalim dijelovima ovog krajobraznog područja, ali se ne smiju isticati u vizuri s mora, već se oblikovanjem i materijalima moraju što više uklopiti u postojeći ambijent (Knjiga D - Grafički prilog 5.3.).
- | S obzirom da se određeni dio šumske vegetacije razvio na terasama koje su nekad korištene u poljoprivredne svrhe, sagledati mogućnost revitalizacije dijela zapuštenog poljoprivrednog, terasiranog krajobraza, kulturama koje su se nekad koristile (masline, rogači, smokve, bademi, vinova loza, ...) i gdje nije u koliziji s visokom šumskom vegetacijom (Knjiga A - Grafički prilog 2.16.).

Poljoprivredni (kultivirani) krajobraz

- | Maksimalno očuvati i revitalizirati Studijom prepoznate visoko vrijedne primjerke poljoprivrednog krajobraza - dijelove terasiranih polja (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Spriječiti daljnje zarastanje poljoprivrednih površina u terasiranom polju sjeverno od naselja Gornje Čelo i maslinika na terasama, odnosno očuvati vizualni identitet područja i tradicionalne kulturno-krajobrazne uzorke kroz aktivnu poljoprivrednu proizvodnju.
- | Tradicionalne maslinike naselja treba održavati i po potrebi rehabilitirati zadržavajući povijesnu parcelaciju i terasiranu strukturu.

Kulturna baština i ladanjski krajobraz

- | Predlaže se obnova zaštićene kulturne baštine (sakralne i civilne) koja je u lošem stanju i propada, u skladu s njihovim kulturno povijesnim i arhitektonskim vrijednostima, metodama konzervacije, sanacije, restitucije i konzervatorske rekonstrukcije (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Obnoviti konzervatorsko-krajobraznom studijom evidentirane povijesne komunikacije na ovom dijelu otoka i tematski ih označiti. (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Po potrebi uspostaviti i urediti nove edukacijske staze i oznake koje obuhvaćaju kulturno naslijeđe, ruralne cjeline i prirodne vrijednosti.
- | Kako su na području evidentirani brojni arheološki lokaliteti iste se predlaže istražiti i dokumentirati. Primjereno konzervirani i prezentirani mogu postati prostorne atrakcije i sastavni dio edukacijskih ruta (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).

Planirana infrastruktura (vodokomunalna i energetska)

- | Prilikom izvođenja radova na **odvodnim kanalima, crnim stanicama i kabelskim vodovima**, iste je potrebno pažljivo izvoditi na način da se u što manjoj mjeri oštećuje rubna vegetacija, a naročito stabla i njihovo korijenje. Po završetku radova, radni pojas potrebno je sanirati.

Građevinska područja naselja (izgrađena i neizgrađena)

- | Širenje gradnje u građevnim područjima naselja Gornje Čelo, treba provoditi obazrivo na način da novi objekti ne izlaze iz siluete padina brda i integriraju se u postojeću visoku vegetaciju i maslinike, te da svoje okućnice krajobrazno uredi sadnjom mediteranske visoke i grmolike vegetacije.
- | Razmotriti smanjenje neizgrađenih dijelova građevinskog područja naselja s obzirom na mjerilo ruralne cjeline te postotak neizgrađenog prostora unutar izgrađenih dijelova naselja i to na najvrijednijim i najosjetljivijim dijelovima koje čine polje, vrhovi grebena s sjeverne strane uvale, područje park šume Gornje Čelo i ambijentalno vrijedne uvale Don Đivani. Preporuka je i spriječiti daljnje linijsko širenje naselja Donje Čelo i njegovo spajanje s građevinskom zonom na predjelu Lampričevo već zadržavanje postojeće zelene cezure kao i daljnje širenje obalne izgradnje u tom dijelu krajobraznog područja.
- | Nova izgradnja treba se planirati na području bližim postojećim građevinskim zonama i na predjelima koji su najmanje vizualno izloženi s plovnog puta i iz viših dijelova naselja Gornje Čelo.
- | Polje, iako je gradnja u njemu već prisutna, treba ostati neizgrađeno, odnosno u proizvodnoj funkciji (vrtovi). S obzirom da na otoku nema osobito vrijednih i vrijednih obradivih zemljišta (kategorije P1 i P2) koja se štite od prenamjene, polja u Donjem i Gornjem Čelu predstavljaju jedine veće i kompaktne zemljišne resurse pogodne za poljoprivrednu proizvodnju na cijelom otoku. Također polja su važan dio integriteta ruralnih cjelina i sa naseljima čine funkcionalno doživljajnu cjelinu, te bi njihovom izgradnjom uz nestalu proizvodnu funkciju bile trajno narušene kulturno-povijesne i vizualno-doživljajne kvalitete ovih ruralnih otočnih cjelina i nepovratno izgubljen njihov prostorni identitet.
- | Preispitati mogućnost prenamjene područja polja u Gornjem Čelu u zaštitno zelenilo iz razloga što još uvijek nije u potpunosti izgrađeno, a važno je za očuvanje cjelovitosti i identiteta ruralne cjeline.
- | U području evidentirane graditeljske cjeline u Gornjem Čelu nova gradnja zbog brojnih zgrada u tradicijskoj gradnji treba polaziti s načela obnove postojećih građevina i zamjenske gradnje, rekonstrukcije i rekonpozicije postojećih građevina po principima tradicijskog graditeljstva bez mogućnosti povećanja, a nova gradnja mora biti isključivo po principima tradicijske izgradnje uz obvezno uklapanje u postojeći kontekst u pogledu općih gabarita gradnje, materijala i oblikovanja.
- | Kod građenja planiranih građevinskih područja naselja potrebno je primijeniti smjernice za uređenja građevinskih čestica i građenje te za uređenje zelenih zona koje su dane u općim smjernicama (Poglavlja 1.2.2.2. i 1.2.3.)

Predio Lampričevo

- | Ostaviti neizgrađenu zonu od minimalno 30,0 m uz prirodnu kamenu obalu planiranu za mješovitu stambenu izgradnju. Navedena je površina prekrivena makijom koja ovdje osim zaštitne funkcije (zaštita od erozije, vizualno zaklanjanje), ima i funkciju prirodne zelene cenzure u obalnoj gradnji. Promatrani je rubni pojas u cijelosti vizualno izložen s plovnog puta u Koločepskom kanalu, stoga ga treba ostaviti u postojećem prirodnom stanju, bez novih intervencija, kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri sačuvali neizgrađeni dijelovi obale od izgradnje.
- | Gradnju u građevinskom području uz more planirati uz pristupni put uz očuvanje zelene zone prema obali. Minimalna veličina čestice za gradnju (zona s ograničenjima u gradnji)

ovdje bi trebala biti 2.000 m², a maksimalna visina samostojećeg objekta bi trebala biti P+1+Pk (maksimalne visine od 7,0 m) tako da najviša kota zgrade ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, a najmanje 60% površine građevne čestice mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja i terasa). Planirati sadnju stabala ukoliko nema postojećih u neizgrađenoj zelenoj zoni prema obali u cilju vizualnog zaklanjanja objekata od strane mora.

- | Ne planirati gradnju u sjevernom dijelu ove prostorne cjeline koja se nadovezuje na cjelinu naselja Donje Čelo već ostaviti ovaj predio neizgrađen u funkciji zaštitnog zelenila. Očuvanjem vrijedne visoke šumske vegetacije i makije očuvala bi se svojevrsna tampon zona/zelena cezura između naselja Donje Čelo i izgrađenih dijelova predjela Lampričevo, a naselja Donje Čelo bi sačuvalo svoj vizualni integritet.
- | Sačuvati svu visoku šumsku vegetaciju u neizgrađenim dijelovima naselja na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 2.000 m², a maksimalna visina objekata iznosi P+1+Pk (maksimalne visine od 7,0 m) tako da najviša kota zgrade ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, a najmanje 60% površine građevne čestice mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja i terasa).
- | Održavati glavnu pješačku poveznicu naselja Donje i Gornje Čelo.

Naselja Gornje Čelo Dinkovo Selo i Čemilje s uvalama Gornje Čelo i Don Đivani

- | Gradnju na području središnjeg obradivog polja planirati samo na rubnim dijelovima istog, odnosno bliže već postojećim izgrađenim dijelovima naselja i objektima te putu koji se pruža uz isto (sjeverni dio naselja). Gradnja treba biti prilagođena postojećoj morfologiji terena i kontaktnoj zoni padina i zaravnjenog dijela polja (korištenog, ali i u zarastanju u rubnim i središnjim dijelovima).
- | Ne planirati gradnju na području čempresate i planirane građevinske zone u zapadnom dijelu cjeline koja se nalazi u neposrednoj blizini klifova u cilju zadržavanja što većeg stupnja prirodnosti i vizualne cjelovitosti klifovite obale. Prijedlog je da to postanu zone zaštitnog zelenila.
- | Ne planirati gradnju na području zaštićene park šume na području Gornjeg Čela. Šume posebne namjene redovito su istaknuti prirodni predjeli koje treba čuvati od bilo kakve izgradnje već ih samo po potrebi rekultivirati uz provedbu mjera zaštite od požara. Zaštitne šume imaju funkciju zaštite tla od erozije, zaštite naselja, ugostiteljsko-turističkih i drugih gospodarskih zona. Pridonose povećanju ambijentalnih, ekoloških i mikroklimatskih vrijednosti područja. Na zaštićene dijelove prirode primjenjuju se mjere zaštite utvrđene Zakonom o zaštiti prirode i drugim posebnim zakonima.
- | Unutar zelene površine u zaleđu plaže osigurati dodatan pojas visokog zaštitnog zelenila, sadnjom poteza stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama), kojim bi se formirala zelena kulisa plaži i osigurao hlad.
- | Posebno sačuvati vrijednu crnogoričnu šumsku vegetaciju na području Čemilja i na istočnom kraju naselja Gornje Čelo na način da veličina čestice za gradnju ovdje bude najmanje 1.000 m², a maksimalna visina objekata iznosi P+1+Pk (maksimalne visine od 7,0 m) tako da najviša kota zgrade ne prelazi visinu okolnih stabala. Izgrađenost čestica ne bi smjela biti veća od 20%, a najmanje 60% površine građevne čestice mora ostati neizgrađeno (vrijedno prirodno i uređeno zelenilo, bez popločenja i terasa). Cilj je maksimalno očuvati postojeću visoku vegetaciju na parcelama za gradnju i maksimalno uklapanje objekta u šumski okoliš.

- | Ostaviti neizgrađen dio rubnog obalnog pojasa prirodne kamenite obale prekrivene crnogoričnom šumom kao tampon zonu već izgrađenih dijelova naselja, koja osim zaštitne (zaštita od erozije, vizualno zaklanjanje) ima i funkciju prirodne zelene cenzure u obalnoj gradnji.
- | Unutar zelene površine u zaleđu planiranog kupališta, tamo gdje nedostaje, osigurati pojas visokog zaštitnog zelenila, sadnjom poteza stabala (prednost dati zimzelenim i crnogoričnim vrstama), kojim bi se formirala zelena kulisa plaži i osigurao hlad.
- | Uređeno kupalište u uvali Gornje Čelo, obuhvaćat će otvorenu površinu namijenjenu sunčanju i kupanju, pristupačnu svima s morske i kopnene strane. Opremit će se tuševima, platoima, sunčalištima, prilazima moru za osobe sa smanjenom pokretljivošću. Planirana je i prateća građevina namijenjena za ugostiteljstvo, svlačionice i smještaj rekvizita za plažu koja može imati najviše 100 m² BRP-a, biti u visini prizemlja, tj. najviše 4,0 m i treba biti smještena izvan zaštićenog obalnog pojasa unutar visoke crnogorične vegetacije.
- | Potrebno je napraviti arhitektonsko-krajobrazni projekt cjelovitog uređenja sportsko rekreacijske R3 zone čije oblikovanje treba biti prilagođeno visokim prirodnim i vizualnim vrijednostima prostora, ekološki prihvatljivo i decentno. Prije izrade projekta obavezno napraviti detaljnu krajobraznu studiju lokacije u cilju propisivanja detaljnijih smjernica za uređenje prostora i zaštitu vrijednih prirodnih elemenata i vizura.
- | Prirodna plaža na dijelu uvale Don Đivan treba ostati infrastrukturno neopremljena, potpuno očuvanoga zatečenog prirodnog obilježja, te ju je kao takvu važno očuvati.

Degradirani krajobraz

- | Sanirati područje nelegalno odlagališta otpada na otvorenom, uz postojeći put koji povezuje Donje i Gornje Čelo.

67. KOLOČEPSKI KANAL I AKVATORIJ UZ VANJSKU OBALU OTOKA

2.1.3. Krajobraz morskih kanala

2.1.3.1. Krajobraz mora

| Slika 67-1 Pogled iz zraka na Lopudska vrata, dio Koločepskog kanala i akvatorija na vanjskoj obali otoka

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje uključuje akvatorij Elafita, odnosno, Koločepski kanal uz prolaze među otocima (M. Vratnik, V. Vratnik, prolaz Harpoti, Lopudska, Koločepska vrata te Velika vrata) i vanjsku stranu akvatorija Elafita.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Uzorak manjih otoka, otočića i hridi.
- | Duge panoramske vizure dužinom kanala i s pojedinih otoka prema pučini.
- | Podmorska arheološka nalazišta i potopljene olupine brodova.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Obuhvaća morsku površinu koja je okružena kopnom (kopneni dio Grada Dubrovnika) i otocima (Olipa, Jakljan, Šipán, Ruda, Lopud, Koločep, Daksa, Lokrum), kao i vanjsku stranu akvatorija navedenih otoka. Područje poprima svoja današnja obilježja transgresijom mora nakon posljednjeg ledenog doba kada su Elafiti odvojeni od kopna stvaranjem Koločepskog kanala. Također, prekinute su i kopnene veze među otocima stvaranjem kanala i prolaza (M. Vratnik između poluotoka Pelješca i Olipe; V. Vratnik između Olipe i Jakljana; prolaz Harpoti između Jakljana i Šipana; Lopudska vrata između Šipana i Lopuda; Koločepska vrata između Lopuda i Koločepa; te Velika vrata između Koločepa i poluotoka Lapada). Ovdje se nalaze i manji otoci i otočići (Tajan, Crkvina, Goleč, Kosmeč, Sutmiho, Mišnjak, V. Skupio i M. Skupio) te hridi, smještene u obalnom pojasu kopna i otoka.

Širina Koločepskog kanala prosječno iznosi 1,5 km, dok je udaljenost između kopna i Koločepa oko 1 km na najužem dijelu kanala, a površina Elafitskog prostora iznosi oko 90 km². Pružanje otoka je u smjeru od SZ prema JI (dinarski pravac pružanja), u dužini od oko 15 km na području Grada Dubrovnika. Dubine mora u Koločepskom kanalu kreću se od 20 m u neposrednoj blizini obale (oko 50 metara od obalne linije), osim u produžetcima potopljenih suhih dolina ili u produžecima pojedinih rtova gdje su prisutni podmorski grebeni. Izobata od 50 m je prosječno udaljena od obale Šipana i Lopuda oko 200 m, dok je od obalne linije Jakljana udaljena 500 m.

Morska staništa većinom obuhvaćaju cirkalitoralne muljeve i pijeske, dok se uz samu obalu kopna i otoka pružaju infralitoralna čvrsta dna i stijene, iza kojih se pruža širi pojas naselja posidonije.

Akvatorij otoka nalazi se u području ekološke mreže HR4000028 Elafiti, a navedeno je područje dijelom svog akvatorija uz same otoke predloženo i za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti (PPDNŽ-om i PPUG-om). Također gotovo čitavo područje osim dijela vanjskog akvatorija je PPDNŽ-om definirano kao dio osobito vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Područje je bogato raznim dokazima čovjekovog prisustva tokom povijesti u obliku podmorskih, arheoloških nalazišta i potopljenih brodova. U Koločepskom kanalu nalaze se zaštićeni ostaci brodoloma kod rta Gumanci (Z-5756), podvodno arheološko nalazište kod rta Ratac (Z-63), te evidentirana podmorska arheološka nalazišta ostataka novovjekovnih brodoloma kod Donjeg i Gornjeg Čela i na lokalitetu Prtuša. Ovim područjem prolaze i unutarnji plovni putovi koji povezuju Šipán, Lopud, Koločep i Lokrum s Dubrovnikom. Područje je i vrlo atraktivno za nautičare koji su ovdje prisutni u velikom broju tokom toplijeg dijela godine.

Vizualno-doživljajna obilježja

Izduženo, usko područje koje prati dinarski smjer pružanja kopna i Elafitskog otočja, uokvireno je obalama kopnenog dijela Grada Dubrovnika i Elafita u Koločepskom kanalu, dok se od pučinske strane Elafita pruža prema otvorenom moru. Ovo se područje u vizualnom smislu ne može sagledati samostalno bez elafitskog otočja, jer zajedno čine jednu jedinstvenu harmoničnu cjelinu snažnog scenskog dojma odnosno izraženog prostornog identiteta. Ovo je područje visokih vizualnih kvaliteta, dominantno prirodnog karaktera, čija plava boja i plošni karakter čine uravnoteženu, smirujuću podlogu i kontrast volumenima otoka različitih veličina, visina i oblika unoseći dinamiku u ovu harmoničnu prostornu kompoziciju. Ono je ujedno i vizualno najizloženiji dio predmetnog obuhvata, jer se zbog njegove otvorenosti i plošnosti ovdje pružaju široke, panoramske vizure prema otocima i one poprečne, duže prema pučini (vizualni koridori na području prolaza između otoka).

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je mjerilom veliko, ali sagledivo iz viših dijelova priobalja, dominantno prirodnog karaktera. Naglašena plošnost, visok stupanj homogenosti i cjelovitosti krajobraznog karaktera dolaze do izražaja u odnosu na volumen kopna priobalja i otoka, unoseći snažan dojam mirnoće radi jednoličnosti područja nadopunjene morskim plavetnilom. Ovo se područje u vizualnom smislu ne može sagledati samostalno bez elafitskog otočja, jer zajedno čine jednu jedinstvenu harmoničnu cjelinu snažnog scenskog dojma odnosno izraženog prostornog identiteta.

| Slika 67-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 67-3 Pogled na Koločepski kanal s krajnjeg sjeverozapadnog ruba Grada Dubrovnika

| Slika 67-4 Vizura s kopna prema Elafitima (Šipani)

| Slika 67-5 Nizanje planova u Koločepskom kanalu

| Slika 67-6 Prolaz Mali Vratnik između Pelješca i Olike

| Slika 67-7 Razvedeni volumen kopna unosi dinamiku u plošnost mora koje ga okružuje

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost plošnog elementa priobalnog mora i dijela vanjskog akvatorija, čiji karakter dolazi do izražaja u odnosu na volumen kopna i otoka s kojima čini harmoničnu i cjelovitu cjelinu snažnog scenskog dojma.

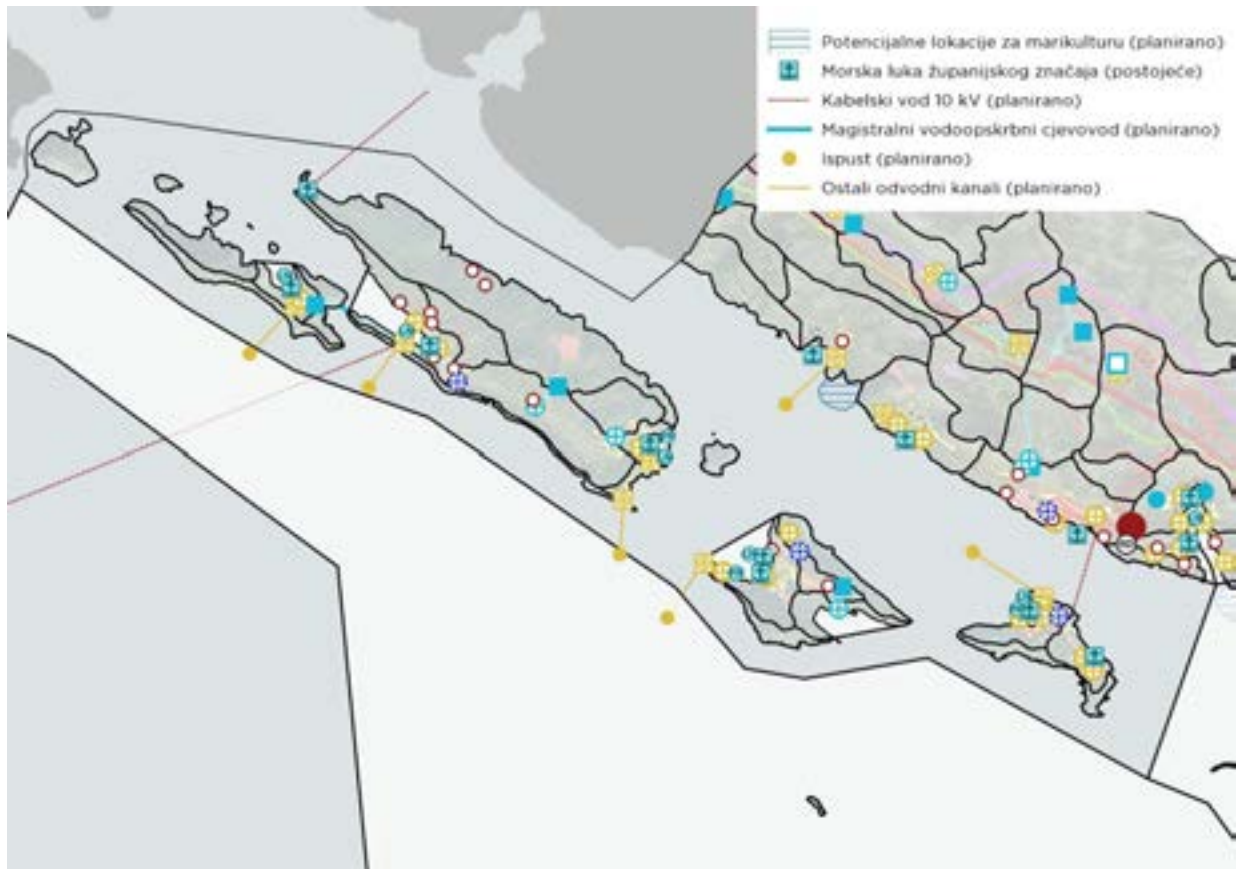
Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Izgradnja luka, pristaništa, marina i sidrišta u obalnom pojasu mora.
- | Odvodnja otpadnih voda u more.

Razvojni pritisci:

- | Planirana **lokacija za marikulturu**¹⁷ na području uvala Osmolište i Smokovača, ispod Brsečina, površine 40,6 ha.
- | Planirani **kabelski vodovi 10 kV** s kopna do otokâ (Šipan, Koločep), između otoka (Šipan-Mljet).
- | Dvije luke, u Trstenu i Brsečinama (**morska luka otvorena za javni promet**), iako su izgrađene.
- | Planiran **magistralni vodoopskrbni cjevovod** s otoka Šipana do Jakljana.
- | Planirani **odvodni kanali otpadnih voda** (kategorija: ostali) **s ispustom u more** (u Koločepski kanal, u akvatorij vanjske obale otoka); ispust s kopna u more (iz naselja Brsečine), s otoka u more (s otoka Jakljana, Šipana, Lopuda, Koločepa).

¹⁷ Prema Članku 58 PPUG DU

Slika 67-8 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnik)

Tablica 67-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Umjerena (3)	Nizak (2)	Nizak (2)

Smjernice

- Kako će svi planirani **10 kV kabelski vodovi**, **magistralni vodoopskrbni cjevovod** i **odvodni kanali otpadnih voda** s ispuštima u more biti postavljeni po morskom dnu, neće doći do promjena u vizualnoj percepciji akvatorija, već do oštećenja morskih staništa, tako da je prilikom njihovog trasiranja i izvođenja radova potrebno izbjegavati uništavanje i fragmentiranje vrijednih morskih staništa, pogotovo onih koji predstavljaju ciljeve očuvanja ekološke mreže.
- Zbog izrazite atraktivnosti akvatorija Grada Dubrovnik koji predstavlja važan turistički resurs, njegove velike vizualne izloženosti iz obalnih naselja i prometnica te brojnih turističkih sadržaja u obalnoj zoni, preporuka je da se **planirane lokacije za marikulturu** na području uvala Osmolište i Smokovača, ispod Brsečina ne planiraju i izbace u fazi izmjena i dopuna PPUG-a.

68. MORE UZ GRAD DUBROVNIK

2.1.4. Krajobraz priobalnih otvorenih mora

2.1.4.1. Krajobraz mora

| Slika 68-1 Pogled na more oko grada Dubrovnika sa Srđa

Smještaj u prostoru

Krajobrazno područje se proteže od Velikih vrata na sjeverozapadu do Lokrumskog prolaza na istoku, a uključuje i dio otvorenog mora. Unutar akvatorija grada Dubrovnika nalaze se otoci Lokrum i Daksa te hridi Greben, Vješala i Kantenari.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Harmonična prostorna kompozicija otvorene plohe mora s uzorkom manjih otoka, otočića i hridi.
- | Tri različite i karakteristične panoramske vizure s obale prema pučini, od kojih otoci Lokrum, Daksa i hridi Grebeni predstavljaju glavne fokus točke/akcente.
- | Dio akvatorija između obalnog dijela Grada (od Boninova do Orsule) pa zajedno s Lokrumom nalazi se unutar buffer zone svjetske baštine (UNESCO).
- | Akvatorij oko otoka Lokruma je zbog svojih prirodnih vrijednosti predložen za zaštitu u kategoriji posebnog rezervata u moru.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Obuhvaća morsku površinu čiji sjeveroistočni rub čini kopneni dio grada Dubrovnika, dok prema jugozapadu prelazi u otvoreno more. U morskim staništima prevladavaju naselja posidonije, cirkalitoralni muljevi i pijesci, dok se uz samu obalu kopna i otoka pružaju infralitoralna čvrsta dna i stijene, te infralitoralni sitni pijesci s više ili manje mulja.

Akvatorij otoka Lokruma nalazi se unutar ekološke mreže (HR4000017 Lokrum), a GUP-om je predložen za zaštitu u kategoriji posebnog rezervata u moru. Osim njih, PPDNŽ-om je evidentiran veći dio akvatorija oko grada Dubrovnika od otočića Dakse pa sve do Orsule u kategoriji osobito vrijednog predjela - prirodni krajobrazi. GUP-om su u toj kategoriji određena manja područja akvatorija uz otoke Lokrum i Daksu, akvatorij uz Orsulu i akvatorij uvale Lapad s grebenima.

Antropogena obilježja

Ovim područjem prolazi važan međunarodni plovni put prema Italiji, a njime prolaze i unutarnji plovni putovi koji povezuju otoke Šipan, Lopud, Koločep i Lokrum s Dubrovnikom. Dio akvatorija između obalnog dijela Grada (od Boninova do Orsule) pa zajedno s Lokrumom nalazi se unutar buffer zone svjetske baštine (UNESCO), dok se šire područje akvatorija od otočića Dakse preko Grebena, Lokruma pa sve do Orsule nalazi unutar prijedloga granice buffer zone svjetske i potencijalno svjetske kulturne baštine prema PPDNŽ-a.

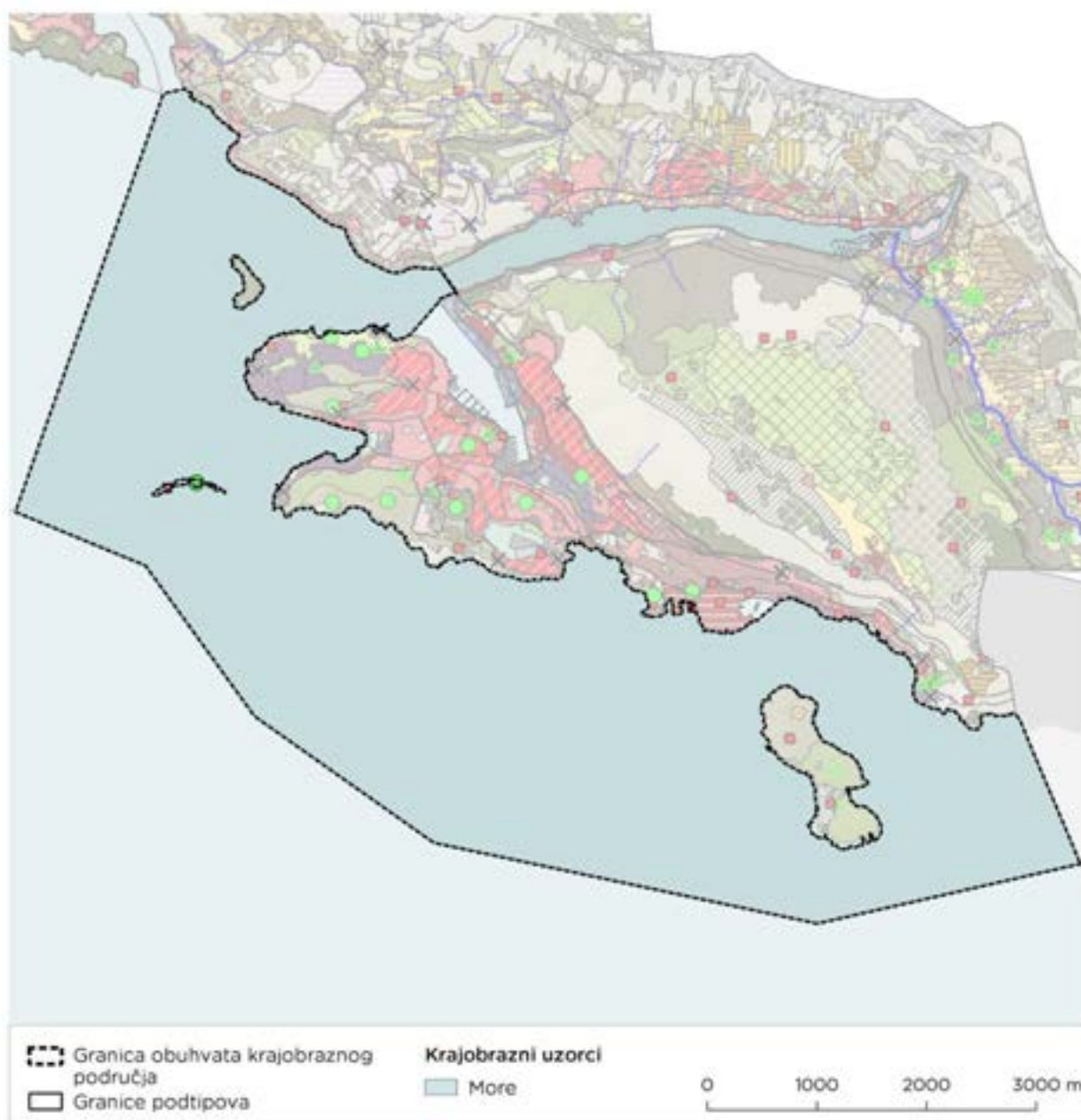
Vizualno-doživljajna obilježja

Oblikom izduženo i vrlo prostrano, područje je uokvireno obalama Lozice i grada Dubrovnika, od kojih se prema jugozapadu pruža prema otvorenom moru. Ovo se područje u vizualnom smislu ne može sagledati samostalno bez obalnog dijela grada Dubrovnika i otoka Dakse i Lokruma te istaknutih hridi Grebena, jer zajedno čine jednu jedinstvenu harmoničnu cjelinu snažnog scenskog dojma, odnosno izraženog prostornog identiteta. Obalna morfologija i izdvojeni prostorni smještaj otoka i hridi definiraju tri različite panoramske vizure s obale od kojih otoci/hridi predstavljaju glavne atrakcijske osnove i fokus točke. Ovo je područje izuzetno vrijednih vizualno-doživljajnih kvaliteta, dominantno prirodnog karaktera, čija plava boja i plošni karakter čine uravnoteženu, smirujuću podlogu i kontrast volumenima otoka i hridi, različitih veličina, visina i oblika te razvedenosti obalne linije, unoseći dinamiku u ovu harmoničnu prostornu kompoziciju. Ono je ujedno i vizualno jedan od najizloženijih dijelova predmetnog obuhvata i neizostavan element svih vizura s prometnica okolnih naselja prema gradu Dubrovniku. Unutra ovog dijela krajobraznog područja posebno se ističe jedna vizualna cjelina koju tvori akvatorij s obalnom zonom Grada (od Boninova do Orsule) zajedno s Lokrumom i koja se nalazi unutar buffer zone svjetske baštine (UNESCO).

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je mjerilom veliko, ali cjelovito sagledivo iz viših dijelova priobalja, dok je u segmentima sagledivo iz obalnog dijela urbanog područja grada Dubrovnika zbog izrazito razvedene morfologije obale. Dominantno je prirodnog karaktera, naglašene plošnosti, visokog stupnja homogenosti i cjelovitosti krajobraznog karaktera. U odnosu na snažni volumen kopna priobalja i blaži otoka i hridi, unosi snažan dojam mirnoće radi jednoličnosti područja nadopunjene morskim plavetnilom. Ovo se područje u vizualnom smislu ne može sagledati samostalno bez obalnog, urbanog dijela grada Dubrovnika i otoka Dakse, Lokruma i hridi Grebena jer zajedno čine jednu jedinstvenu harmoničnu cjelinu snažnog scenskog dojma. Upravo specifičan prostorni smještaj akvatorija uz svjetsku baštinu (UNESCO) čije buffer zone je dijelom i sastavni dio, neminovno ukazuje na njegov snažan prostorni identitet.

Slika 68-2 Krajobrazni uzorci

| Slika 68-3 Vizura na akvatorij iz zaleđa Grada (Osojnika), skica

| Slika 68-4 Grebeni na zapadnoj obali Lapada

| Slika 68-5 Zračna vizura na Lokrumski prolaz

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Očuvana prirodnost plošnog elementa priobalnog mora i dijela vanjskog akvatorija čiji karakter dolazi do izražaja u odnosu na volumen i urbani karakter kopna i otoka s kojima čini harmoničnu i cjelovitu cjelinu snažnog scenskog dojma.
- | Najvrijedniji dio ovog krajobraznog područja je cjelina koju tvori akvatorij s obalnom zonom grada (od Boninova do Orsule) zajedno s Lokrumom i koja se nalazi unutar *buffer* zone svjetske baštine (UNESCO). Njezin prostorni kontekst, vizualna cjelovitost i snažan scenski dojam je na razini cijelog područja obuhvata jednostavno nemjerljiv.
- | Akvatorij oko otoka Lokruma je vrijedan rezervat u moru.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Neuređena privežišta i manje lučice u obalnom pojasu mora, najviše istaknute na području Lozice i Babinog kuka.
- | Odvodnja otpadnih voda u more

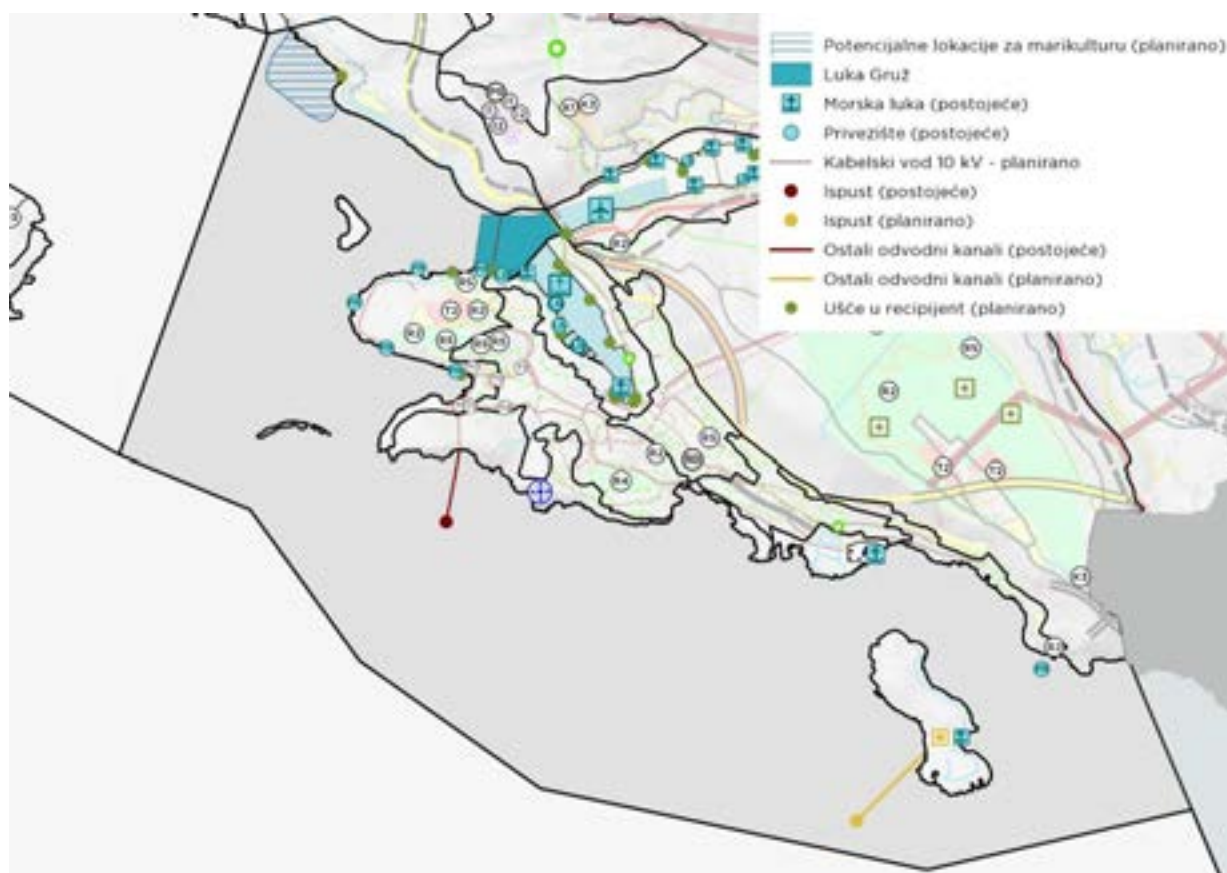
Razvojni pritisci:

- | Planirana **lokacija za marikulturu**¹⁸ u blizini Zatona, na području od rta Tri brata do rta Čapetino, u uvali Vrbica, površine 33,5 ha.
- | Planiran **kabelski vod 10 kV** kanalom Daksa.
- | Planiran **odvodni kanal otpadnih voda** (kategorija: ostali) **s ispuustom u more** (s otoka u more (s otoka Lokruma).

¹⁸ Prema Članku 58 PPUG DU

- | Planirana ušća u recipijente oborinskih voda (uvala Vrbica, Babin kuk – uvala Solitudo i ispod autokampa Solitudo, uvala Sumartin).

| Slika 68-6 Identificirani razvojni pritisci (Izvor: PPUG Dubrovnika, GUP Grada Dubrovnika)

| Tablica 68-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Visoka (4)	Umjeren (3)	Umjeren (3)

Smjernice

- | Kako će svi **planirani 10 kV kabelski vodovi, odvodni kanali otpadnih voda s ispuštima u more i planirana ušća u recipijente oborinskih voda** biti postavljeni po morskom dnu, neće doći do promjena u vizualnoj percepciji akvatorija, već do oštećenja morskih staništa tako da je prilikom njihovog trasiranja i izvođenja radova potrebno izbjegavati uništavanje i fragmentiranje vrijednih morskih staništa, pogotovo onih koji predstavljaju ciljeve očuvanja ekološke mreže.
- | Zbog izrazite atraktivnosti akvatorija grada Dubrovnika koji predstavlja važan turistički resurs, njegove velike vizualne izloženosti iz obalnih naselja i prometnica te brojnih turističkih sadržaja u obalnoj zoni, preporuka je da se **planirana lokacija za marikulturu** u blizini Zatonu ne planira i izbacuje u fazi izmjena i dopuna PPUG-a.

69. OTVORENO MORE

2.2.1. Krajobraz otvorenih mora

2.2.1.1. Krajobraz mora

| Slika 69-1 Pogled na otvoreno more s padina nad Mokošicom

Smještaj u prostoru

Otvoreni dio Jadranskog mora unutar administrativnog obuhvata Grada Dubrovnika obuhvaća njegov najjužniji dio, a prostire se na površini od 512.15 km².

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Naglašena plošnost, otvorenost i jednostavnost prostora.
- | duge panoramske vizure duž morske plohe.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Područje otvorenog mora u dubrovačkom akvatoriju nalazi se pod najjačim utjecajem ulazne struje iz istočnog Sredozemnog mora. Ovdje morska staništa većinom obuhvaćaju cirkalitoralne muljeve u bližem, sjevernom dijelu područja, dok su na krajnjem jugu zastupljeni batijalni muljevi.

Mali dio područja, odnosno akvatorij otočića Sv. Andrija pripada području ekološke mreže HR3000164 Sveti Andrija - podmorje, unutar kojeg su grebeni i preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje navedeni kao vrijedna staništa. Navedeno podmorje otočića je PPDNŽ-om i PPUG-om predloženo i za zaštitu u kategoriji Regionalni park Elafiti i definirano (PPDNŽ-om) kao dio osobito

vrijednog prirodnog krajolika (Otočna skupina Elafita i ostalih otoka uključujući područje Koločepskog kanala).

Antropogena obilježja

Antropogeni utjecaj se ovdje manifestira isključivo kroz liniju prolaska važnog međunarodnog plovnog puta prema Italiji i prisutnost broskog prometa.

Vizualno-doživljajna obilježja

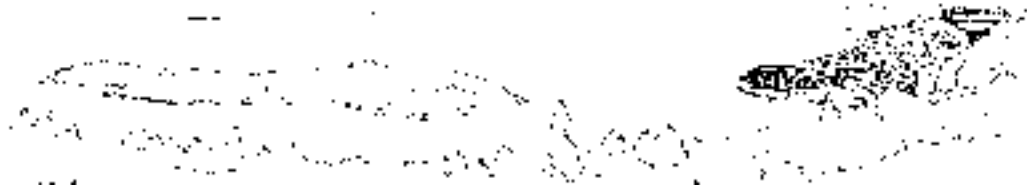
Otvoreno more je prostor vrlo visoke prirodosti, formom široko, prostrano, otvoreno, sagledivo i monokromno, a svojom tamnom bojom unosi uravnoteženost, cjelovitost i mirnoću u šire područje obuhvata. Područje je jako vizualno izloženo iz naselja i prometnica u kopnenom dijelu grada, s vidikovca na Srđu i s plovnog puta.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Krajobrazno područje je mjerilom veliko i izduženo, a zbog velike udaljenosti od kopna teško ga je i jasno u cijelosti sagledati. Dominantno je prirodnog karaktera i visokog stupnja homogenosti te ostavlja snažan dojam mirnoće i cjelovitosti krajobraznog karaktera.

Slika 69-2 Krajobrazni uzorci

Slika 69-3 Vizura na otvoreno more s padina Srđa

Slika 69-4 Zračna vizura na otvoreno more u zaleđu Lopuda

Slika 69-5 Vizura s magistrale na otvoreno more u zaleđu Lokruma

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- Očuvana prirodnost najvećeg plošnog elementa unutar obuhvata Grada Dubrovnika koji se suprotstavlja volumenu kopna i stvara uravnotežen krajobraz.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- U ovom krajobraznom području nema negativnih obilježja.

Razvojni pritisci:

- Nema planiranih zahvata.

Tablica 69-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo niska (1)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Vrlo nizak (1)

Smjernice

- Ne planirati u budućnosti smještaj energetske objekata (vjetroparkova) na ovom području koje je jako vizualno izloženo iz grada Dubrovnika.

70. OTOČIĆ SVETI ANDRIJA

2.2.2. Krajobraz nenaseljenih otoka i hridi otvorenog mora

2.2.2.1. Krajobraz otoka pod šumskom vegetacijom s izgrađenim strukturama

| Slika 70-1 Vizura s jugoistoka na otočić Sv. Andrija

Smještaj u prostoru

Otočić Sveti Andrija se nalazi na izdvojenoj poziciji u otvorenom moru, južno od otoka Lopuda.

Ključna krajobrazna obilježja:

- | Specifičan reljefni oblik otoka naglašene vertikalnosti i voluminoznosti.
- | Svjetionik kao prostorni orijentir iznad klifova na jugozapadnoj strani otoka.
- | Šuma alepskog bora na sjeveroistočnoj strani otoka uz zgradu svjetionika.

Opis krajobraznih obilježja

Prirodna obilježja

Sveti Andrija je vapnenački otočić visine do 70 m, strme do vrlo strme sjeveroistočne (20°-55°) i vrlo strme jugoistočne obalne strane s klifovima (>55°), prekriven crnogoričnom šumom alepskog bora u svom sjeveroistočnom dijelu. Ostatak otočića je pod oskudnom, prirodnom vegetacijom koja postupno prolazi i strmu, stjenovitu obalu.

Prostorno-planskom dokumentacijom (PPDNŽ-om i PPUG-om) je predložen za zaštitu u sklopu Regionalnog parka Elafiti, a na sjevernom dijelu otočića nalazi se špilja navedena kao manje područje ekološke mreže važno za divlje svojte i stanišne tipove. Uz to, evidentiran je kao osobito vrijedan predjel -prirodni krajobraz (PPDNŽ-a i PPUG-a).

Antropogena obilježja

Na Svetom Andriji se ističe svjetionik do kojeg vodi pristupni put sa stepenicama za prevladavanje visinske razlike od malog pristaništa na obali. Sagrađen je 1873. godine na mjestu benediktinskog samostana koji se na otoku nalazio od sredine 13., pa do 18. stoljeća. Od njega je danas ostalo sačuvano jako malo - bunar i djelić kule te manji ostaci zidova. Neposredno uz zgradu svjetionika nalaze se i suhozidno omeđene obradive poljoprivredne površine uz rub strme obale, dok je površina južnog dijela otočića pod manjim omeđenim površinama s prirodnom vegetacijom.

Cijeli otočić je prostorno planskom dokumentacijom (PPUG-a) evidentiran kao arheološki lokalitet - benediktinski samostan s kulom i arheološki pojedinačni lokalitet - kopneni.

Vizualno-doživljajna obilježja

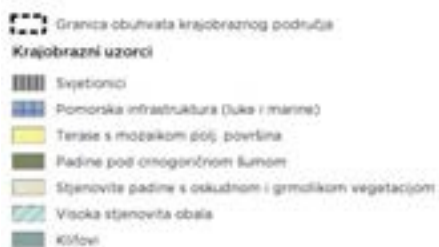
Otočić Sveti Andrija predstavlja najjužnije otočno područje Grada Dubrovnika. To je mjerilom malo, izduženo područje, djelomično sagledivo s obale (zbog udaljenosti), a u potpunosti s mora. Otočić je reljefno specifičnog, tlocrtno izduženog, a vertikalno stožastog oblika i izraženih prostornih rubova. Najjači prostorni rub čine klifovi na jugozapadnoj obalnoj strani zbog čega cijela jugozapadna strana otočić izgleda kao odrezana, a ostatak je nagnut prema sjeveroistoku. Rub na sjeveroistočnoj strani je nešto blaži i u formi širokog linearnog poteza niže stjenovite obale. Područje ima naglašenu vertikalnost i voluminoznost, u odnosu na plohu mora kojom je okružen, a njihov strukturni kontrast naglašen je i bojom (svjetlije nijanse stijena u odnosu na tamnu plohu mora). Prostorni orijentir na širem području i vizualni akcent na otočiću je svjetionik, smješten na najvišem dijelu otočića, iznad klifova. Cijelo krajobrazno područje kao cjelina posjeduje istaknute vizualno-doživljajne kvalitete i snažan scenski dojam. Ovdje je ostvaren snažan prostorni kontrast između mora, klifova i stjenovite obale, tamne crnogorične šumske vegetacije sa svjetionikom kao istaknutim orijentir u prostoru.

Ocjena stanja karaktera krajobraza

Područje je doprirodnog karaktera, cjelovito, visokog stupnja kompleksnosti i harmoničnosti te snažnog scenskog dojma/prostornog identiteta, iako je izražen proces zarastanja otočića pod šumskom vegetacijom i posljedično nestajanje poljodjelskih uzoraka. Unatoč tome, odnos prirodnih i antropogenih elemenata stvara snažan i prepoznatljiv karakter krajobraza, koji se ističe kao sitni volumen okružen ogromnom plohom otvorenog mora.

Slika 70-2 Krajobrazni uzorci

Slika 70-3 Pogled s mora, skica

Slika 70-4 Pogled otočića iz zraka – naglašenost volumena otočića u odnosu na plohu mora

Slika 70-5 Zgrada svjetionika iz zraka – prostorni akcent

Vrednovanje

Najvrijedniji/najosjetljiviji dijelovi:

- | Istaknuta pozicija otočića i naglašenost njegove voluminoznosti u odnosu na plošnost mora, stvorile su prirodni akcent šireg područja.
- | Položaj svjetionika na rubu strmih litica čini impresivnu i dramatičnu sliku s pučinske strane otočića.

Izraženi procesi i negativna obilježja:

- | Zapuštanje poljoprivrednih površina.
- | Izraženi su padinski procesi osipanja i urušavanja.

Razvojni pritisci:

- | Nema planiranih zahvata.

Tablica 70-1 Ocjena osjetljivosti, stupanj razvojnih pritisaka i ugroženosti karaktera krajobraznog područja

KP	OSJETLJIVOST	STUPANJ RAZVOJNIH PRITISAKA	STUPANJ UGROŽENOSTI
Ocjena	Vrlo visoka (5)	Nema razvojnih pritisaka (0)	Nizak (2)

Smjernice

- | Očuvati elemente prirodne topografije i geomorfološka obilježja kao što su strma obala, klifovi, špilje, te šumski vegetacijski pokrov u okviru njihovih sadašnjih površina i bez intervencija u iste (Knjiga D - Grafički prilog 5.1.).
- | Predlaže se po potrebi obnova i prezentacija svjetionika i njegovo stavljanje u turističko/edukativnu funkciju.
- | Kako se na otočiću nalazi evidentiran arheološki lokalitet – benediktinski samostan s kulom, i arheološki pojedinačni lokalitet, iste se predlaže istražiti i dokumentirati. Primjereno konzervirani i prezentirani mogu postati dodatna atrakcija otočića, uz špilju na sjevernoj strani otočića, kao i sastavni dio turističko/edukacijske ponude otočića (Knjiga D - Grafički prilog 5.2.).
- | Urediti pješačku/edukativnu stazu i oznake do svjetionika, arheološkog lokaliteta i špilje.
- | Predlaže se revitalizirati poljoprivredne terase koje su u zarastanju, kulturama koje su se nekad koristile (masline, rogači, smokve, vinova loza, povrtna kultura, ...) uz primjenu ekološkog načina uzgoja (Knjiga A - Grafički prilog 2.16).